

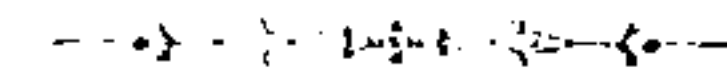
Ν Ε Ο Σ
Ε Λ Λ Η Ν Ο Μ Η Ν Η Μ Ω Ν

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΤΑΞΣΟΜΕΝΟΝ ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΩΝ ΤΟΥ
ΣΠΥΡ. ΛΑΜΠΡΟΥ
ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΙΠΜΕΛΕΙΑ
Κ. ΔΥΟΒΟΥΝΙΩΤΟΥ

*Ἡξιώθη τοῦ Ζακπειῶν βραβείου ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου
πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων.*

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΟΓΔΩΟΣ
ΤΕΥΧΟΣ Α' — 31 ΜΑΡΤΙΟΥ

ΑΘΗΝΗΣΙΝ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ «Ο ΦΘΙΝΙΣ» — ΣΤΑΔΙΟΥ 38
1924

ΤΥΠΙΚΑ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 015' κατάλοιπον περιέχει τὰ ἀκόλουθα:

1) «Τυπικὸν τῆς σεβασμίας μονῆς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῶν ἁγίων βομῶν» ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν ΣΞΕ' κώδικος τῆς πατριακῆς βιβλιοθήκης ἀντιγραφὲν ὑπὸ τοῦ Σωκρ. Κουγέας κατ' ἐντολὴν τοῦ Λάμπρου. Τὸ ἀντίγραφον ἀποτελεῖται ἐκ 44 φύλλων γεγραμμένων ἐν τ' ἀμφοτέρων τῶν ὄψεων, προτάσσει δὲ αὐτοῦ ὁ Κουγέας τὰς ἑξῆς παρατηρήσεις.

Πατριακῆς βιβλιοθήκης

Κωδ. ΣΞΕ'.

Οὗτος εἶναι ἐκ περγαμηνῆς ἐκλεκτῆς καὶ κάλλιστα ἐξεργασμένης· ἀποτελεῖται δὲ ἐκ φύλλων 74 τῶν ὁποίων ἡ διαίρεσις ἔχει οὕτως· τὰ 1, 2, 3 εἶναι ὁμοῦ συναρραμμένα· ἔπειτα τὰ 4, 5, 6 καὶ 7 ἀποτελοῦσιν ἓν δυάδιον, τὰ ἀπὸ τοῦ 8ου μέχρι τοῦ 64ου ἀποτελοῦσιν ἑπτά πλήρη τετράδια· τὰ δὲ 64, 65, 66, καὶ 67 ἀποτελοῦσι δυάδιον· τὰ πέντε ἐπόμενα ἀπὸ τοῦ 68—72 ἴδιον τετράδιον (;) ἀποτελοῦσι· καὶ τὰ δύο τελευταῖα ἀποτελοῦσι φύλλον.

Ἐκαστον φύλλον ἔχει μῆκος μὲν 0,22· πλάτος δὲ 0,16· ἐκάστη δὲ σελὶς περιέχει στίχους 24, ἐξ ὧν ἕκαστος περιέχει ὡς ἔγγιστα γράμματα 28· ἐκ τῶν φύλλων 28, 29, 30 καὶ 31 δηλ. ἐκ τοῦ β' ἡμίσεως τοῦ τετραδίου, λείπει τὸ ἄνω ἡμισυ, ἀποσχισθέν, ὡς φαίνεται, βιαίως καὶ ἀποτόμως. Τὰ ἀρχικὰ ἐκάστου κεφαλαίου γράμματα εἶναι κεφαλαιώδους σχήματος, κεκοσμημένα δὲ διὰ κοινοτάτων γραμμῶν.

Στίξεις μόνον δύο εἰδῶν διακρίνονται· ἡ τῆς μέσης λεγομένης

στιγμῆς ἡς εὔρηται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐστιγμένου γράμματος (ν. ἰ καὶ ἡ τοῦ κόμματος (,)· εἰς δὲ τὸ τέλος μερικῶν κεφαλαίων, ἡ (:)· ταύτας ἐτηρήσαμεν ὅσον τὸ δυνατὸν πιστῶς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἀντιγραφῇ.

Ἐν τῷ ἐξωφύλλῳ τοῦ ὁποίου τὸ ἄνω μέρος εἶναι ἡμισεσηπός· φέρονται τὰ ἐξῆς σημειώματα, ἅτινα εἶναι σχεδὸν ἐξίτηλα καὶ μόνον ἴχνη σώζονται ἐν μέρει μὲν τῆς μελάνης, ἐν μέρει δὲ τοῦ ἐν τῇ περγαμηνῇ χαράγματος τῆς γραφίδος· εἶναι δὲ πρὸς τούτοις καὶ ἀκρωτηριασμένα ὑπὸ τῆς κοπίδος τοῦ βιβλιοδέτου· εἶναι δὲ ταῦτα

† ἔνης ἔγγιστα τοῦ ν (ἴχνη ναμαθίου)
 δὲ τῇ μονῇ κλίσις λ σ . . .

Κατωτέρω τῇ αὐτῇ χειρὶ ἢ καὶ ἡ τοῦ χειρογράφου ὄλου

† ἡ βίβλος αὕτη τῆς μονῆς τοῦ πε
 τῆς κειμένης ἔγγιστα, τῆς (ἴχνη αγι)
 ἀρχαϊκῇ δὲ τῇ μονῇ κλήσις π
 † ὄκτω

Ἐν τῷ ὀπισθεν δὲ τοῦ ἐξωφύλλου μέρει τὸ ἀκόλουθον σημείωμα

. λος αὕτη τῆς μονῆς
 λέπτου τῆς νοιμένης
 τοῦ ἁγίου βωκίου (ἡ μωκίου) (;)
 γειρεν ρωμανός.
 τὸ ξένον του (sic)
 αμος (μονοκονδνλικῶς)

καὶ κατωτέρω τῇ αὐτῇ χειρὶ

. τί μου κύριε ὅταν ἔλ

Σημειώματα τοῦ τελευταίου φ. (74, β.) βλ. ἐν αὐτῷ τούτῳ.

Εἰς τὰ τελευταῖα φύλλα παρατηρεῖται ἡ ἐξῆς ἀνακολουθία ἢ ὁποία ἐτηρήθη καὶ ἐν τῷ ἡμειέρῳ ἀντιγράφῳ, δηλ. ἀπὸ τοῦ φ. 65, β. πρέπει νὰ ἀναδράμητε εἰς τὸ φ. 69, α' ἀπὸ δὲ τοῦ φ. 72, β εἰς τὸ φ. 66, α' ἀπὸ δὲ τοῦ 68, β εἰς τὸ φ. 73, α.

Τὸ στάχυμα τοῦ κώδικος εἶναι παλαιόν· τὸ δὲ δευμάτινον αὐτοῦ κάλυμμα κοσμεῖται δι' ἀποτυπωμάτων τοῦ δικεφάλου ἀετοῦ·

Αὶ ἐν τέλει σημειώσεις εἶνε αἱ ἀκόλουθου·

† Ὁ δοῦλος τοῦ κραταιοῦ
 καὶ ἁγίου ἡμῶν βασιλέως
 ὁ μυστικὸς Νικηφόρος †

Κατωτέρω ἄλλῃ χειρὶ

Ἰωάννης ἱερεὺς μαρτυρεῖ αὐτὸν ἄξιον
 τῆς ἱερῶ»

Τὸ ἀντίγραφον κατὰ σημείωσιν τοῦ Κουγέα ἐν τέλει εὐρισκομένην ἐγένετο

«Ἐν Πάτρῳ τῇ 6/7/190.»

Τὸ τυπικὸν ἄρχεται·

«Ὅτι μὴ δὲ τοῦτο τῶν ἀποβλήτων παρὰ θεῶ εἴ τις εὐχαριστῶν εὐρίσκεται πρὸ προσώπου αὐτοῦ» καὶ τελευτᾷ «ψαλλομένου καὶ τρισαγίου καθεκάστην ἡμέραν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ μνημονευομένων καὶ αὐτῶν».

2. Ἀντίγραφον τυπικοῦ τοῦ ἁγ. Μάμαντος γενόμενον ὑπὸ τοῦ Λάμπρου ἐκ τοῦ κώδικος Suppl. gr. 92. Τὸ ἀντίγραφον ἀποτελούμενον ἐκ σελίδων 71 ἠριθμημένων (149—220) περιέχει μέρη τινὰ μόνον τοῦ τυπικοῦ, ἅτινα φαίνεται ὅτι εἶχεν ὁ Λάμπρος ἀντιγράψει, ὅπως μετὰ ταῦτα ἐξακριβώσῃ τὰ τοῦ τυπικοῦ τούτου.

Ἐν ἀρχῇ (σελ. 149) ἔχει σημειώσει ὁ Λάμπρος διὰ μολυβδίδος μεταγενεστερῶς·

«Ἐξεδόθη ὑπὸ Θεοδώρου Οὐσπένσκη
 ἐν τοῖς Odessaer Jahrb. 2 (1892)
 Byz. Abt. I σ. 25—84 mit reichlichem Kommentar
 Πρβλ. Kurtz ἐν Byz. Zeits. 2 (1893) σ. 137 κ. ἔ. καὶ Nissen
 αὐτόθι σ. 11 κ. ἔ.(;)»

3. Ἀντίγραφον τυπικοῦ ἐκ τοῦ κώδικος Βερολίνου Phill 1489 ιζ' αἰῶνος γενόμενον ὑπὸ τοῦ Λάμπρου. Τὸ ἀντίγραφον ἀποτελούμενον ἐκ σελίδων 36 ἠριθμημένων (30—66) περιέχει μέρη τινὰ μόνον

τυπικοῦ, ἅτινα φαίνεται ὅτι εἶχεν ὁ Λάμπρος ἀντιγράψει, ὅπως μετὰ ταῦτα ἐξακριβώσῃ τὰ τοῦ τυπικοῦ τούτου. Τὸ τετράδιον ἄρχεται·

«Βερολίνου Phill. 1489 15' αἰῶνος (ἐν Κιόλει 1640) μικροῦ σχήματος ἀντιγεγραμμένος ὑπὸ ἐσπερίου πινός ἐκ παλαιοῦ τυπικοῦ, ἄγνωστον που ἀποκειμένου. Τὸ πρωτότυπον ἐκοσμεῖτο καὶ δι' εἰκότων, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ φ. 1—2α ἐν οἷς ἀντιγεγραμμένα σημειώματα ἀναφερόμενα εἰς τὴν γενεαλογία τῆς κτητορίας τῆς μονῆς τῆς Θεοτόκου εἰς ἣν ἀναφέρονται τὸ τυπικόν. Ἔχουσι δὲ ταῦτα οὕτω

† Κωνσταντῖνος Κομνηνὸς Παλαιολόγος ὁ πανευχεστάτος σεβαστοκράτωρ καὶ πατὴρ τῆς κτητορίας.

† Εἰρήνη Κομνηνὴ Βράνενα Παλαιολογίνα ἡ σεβαστοκρατορίσα καὶ μήτηρ τῆς κτητορίας.

† Ἰωάννης Κομνηνὸς δούκας συναδηνὸς καὶ μέγας στρατοπαιδάρχης καὶ κτήτωρ».

4. Ἀντίγραφον τυπικοῦ ἐκ τοῦ κώδ. Lincoln gr. 35 φ. 125β. Τὸ ἀντίγραφον ἀποτελούμενον ἐκ σελίδων 8 ἡριθμημένων (111—118) περιέχει ἐλάχιστον μέρος τοῦ τυπικοῦ τοῦ περιεχομένου ἐν τῷ γνωστῷ κώδικι τοῦ Lincoln 35.

Ἄρχ. «Τίνα εἰσὶν ἅπερ ἀφιερῶνται τῇ Θεοτόκῳ ὑπὲρ οἰκονομίας καὶ διατροφῆς τῶν θεραπευνίδων αὐτῆς.

Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ὥστε εὐαρέστως πολιτεύεσθαι καὶ εὐαρέστως βιοῦν ὑμᾶς τῷ θεῷ καὶ ὥστε σῴζεσθαι ὑμῶν τὰς ψυχὰς τῇ (φ. 126α) βίβλῳ ταύτῃ διευπλώσαμεν».

5. Ἀντίγραφον τυπικοῦ ἀποτελούμενον ἐκ φύλλων 3 γεγραμμένων ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως. Τὸ ἀντίγραφον ἄρχεται·

« . . . νομίσματα ἑβδομήκοντα καὶ διὰ γῆς μοδίων διαχιλίων ἑξακοσίων νομίσματα ἑκατὸν ὁμοῦ καὶ τὰ τοῦ Σκοτεινοῦ νομίσματα τριακόσια ὀκτώ» καὶ τελευτᾷ «Καὶ μονίτριον περὶ τὸ Σκουτάριον τὸ ἐπ' ὄνοματι τιμώμενον τοῦ ἁγίου μου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου καὶ ἐπιλεγόμενον Τράπεζα τὸ ἀπὸ προσενέξεως τῆς μοναχῆς Ἰζακαλίνης τῇ αὐτῇ σεβασμίᾳ μονῇ προσκυρωθέν». Ἐν τῷ ἀντιγράφῳ τούτῳ δὲν δηλοῦται ὁ κώδιξ, ἐξ οὗ ἐγένετο ἡ ἀντιγραφή.

6. Βιβλιογραφικά τινὰ δελτία ἐκδομένων τυπικῶν καὶ ἄλλαι τινὲς σημειώσεις, ἐν αἷς καὶ ἡ περιγραφή τοῦ κώδικος 35 Lincoln ἐκ τοῦ Καταλόγου τῶν χειρογράφων τοῦ Coxe. Ἐκ τῶν σημειώσεων

τούτων ἀξία δημοσιεύσεως εἶνε ἡ ἀκόλουθος περὶ τυπικῶν ἑλληνοκῶν μονῶν ἐν Ἰταλίᾳ, ἣς μένει κολοβή.

Ἐν φύλλ. 73β ἀναγινώσκονται τὰδε.

«Il mese d'Agosto nel 1573 ritrovandomi all'abbazia di S. Philareto segretario di seminare vinèmo a ragionamento con li padri del detto monastero insieme con un altro padre nomine Philareto priore dello monastero di S. Bartholomeo circa li τυπικά, come sono di piu scinte et detto pz fr Philareto mi desse ad intendere che un tempo un archimandrita nomine Luca havea pigliato per via di concilio: da tre τυπικά uno di Constantinopoli, l'altro di Nicolo di Cosoli, et l'altro delli κοινόδοι της Παλαιστίνης et compose uno τυπικό. Con lo quale si governano hoggi li chiese greche in Italia. Havendo inteso io lo nome del archimandrita Luca gli ho mostrato lo contrascritto epitaphio, circa il quale haveamo giudicato che fosse stato quello archimandrita Luca lo nome del quale é scritto a quello epitaphio.

Alli 6 di Agosto 1573 li monachi dello Salvatore της γλώσσης Μησῆννης quelli poi che furono decacciati dallo detto monasterio nel tempo del 9 con lo imperadore per fortificare il castello della γλώσσα ove stavano soldati spagnoli et li monachi non potendosi stare in conversatione di spagnoli si straltono et gli veducio a una chiesa detta la misericordia a terra nova; ivi stetero gran tempo et essendo alle stansie di quella chiesa, se ne faccia la polvere della monitione della città: detti monachi standose in dubio, molto supplicar dove sua majestà; alli quali gli ficero uno monastero nominato all'anuntiatella ma lo monasterio si lo chiamano lo Salvatore, quale é fuora di Messina assai sup alle case pin te; allo quale monasterio alle 6, di Agosto 1573 se ne conducio li detti monachi et possono là tutti, li S. reliquij, vestiti, robbe, libri et ogni cosa.

Si dice che poi che furono partiti detti monachi dallo salvadore της γλώσσης suditta chiesa dello Salvatore si parturò per via d'uno terrazzo, mirabile.

Ἐν φύλλ. 74, α.

«Nel 1572 alle 12 il mese di Ἰβρίο.

Stando io a vedere messo nella chiesa del beato S. Gio. Battista detto dell' horto alla inclita città di Messina, standomi allo choro alla banda della Sacristia ho alzato li ocelli all' altra banda del coro verso tramontano infra una cappella vecchia et ho visso un monumento di marmoro

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω τυπικῶν τὸ πρῶτον, ἦτοι τὸ τυπικὸν τῆς σεβασμίας μονῆς τῶν ἡλίου βωμῶν ἔχει ἐκδοθῆ ὑπὸ τοῦ Dmitrievskij ἐν τοῖς τυπικοῖς αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἡμετέρου κώδικος 265 τῆς Πάτρμου (Κίεβον 1895 σ. 715—769).

Τὸ δεύτερον, ἦτοι τὸ τυπικὸν τῆς μονῆς τοῦ Μάμαντος ἔχει ἐκδοθῆ ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ Usrenskij ἐκ τοῦ κώδ. Χαλκ. 85 καὶ ἔπειτα ὑπὸ τοῦ Petit ἐκ τοῦ ἡμετέρου κώδικος Paris, Suppl. gr. 92 (πρβ. Marc Plan σελ. 23 Mamaskloster).

Τὸ τρίτον, ἦτοι τὸ τυπικὸν τῆς Θεοτόκου τῆς βεβαίας ἐλπίδος τῶν χριστιανῶν, διότι περὶ τούτου πρόκειται, ἔχει ἐκδοθῆ ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ Omont ἐκ τοῦ κώδικος 35 Lincoln (πρβλ. Revue des études grecques τόμ. 17 (1904) σελ. 361—373 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Portraits de differents membres de la famille des Comnene peints dans le typicon du monastère de notre Dame de bonne espérance a Constantinople), ἔπειτα δὲ ὑπὸ τοῦ H. Delehaye ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ Deux typica byzantins de l'époque des Paléologues (Βρυξέλλαι 1921).

Τὸ τέταρτον, ἦτοι τὸ ἐκ τοῦ κώδικος Lincoln 35 ἀντιγραφέν, εἶνε μέρος τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος τυπικοῦ τῆς Θεοτόκου, τοῦ ὑπὸ τοῦ Omont καὶ ἔπειτα τοῦ Delehaye ἐκδοθέντος.

Τὸ πέμπτον εἶνε μέρος τυπικοῦ ἀντιγραφέντος ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ Λάμπρου ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 22, 748 κώδικος τοῦ βρετανικοῦ Μουσείου καὶ σωζομένου πληρεστέρου ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν Ρ' καταλοίπῳ τοῦ Λάμπρου.

ΤΟ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ Ρ ΚΑΤΑΛΟΙΠΟΝ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν Ρ' κατάλοιπον ἀποτελεῖται ἐκ 12 σελίδων, φερουσῶν σελίδωσιν 613—624 καὶ ἀρχομένων οὕτω

«Cod 22, 748 ἐπὶ μεμβράνης ἰδ' αἰῶνος· διὰ μεγάλων γραμμάτων ἰούχι κεφαλαίων γεγραμμένος. Νῦν σώζονται φύλλ. 121, εἶνε ἀκέφαλος, ἀρχεται δὲ διὰ συμβουλῶν διδομένων εἰς τὰς μοναχὰς τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐν τῷ κώδικι μοναστήριου περὶ τοῦ τρόπου τοῦ ζῆν, τῆς διαίτης κτλ. εἶτα παραγγέλλει νά ἱερευργῶσι πλὴν τῶν παρεμπιπτουσῶν ἑορτῶν τετράκις τῆς ἐβδομάδος καὶ ἐξακολουθεῖ.

63.—Τεσσάρων δὲ ὄντων τῶν πρεσβυτέρων ἀπροσκότιστα) πτωσ καὶ τὰ τῶν θυσιῶν τελεσθήσονται· ἄρτους δ' ἐφ' ἐκάστη προσενεκτέον ὀκτώ, ἓνα μὲν δεσποτικόν, ἕτερον δὲ τῆς ἀειπαρθένου δεσποίνης καὶ θεομήτορος» κ.τ.λ.

Ἐν φύλλῳ 9α παρατηρεῖ ὁ Λάμπρος

«Ἐνταῦθα φαίνεται· ἐκπεσόντα φύλλα. Λείπουσι δὲ καθ' ὅλου πολλὰ ἐν τῷ κώδικι καὶ τὰ ὑπάρχοντα δὲν ἔχουσι πάντοτε τὴν προσήκουσαν θέσιν. Ἰδῆ δ' ἐν παλαιότερῳ χρόνῳ ὑπῆρχεν ἡ ἀταξία αὕτη ἐν τῷ κώδικι, ὡς δηλοῦται ἐκ σημειώσεων ἐπανορθωτικῶν οἷα ἡ ἐν φύλλ.»

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω γίνεται δῆλον ὅτι ὁ Λάμπρος ἀντέγραψεν ἐκ τοῦ κώδικος 22748 τοῦ βρετανικοῦ μουσείου μέρος τοῦ τυπικοῦ τοῦ περιεχομένου ἐν αὐτῷ ὅπως ἐξακριβώσας ἔπειτα τοῦτο ἐκδώσῃ τύποις. Τὸ περὶ οὗ ὁμῶς ὁ λόγος τυπικὸν ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ H. Delehaye (Deux typica byzantins de l'époque de Paléologues (σ. 213 ἐν Βρυξέλλαις 1921) πρβλ. καὶ Analecta Bollandiana τομ. XXXVIII (1920) σ. 388ε. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων περιττὴ εἶνε ἡ ἐκδοσις τοῦ καταλοίπου τούτου.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ CIRIACO D'ANCONA

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ΡΝΘ' κατάλοιπον ἀποτελεῖται 1) ἐκ μιᾶς πρὸς τὸν Λάμπρον ἐπιστολῆς τοῦ Οὐίλλιαμ Μίλλερ γραφείσης ἀπὸ Ρώμης τῆ 3 Δεκεμβρίου 1914. Ἡ ἐπιστολή αὕτη εἶνε ἡ ἀκόλουθος.

36 Via Pales. Roma
Τῆ 3η Δεκ. 1914

Φίλε Κύριε Λάμπρε.

Σῶς στέλλω ἀνέκδοτον γράμμα τοῦ Ciriaco d'Ancona περὶ τῶν Γατελούζων, ἀπὸ τῆς ἐν Treviso Βιβλιοθήκης. Ὀλίγας λέξεις τοῦ ἀντιγράφου, τὸ ὁποῖον μοῦ ἔστειλεν ὁ βιβλιοθηκάρχος δὲν κατέλαβον. Ἴσως θὰ τὰς καταλάβητε. Ἀναφέρω τὸ γράμμα εἰς τὸ ἄρθρον μου τῆς Byz. Zeitschrift.

Ὅλος ὑμέτερος
Οὐίλλιαμ Μίλλερ

2) ἐκ τοῦ ἀντιγράφου τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ciriaco d'Ancona περὶ οὗ ὁμιλεῖ ἐν τῇ ἐπιστολῇ του ὁ Μίλλερ καὶ 3) ἐξ ἀντιγράφου γενομένου ὑπὸ τοῦ Λάμπρου ἐκ τοῦ σταλείτου αὐτῷ ἀντιγράφου.

Δημοσιεύομεν κατωτέρω τὴν ἐπιστολήν τοῦ Ciriaco d'Ancona ἐκ τοῦ ἀντιγράφου τοῦ Λάμπρου.

Thassiani

Ad Fr[anciscum] Pedemontanum Fr[ancisci] principis
preceptorum ex Aeno.

Cum adsoquentem recentis anni cetabratae Thassiana in aula solemnitatis noctem post dulces et invicem iteratos amplexus nos. Enumantiquam pedentes, scapham bonis avibus (1) consenderemus, «sub remis fusi per dura sedilia nautae (2) carpebant somnos.

Κυριακὸν δὲ ——— οὐκ ἔχε νήδυμος ὕπνος. Sed multum

1. Virgil Aen v. 837

2. Homer, Il. II, 2.

antea quam cristatus ales vigili ore tepidum provocaret diem, ἀλληλοῦτα canens, socios navarchumque excitavi, et cum «alta quievisset Aequera,»³ ennetaque videremus «Caelo constare senere»,⁴ «Archeorum pluviasque Hyadas gemeriosque Triones»⁵ soluta e molo puppi illico iucundum nostrum remis velisque tendimus iter, ac insignem placidumque Thassis portum Unquentes dia felici sub Gatalusie gentis imperio valere ciemus. «Aspirant aurae in noctem, nec candido, cursus Luna negat, splendet tremulo sub luncine pontus»⁶. Tum placidi Neptuni liquidum sulcando campum Thassianam protinus arcem abscedimus, Tracique fines legimus, et seevi proxima Diomedis radimus littora. quem suis immanibus equis advenas ad mandendum dare solitum accepimus. Quae ne talia monstra nos pij pateremur homines, neve dira littora subiremus, Mercurius ipse noster vela secundis impleverat ventis, hinc nide Nereidum juvante sacrissimo choro. Nam altera ex parte Doris flavaque comis «Doto Et Galatea secant spumantem pectore pontum»⁷, dextera vero ex parte Panopea Amphitoeque et parthenia Glauce iucundissimae secundabant niveis hinc inde lacertis natantes ac alto ab aequore modulantes meque interdum osculis duleiter provocantes nympharum omnium praeclearissima Tymodocea Ferusaque desubter optime vacillante Carina. Et tandem die noctuque placidum aequor secantes, Cyriaceum ad celebrem diem,⁸ antea

3. Virgil, Aen., VII, 6-7.

4. Il. III, 518.

5. Il. III, 516.

6. Il. VII, 8-9.

7. Il. IX, 102-3.

8. Sunday, Tannary 3, 10, or 17, 1445. cf. Targioni Tozzetti, Relazioni d'alcuni Viaggi. (ed. 1773), V, 459. (Biblioteca Capitolare di Treviso. Ciriaco Anconiani Codex, I. 138. f. 152 re et seqq.) Colucci-Delle Antichità Picene, XV, p. ex 711. mentions this letter.

quam sol cœli medium conscenderet — urbem, muros arcemque procul et rara domorum tecta videmus portumque et piscosa vada, quibus inelytus ille Trojanus Æneas profugus conditor nomen indiderat et nunc Palamedea Catalusia ingenua proteus imperat. Huc plenis allabimur velis et (hæc est mora) principes regulos — nam princeps Samothracem degerat — amicosque revisi, et Ardujuni (?) cognamine Franciscum dulcem et amicissimum nobis virorum abs te salutatum feci. Præterea N. Segestrem (?) sociosque una ipsa cum principis rate Losbeam Mythilenem incolumes applicuisse percepimus, Pannonas vero patriam ad reparandas augendasque copias remeasse, Theucrorumque regem Asiam per Hellespontum revisisse, filiumque in Tracia principem reliquisse dicunt.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΑΦΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ ΕΝ VALENTIA

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ΡΝΗ' κατάλοιπον ἀποτελεῖται ἐκ μῶς πρὸς τὸν Λάμπρον ἐπιστολῆς τοῦ Οὐίλλιαμ Μίλλερ, γραφείσης τῆ 6 Νοεμβρίου 1914 ἀπὸ Ρώμης. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ μεταξὺ ἄλλων γράφει ὁ Μίλλερ τὰ ἀκόλουθα:

«Δὲν ἠξέυρω ἂν σὰς ἐνδιαφέρῃ ἡ σημεῖωσις, τὴν ὁποίαν ἐσωκλείω, περὶ τοῦ τάφου τῆς Βασιλίσσης τῆς Νικαίας ἐν Valentia. Τὴν ἔγραψεν ὁ ἱερεὺς τῆς ἐκκλησίας, ὅπου κεῖται ὁ τάφος. Ὀλίγον πρὸ τοῦ πολέμου ἔγραψα πρὸς τὸν καθηγητὴν Kehr, διευθυντὴν τοῦ Πρωσικοῦ Ἱστορικοῦ Ἰνστιτούτου ἐδῶ, περὶ τῆς οἰκτρᾶς καταστάσεως τοῦ τάφου, καὶ τὸν ἐζήτησα νὰ ὁμιλήσῃ ἐν Γερμανίᾳ περὶ αὐτῆς, ἀφοῦ ἐνδιαφέρεται διὰ τοὺς Hohenstauffer. Ἀλλὰ δὲν εἶχαν ἀπάντησιν, καὶ τῶρα ὅλαι αἱ σχέσεις μας μὲ Γερμανοὺς εἶναι δύσκολοι, οὔτε ἔχουν καιρὸν νὰ φροντίσουν περὶ τάφων εἰμὴ τῶν ἰδίων στρατιωτῶν. Ἀλλὰ πρέπει νὰ γείνη φροντίς μίαν ἡμέραν περὶ τοῦ τάφου ἐκείνου. Μοῦ γράφει ἡ κ. Sanders, ἡ ὁποία τὸν εἶδεν, ὅτι εἶναι

«A simple wooden box about 2 feet long, one foot wide, and 9 inches high, on a bracket high up on the wall on the right hand side of the Chapel erected by the Empress St. Barbara in token of gratitude for her miraculous cure from leprosy».

Ὁ ἱερεὺς, λέγει ἡ κυρία, «lifted the loose wooden cover, and, plunging his hand into the coffer drew out the skull to shew me (!) and assured me that the rest of the Empress's bones were there».

The inscription on the coffer is «Aqui jace Da Constanza Augusta Imperatriz de Grecia».

Καθὼς ἐνθυμεῖσθε, καὶ ὁ Diehl (*Figures byzantines*, II, 207—25), καὶ ὁ Schlumberger (*Récit des Deux Mondes* 15 Mars, 1902), ἔγραψαν περὶ τοῦ τάφου ἐκείνου.»

Σὺν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ ἀπέστειλεν ὁ Μίλλερ καὶ τὴν περὶ τοῦ τόφου τῆς βασιλείσης τῆς Νικαίας ἐν Valentia σημείωσιν, ἢν δημοσιεύσωμεν κατωτέρω.

*Notas Históricas
de la Real Cofradía de St. Bárbara
en San Juan del Hospital. Valencia.*

De la fundacion de la Capilla de Santa Bárbara, Virgen y Mártir, en dicha Iglesia de San Juan del Hospital.

En un tomito titulado: Año de Paz y torre de fortaleza hablando de la vida, martirio y prodigiosos milagros de Santa Bárbara, Virgen y Mártir, abogada contra los truenos y rayos, gran protectora de sus devotos en la hora de la muerte, para no morir sin los santos Sacramentos, escrito por el Reverendo Fray Francisco de Jesus Maria, Mercedaris Descalzo, impreso en Madrid año 1777, en el capítulo XIII se halla lo siguiente:

«Sana Sta Bárbara de una pestilente lepra á la Emperatriz de Grecia Doña Constanza.»

79. No sólo favorece nuestra bendita Santa á sus devotos, para no morir sin los últimos sacramentos, tan necesarios en aquella temerosa y última hora de nuestra vida; como dejamos escrito en los primeros capítulos de este libro segundo, y contra las tempestades y truenos, rayos y centellas en que es muy conocido su santo patrocinio, (aunque de estos beneficios apenas se halla escrito alguno por comunes), sino tambien en otros géneros de peligros y enfermedades, como vemos ahora, entre los cuales damos el primer lugar al del título de este Capítulo por la autoridad de la persona y por la excelencia del milagro, que es á todas luces prodigioso. Refiérela

el papel de los siete milagros citando á Ercolano, libro 5. cap. 13. y es como sigue:

80.—Despues de aquella lamentable destruccion del Imperio de Constantinopla y su Ciudad, su Augusta Emperatriz Doña Constanza, parienta muy cercana del invictísimo Rey Don Jaime de Aragon, primero de este nombre llamado el Conquistador, por las muchas batallas y excelentes victorias que alcanzó de la Morisma, Llegó á Valencia por los años de 1270, para acogerse bajo el patrocinio de tan piadosísimo Rey y deudo. Despues de todos sus infortunios se hallaba esta Magestad Cesarea, congojada de una penosa é incurable lepra, no hallando remedio humano á tan pestilente contagio.

81. Pero quiso la Divina Clemencia le hallare como el Emperador Constantino en los del cielo, por medio de la gloriosa Santa Bárbara. Estaba la afligida Senora una noche en su lecho descansando, aunque despierta, quizá pensando en su mal, que sin dar tregua le debió de divertir el sueño. Apareciósele nuestra Ilustre Mártir, y dijo la, que mandase buscar una imágen suya que en aquella Ciudad de Valencia yacia oculta; y que habiendola hallado la banase en tres tinas de agua, en honra de la Santísima Trinidad, y que despues en la misma agua se banase á si misma, que si llegaba con fe alcanzaria la deseada salud.

82. Larga se le hizo á la Emperatriz la noche, por el desseo que tenia de hallar el escondido tesoro en quien Bárbara la habia confiado su salud. Luego que amaneció, llamó á sus criados, á quienes mandó hiciesen vivas diligencias para encontrar la Imágen Soberana, ofreciendo grandes premios á quien de ella diese noticia. Fueron exquisitas las diligencias para encontrar la imágen que se

hicieron solo por cumplir el deseo de la Emperatriz, pero ninguna surtió efecto porque quería Bárbara ostentar otro nuevo prodigio en su invencion maravillosa.

83. Viendo pues Constanza, cuan poco aprovechaban sus desvelos, se encomendó muy de veras á la que había mandado buscar su Imágen, rogándola con grandes ansias, descubriese camino para ser obedecida. Llamó á su mayordomo mayor, caballero devoto y virtuoso, encargóle hiciese nuevas diligencias con todo empeño, por descubrir la santa Imágen de Bárbara, pues no podía dejar de parecer como ni dejar de cumplir promesa de tan gran Santa y ser ageno de los habitantes de la Celestial patria el poder engañar.

84. Comenzó luego el noble Caballero, con deseo de dar gusto á su afligida Señora, á ejecutar con toda solitud y cuidado su mision: y despues de haber dado muchos pasos en el negocio, pasando un dia caballo junto al puesto de San Juan del Hospital, se paró inmóvil el animoso bruto, levantando la mano diestra, como dando á entender estaba allí el tesoro que su dueño ansioso buscaba, reparando el caballero en la no acostumbrada accion y postura del caballo, desmontó presuroso, y haciendo cavar en la parte que el bruto había señalado, halló la señalada Imágen de la bendita Santa Bárbara, sepaltada tanto en el olvido de los Ciudadanos como en la tierra. Ésta Imágen se conserva aun en la dicha Iglesia de San Juan del Hospital en precioso reliquiario de plata, pues la Imágen es de pintura en tabla primorosamente pintada).

85. Llegaron las nuevas á la devota Emperatriz, y poco despues la Sagrada Imágen que con tierna devocion recibió y adoró, celebrando con extraordinarios júbilos de alegría tan feliz hallazgo. Ejecutó pronta en la Sagrada

Imágen lo que el original la había ordenado, metiendola en las tres tinas de agua, en cuyos santificados cristales se banó despues la devota Emperatriz, con tanta viva fe, que consiguió al punto la deseada salud, quedando limpia y sana de su pestilente lepra. Y mostrandose agradecida al beneficio que del cielo había recibido por la intercesion de la gloriosa Santa Bárbara, la edificó una Capilla en el mismo sitio en que fué hallada la Imágen, donde la colocó, y anos despues dicha Capilla dedicada á la Santa, siendo frecuentada hasta el dia de hoy con mucha devocion de los fieles.

86. En esta misma Capilla se venera un pedazo de mármol de donde salió milagrosamente el agua donde se bautizó la gloriosa Virgen Santa Bárbara. Esta sagrada reliquia obtuvo de Nicomedia (no sabemos como) la misma Emperatriz, y la donó despues á la misma Iglesia. Llegando la hora de la muerte de la Emperatriz se mandó enterrar en la Capilla dicha por la mucha devocion de su patrona Santa Bárbara, y así se ejecutó. En ella permanecen sus cenizas en un señalado sepulcro junto al mismo precioso mármol.

La cofradía de Santa Bárbara fué erigida en el ano 1684.

En esta misma Capilla fué enterrada la Condesa Lascara, Infanta de Grecia, llamada Irene,¹ en el ano 1313, la cual habiendo sido despojada de sus estados por Theodoro Lascaro, y despues por Miguel Paleologo, vino á Espana (por ser parienta del Rey Don Jaime el segundo) y se retiró á Valencia, donde se le concedió bastante hacienda para vivir conforme á su calidad. — (Asi lo refiere D. Agustin Funes en la Crónica de la Religion de San Juan de Jerusalem, tomo 1º, cap. 26, pag. 137.)

1. Ἄννα ἦτο τὸ ὄνομά της.

¹Ἀεροπολίτης (ἐκδ' 1903), 1. 104.

ΔΥΟ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΒΕΛΗ ΠΑΣΣΑΝ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ΟΗ' κατάλοιπον ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς ἐπιστολῆς τοῦ Δ. Κ. Τζοποτοῦ σταλείσης τῷ Λάμπρῳ ὑπ' αὐτοῦ ἐξ Ἀθηνῶν τῇ 23 Νοεμβρίου 1913. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἔχει ὡς ἀκολούθως:

«Κύριε Καθηγητά!

Ἐσωκλείω ἐν τῇ παρουσίᾳ μου ἔγγραφον τοῦ 1810 ἐκ τῆς γνωστῆς συλλογῆς Ζυγαλάκη, διαλαμβάνον περὶ ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν ἐν Ἀθήναις, Ἄργει καὶ ἀλλαχοῦ.

Το μὲν νὰ σημειώσω ἐνταῦθα:

1) ὅτι καὶ ὁ περιηγητὴς *L. S. Bartoldy* (*Berlin 1803—1804*) πληροφορεῖ ἐπίσης περὶ βαναύσου, ἀγροῖκου καὶ ὠμῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμπεριφορᾶς τῶν Ἀγγλων περιηγητῶν.

2) ὅτι ἡ ἐν τῷ ἐγγράφῳ μνημονευομένη οἰκογένεια Περρούκα, φαίνεται σημαίνουσα τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκ βιβλιαρίου γεγραμμένου ὑπὸ τινος Περρούκα (1844;) ἐν τῷ ὁποίῳ ἐκτίθεται ὁ δικαστικὸς ἀγὼν τῶν Περρουκαίων πρὸς Βλάσην τινά, ἂν καλῶς ἐνθυμούμαι, περὶ τοῦ χωρίου (Τσιφλικίου) Διμηνιὸ τῆς Κορινθίας, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀγορασθῆ ἐν Κων]πόλει πρὸ τοῦ 1800 παρά τινος Ὀθωμανίδος.

Δυστυχῶς δὲν ἐνθυμούμαι ἀκριβῶς τὰς λεπτομερείας, ἀλλὰ δύναμαι νὰ σᾶς προμηθεύσω αὐτὰς ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς, ἂν σᾶς ἐνδιαφέρουν, διὰ νὰ σᾶς ἀπαλλάξω τοῦ κόπου καὶ τῆς ἀπωλείας χρόνου.

Διατελῶ πάντοτε μετὰ μεγίστης πρὸς ὑμᾶς τιμῆς ὅλως ὑμέτερος.

Δ. Κ. Τζοποτὸς»

Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης τοῦ Τσοποτοῦ γίνεται δῆλον, ὅτι αὐτὸς εἶχε σταλῆ εἰς τὸν Λάμπρον ἔγγραφον τοῦ 1810 ἐκ τῆς συλλογῆς Ζυγαλάκη διαλαμβάνον περὶ ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν ἐν Ἀθήναις, Ἄργει καὶ ἀλλαχοῦ. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο δὲν σώζεται σήμερον ἐν τοῖς καταλόγοις τοῦ Λάμπρου, σώζεται δὲ μόνον ἀντί-

γραφον αὐτοῦ γενόμενον ὑπὸ τοῦ Λάμπρου καὶ ἐτοιμασθὲν πρὸς ἔκδοσιν.

Ἴδοι τὸ ἀντίγραφον τοῦτο.

Χασρετλερᾶ μπέη ἐφέντη μου

Ἰναγετλοῦ καὶ πολυχρονεμένε ἐφέντη μου σουλτανούμ.

Ὁ μεγαλοδύναμος Θεὸς νὰ σὲ ἔχη μὲ ζωὴν πολλὴν καὶ νὰ σοῦ κἀνη τὰ ἀγαπητὰ μουρατὰ σου χαρίζοντας τὸν κατόχρονον μπηζιδέ σου ἄμῃν.

Μὲ τὸ σκλαβικόν μου σὲ κάνω ὑρανιέ ὅτι τὸ καράβη ἀκόμη δὲν ἐφάνηκεν, ὁ μιλόρδος λέγει ὅτι εἶναι ἀπὸ τὴν ἄλλην πεύτην συκομένο ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, καὶ ἕνας ἄνθρωπος ὁποῦ σήμερον ἦλθεν ἀπ' ἐκεῖ εἶπεν ὅτι ἔως ἐσούτην τὴν πεύτην τὸ καράβη δὲν εἶχεν συκωθῆ ἀπὸ τὸ λημάνη, διὰ καλὴν τύχην τοῦ σκλάβου σοι ἀρώστησεν ὁ δραγουμάνος του, καὶ εἰς τὸ ποδάρι του εἶναι ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Μπερούκα, ὁποῦ δὲν κρύβει τίποτε ἀπ' ἐκεῖνα ὁποῦ τοῦ λέγει, ἀφ' οὗ λοιπὸν ὁ σκλάβος σου τοῦ εἶπα ὅτι τὸ καράβη τὴ πεύτη τὸ εἶδαν εἰς τὴν Ἀθήνα, μοῦ ἀπεκρίθη ὅτι προσμένει νὰ τοῦ ἔμπουν ἄσπρα, καὶ παρευθὺς ἐμειανόησεν δι' αὐτὴν τὴν ἀπόκρισιν καὶ εἶπεν τοῦ δραγουμάνου νὰ μοῦ εἰπῇ ὅτι δὲν ἀπόβαλεν ἀκόμη τὰ παλαιὰ λιθάρια καὶ ἄλλα ὁποῦ ἔσκαψε καὶ ἤρρεν εἰς τὴν Ἀθήνα.

Ὁ ψευτομπατίδο δραγουμάνος του ἔλεγεν τὸ τζιῦρι ἑκαμάδο καὶ μὲ τρεῖς ὀδάδες, ὁ σαεμπές ἐψές τὸ εἶπεν τοῦ σκλάβου σας ἀπὸ τζέτη καὶ τόσο μέγαλον ὁποῦ οἱ ὀτάδες καὶ ὅλω τὸ τζιῦρι μετὰ βίας χοροῦν νὰ κοιμηθοῦν τέσεροι ἄνθρωποι καὶ αὐτοὶ νὰ εἶναι φράγκοι, τοῦ ἔχη κοστήσει ὅλω ὅλω γρόσια χίλια πεντακόσια.

Ὁ ἴδιος τρίτος δραγουμάνος του λέγει, ὅτι ἔχει μίαν ταμπάκην μέσα εἰς τὸ καράβη πολλὰ ἀξιόλογην καὶ ὁ μιλόρδος λέγει ὅτι τοῦ κακοφαίνεται ὁ τοῦ δὲν ἔχει ἀξιόλογα πράγματα διὰ νὰ χαρῖση τοῦ βελεξιουνιάμ ἀφεντός μας, ἀλλ' εὐθὺς ὁποῦ πάγει εἰς τὴν Μάλταν θέλει γράψῃ ἀμέσως εἰς τὴν Ἑγγλητέραν διὰ νὰ τοῦ ἐρθοῦν. Εἰς τὴν Παληόπολη ἄκουσα ὁ σκλάβος σου ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ μιλόρδου ὅτι ἔχει μίαν ὄραν καλὴν εἰς τὸ καράβη, καὶ ἐδῶ εἰς Ἄργος εἶπεν ὅτι ἔχει καὶ δύο εὐμορφα μικρὰ κάλια, σκιάζομαι νὰ τὰ πιστεύσω ὅτι μὲ τρομάζει ἕνας λόγος ὁποῦ εἰς Τριπολιτζάν

εἶπον ὅτι τὸ καράβη εἶναι ἐδικόν του, καὶ ἐδὼ λέγει ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁποῦ τὸ ἀρμάτωσεν αὐτὸ τὸ καράβι καὶ τὸ εὐγαλεν εἰς τὸν κοῦρσο, καὶ ἄλλην φορὰν εἶπεν ὅτι τὸ ἔχει ναυλομένο διὰ νὰ περιγυανήσῃ τὴν Ἑλλάδα. Τὸν ἐρώτησα ὁ σκλάβος σου πόσους ἀνθρώπους ἔχει εἰς τὸ καράβη καὶ μοῦ ἀπεκρίθη ὅτι δὲν ἠξεύρει· ἐπειδὴ μίαν φορὰν τοὺς κάνει ὀγδοῶντα καὶ ἄλλην φορὰν σαράντα διὰ τὴν ἑξῆς τὴν ἑξῆς ἔχει τρεῖς φοραῖς ὁποῦ τοὺς ἐδίωξεν.

Μοῦ λέγει νὰ στείλω μενειζήλ καὶ καὶ διὰ νὰ φέρω τὸ τζιατρί, καὶ πάλιν μοῦ λέγει νὰ στείλω τυτάρι καὶ μὲ ὅλον ὁποῦ δὲν εἶναι κανένα εἰς τὸ χέρι τοῦ σκλάβου σου, κανένα δὲν ἀποφασίζει.

Ὅλω τὸ πράγμα του ἀπὸ Τριπολιτζάν τὸ ἔχει φέρει ἐδὼ εἰς τὸ χάνη δὲν ἐστάθη τρόπος νὰ τὸν καταπέσω νὰ μείνῃ ἕως νὰ γένουν τὰ κοτοπούλια καὶ τὸ ἀρνὴ, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἀβραστὴ γίδα τοῦ Χατζῆ ἔφαγε ὀρθὸς καὶ μὲ ὅλον τὸ κάμα ἐκαβαλίκευσεν χωρὶς νὰ σταθῇ ὅλω ὅλω πέντε δακκάδες· φθάνοντας ἐδὼ ἐπέειπεν εὐθὺς εἰς τὸ σπῆτι τοῦ Μπερέμου καὶ ἀνέβη ἐπάνω καὶ εἶδεν τρία εἶδωλα εἰς πλάκες ὡσὰν ἐκείνη ἢ μία ὁποῦ ἄρεσε τοῦ Νῶρτ ὁποῦ εἶχεν μίαν γυναῖκα καὶ ἕναν ἄνδρα ἔτσι εἶναι καὶ αὐτὲς ἢ τρεῖς ὁποῦ εὐρέθησαν· καὶ ἕνα κεφάλη εὐμορφο, ὁ Μπερέμος εἶναι ἕξ ὥρες ἀλάργα ὁποῦ σκάφτει καὶ αὐτὰ τὰ εἶχεν εἰς τὸν ὄντᾶ καὶ τὰ εἶδεν· τὰ ἐσύκοσα ὁ σκλάβος σου ἀπ' αὐτοῦ καὶ τὰ πείγα εἰς ἄλλο σπῆτι.

Ἐχθὲς εἶπε νὰ ἔρθωμαι αὐτοῦ, καὶ μὲ πείγεν εἰς τὸ Χαραβάτη ὅλω τὸ μεσημέρι ὅτι τότες συνηθίζει νὰ περιπατῇ τοῦ ἄρεσαν ἢ κολώνες καὶ βιάζει τὸ κατεβασμά τους εἰς τοὺς Μύλους, ὁ σκλάβος σας εἶπα τοῦ βοῦβόδα ὁποῦ μίαν τὴν εἴφεραν σιμᾶ εἰς τὸ Ἄργος νὰ τὴν φέρουν εἰς τὸ βοῦβοντίκει χωρὶς νὰ τὴν πᾶν εἰς τοὺς Μύλους μὲ αὐτὸ τὸ δικαιολόγημα ὅτι νὰ ἔρθουν ὄλαις καὶ ὕστερα.

Σήμερον πάλιν κατὰ τὴν συνήθειάν του τὸ μεσημέρι μὲ πείγεν εἰς τοὺς Μύλους καὶ τὸν ἐβούρλισαν ἢ πλάκες ἀπὸ τὰ μνήματα, εἶπε καὶ εἰς ποίους ὀδάδες του ἔχει νὰ τοὺς βάλῃ καὶ εἰς ποῖον τόπον.

Ἀπόψε μοῦ εἶπεν ὅτι ἂν δὲν ἦτον ἄρωστος ὁ δραγουμάνος του θὰ νὰ ἤρχονταν αὐτοῦ· καὶ αὔριον ὅμως στοχάζομαι θὰ μὲ πιάγει καὶ ἐκεῖ ὁποῦ σκάφτει ὁ Δημήτρις καὶ ὁ Μπερέμος, καὶ εἰς τῷ Ἀνάπλη, ὁποῦ ἂν δὲν ἠμπορέσω νὰ τὸν ἀποκόψω μόνον εἰς τὸ Βαροῦσι τὸν ἐμπέζω.

Ἐἶπα καὶ ἄλλα πολλὰ ὁποῦ γράβῃ ὁ σκλάβος σας, καὶ ἐπειδὴ κάνω ὅτι δὲν καταλαβένω μένει εὐχαριστημένος ἀπὸ λόγου μου·

τὰ μπερουκόπουλα ὅμως τραβροῦν περισσότερο διάβολο ὅτι ἔνα τα μέσα καὶ ὁ σκλάβος σου εἶμαι σὲ ἕξω κονάκι, διὰ τὴν ἐμπήκεν ἢ ἀρχόντζα μέσα εἰς τὸν ὄδα νὰ ἀνοίξῃ τὸ δουλάπι της, εἶπεν ὁ μιλόρδος ὅτι τοῦ ἐκλάτικαν (sic) τρεῖς βελόνες, διὰ ταῖς ὁποῖαις ἤκουσαν βροσιὲς καὶ φοβερισμοὺς ὄσους στοχασθῆτε, τοῦ δραγουμάνου του διὰ τὴν δὲν τοῦ ἔχουν γυναῖκα νὰ τὴν τρογοῦξῃ. ἔβαλε τὰ κέρατα ἕκατὸ εἰς τὴν γαζέτα, καὶ ὁ γεσαξὶς του διὰ τὴν εἶχε νερὸ τὸ κρασί ἐβάρωσε τὸ μικρὸ Μπερελόπουλο δύο καλοὺς μπάτζους καὶ μὲ ὅλον ὁποῦ εἶναι παιδιὰ διὰ τὴν ἀφεντικὴν προσταγὴν τὰ ὑποῦ ἔρουν χωρὶς νὰ δείξουν κακοφανισμόν καὶ χωρὶς νὰ τοῦ λείγῃ τίποτε.

Ἔως ἀπόψε πολυχρονεμένη μπεῖ ἐφέντη μου εἶναι ἀγία, ἐμαθε ὅμως καὶ δύο ρωμέϊκα ὅταν ζητοῦσι τὰ ἄλογα καὶ δὲν εἶναι ἔτιμη τὴν ἰδίαν ὄραν λέγει σίρτε ξυληῆς τοῦ μετζηλιτζᾶ, ὁ σκλάβος σου τὴν νὰ κάμω τῷ ἔχασα. λόγον δὲν δέχετε νὰ τοῦ εἰπῇ ἄνθρωπος στέκομαι ὀρθὸς μπροστά του, καὶ πηγαίνω νηστικὸς κοντὰ του διὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσω, καὶ ἐπειδὴ βλέπω πράγματα ἀόϊντιστα διὰ τοῦτο τὰ κάνω ὑφαντὲ τοῦ πῆ ἐφέντη μου καὶ ὀρισμός του. Ὁ σκλάβος σου ἐπιθυμοῦσα νὰ εἶγῃ ἀληθινὸς αὐτὸς καὶ ὁ δραγουμάνος του, καὶ γαύτης ἐγώ. Ἐπὶ παρακάλεσην μπεῖ ἐφέντη μου νὰ κάμω τῆς ἐνδοξότης σου δὲν ἠξεύρω, τοῦτο μόνον μοῦ εἶπεν ἢ ὀλοίγη γνῶσι μου ὅτι ὅλα αὐτὰ νὰ σοῦ τὰ κάμω ὑφαντὲ, καὶ ἢ ἐνδοξότη σου κάνεις τὴν κρίσιν καὶ προστάζεις τὸν σκλάβον σου μὲ τὸν παρόντα πεζόν, ὅτι ἔχω ὑποψίαν μήπως ἔρθῃ καὶ ὁ ζωγράφος του ἀπ' αὐτοῦ ὁποῦ ἦτον ζηήφεις καὶ θελήσουν νὰ μπαρκαρισθοῦν εἰς ἕνα καῖα διὰ νὰ πᾶν, ἐγὼ τί νὰ κάμω; διὰ νὰ μὲ δέσουν ὡσὰν τὰ κοπέλια τοῦ δραγουμάνου δὲν πιστεύω ἕξω ἂν εἶμαι μέσα εἰς τὸ καράβη τους, μα καὶ χωρὶς ἀφεντικὴν προσταγὴν νὰ κάνω παραμικρὸν λόγον, ἢ νὰ φανῶ μὲ μοῦτρα γκρεμισμένα κάλιον νὰ μοῦ κόψῃ ὁ θεὸς τὴν ζωὴν, παρὰ νὰ φερθῶ ἔναντα τῆς προσταγῆς τοῦ βεληνημέτη μου. Ἡμπορῶ νὰ εἶμαι γελασμένος ἐγὼ ὡς ἄνθρωπος, μὰ καὶ ἐτοῦτα ὁποῦ βλέπω καὶ ἀκούγω νὰ μὴν τὰ κάμω ὑφαντὲ τῆς ἐνδοξότης σου καὶ αὐτὸ τὸ στοχάζομαι διὰ κουσοῦρι, καὶ ἐπειδὴ ἔκτισα καὶ μπρὸς βαθὺ καὶ πίσω ἕμα, πέφτω εἰς τὸ μεγάλο σου μερχαμέτη, καὶ παρακαλῶ τὸ ἰναγέτη σου νὰ μοῦ προφθάσῃ τὸ νοῦν μία προσταγὴ σου καὶ ὀρισμός σου.

δευτέρω γιατίεἰ αἶ Αὐγούστου 1810. Ἄργος.

Πιστός σου σκλάβος καὶ δουατζῆς μπάνος.

Σχετικὰ πρὸς τὴν ἀνωτέρω δημοσιευθεῖσαν ἐπιστολὴν εἶνε τὰ ἐν τῷ καταλοίπῳ τούτῳ εὐρισκόμενα α) ἀντίγραφον ἐπιστολῆς τοῦ Ἄγγλου προξένου τοῦ Μορέα Νικολάου Stram πρὸς τὸν Βελῆν καὶ β) φύλλον χάρτου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔχει γράψῃ ὁ Λάμπρος ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Αἱ ἀρχαιότητες τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Ἀργολίδος, τῆς Ὀλυμπίας καὶ τοῦ Μιστρᾶ καὶ ὁ Βελῆς πασσαῖς», διαφόρους κεντρικὰς ἰδέας πιθανώτατα ὅπως ἔχει ταύτας πρὸ ὀφθαλμῶν ἐν τινι ἀνακοινώσει του.

Ἴδου πῶς ἄρχονται αἱ σημειώσεις αὐταί :

«—Τίς ὁ Χασρενλερᾶς μπέης (;) Ὁ Βελῆς (;)

—Ποῦ ὁ Dartholdy περὶ σκαιᾶς διαγωγῆς Ἄγγλων περιηγητῶν πρὸς Ἑλλάδας ;

—Περσούκα φυλλάδιον ἐν βιβλιοθήκῃ Βουλῆς» κτλ.

Δημοσιεύομεν κατωτέρω τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Stram πρὸς τὸν Βελῆν κατ' ἀντίγραφον τοῦ Λάμπρου.

Ἐπισημοτάτη καὶ ἀξιωμαλοπρεπέστατη
βεζήρη καὶ ἡγεμῶν τοῦ Μορέως.

Ἐπειδὴ καὶ ἔχει σκοπὸν νὰ περάσῃ ἀπὸ κόρινθον εἰς Ἀθήνας ὁ ἐξοχώτατος Μιλὸρδ Νόρθ, ἡ πολύκροτος φήμη τοῦ ὁποίου ἔφθασε νομίζω καὶ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ ὑψους σας, διὰ τοῦτο λαμβάνω τὸ θάρρος νὰ σᾶς παρακαλέσω, ὁμοίως καὶ ἐκ μέρους τῆς ἐξοχότητός του, διὰ νὰ στείλετε ἕνα ὑψηλὸν σας μπουγιουρουλδὴ διὰ νὰ μεταβαίνῃ ἐλευθέρως ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ ἀπὸ τὰ Λερβένια ἕως εἰς τὰς Ἀθήνας· διὰ τὸ ὁποῖον θέλει σᾶς ὁμολογοῦμαι ὑπόχρεως· ἡ ἐξοχότης του ἔχει μεγάλην ἐπιθυμίαν διὰ νὰ σᾶς ἀπολυύσῃ· πλὴν μὲ τὸ νὰ βιάζηται κατὰ τὸ παρὸν νὰ διοβῆ εἰς Ἀθήνας θέλει βάλῃ εἰς πρᾶξιν τὸν σκοπὸν του, καὶ θέλει ἐκπληρώσῃ τὴν εὐχαρίστησίν του μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του ἐκεῖθεν. ἐπιθυμεῖ μεγάλως νὰ ἰδῇ καὶ τὰς ἀρχιτεκτονικὰς ἀρχαιοτήτας, τὰς ὁποίας τὸ ὑψος σας προήγαγεν ἤδη εἰς φῶς. ταῦτα καὶ μὲ ὅλην τὴν τιμὴν ὑποσημειῶμαι.

Πάτριαι 8 Ἰουνίου 1810

Τῆς ἀξιωμαλοπρεπεστάτης σας ὑψηλότιμος
φίλος εὐκρινέστατος, καὶ εἰς τὰς προσταγὰς σας
πρόθυμος ὁ Βρεταννικὸς Κόνσολας τοῦ Μορέως.

Nicholas Stram.

Ἐν τῷ αὐτῷ καταλοίπῳ εὐρισκόμεν τέλος ἀντίγραφον ἐπιστολῆς τοῦ Σπυρίδωνος Φορέστη πρὸς τὸν Βελῆν. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, ἣτις ἔχει ἀντιγραφῆ ὑπὸ τοῦ Λάμπρου καὶ ἐτοιμασθῆ ὑπ' αὐτοῦ πρὸς ἔκδοσιν εἶνε ἡ ἀκόλουθος·

Μάλτα 1 Ἀπριλλίου 1809

(κάτω) Τῷ Ἐπισημοτάτῳ βεζήρη Βελῆ πασσαῖ
Μῶρα Βαλασῆ

Ἐπισημοτάτη

Ἀναφέρνωμε ὅπως εἰς τὰ ἡστερινά μου 13. καὶ 22. τοῦ πνεύσαντος Μαρτίου, μὲ τὰ ὁποία σᾶς ἐσημίσα ὅτι ἐκλήσαμεν τὸ Κοντράτω μὲ τούτην τὴν Οὐνηβερεσητὰ διὰ 10 χῶς σάλμας σητάρια καλῆς ποιότητος, πρὸς σκούδα 27, ὅπου σήμερον τρέχουν πρὸς S 21, καὶ ἀκόμη ἔχουν νὰ χαμηλώσουν, ἐπιδὴ αἱ ὑποθέσεις εἰς Ἰσπανίαν καὶ Πορτογάλω, ἦσῃν ὀλίγον ἀβέβαιαι.—Βιάσεται λοιπὸν αὐτὸ τὸ στάσημον, καὶ δὲν εἶναι ἀχαμνὸν νὰ στήλετε καὶ ἀνθρώπων ἐδικῶν σας ὅπου νὰ καθήσει ἐδῶ διὰ νὰ παρασταθῆ ἕως τὴν τέλειαν παράδωσιν, καὶ στοχάζομε ὅτι ὁ κύρ Ἰήζος εἶναι ἔμπειρος διὰ αὐτὸ, ἐπιδὴ ἀληθινὸς καλὸς δουλευτῆς τῆς Ἐπισημοτάτης σας.

Μὲ τὸ ἔσωθεν ὁ Κύρ Οὐντερ σᾶς δίδει τέλειον λογαριασμὸν τοῦ φορτόματος σηταρίου μὲ τὸ Καράβη Ἁγιος Νηκόλαος, καὶ θέλει ἠδῆτε ὅτι ἐξ αἰτίας λήξεως τοῦ Κοντράτου, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἔχη κανένα πλέξημον ὁ Κύρ Οὐντερ, εὐρίσκειται βεβαρημένος ὁ αὐτὸς λογαριασμὸς ἀπὸ 115 σκούδα τζήγκα. Τὰ ἔξοδα ὅμως ὅπου ἔχουν νὰ ἀκολουθήσουν ἕως τὴν παράδωσιν τῶν 10 χιλιάδων σάλμων δὲν θέλει εἶναι τόσον ὑψηλά.—Ἡ λύψης Ἡνκοντρῶν ἀπὸ Ἡγγλητέζῳ, Πορτογάλω, Ἰσπανίᾳ καὶ Γηβηλιτέζῳ δὲν μοῦ προσφέρουν κανένα εὐτάξειον νέον νὰ τῆς φανερώσω, καὶ διὰ τὴν ἰδίαν αἰτίαν δὲν ἠμπορῶ νὰ τῆς ὑπῶ τήποτες διὰ νὰ Καράβια της, ὅπου ἐπήγαν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη.—Ἐλπίζω ὅμως ὅτι μὲ πρότην εὐκαιρίαν θέλει μάθομεν διὰ αὐτὰ, καὶ νὰ τὰ ἰδοῦμεν καὶ ὀγλήγορα.—Καθὼς θέλη ἐκατάλαβε καὶ ἀπὸ τὸ ἡστερινόν μου 22 Μαρτίου, πρέπει νὰ πηστεύσωμεν ὅτι ἡ Ἀούστρια ἐκήρυξε τὸν Πόλεμον, τῆς Φράντζας, καὶ ὅτι μὲ τὴν Ἀούστρια νὰ ἡσθῶ (;) ἐνομένοι οἱ Ἰούσ-

σοι, καὶ Προουσιάνοι μαζὴ μὲ τοὺς Τούρκους καὶ Ἑγγλέζους.—
 Εἰς τὸ Κιάδιζε ἔχθασαν 10 χιλιάδες ἑδικά μας στρατεύματα, καὶ
 ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀκαρτεροῦμεν τὸ σιτάσημον τῶν 60 χιλια-
 δῶν Ἑγγλέζων εἰς τὸ Μεδητεράνεο. Ὁ θεὸς νὰ κάμῃ νὰ γίνῃ
 ὀγλήγορα ἐκούτη ἡ συμμαχία, καὶ νὰ εὐλογῆσῃ τὰ ἐνεργήματά της
 διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν ἡ ποθοῦμενη ἡρόνη εἰς τὸν Κόσμον. Εἶναι
 βέβαιον ὅτι ἡ Λούστρια εἶναι πολλὰ δυνατὴ, καὶ ἀποφασισμένη
 νὰ διαφεντεύσῃ τὴν ἐλευθερίαν ἡς. — Γνωρίζο ὅτι εἶναι περιτὸν νὰ
 τῆς ξαναενθυμῶ τὰς παλαιότητας, ἐπιδοῦν ἰξεύρω μὲ πώσῃν
 καλωσίην ἀπαντὰ τὰς περικαλέσῃς μου καὶ τὸ αἴτιον ὅλοῦ τῆς
 λέγω κάμποσα λόγια ἐπίνω εἰς τούτο, εἶναι διὰ νὰ τῆς δάσω
 κάποιαις γνώρισε, ὅπου ἔλαβον ἀπὸ πολλὰ πραχτηκαῦς ἀνθρώπους
 ἐκεῖνων τῶν μερῶν. — Καθὼς τῆς προῆκα καὶ μὲ τὰ ἀπερασμένα
 μου διὰ τὸ σκάψημον εἰς τὴν Ὀλήμηνα, οἱ τόποι οἱ πλέον ἀρμό-
 διοὶ εἶναι εἰς τὰ Ἀντήλαα, συμμὰ εἰς Μηράκκα. Εἶναι ἀλήθεια
 ὅτι εἶναι ὀλίγον δύσκολον νὰ ἤπῃ τις ἀπὸ ποῖον μέρος πρέπη
 νὰ ἀρχηθῇ αὐτῷ τὸ σκάψημον, ἀλλὰ δὲν θέλη εἶναι ἀχαμνῶ νὰ τῷ
 ἀρχηθῆσιν ἀπὸ ἓνα πολλὰ βαθὴν ὄχθωμα, εἰς ἴσαν γραμμὴν ἀπὸ
 τὸν μέγαν Ναόν, ἕως τὸ θέατρον, ὅπου θέλουσιν νὰ ἦτον εἰς τὴν
 ἄκρην τῆς πλέον σημιστηνῆς ὀάχης κατὰ λεβάντε, καὶ ὀλόγηρα τού-
 τῃς τῆς ἄκρης ἀκολουθώντας τὴν ἄλλην λαγγάδα κατὰ Λεβάντε,
 ἔτι τὴν ὁποίαν τρέχει τὸ Κλαδέω ποταμάκι. — Ἡ χαμηλὴ τοποθε-
 σεῖα τούτου τοῦ τόπου, εἰς τὸ περιγηάλιον ἑνὸς χοντροῦ ποταμοῦ,
 καὶ εἰς μίαν γὴν σχεδὸν χορῆς πέτρας, ζητᾷ ὅτι τὸ σκάψημον νὰ γίνῃ
 β. θῆν. ἐπιδοῦν καὶ ὅλα σχεδὸν ἐκεῖνα τὰ χαλάσματα εὐρίσκονται
 σκεπασμένα ἀπὸ ὀχτῶ ἕως δέκα ποδάρια γῆς. — Ὁ Μέγας Ναός, εἶναι
 ἐκεῖνος ὁ τόπος ἀπὸ τὸν ὁποῖον οἱ Ἀγάδαις τῆς Σήλας (:) ἐπήραν,
 εἰς τοὺς ἀπερασμένους χρόνους πολλαῖς πέτραις διὰ τὰ κτήρια τῶν.
 Εἰς Μηστρά, εἰς τὴν στράταν ὅπου ὀδηγᾷ ἀπὸ τὴν τῶρα κατοικημέ-
 νην χώραν, εἰς τὴν παλαιάν, ἵγουν εἰς τὴν ἀπαρτημένην, εὐρίσκειτο
 ἔτι ἓνα παλαιὸν τζαμή, μία βίασκα ἀπὸ λευκὸν Μάρμαρον γεγλημ-
 μένη καὶ εἰς τὰ τέσσαρα μέρη. Ἦτον αὐτῇ παλαιώθεν ἓνα Μνήμα,
 καὶ τῶρα δὲν χρησιμεύῃ πάρεξ νὰ λαβῆναι τὰ νερὰ μίας τρεχοῦμενης
 βρῖσσαις. Τὸ ἔμπροσθεν μέρος, ἵγουν πρόσωπον, παρῶησιάζει κά-
 ποιους χωροῦς βακκάντιδων, καὶ ἐτούτο εἶναι τὸ μέρος τὸ πλέον
 ἐξαιρέτα δουλεμμένω ἀπὸ τὰ ἄλλα τρία. — Ἐνα ἀπὸ τὰ δύο μέρη
 τῆς ἔχῃ σχεδὸν μίαν τέτοιαν δούλευσιν, τὸ ἄλλο μίαν Μαῖμοῦν καθή-

μενην, καὶ εἰς τὸ μέρος ἀκουμβησμένω εἰς τὸν τύχον εὐρίσκονται γε-
 γλυμμένοι δυὸ ῥύγχοι. Διὰ νὰ κουβαληθῇ ἐκούτη ἡ βίασκα, πρέπη
 νὰ πρειονηθεῖ εἰς τέσσαρα, ἀφίνοντας τὸν πάτον εἰς τὸν τόκον· τὸ
 πρειόνημα πρέπει νὰ γίνῃ εἰς Μάκρος τοῦ ἐσωτερικοῦ τείχου, εἰς
 τρόπον ὅπου τὸ πρόσωπον τῆς βίασκα νὰ μίνῃ ὀλόκαιρον, καὶ τὸ
 χοντρομά της νὰ ἀσηκοθῇ ἑτάνω εἰς τὰ μέρη, τὰ ὁποῖα ἔπειτα
 χορίτουντε καὶ αὐτὰ ἀπὸ τὸν πάτον. — Ἐμπειρος διὰ τέτοιον κου-
 βάλημα ἕως τὴν εἰσβολὴν τοῦ Εὐρότα ἵγουν Βασιλοποτάμου,
 εἶναι ὁ Κὺρ Δημήτρις Μανουσάκης, πέρνοντας διὰ ὀδηγὸν κάποιον
 Τούρκον λεγόμενον Μπαμπὰ Ὀμέρ ὅπου ἐκεῖνος γνωρίζει καλῶτα.

Εἰς τὸ παλαιὸν Κάστρον τῆς Πάτρας εὐρίσκετε ἓνα ἄγαλμα
 παλαιὸν χορῆς καιφάλη τὸ ὁποῖον μὲ εὐκολίαν ἤμπορῇ νὰ κουβα-
 ληθῇ ἕως τὴν θάλασσαν.

Περικαλῶ νὰ μοῦ συγχορέσει τόσας ἐνοχλήσεις ὅπου συχνὰ τῆς
 δίδω καὶ νὰ μὲ ἠδοποιᾷ ἀπὸ κάθε νέον ἀξιόλογον ὅπου ἔχετε αὐ-
 τούθεν, μένοντας βέβαιος ὅτι ἠρέρω πάντοτε τὴν ἴδιαν φροντίδαν
 διὰ τὰς ὑποθέσεις σας, καὶ ὅλο τὸ βαθὴν σέβας καὶ ὑπόληψιν μὲ
 τὸ ὁποῖον ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἤμαι.

τῆς Ὑψηλοτητός της
 ἀληθεῖνός εἰληκρινός φίλος
 Σπυρήδων Φωρέστης
 Spiridion Foreste

ΤΑ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ ΡΝΕ' ΚΑΙ ΡΝΣΤ' ΚΑΤΑΛΟΙΠΑ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ΡΝΣτ' κατάλοιπον ἀποτελεῖται ἐξ ἐνὸς ἀντιγράφου ἐπιστολῆς ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 3067 κώδικος τῆς βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων φ. 224α καὶ ἐξ ἑτέρου ἀντιγράφου ἐπιστολῆς τοῦ Μητροπολίτου Τιμοθέου πρὸς τὸν πάπαν τῆς Ρώμης σταλείσης ἀπὸ τὸ βάρσιβο τοῦ ρυγὸς τῆς Πολόνης ἀφοβ. Μαρτίου κ'. ἐκ τοῦ κώδικος Ottob. 74 φυγ. 64α καὶ ἐξ ἑξῆς.

Ἡ πρώτη καταλαμβάνει τρία φύλλα χάρτου γεγραμμένα ἐπὶ τῆς μιᾶς ὀψεως, ἡ δὲ δευτέρα ἑνδεκά γεγραμμένα ἐπίσης ἐπὶ τῆς μιᾶς ὀψεως.

Τὸ πρῶτον τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ΡΝΕ' ἀποτελεῖται ἐξ ἑπτὰ φύλλων γεγραμμένων ἐπὶ τῆς μιᾶς ὀψεως καὶ περιέχει ἀντίγραφον τῆς ἀνωτέρω ἐπιστολῆς τοῦ Τιμοθέου πρὸς τὸν πάπαν ἑτοιμον πρὸς ἐκδοσιν.

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων ἐκδίδομεν κατωτέρω τὴν πρώτην ἐπιστολήν, τὴν ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 3067 παρισινοῦ κώδικος ἐκ τοῦ πρώτου καταλοίπου καὶ τὴν δευτέραν τὴν ἐκ τοῦ Ottob. 74 ἐκ τοῦ δευτέρου τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν ΡΝΕ'.

Ἄξιον σημειώσεως εἶνε ἐνταῦθα ὅτι ὁ Λάμπρος τὴν πρώτην ἐπιστολήν εἶχε ἐπιγράψει κατ' ἀρχὰς «Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Δὸν Ζουάν», ἔπειτα ὅμως διέγραψε τὸ «Δὸν Ζουάν» καὶ ἀφῆκεν ὡς τίτλον τὸ «Ἐπιστολὴ». Ἐπίσης ὡς πρὸς τὴν δευτέραν εἶνε ἄξιον σημειώσεως ὅτι ἔλλειψούσης τῆς φωτογραφίας τοῦ φύλλου 64β μένει κενὸν ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Τιμοθέου πρὸς τὸν πάπαν καὶ ὅτι ὁ Λάμπρος ἐν τῷ Plan eines Corpus der gr. Urkunden des Mittelalters und der neueren Zeit νομίζει ὅτι ὁ ἡμέτερος Τιμόθεος εἶναι ὁ μητροπολίτης Τιμόθεος Παλαιῶν Πατρῶν (σελ. 117).

Ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον τοῦτο παρατηρῶ ὅτι ὁ Τιμόθεος ἦτο μητροπολίτης Παλαιῶν Πατρῶν ἀπὸ τοῦ 1606—1612 κατὰ δὲ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἐγράφη ἡ ἐπιστολὴ αὕτη 1572 μητροπολίτης παλαιῶν Πατρῶν ἦτο ὁ Γερμανὸς ὁ Α' καὶ ἔπειτα ὁ Ἀρσένιος ὁ Α' (πρὸβλ. κατάλογον ἐπισκόπων Πατρῶν Στεφ. Θωμοπούλου ἐν Ἱερῷ Συνδέσμῳ ἔτ. ΙΑ' ἀρ. 77 (15 Ἰουλίου 1908 σελ. 3) ἐπομένως ὁ ἡμέτερος Τιμόθεος δὲν ἦτο μητροπολίτης Πατρῶν.

Κ. Ι. Δ.

Ι

Ἐπιστολή. Ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 3067 ἑλληνικῷ κώδικι τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Παρισίων, περιέχοντι πολλὰ ἀποσπάσματα καὶ ἔγγραφα τοῦ δεκάτου ἔκτου καὶ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος, τὰ πλεῖστα ἐν ἀντιγράφῳ, περιλαμβάνεται ἐν φ. 224α καὶ ἡ ἐπιστολὴ ἡδε, ἣν ἐκδίδο ἀπαραλλάκτως ὡς ἔχει ἐν τῷ κώδικι, ἅτε οὕσαν πιθανώτατ' ἀντίγραφον, κεφαλαιογραφῶν μόνον τὰ κύρια ὀνόματα.

Ἄκριβὲ καὶ εὐγενικῆ ἀφθέντη κύριε Ἰωάννη χαίροις ἐν Κυρίῳ.

Ὅταν ἤμουνε εἰς τὴν Ἀνάπολιν ἔγραψα τῆς ἀφεντιά σου, καὶ τότε πάλε ὁποῦ ἔσωσα εἰς τὴν Μησσηνίαν, τὸ λοιπὸν γίνωσκε με Ἰωάννη ὅτι αὐτοὶ οἱ Ῥωμαῖοι τό με εἶδασιν ἐδείξανέ μου μεγάλην ἀγάπην καὶ τὴν σήμερον εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἁγίαν Μαρίναν μαζὴν με ταδέλφια μου τὰ ὅποια χαιρετοῦσι πολλά τὴν ἀφεντιά σου μετὰ παντὸς τοῦ οἴκου. Ἡθ' ἔλα κατὰ τὸ τάξιμον νὰ στήλω ἐκεῖνον ὁποῦ ἔταξα μα δὲν εἶναι τρόπος διατὶ δὲν ἀφείνουσι νὰ ἔλθῃ τινὰς εἰς τὴν Ῥώμην οὔτε τῆς γῆς οὔτε τῆς θαλάσσης, τὸ ὅποιον σὰν τὸ κατέχεται τὸ ἔκαμεν ὁ Ἀγιώτατος πάπας. Ἄς περᾶσι αὐτὴ ἡ φοῖγια καὶ ἐγὼ θέλω ἔχειν τὴν ἔννοιαν ἡθελα νὰ γράψω καὶ τοῦ Φεδερίκου, μα διατὶ δὲν κατέχω τὸ παρανόμην καθὼς τὸ προέγραψα τῆς ἀφεντιά σου, δὲν τοῦ γράφω καὶ παρακαλῶ τὴν νὰ μου χαιρετήσῃ τὴν ἀφεντίαν του πολλὰ καὶ νὰ τοῦ εἰπῆς πῶς εἶμαι δοῦλος καὶ εὐχέτης τῆς ἀφεντίας του καὶ νὰ με ορίζει ἀπ' αὐτὰ τὰ μέρη εἰς τὸ δύνομαι ὡσὰν μικρὸν δοῦλον ἐδικόν της διατὶ τὸ ἡθελα ἔχειν εἰς μεγάλην χαρὰν καὶ καύχησιν. Χαιρέτα μου πολλὰ τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Γερμανὸν καὶ πῆς του πῶς ἔγραψά του μίαν γραφὴν καὶ ἄς τῆνε γιρεῦει εἰς τὸν πρεκαίτζιον νὰ τὴν ἐλάβῃ ἀν' ορίζει. Δὲν τὴν ἔστηλα με τὴν δικὴν τῆς ἀφεντιά σου δια νὰ μὴν σας κάμω πολλὴν ἔξοδον· ὄχι ἄλλον παρ' οὐ ὁ θεὸς καὶ ἡ εὐχή μου με τὴν ἀφεντία σου καὶ μετὰ παντὸς τοῦ εὐγενικοῦ της οἴκου· καὶ πολλὰ τὰ ἔτη σας καὶ καλά. Τῆ κς' Φευρουαρίου ἀφ' ἡμ'.

Καὶ γράψε μου τὸ τί ἔκαμες διὰ ἐκεῖνο ὁποῦ ἐγήρευες ἀπε τὸν πάπα· διατὶ ἔχω χαρὰν νὰ κάσω πῶς ἔκαμες τὸ ἡθελες.

Εὐχέτης πάντοτε τῆς ἀφεντία σου

ΙΙ

Μακαριότατε καὶ ἀγιότατε δέσποτα πατήρ πατέρων πημὴν πημένων τρεῖςκαιδέκατε τῶν Ἀποστόλων καὶ πάσης τῆς ἡκουμένης ἀγιοτάτη κορυφῇ, δουλικὸς προσκηνὸ τῇ μεγίστῃ μακαριότητι σου

καὶ ἀσπάζομε τοὺς τιμοῖου σου πώδας· ἢ καὶ ἐκ μακρόθεν ἔσομε
 ἡλιακὸ σου μικρὸς δοῦλος· τοῖσι ἀναφέρω τῆ σὶ μεγίστη μακα-
 ριότητα περὶ τῶν Τούρκων τὴν ἠπόθεσιν, ἀφοῦ ὁ Θεὸς ὁ ἐλεήμων
 ἔδωκεν τὸ νῆκος τὸ γένος τῶν χριστιανῶν καὶ ἐπῆραν τὴν ἀρμάδα
 τοῦ ἔγνηεν θηρίο ἀνήμερο ὁ ἀσεβὴς πρὸς τοὺς χριστιανοὺς, ὅπου
 εὐθῆσκονται εἰς τὸν Λεβάντη, εἰς τὸ κράτος τὸ ἔδικό του ἔστηλεν
 κορμεσάριας μὲ τόμους ἀφθηντικοὺς καὶ ἀποφασιστικοὺς εἰς ὄλο
 τὸ κράτος του νὰ μάσι ἐκ τοὺς χριστιανοὺς τὰ πᾶδια, ὅπως ἔχη
 δύο πᾶδια νὰ πάρη τὸ ἕνα καὶ ὅπῃος ἔχει τέσσαρα νὰ πάρη τὰ
 δύο νὰ τὰ κάμη τούρκους, νὰ ἀναπληρώσῃ τὸν τόπον τῶν
 Γηαντζάρων καὶ τῶν λοιπῶν ὀφρητζηάλιον ὅπου ἐχάθησαν εἰς
 τὴν ἀρμάτα καὶ ἔτζη τὸ ἔκαμεν καὶ ἐπλήρωσεν ὄλους τοὺς
 τόπους τῶν ὀφρηκίων τῶν εὐκέρων καὶ ἔκαμεν τὴν τάξιν τὴν
 προτέρα σὸα καὶ ἀνεληπὲς καθὼς καὶ πρότερον καὶ καλῆτερα καὶ
 εἰς ἀνέρεσι τῶν Χριστιανῶν· περὶ δὲ τὰ κάτεργα ὅπου ἔχασεν ἀντ'
 αὐτῶν κάμνη ἔτερα κενούργηα τριακόσια τὴν ἀριθμὸν καὶ μὲ
 παλεὰ ὅπου τοῦ ἔμηναν τόσα ἐτημάζη νὰ τάξη καμομένα ἕως τὸν
 Μαῖον μῆναν· περὶ τῶν κατέργων ὅπου κάμνη ἐγγάρευσεν τοὺς
 χριστιανοὺς ὅπου εἶναι εἰς τὸ μέρος τῆς Σκιθίας στῆς Βουλγαρίας
 τὰ μέρη σμα εἰς τὸ ποτάμη ὅπου λέγεται Τούναβη· νὰ δόσῃ πᾶσα
 ἀνθρώπος ἕνα ξήλο τετράγωνο νὰ τὸ πιγένη εἰς τὴν Μαύρη θάλασσα
 πᾶσα εἰς ἀτὸς του, καὶ τὰ κάμνη τὰ κάτεργα εἰς τὴν Μαύρη θά-
 λασσα διὰ πλέω σιγούρα διὰ τὸν φόβον καὶ διὰ τὸ ξήλο τὸ πολὴ
 ὅπου εὐρήσκειται, καὶ ἐμήνησεν καὶ τοῦ πρίντζηπου τῆς Βλαχίας,
 ὅπου τοῦ δίδει ὁ μέγας Τούρκος τὴν ἐξουσίαν καὶ στέκι εἰς τὴν Βλα-
 χεία ἀφέντης μὲ τὸ θέλημα τοῦ Τούρκου καὶ ἔνε χριστιανὸς Βλάχος
 καὶ ἔνε τὸ ὄνομά του Ἀλέξανδρος νὰ τοῦ δόσι διακόσια ἀμύξια
 ληνάρη καὶ κανάβη καὶ στουπῆα, καὶ τὰ ἔδωσε· ἀκόμη τοῦ ἐμήνησε
 νὰ τοῦ δόσῃ ὁ αὐτὸς Ἀλέξανδρος εἴκοσι χηληάδες ἀνθρώπους κοπο-
 λάταις διὰ τὰ κάτεργα· καὶ ἐτήμαζεν καὶ τοὺς ἀνθρώπους νὰ τοὺς
 δόσῃ καὶ ἡ Εὐρέοι ἐβοηθοῦσαν πολλὰ διὰ τὰ κάτεργα τοῦ Τούρκου
 νὰ γένουν, καὶ ἔνε βέβαιο αὐτὸ ὅπου ἐγράφο μετα φόβου θεοῦ· καὶ
 ὁ μέγας Τούρκος ἔχει τριζῶρο πολὶ καὶ τροφή πολὴ καὶ μαστάρους
 πολοὺς καὶ ἀνθρώπους πολοὺς, καὶ ἐγκάρευσεν ὄλο του τὸ κράτος
 καὶ νὰ ἀρματόσῃ τὰ κάτεργα καὶ ἕως τὸ Μαῖ τὰ ἔχει τεληομένα τὰ
 τριακόσια κάτεργα. Ἐξτζη ἔνε περὶ τῶν κατέργων τοῦ μιανοῦ
 ἀφέντος τοῦ Τούρκου· ἢ δὲ προτερα του βουλή ἦτον ἔτζη· ὅσᾶν

ἐπίρηε τὴν Κύπρο καὶ ἐχμαλότησε τοὺς Χριστιανοὺς, ἔκαμεν μεγάλη
 χαρὰ, καὶ εὐγῆκεν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ἀδριανούπολη μετὰ χαρῆς
 μεγάλης καὶ ἠψόθην ὡς τὰς κένδρους τοῦ Ληβάνου, καὶ ἔστηλεν
 ὄρισμὸν εἰς τὸν αὐθέντι τῆς Βλαχίας τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ γράφη τὸν
 τούρκικα γράμματα, καὶ λέγη του Παιδίμου, ὁ Θεὸς ἐβοήθησεν...¹⁾
 καταπὸς σοῦ γράφω· νὰ εὐγάλεται ἄλλο φουσαίτο τῆς στερέας ἀπὸ
 τὸν ρὲ Μαξημιανὸν βαρὴ· νὰ εἴγῃ εἰς τὴν Οὐγκαρία νὰ ἀπεράσῃ
 τὸ Τούναβη, νὰ στρατεύσουν πρὸς τὴν Κοσταντινόπολη, νὰ κορο-
 σεύουν Τούρκους καὶ Εὐρέους, καὶ τοὺς χριστιανοὺς μὴ τοὺς
 ἐγκήσουν μόνον τοὺς χριστιανοὺς νὰ τοὺς κάμουν φράγκους
 λήμπερους καὶ νὰ τοὺς δόσουν ἄρματα νὰ ἀσικοθοῦν καὶ αὐτὴ
 ἐναντίει τοῦ μιανοῦ· ἄλλο φουσαίτο νὰ ρίξουν ἀγνάντια τὴν Πόλη
 νὰ ἀπερέσουν με κάτεργα νὰ πατήσουν εἰς τὴ γῆ τοῦ Τούρκου εἰς
 τὸ Δοράτζο· νὰ ἔναι αὐτήνο τὸ φουσαίτο ἕως τριάντα χηληάδες κο-
 νὰ βαστοῦν·²⁾ ἄρματα διπλά νὰ δόσουν τοὺς τοπηκοὺς χριστιανοὺς
 νὰ ἀσικοθοῦν καὶ αὐτὴ κοῦντρα τοῦ μιανοῦ· αὐτὸς ὁ τόπος λέγεται
 Πηρήα καὶ εἶναι ὄλο Ἀλβανήται καὶ κροῦν μεγάλον πόλεμον καὶ
 αὐτὴ ἢ Ἀλβανήται κάμνουν τὴν λέτζη τὴν ρωμάνα καὶ εἶναι Λατῆνα,
 καὶ ἔχουν καὶ ἐπίσκοπον Λατῆνον, ὅπου χειροτονάτε ἀπὸ τὴν Ρόμη
 καὶ εἶναι καὶ ἄλλη Ἀλβανήται, ὅπου κάμνουν λέτζη γρέκα καὶ ἔχουν
 καὶ αὐτὴ ἐπίσκοπον Γρέκο ὅπου χειροτονάτε ἐκ τὸν ἀρχιεπίσκοπο τῆς
 Ἀχρίδας· καὶ αὐτὴ ἂν τοὺς δόσουν ἄρματα καὶ ἂν ἐγρηκίσουν βοή-
 θεια³⁾ θέλουν κάμη πόλεμον μεγάλον ὅπου θέλη φρίξη ὁ κόσμος
 καὶ θέλουν ἐξολοθρεύσῃ τοὺς Τούρκους ὄλους εἰς αὐτὴν τὴν μερῆα,
 καὶ γίνεται μεγάλη βοήθεια· Ἰξευρς δέσποτα ἰγίε ἢ Ἀλβανήταις κροῦν
 μεγάλον πόλεμον, ὅπου καὶ ἂν τήχουν· καὶ μήνησε αὐτοῦ εἰς τὸ ρένιο
 τῆς Ἀνάπολης διὰ τοὺς Ἀλβανήταις νὰ πᾶν εἰς τὸν πόλεμον σοι-
 δίτη· εἰς αὐτὴν τὴν μερῆα εἰς τὴν Πηρήα ἔτζη θέλη νὰ γένη ἄλλο
 φουσαίτο νὰ εὐγῆ εἰς τὴν Ζάκιθο εἰς τὴν στερέα εἰς τὸν Μορέα εἰς
 τὸ Νλομούτζη ὅτι ἐκὴ εἶναι κάμνη καὶ τροφή εὐρίσκι τὸ φουσαίτο
 καὶ νὰ ἔναι καὶ αὐτοῦ πολὴ φουσαίτο, καὶ νὰ βαστοῦν ἄρματα

1. Ἡ φωτογραφία τοῦ φύλλου 63β λείπει. Τὰ μετὰ ταῦτα εἶνε ἐκ τῆς ἀρχῆς τοῦ φύλλου 63α.

2. β ἄ ν ς υ ν ς ο ὖ ν ὅπου ὁ μὲν ἐπὶ τοῦ ἄ τόνος εἶνε διαγεγραμμένος, τὸ πρῶτον ς εἶνε διορθωμένον ἀντὶ ο ἢτοι εἶχε γράψῃ τὸ πρῶτον β ἄ ν ο υ ν, εἶτο δ' ἤρχισε διορθῶσαν εἰς βαστοῦν, ἀλλ' ἐπειτα διέγραψε διὰ στιγμῶν τὰ ν ς υ ν καὶ ἔγραψε καθαρῶς ο ὖ ν.

3. βοήθεια.

διπλά διὰ τοῦς τοπηκοῦς ἀνθρώπους νὰ τοῦς δόσουν νὰ ἀσικοθοῦν ἐναντίοι καὶ αὐτοὶ τοῦ μιανοῦ· ἄλλο κομάτη φουσατο νὰ εὐγὴ εἰς τὴν μεγάλην Μάνη εἰς τοῦς Ἀλβανήταις εἰς τὸν Μορεά, ὅπου ἡ Μεγάλη Μάνη ὀλίγο προσκυνὰ τὸν Τούρκο. Εἶναι ἡ Ἀλβανήταις ἡ πλέο πολεμάρχη τοῦ κόσμου καὶ ἄνδρες δυνατὴ καὶ ἐκείνη πάντα μάχη ἀκαρτεροῦν καὶ θέλουν κάμη μεγαλύτερον πόλεμον παρὰ ὅλους· ἔτιζαν ἀν κάμουν ἔξ αὐτόθε νηκάται ὁ Τούρκος· ἡ δὲ μόνον τοῦ πελάγου, οὐδὲν κάμνουν τίποτε, μόνον νὰ κτηπίσουν ἀπὸ πολὺς μερὲς νὰ μὴν ἔχει που νὰ δράμη ἀρχήτερα· καὶ ἡ Χριστιανοὶ εἰς τὸ Λεβάντη μόνον ἀφορμὴ γηρεύουν, διότις ἐβαρέθησαν ἀπὸ τὲς ἀγκαρίαις ταῖς πολαῖς καὶ ἀπὸ τὴν πλερομὴ τὴν πολὴ καὶ τουρκεύονται τὰ πεδιά τους, ἵγουν τὰ παιδιὰ τῶν Χριστιανῶν. Ἐτιζαν εἶναι νὰ κάμειτε ἀν ορησῆς καὶ νὰ μηνήσῆς τοὺς ρηγάδες νὰ μονηάσουν νὰ κάμουν αὐτουνοὺς τοὺς πλέμους, ὅτι, ἀν τὸν ἀφήσεται, θέλη φάει ἀπὸ ἕναν ἕναν· ἄλλον δὲ φοβάται ὁ μέγας Τούρκος μόνον τὴν μακαριότη σου καὶ τὸν ρὲ Φλήππο τῆς Σπάνης· τὴν μακαριότη σου διὰ τὸν ἀφορισμόν, ὅτι ἀφορίζῃς ρηγάδες καὶ μονηάζουν, τὸ ρὲ Φλήππο διὰ τὶ ἔχει δυνατὸν τὸν τόπον καὶ ἀνθρώπους ἀνδριομένους καὶ διὰ τοῦς Ἀλβανήταις ὅπου ἔχει εἰς τὸ ρένιο, ὅτι ἡ Ἀλβανήταις εἶναι ἀπὸ τὸν λεβάντη καὶ ἵξεύρουν τὸν τόπον τοῦ Τούρκου, καὶ ἵξεύρη ὁ Τούρκος τὸ τὴ κακὸ παθένη ἀπὸ τοὺς Ἀλβανήταις ἀπὸ τοὺς βασάλους του ὅπου ἔχει εἰς τὸν τόπον του πᾶσι μέρα, καὶ ὅταν δὲν ἐνε μάχη πάντα τὸν πολεμοῦν καὶ πλέω τὸν Σπάνεια ἀπὸ τοῦς Ἀλβανήταις τὸν φοβάται ὅπου ἔχει εἰς τὸ ρένιο. Στῆλαι δέσποτα ἄγιε εἰς τοὺς Ἀλβανήταις νὰ ἦπᾶν εἰς τὸν πόλεμον, ὅτι πολεμοῦν ἀνδριομένα καὶ πηστὰ καὶ θέλουν κάμη καλὸν πόλεμον. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτου· ἵξευρε αὐτὸ ὅπου σε γράφω καὶ σε ἀβιζάρω ἀν ἠθελες στῆλη τοὺς πλέο φρουνημότερους κατασκόπους ὅπου νὰ ἴχες καὶ νὰ ἠθελες ξοδιάσι καὶ πολλὰ φλορῖα οὐδὲν ἠθελες εγρικίσει αὐτὸ ὅπου σε γράφω· καὶ πάλιν ἀν ορησῆς ἡ μακαριότη σου, στῆλε με γράμμα καὶ ὀλίγην ἔξοδον νὰ ἠπάγο εἰς τὴν Πόλη νὰ ἠδὲ τὰ κάτεργα ὅπου κάμνη εἰς τὴν Μαύρη θάλασσα καὶ ἄλλο ἦτι φουσατο κάμνη νὰ σοῦ φέρο ἀπόκρισι νὰ ἔλθο εἰς τὴν μακαριότη σου· ἄλλοι οὐχὶ διὰ τὴν ὄρα ἡμῆς ἡ ἀγία σου εὐχὴ ἔστω μεθ' ἡμῶν· ἀμήν. Ἐκ το Βαρσιόβο τοῦ ρηγῶς τῆς Πολόνης.

αφρβ' Μαρτίου ιε'

μητροπολίτης Τιμόθεος καὶ σὸς δοῦλος.

† Ἄν ορησῆς καὶ σε κίμνο χρια δι' αὐτὸ ὅπου σοῦ γράφω νὰ σοῦ φέρο ἀπόκρισι ἀπὸ τὴν Κωνσταντινόπολη, στῆλε με τὴν πῶστα εἰς τὸν Βαρσιόβο εἰς τὸν γαρδυνάλη ὅπου ἔατηλες λεγάτων, καὶ ἔξ αὐτὸν θέλω πάρη τὴν γραφὴ καὶ θέλω ἠπάγη εἰς τὴν Κωνσταντινόπολη νὰ σοῦ φέρο ἀπόκρισι ὅλον τὸ Μάϊ, ἡ δὲ καὶ σὺ βούλεσε ας ἔχο τὴν εὐχὴ σου.

† Τα φουσατα ὅπου σοῦ γράφω δια ξηρὰς τὸ ἕνα φουσατο τῆς Πηρίας ὅπου εἶναι ἡ Ἀλβανήταις ἐκίνη ἀπὸ τὸ Λοριτζο εἰς τὸ κάστρο ὅπου λέγεται Τουλτζήνιο, ὅπου πλησιάζη εἰς τὸν Αὐλόνα καὶ παγένουν πέρνοντας τὸν τόπον καὶ εὐγένουν εἰς τῆς Ἀχρίδια· τὰ μέρη, καὶ ὅσα ἡκούσαν οἱ Ἀλβανήταις ὅπου κατικοῦν εἰς τὴν Χημάρα ἀγνάντια τοὺς Κορηφοῦς σηκόνονται καὶ αὐτὴ κοῦντρι τοῦ μιανοῦ· καὶ αὐτὴ ἡ Ἀλβανήταις εἶναι πολλὰ δυνατὴ ἀνθρώπη καὶ σικόνονται ζουρσέβοντας τὰ Ἰωάννινα καὶ κατεβαίνουν εἰς τὴν Καστωρία καὶ ἀνταμόνουνται με τὸ ἄλλο τὸ φουσατο τῆς προγεγραμμένης Πηρίας εἰς τὰ Βωδενὰ καὶ εὐγένουν εἰς τὸ Σαλονίκη· τὰ δὲ ἄλλα φουσατα τοῦ Μορέως, τοῦ Χλομοτζήου ὅπου μέλη ναύγουν εἰς τὸ Χλομούτζη καὶ τῆς Μεγάλης Μάνης κουρσέβουν τὸ Μορεά καὶ καταντοῦν καὶ αὐτὰ τὰ φουσατα εἰς τὸ Σαλονίκη, καὶ σμήγουν ὅλοι καὶ ἠπᾶν πρὸς τὴν Κωνσταντινόπολη· τὸ δ' ἄλλο φουσατο τοῦ ρὲ Μαξημιανοῦ ὅπου κατεβένη ἐκ τὴν Οὐγγαρία πέυτη εἰς τὰ μέρη τῆ Σκιθίας, ἵγουν εἰς τὸν τόπον ὅπου λέγεται Σερβίη καὶ κατοικοῦν Σέρβοι καὶ Βουλγάροι καὶ κάμνουν λέτζη γρέκα· καὶ ἀπερνάει τὰ φουσατα τὰ μέρη τῆς Σοφίας καὶ παγένη τῆ Μακεδονία, καὶ ἔρχονται καὶ τὰ ἄλλα φουσατα τὰ προγεγραμμένα τῆς Σαλονίκης· καὶ ἀνταμόνουνται πρὸς τῆς Μακεδονίας τοὺς κάμπους, καὶ ἔξ αὐτοῦ, θεοῦ ἐνεργουῦντος, πρὸς τὴν Κωνσταντινόπολη. Ἐτόια ὀρδήνεια νὰ γένη νὰ νικήσουν οἱ Χριστιανοί, μακαριώτατε δέσποτα· ἄλλο μνημόσυνα δὲν ἠθελες κάμη παρ' αὐτὸ νὰ λευθερόσης τὸ γένος τῶν Χριστιανῶν ἐκ τοῦ ἀσεβοῦς τοῦ μιανότατου τὰς μιανὰς χεῖρας. ἠθελες ἀφήσι ἀθανασία μνήμη καὶ μνημόσυνον εὐώνιον· ἠθελες σοῦ γράφη ἄλλος μεγαλύτερος ἔξ ἡμῶν αὐτὰ ὅπου σοῦ γράφω, κάμη φοβάται ἐκ τὸν μιανὸν μὴν τὸ μάθη καὶ τὸν χαλάση, καὶ ἀντ ἐκίνον γράφω ἐγὼ μικρὸς σου δοῦλος.

ἢ τοὺς Γρεκοὺς καὶ Ἀλβανίτας ἀποῦ κατοικοῦν εἰς τὸ ρένιο εἰς Ἀνάτολης καὶ εἰς τὴν Μιθίνα καὶ εἰς τὸ Παλιόρμιο ἀυτουνοῦς φοβᾶται ὁ Τούρκος, ὅτι αὐτὴ εἶναι Κορονέοι, Μοθωγέοι καὶ Μοσιεῖταις καὶ εἰξεύρουσιν τὸν τόπον κατὰ τοῦ Τούρκου, καὶ ἔξ αὐτοῦ εἶχει πολλὸν φόβον.

ἢ Ἰξευρεθε ὅτι ἄρ' οὐ ἐβασίλευσεν ὁ μιανὸς ἐκούλισε ταῖς ἐκκλησίαις ὅλαις τοῦ κόσμου καὶ τὰ μοναστήρια να μιάση τριζώρη διὰ τὴν μάχη καὶ να κάμνη κάτεργα, να πολεμᾷ τοὺς χριστιανοῦς.

ΟΡΘΟΣ ΚΑΙ ΝΥΞ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ΟΘ' κατάλοπικον ἀποτελεῖται 1) ἐκ τριῶν τετραφύλλων φερόντων ἀρίθμησιν 1, 2, 3. Τῶν τετραφύλλων τούτων τοῦ τρίτου εἶνε γεγραμμένα μόνον τὰ δύο πρῶτα φύλλα· καὶ 2) ἐκ δύο τεμαχίων χάρτου ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τῶν ὀποίων ἔχει γραφῆ «Ὁρθος καὶ Νύξ», ἐπὶ δὲ τοῦ ἄλλου τὰ ἀκόλουθα·

«Ἰσαίας καὶ νύξ
Ἁγίου Ὁρου πανομοιότυπον
Bibl. Nat. Παρισίων 139
Vatic. 755 (Προφητεῖαι Ἰσαίου)
ἀντὶ Ὁρθου ἠρωσιφόρος
—Κακὴ εἰκὼν παρὰ Kondahoff II, 37
» Bordier
» Bayet
Dichl Et. byz. σ. 171»

Ἡ εἰς τὰ τρία τετράφυλλα περιεχομένη διατριβὴ εἶνε προφανῶς ἀτελής ἀποτελουμένη ἐκ διαφόρων σημειώσεων, αἵτινες ὁμοίως καὶ ὡς τοιαῦται εἶνε ἄξιοι δημοσιεύσεως παρέχουσιν ὕλικόν ἄρκετόν εἰς τὸν θέλοντα να ἐπεξεργασθῆ τὸ θέμα τοῦτο. Δημοσιεύομεν ὅθεν κατωτέρω τὰς ἐν τοῖς τρισὶν τετραφύλλοις ὑπαρχούσας σημειώσεις.

Κ. Ι. Δ'

Τρεῖς εἰκόνες.

1) Χειρόγρ. Παρισίων 139 ἀρχῶν 1' αἰῶνος κατὰ Bordier

α) Monfaucon 1708 σ. 12.

Κατηγορεῖται ὑπὸ Seroux d'Agincourt ἐπὶ ἀνακρι-

βεία καὶ βελτιώσει.

β) Millin Galerie mythologique πίν. 89, ἀρ. 353.

γ) Bayet L'art byzantin σ. 159. Ἰκαναί διαφοραί: Πιστότερον

Ὁ Bordier δὲν τὸ ἀπεικονίζει σ. 114. ἀπλῶς περιγράφων.

Ὁ Silverste (Paléographie universelle LXXVII;

Ὁ Kondahoff ?

II) Βατικανὸς κώδιξ 755 θ' αἰῶνος κατὰ Sérour d'Agincourt περιέχει προφητείας Ἰσαίου μεθ' ὑποσημειωμάτων καὶ πολλῶν εἰκόνων. Ἀπεικονίζεται ἐν τόμῳ VI, 2, πίν. XLVI.

III) Παντοκρ. 19 XIV αἰῶνος εἰς 8 μικρὸν Ψαλτήριον καὶ ἄλλα. 32 εἰκόνες καὶ ἄλλα κοσμήματα. Ὁ Brückhaus Die Kunst in den Athosklöstern σ. 205 ἐκ τοῦ πασχαλλίου πίνακος φθάνοντος μέχρι τοῦ 1101 ὀρίζει ὡς χρόνον περίπου τὸ 1084.

Ἡ ἀρχὴ τῆς ᾠδῆς Ἰσαίου (Ἰσ. 26,9) «Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σέ, ὁ Θεός, διότι φῶς τὰ προστάγματα σου ἐπὶ γῆς.»

Τὰ δύο ἄχρωμα. Τοῦ παρισινοῦ δυνάμεθα ν' ἀποκαταστήσωμεν τὰ χρώματα ἐκ τῆς περιγραφῆς Bordier (Description des peintures et autres ornements contenus dans les m. Grecs de la bibl. nationale Ἐνθ' ἀν.) 1883.

Περιγρ. Bordier: Isaie, vieillard à cheveux et barbe gris, nimbé en gris, vêtu d'une robe gris bleu et d'un manteau rose prie debout, entre une femme qui représente la nuit et un enfant presque nu qui figure l'aube du jour, ΟΡΘΡΟΣ, et porte en main un flambeau. Sur le fond, qui est d'or, se détachent des peupliers, un platane et des lauriers roses. Dans le ciel, la main divine:

Ἡ εἰκὼν τοῦ Ἰσαίου δεομένου καὶ ἔχοντος τὰς χεῖρας ἐκτεταμένας οὐδὲν τὸ ἐξαιρετόν. Κοινὸς ἅγιος.

Ἄλλως αἱ δύο λοιπαὶ παραστάσεις. Ἄλλὰ πρὸ τούτων ἐν ταῖς τρισὶν εἰκόσι διάφορος ἡ τοπογραφία. Ἐντὶ τοῦ πλατάνου, τῆς αἰγείου καὶ τῶν ῥοδοδαρνῶν τοῦ παρισ. κώδικος ἔχομεν ἐν τῷ βατικανῷ μίαν αἰγείρον μόνον ὑπερθεῖν τῆς κεφαλῆς Ὁρθρου καὶ φυτὰ ἀδιάγνωστα ἐσπαρμένα χαμαὶ παρὰ τοὺς πόδας τῶν προσώπων.

Ἄλλη διαφορὰ τὸ ἀσάνδαλον τοῦ Ἰσαίου ἐν τῇ ἄθωνικῇ.

Ἄλλ' ἔλθωμεν εἰς τὰς δύο ἄλλας παραστάσεις. Ἐν τῇ ἄθωνικῇ οὐδεμίαν φέρουσιν ἐπιγραφὴν. Ἐκ τῶν δύο ἄλλων χειρογρ. καταδεικνύονται ὡς προσωποποιεῖα τῆς Νυκτὸς καὶ τοῦ Ὁρθρου.

Ἡ προσωποποιεῖα δὲν εἶνε ἀήθης παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς. Πολλὰ ἐκ τῆς ποιήσεως, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς τέχνης. Μεγαλοφυχία καὶ φρόνησις ἐν Δισκούριδῃ Βιέννης (Sérour d'Agincourt ἀν. XXXVI 6 II); Ὁρχησις ὡς νεανίας ὀρχούμενος ἐκ τῆς Τοπογραφίας Κοσμᾶ τοῦ Βατικανοῦ (αὐτόθι. XXXIV)

Ἐν τῷ κώδικι Γενέσεως Gr. Theol. XXVI θ' αἰῶνος δύο εἰκόνες παριστώσαι τὴν Ῥεβέκκαν παρέχουσαν ὕδωρ εἰς τὸν δοῦλον τοῦ Ἀβραὰμ περίεργος εἰκόνισις Νυμφῶν πηγῆς ἡμιγύμων.

Μελωδία ἐν Ψαλτηρίῳ Παρισίων 139, τῷ αἰνῷ ἐν ᾧ καὶ Νύξ καὶ Ὁρθρος (Bordier III)

Ἐν τῷ αἰνῷ Πραότης, Μετάνοια, Ἀλαζονεία, Προφητεία (Bordier σ. 112 κέ.) Προσευχή.

Ὁ ὀρθρος διαφορετικὸς καὶ ἐν ταῖς τρισὶ παραστάσεσιν. Καὶ αἱ μὲν διαφοραὶ τοῦ Παρισιακοῦ καὶ Ἀθωνικοῦ κυρίως περὶ τὴν στάσιν τῶν ποδῶν καὶ τὸ ὅτι μᾶλλον ἐνδεδυμένος ἐν τῷ ἄθωνικῷ, ἔξωμος δὲ ἐν τῷ παρισιαῖῳ. Ἄλλως ὁμοία ἡ ὅλη στροφή του πρὸς τὸν Ἰσαίαν καὶ ἡ θέσις τῶν χειρῶν, τῆς μὲν δεξιᾶς τεινομένης πρὸς τὸν προφήτην, τῆς δ' ἀριστερᾶς ἀνεχούσης τὴν δᾶδα. Ὁλως διάφορος ἐν τῷ βατικανικῷ ὅπου

έστραμμένος ὄχι πρὸς τὸν Ἴσσιαν, ἀλλὰ φεύγων πρὸς δεξιὰ τῶν ὀρώντι καὶ ἀνέχει μὲν τὴν δεξιά διὰ τῆς δεξιᾶς, ἀνατείνων δὲ καὶ τὴν ἀριστεράν, ἐκτὸς ἂν ἀδεξία παράστασις τῆς δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν κρατήσεως τῆς δεξιᾶς. Ἴχει δ' ἐστραμμένην λιλαν ἀτέχνως ὁ φεύγων ὄρθρος τὴν κεφαλὴν μόνον πρὸς τὸν Ἴσσιαν.

ἼΙ δὲ Νύξ καὶ εἰς τὰς τρεῖς παραστάσεις ἔχει κοινὸν ὅτι ἀνέχει ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν πέπλον διὰ τῆς ἀριστερᾶς, ὅστις συγκρατεῖται ἐν πάσαις ταῖς εἰκόσι πιεζόμενος ὑπὸ τοῦ καθειμένου δεξιοῦ βραχίονος. Ὁ πέπλος οὗτος εἶναι ἐσπαρμένος ὑπ' ἀστέρων ἐν τοῖς δύο χειρογρ. Β καὶ Π, ὄχι δὲ καὶ ἐν τῷ Α, ἀλλ' εἶνε προφανές, ὅτι ἐκεῖνη ἢ παράστασις εἶνε ἡ ὀρθότερα, διότι ὁ πέπλος οὗτος οὐδὲν εἶνε ἄλλο ἢ ὁ ἀστερόφωτος θόλος τοῦ οὐρανοῦ, αὐτὸς ὁ τρόπος ἐἰσὶ στήλουται δεικνύει ὅτι εἶνέ τι στερεόν (ὄρα στερέωμα. — Λίθινος θόλος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις φιλοσόφοις, πύρινος ἢ κρυστάλλινος παρὰ τοῖς θεολόγοις τῶν μέσων αἰώνων. Ἰδ. Ν. Γ. Πολίτου Βίος Ἑλλήνων Α' σ. 12.)

Διαφορὰ καὶ περὶ τὴν κόλπωσιν καὶ πτύχωσιν τῆς Νυκτὸς ἐν ταῖς τρισὶ παραστάσεσιν. ἼΙ τοῦ Α ἀπλοστέρα, ἢ ἄλλη πολυκολπωτέρα καὶ οἰονεὶ διπλοῖδιον.

ἼΙ δὲ δεξιά ἐν μὲν τῇ Α εἶνε ὀλως κάτω καθειμένη, ὀλιγώτερον ἐν τῇ Β καὶ ἀρκετὰ ὑψωμένη ἐν τῇ Β, ὅπου καὶ τὸ πρόσωπον τῆς Νυκτὸς στυγνότερον καὶ πρεσβυτικώτερον ἐν σχέσει πρὸς τὰ νεαρώτερα καὶ γελαστότερα τῶν δύο ἄλλων παραστάσεων. ἼΙ δεξιά ἐπιμελετημένη καὶ ὁμοιάζει μάλιστα πρὸς τὰς ἐλευσινιακὰς παραστάσεις μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι δὲν διακρίνεται τόσον ὁ ἐκ διαφόρων δεξίων συναπαρτισμὸς τῆς δεξιᾶς.

Προσωποποιία Νυκτὸς ἤδη ἐν Rigveda (Πολίτου Βίος Ἑλλήνων σ. 34, 2). Οὐχ ἤττον συνήθης ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλλ.

μυθολογία. ἼΙ Νύξ καὶ τὸ Ἴρεβος εἶνε τέκνα τοῦ Νάους κατ' Ἴσσιόδον.

Νυκτὸς μαντεῖα ἐν Μεγάροις ἐπὶ τῆς Καρίας Πaus. I, 10, 61. Πλεῖστα ἐπίθετα τῆς νυκτὸς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ποιήσεται. Περὶ τὰ 80 Bruchmann Epitheta deorum quae apud poetas Graecos leguntur.

Ἄσπεροπέπλον δὲν εὐρίσκομεν. Ἄλλ' ἀστροχιτών λέγεται παρ' Ὀρφεῖ ἐν τοῖς Ἄργον. 1028 καὶ 511 (τὸ δεύτερον λείπει παρὰ Βι.), ἀστερίη παρ' Ἀράτω φαινομ. 633. ἀστεροόμματος Ὀρφ. Ὑμν. 31. 13 (λείπει παρὰ Βι.).

Τὸν πέπλον ἀλλ' ὄχι καὶ τὸ χρῶμά του οἶον ἐν τῷ Ἄθ. μᾶς ἐνθυμίζει τὸ μελαγκρέδημος τοῦ Ἴω. Γαζαίου deser. 2, 245.

Ἄλλως δὲ λέγεται ὡς πρὸς τὴν ἐνδυμασίαν ποικιλείμων ἐν Αἰσχ. Προμ. 24. καὶ τὴν κυανῆν ἐσθῆτα τοῦ Ἄθ. μᾶς ἐνθυμίζει τὸ κυαναυγῆς (κυαναυγῆς, ἀστεροφειγγῆς, ἡσυχία χαίρουσα) τοῦ Ὀρφ. Ὑμν. 3, 3. Ἴέλος μελάντηνος καλεῖται Νόνν. Δια. 31. 116. Ἄλλ' ἐν τῇ ἐγχρῶμῳ ἀθ. παραστάσει δὲν εἶνε μέλαινα ἢ ζώνη.

Παρ' οὐδενὶ ποιητῇ παρουσιάζεται δαδοῦχος ἢ δαδοφόρος. Ἄλλ' ὅμως ὅτι καὶ τοιαῦται παραστάσεις δὲν ἐλείπον ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν εἰκόνων Φιλοστράτου τοῦ νεωτέρου. Ἐν εἰκόνι ε', (Ἰπρακλῆς ἐν τοῖς σπαργάνοις) «Γέγραπται δὲ καὶ ἡ νύξ ἐν εἶδει, ἐν ἣ ταῦτα, λαμπαδίῳ καταλάμπουσα ἑαυτήν, ὡς μὴ ἀμάρτυρος τοῦ παιδὸς ἄθλος γένηται».

Τεχνικαὶ παραστάσεις. Πaus. X, 38, 6 ἀναφέρει ἄγαλμα χαλκοῦν Νυκτὸς λεγομένης ἐν Ἐφέσῳ ἀρχαιοπρεπές, ἔργον... τοῦ Σαμίου ἀλλὰ δὲν τὸ περιγράφει. (Ἰδ. καὶ Baumeister σ. 1299. schwerlich war diese Göttin wirklich gemeint. Overbeck I, 79). Ἐπὶ τῆς λάρνακος Κουζέλου (Πaus. V, 18, 1) ἀπεπολεῖται δὲ γυνὴ παῖδα λευκὸν

καθεύδοντα ἀνέχουσα τῇ δεξιᾷ χειρὶ, τῇ δὲ ἑτέρᾳ μέλανα ἔχει παῖδα τῷ καθεύδοντι ἑοικότα, ἀμφοτέρους ὀιστραμμένους τοὺς πόδας. Δηλοῖ μὲν δὴ καὶ τὰ ἐπιγράμματα, συνεῖναι δὲ καὶ ἀνευ τῶν ἐπιγραμμάτων ἐστὶ, Θάνατόν τε εἶναι σιρᾶς καὶ Ἵπνον, καὶ ἀμφοτέροις Νύκτα αὐτοῖς τροφόν.»

Μελάμπειλον καὶ ὄχουμένην παριστάνει ὁ Εὐριπίδης ἐν Ἴωνι 115.

Νύξ μεταξὺ τῶν θεοτήτων τῶν ἀντιμαχομένων μὲ τοὺς Ἴγαντας ἐπὶ τοῦ δωμοῦ Περγάμου (Overbeck, II, 266). Ἴδ. Skizze F ἐν σ. 274. Μετὰ τὴν ὀρειαν πλευράν. (1—5 αἰῶνος μ. Χ.) Νύξ πτερωτὴ ἐν παραστάσει ἐκ Δολωνείας ἐκ τοῦ μεδιολανικοῦ χειρογρ. τῆς Ambrosiana (Baumeister σ. 160). Ὁρθῶς παρεβλήθη τὸ τοῦ Εὐριπίδου Ὀρεστ. 174: πότνια νύξ, μόλε κατάπτερος.

Ὁδεμία τῶν παραστάσεων τούτων τῆς Νυκτός συμπίπτει μὲ τὴν βυζαντιακὴν. Τὸ πρόσωπόν της ὁεὸν νὰ ἀναζητήσωμεν ἐν τῇ Σελήνῃ, ὅχι τῇ τοῦ Περγάμου (Baumeister ὀλοσέλιδος εἰκῶν σ. 1256), ἀλλ' ἐν ταῖς τῶν σαρκοράγων ὧν τὸν τύπον περιέγραψεν ὁ Jahn (Endymion—Kerhalos) ἐν τοῖς Arch. Beiträge σ. 51 κ. ἑ. Πρόσθετε τὰ ἐκ Decharme καὶ Roscher.

Baumeister ἐκ τοῦ Καπιτωλείου μουσείου (A' σ. 480).

Ἐν ἄλλῳ ἀναγλύφῳ σαρκοράγου ἐν τῇ αὐλῇ τῆς μονῆς Ἁγίου Παύλου ἐν Ῥώμῃ ἀποτυπωθέντι ἐν τοῖς τοῦ Gerhard Ant. Bildwerke 39. Prodrum, p. 283 f. ἡ Σελήνη κρατεῖται ὑπὸ ἄλλης γυναικός, ἧς τῆς κεφαλῆς ὑπέγκεται τοξοειδὴς πέπλος καὶ ὀδηγεῖ αὐτὴν πρὸς τὸν κοιμώμενον Ἐνδυμίωνα. Ὁ Gerhard τὴν λέγει Νύκτα, ὁ Zoega Ἀφροδίτην. Ὅπωςδὴποτε ἐπέχει τόπον νυμφευτρίας.

Ὁρθρος φέρεται ἐπ' ἴσης προσωποποιημένος ἐν τῇ ἀρχαιότητι.

Ἐπίθετα παρὰ Bruchmann

γλυκὺς ἐν ἐπιγράμματι παρὰ Keibel 232, 3.

φιλήμερος Ἴω. Γαζ. deser. 2, 239.

Παραστάσεις ἐκ τῆς ἀρχαίας τέχνης δὲν σώζονται τοῦ Ὁρθρου, ἀλλὰ μόνον τῆς Πούς πτερωτῆς συνήθως. Κατὰ ταῦτα πρέπει νὰ κατέλωμεν εἰς τὸν 8 αἰῶνα διὰ νὰ εὕρωμεν τὴν πρώτην, πιθανώτατα ἐκ τῆς ἀρχαιότητος ἀντιγεγραμμένην, τοιαύτην παράστασιν.

ΕΠΩΝΥΜΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν Σστ' Ζ κατάλοιπον ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν ρύλων γεγραμμένων ἐπὶ τῆς μιᾶς ὀψευς καὶ φέρει ἐπιγραφήν Ἐπώνυμα Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων». Ὁφθαλμοφανῶς πρόκειται περὶ σημειώσεων τοῦ Λάμπρου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων θὰ ἐγράφετο ἢ περὶ τῶν ἐπωνύμων τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων πραγματεία. Δυστυχῶς ἡ πραγματεία αὕτη δὲν ἐγράφη, οὕτω δ' ἔμειναν αἱ σημειώσεις, αἵτινες ὡς τοιαῦται σημειοσιεῦονται κατωτέρω.

Κ. Ι. Δ.

Ἐπώνυμα Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων

Ἦδη ἐν τῇ ἐμῇ μεταφράσει τῆς τοῦ Γρηγοροβίου Ἱστορίας τῆς πόλεως Ἀθηνῶν καὶ ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι μοι εὐδόθη ἀφορμὴ νὰ πραγματευθῶ δύο ἐπώνυμα Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, τὸ Βαμβακοράβδης, ὅπερ ὑπέλαβον ὡς δηλοῦν πιθανώτερον τὸν Ἀλέξιον Μούρτζουφλον,¹ καὶ τὸ Ἀβαστακτος, δι' οὗ ἐπωνυμεῖτο Ῥωμανὸς ὁ Λακαπηνός.² Νῦν δὲ θεωρῶ ἐπ' ἀνάγκης νὰ παράσχω τινὰς συμβολὰς πρὸς γενικωτέραν μελέτην τῶν ἐπωνύμων τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων.

Καὶ πρῶτον παρατηρητέον, ὅτι οἱ ὁμώνυμοι αὐτοκράτορες δὲν διεστέλλοντο ἀπ' ἀλλήλων δι' ἀριθμῶν κατὰ τὸ νεώτερον ἔθος. Ἡ δι' ἀριθμῶν διάκρισις μόνον ἐπὶ τῆς δυναστείας τῶν Παλαιολόγων ἐμφανίζεται (ὁ τῶν Παλαιολόγων πρῶτος . . . ἔσχατος).

1. Γρηγοροβίου Ἱστορία τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας. Ἐν Ἀθήναις 1904. Τόμ. Α' σ. 439 σημ. 1.

2. Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. Η' σ. 495.

(ἐπὶ Κομνηνῶν :

Ἐν Νικαίᾳ :

Ἐν Τραπεζοῦντι :)

Ἀντὶ τούτων Γέρων Νέος (Ἀνδρόνικος). Τὸ σύνθημα ἦτο νὰ δίδονται ἐπώνυμα ἐξ οἰκογενείας, τόπου (Λελαπηνός), κατηγορικὰ (καβαλλῖνος, κοπρώνυμος, Μέθυσος, Μέγας (Κωνσταντῖνος, Λέων ὁ σφαγεύς). Ἴδε τὸν ὅλον κατάλογον τῶν αὐτοκρατόρων.

Ἄλλοτε μὴ ἐναπομείναντα ἐν τῇ ἐπωνυμίᾳ ἀλλὰ σποράδην παρεδόμενα ὑποκοριστικὰ ἐκ τῶν οἰκογενειακῶν οἶον Δουκίτζης (Salvatore Μεσσήνη (Aug. Mancini Codic. graeci monasterii Messinensis S. Salvatoris.

Ἐν Μεσσήνῃ 1906 σ. . . Ἐτελειώθη . . . μηνὶ Ἀπριλλίῳ ἐνδ. θ' 5 φοβ' ἐπὶ βασιλείᾳ τοῦ ἐν ὀρθοδοξίᾳ διαλάμποντος Κωνσταντίνου τοῦ Δουκίτζη.

Διάτρεξε ἐπιγραφὰς εἰκόνων Μοδένης.

Βαμβακοράβδης ἀναθεώρησον ἐν συγκρίσει πρὸς Müller Byz. Analecten ἐν Sitzungsberichte Βιέννης IX Band, 1852, σ. 389 (καὶ χωριστά).

Ταχὺς σ. 6. Müller Analecten. Πρβλ. Παχὺς Ἰωάννης Κομνηνός Ἐφραῖμ σ. 6557 κέ. Νικήτα Ἀκομινάτου 697, 2. Σύνοψις Σάθα 438, 29

ΙΣΘΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν Σστ ἡ κατάλοιπον ἀποτελεῖται ἐξ ἑπτὰ τεμαχίων χάρτου, ἐξ ὧν ἔχουσι γραφῆ βιβλιογραφικὰ παραπομπὰ εἰς χωρία ἀναφερόμενα εἰς τὸν Ἴσθμὸν τῆς Κορίνθου. Προφανῶς ὁ Ἀάμπρος εἶχε συναθροίσει ὑλικὸν πρὸς συγγραφὴν διατριβῆς περὶ τοῦ Ἴσθμοῦ τῆς Κορίνθου. Ἡτις δυστυχῶς δὲν ἐγράφη, οὕτω δ' ἔμειναν αἱ σημειώσεις, αἵτινες ὡς τοιαῦται δημοσιεύονται.

Κ. Ι. Δ

1

Museo Civico, τμ. Cicogna ἀρ. 2216 (μέλας τέρυθρος 3248), Raguaglio dell' istmo di Peloponneso.

Partie de la Carte de l'Isme de Corainte, où il est marqué la ligne nouvelle faite, et ou l'on voit aussy le projet des Ecluses et fortifications de francois.

καὶ Σχέδιον ἔγχρωμον ἀνεπίγραφον Ἀκροκορίνθου μετὰ
Computo della Spesa per la Ristaurazioni e Fortificazioni
d'Acro-Corinto.

Ἐπ' ἴσης ἐξαιρετος χάρτης L' istmo della Morea delle vicinanze di Corinto opera postuma d'Oratio Alberghetti mortro sopra l luogo medesimo nel pre di Xbre 1689 epota da Giust' Emilio di lui fratello e consagrata al Serenissimo Principe di Venezia.

Καὶ δύο εἰδικὰ ἀντίγραφα σχέδια delle fortificatione.

2

Nach seiner Landung begann er (Alvise Loredano ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ κατὰ Τούρκων ἐν Μορέᾳ πολέμου τῷ 1463) die

Mauer bei Hexamilion herzustellen, durch welche schon Kaiser Emanuel den Isthmus zu schliessen gesucht (Voigt Enea Silvio III, 696).

3

Βησσαρίωνος Ἐγκώμιον(;) Σάθα Νεοελλ. Φιλολ. σ. 33 Σεκουνδινουῦ ἑλληνιστί περὶ Χρησμοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος πρὸς διατρύπησιν τοῦ Ἴσθμοῦ τῆς Κορίνθου.

Ἀυτόθι σελ. 54.

Ποδόπουλος II, 48—100

Hort Chronique gr. rom. σ. 202.

4

Σγουροπούλου Vera hist. σ. 4 ἐ.

Ἐπέρι τε τῆς Ἑξαμίλλου φυλακῆς μεγίστην πρόνοιαν ὁ μακαριώτατος (πάπας Λύγέγιος;) ἐποιήσατο, ἥτις γε τοσοῦτον αὐτὸ ὦνησεν, ὅσον καὶ ὄνου σκιά· γράμμα γὰρ ἐκθέμενος ἔστειλε συγχωροῦν ἀμαρτήματα τῶν προαιρουμένων παραγίνεσθαι εἰς τὸ Ἑξαμίλλιον καὶ φυλάσσειν αὐτό. Πρὸς οὓς δὲ ἡ συγχώρησις ἦν, παρ' οὐδὲν αὐτὴν θέμενοι, βέλτιον ἠγήσαντο οἴκοι μένοντες ῥέγγειν καὶ ταῖς συνήθεσι συζῆν ἀμαρτίαις ἢ συγχωρούμενοι φυλάσσειν τὸ Ἑξαμίλλιον. Ὅθεν αὐτοὶ μὲν ἐρρεγγον οἴκοι, οἱ δὲ ἐκ τῆς Ἄγαρ τὸ τεῖχος συσχόντες καὶ καταστρέφαντες, Μυσῶν λείαν τὰ Ῥωμαϊκὰ τε καὶ τὰ ἐκεῖσε Λατινικὰ ἐποιήσαντο. Πλὴν εἰ δὲ καὶ τὸ τεῖχος ἔκτοτε δις καὶ τρις ἐχαλάσθη, ἀλλ' ὁμως τὸ ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας φυλακτῆριον τούτου ἐτι καὶ νῦν ἴσταται ἐνθάδε φυλασσόμενον ἐν τοῖς βασιλείοις.

5

—Φραντζῆς σ. 235, 11. 415, 3 κέ.

—Πολωνός γενίτσαρος Dethier II β 344.

—Εὐγενικοῦ μονοδίξ ἐπὶ ἀλώσει Κων]πόλεως.

—Marc. χρησμὸν U. IX' cod. 38 φ. 316 φωτογρ.

Ληροφο.

—Hammer I, 167

—Χαλκοκονδ. 283, f.—181.

—Κριτόβ. σ. 121.

» σ. 133 στ. β' στ. 4—5.

» σ. 149 § 8.

» σ. 150, 2

—Γενναδίου ἐπιτάφιος εἰς Θεόδωρον σ. 6.

—οὐ τοῦ ἐν Ἰσθμῷ νεοουργηθέντος αὐθις
θαυμαστοῦ περιβόλου μόνοι ἐν Ἐκφράσει Κορίνθου
τοῦ Ἰωάννου Εὐγενικοῦ (ἀντιγρ. μου σ. 1, 11).

—Ubert. Pusculus Dethier III, 142

—Miller The Latins σ. 366, 378 καὶ ἀλλαχοῦ (;

—Τετρ. Β' σ. 9 κ.έ.

—Διαταγὴ ἀνακτίσεως ὑπὸ Βερ. d'este 1463. Hort.
86, 154(;). Μίλλερ Ἡ Ἑλλάς ὑπὸ τοῦς Τούρκους Β'. Πα-
παρρ. Ε' 190, Σάθα Momnienta I, XXXVI.

6

Ἰσθμός

Μαν. Παλαιολόγος

Migne σ. 337 κ.έ.

7

Ἰσθμός

Εὐρετ. Παλαιολ.

σ. 173 κ.έ.

ΣΦΡΑΓΙΔΕΣ ΑΤΖΑΪΩΛΩΝ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΩΝ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν Σστ', 3 κατάλοιπον ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν φύλλων χάρτου περιεχόντων σημειώσεις περὶ τῶν σφραγίδων τῶν Ἀτζαϊωλῶν καὶ Παλαιολόγων, μιᾶς ἐπιστολῆς Ἰταλιστὴ γεγραμμῆς ἐξ Ἀθηνῶν τῇ πρώτῃ Αὐγούστου 1901 «*Atene 1 Agosto 1901*» σχετικῶς πρὸς τὰς σφραγίδας τῶν Ἀτζαϊωλῶν, ἐνός δελτίου καὶ δύο φωτογραφιῶν σφραγίδων. Ὁ Λάμπρος, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ καταλοίπου τούτου, θέλων νὰ ἐκδώσῃ τὰς σφραγίδας τῶν Ἀτζαϊωλῶν καὶ Παλαιολόγων εἶχε συναθροίσει πρὸς τοῦτο ὕλικόν. Δυστυχῶς καὶ ἡ διατριβὴ αὐτῆ δὲν ἐπερατώθη, οὕτω δὲ μένουσι σημειώσεις τινὲς μόνον, περιεχόμεναι ἐν τοῖς τρισὶ φύλλοις, τὰς ὁποίας ὡς τοιαύτας ἐκδίδω.

Κ. Ι. Δ.

1

Βαλθέρου Βριεννίου

Σφραγίδες τῶν Ἀτζαϊωλῶν καὶ τῶν περὶ αὐτοῦς

1) Βαλθέρου Βριεννίου ἑγχρῶμος ἐκ Φλωρεντίας Cassel-
tina, N° 2. Documenti Orientali e Greci

2) Pierre de Medicis ἑγχρῶμος αὐτόθι *

3) Νερλου Ἀτζαϊώλη Α' ἐκ Τουρῖνου (πρωτοτ. Gregorio-
vius II, 242)

4) Φράγκου Ἀτζαϊώλη Μιλάνου

5) Ἀντωνίου Ἀτζαϊώλη 1422

6) Νερλου Β » 1437

7) Γουλιέλμου ντὲ Καντζαλιέρ 1431

Εἰς τὸ περιθώριον σημειοῖ ὁ Λάμπρος περὶ μὲν τῶν 1 πρώτων ὅτι τὰς ἔχει, περὶ δὲ τῶν τριῶν τελευταίων Ππραγ-
γελτέαι ἐξ ἀρχείου Ricasoli—Fridolfi» Σημειωτέον ἔτι ὅτι

ἡ ἐπιστολὴ ἢ εὐρισκομένη ἐν τῷ καταλοίπῳ τούτῳ ἀναφέρει ἔγγραφα φέροντα τὰς σφραγίδας τῶν τριῶν τελευταίων ὡς ἀκολούθως 1) τοῦ Νερίου Ἀτζαϊώλη τοῦ 1437 «Ἡμεῖς Νέριος ντὲ Ἀτζαϊώλλη καὶ διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος» 2) τοῦ Γουλιέλμου ντὲ Καντζαλιέρ τοῦ 1431 «Τῶν ὀνόματι τοῦ πατρὸς . . . κάγῳ πρε . . . Γουλιέλμος ντὲ Καντζαλιέρ» καὶ 3) τοῦ Ἀντωνίου Ἀτζαϊώλη τοῦ 1422 «Ἐν ὀνόματι . . . Ἡμεῖς Ἀντώνιος δὲ Ἀτζαϊώλλη καὶ αὐθέντης Ἀθηνῶν, Θηβῶν» κλ.

2

Ἀτζαϊώλη εἰκὼν (Müntz Περὶ Τοσκάνης) ἐν ἀρχεῖῳ Φιλαρμονικῆς Via Gibellina.

3

Σφραγίδες καὶ ὑπογραφαί

— Θεοδώρου Παλαιολόγου σφραγίς καὶ ὑπογραφή ἐν ἰταλικῇ ἐκλογῇ Τουρίνου.

— Θωμᾶ Παλαιολόγου ἐν λατινικῷ ἐγγράφῳ Μαντούης.

— Καλοφέρου ἐν ἐγγράφοις Τουρίνου Εὐρ. Παλ. σ. 154, 10'

— Signum Macris » »

— Βαλδουίνου αὐτοκράτορος ἐλληνολατινικῇ ("Ἴδε μονογραφ. Schlumberger) ἔτους 1247. Παρισίων Archives Nationales Τετρ. 1Δ' σ. 30 καὶ σελ. 33. "Ἴδε καὶ σελ. 31 Βαλδουίνου.

— Τμήμα σφραγίδος ἄλλης αὐτόθι καὶ ἄλλα ἐν τετρ. 1Δ' σ. 30 κ. ἐ.

— Στερουσίας Ἀνδρέου Παλαιολόγου. Παλαιολ. σ. 25, α'

— Γ. Δισυπάτου Τετρ. 1στ' σ. 19 Παλαιολ. σελ. 15γ

— Ἰωάννου Παλαιολόγου Τετρ. 1Δ' σ. 30

— Λετός Παλαιολόγων τετρ. 1Δ σ. 20

— Σφραγίδες » τετρ. 1Δ σ. 20

— Σφραγίδες Μανουήλ Παλαιολόγου 1Ζ σ. 64

— Φραγ. Σερβοπούλου τετρ. 1Ζ σ. 67, 68

— Τίνος ἢ σφραγίς ἐν ἐγγράφῳ Μιλάνου (φάκελος Ράλη Παλαιολ. κτλ.) ἀρχομένου illustrissimo Princeps caritate :

— Θεοδώρου Παλαιολόγου ἐπιγραφή ἐν Φλωρεντία παρὰ Miller Documenti città Toscana.

— Βησσαρίωνος ἐν ἐγγράφῳ Μιλάνου Autogrefi—Teatrica ἀρ. 17

— Ντσατένες

— Gautier de Brienne

— Νερίου Ἀτζαϊώλη ἐν 41 Buchon Ἡμεῖς Νέριος

— Τὸ ἀπὸ 29 Σεπτ. 1459 ἐγγ. Leinardus dispotatus dominus τῶ δουκὶ Μεδιολάνων ἔχει σφραγίδα:

— Σφραγίς Φράγκου Ἀτζαϊώλη ἐν ἐγγράφῳ Μιλάνου 10 Φεβρ. 1460.

ΕΡΕΥΝΑΙ ΕΝ ΤΑΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙΣ ΚΑΙ ΑΡΧΕΙΟΙΣ
ΡΩΜΗΣ, ΒΕΝΕΤΙΑΣ, ΒΟΥΔΑΠΕΣΤΗΣ ΚΑΙ ΒΙΕΝΝΗΣ¹

Turcica 1534
ἀρ. 80—82

Ἰσπανικὴ Relaciu de avisos per diversas partes de la armada de barbaroxo

1533 (ex turc. fasc. 2)
Fol. 1—16

Berichte des Hieronymus (Veranzio) von Zara πρέσβεως τῆς Αὐστρίας ἐν Κων)πόλει φ. 19β ἐν ἐκθέσει αὐτοῦ ἀπὸ Κ)πόλεως τῆς 3 Ἀπριλίου 1533. Il gran Signor Turcho seriosamente a tutti li soi sanzachi dei confini ha concesso che debano levare le offere ch'hanno controla Cass' M^{ta} e la del Remio Sig. e con me concluso nome de lorro M^{ta} chio el simile debba fare alle terra de Corron et per tuti li altri confini e chussi debito e fatto . . . Hora il Gran S. Turcho se doglia dicendo che tutti li altri confini di lorro M^{ta} e tenuto lo pacte fatto ecceto da V. S. in Corron che selle quatro frate saliti fuora e depredato luochi et confini di sua imp. Grand.—Primum la Villa di Susacho nella qual'havete preso dei turchi, al Castello di Calamata havete porto a saccho aliune rotte nel borgo del Castel di Miscuerr presi dei turchi et porto a saccho similmente apresso il Zonchio acchegiato una villa e presi alquanti Turchi dil che netto ci incargano dil prometer nostro justa la conclusion fatta e porane sortir qualche gran malle.

Ἐν δὲ τῇ ἐν τῷ αὐτῷ φακέλῳ Enumeratio eorum que per Hieronymum de Zara transacta sunt Cons)poli ab eo tempore quo ipsius filius inde revessit ad Majestatem Regiam usque ad adventum Cornelij Duplicij Scepperi ἐν φ. 45β.

Quantum ad Coronis restitutionem ipsis Thurcis magis placere omni alio modo ipsum Coronem acquirere quam restituti-

one aut pacto. Hinc prope eam jam esse sexaginta triremes et Constantinopoli esse cuiginti alias tam bastardus quam grossas eo profecturas. Alias decem parari Callipoli, preter decem triremes missas contra el belhuomo Siracusanum quemdam militem, qui unum galeonum habet cum quo diu exericeit pyraticam et multa mala Turcis tecit et adhuc facit. Eas triremes esse missas ad Cortegolum qui est in Rodo ex parte Thurcorum, esse praeterea treginta sex fustas et galiottos praeter innumeralis alias fustas et naces: cum intentione irrumpendi in Apuliam, ubi primum Cesar Karolus contra Barbarossam tenderet.

Αὐτόθι φ. 46β

Coronenses conclusa pace, qui Hispani sunt missorivi ad loca tuta: qui Greci sunt: quo tractandi sint non satis scire, tum se dicturum Imbrahimo qualiter Andreis de Auria promiserit ipsis soccurere; aut si pax fieret contentos eos in hac pace et ppea esse necessarium ipsos Grecos et transfugas assecurare. et hoc modo inquit Aloisius (Gritti δ ἐν Κων)πόλει πρέσβυς Βενετῶν) spero me impetrare posse solvationem praefatorum Grecorum qui sunt in Corone.

Turcica 1700 ἔτους Jänner — Februar.

Ἐν τῇ Relatione distincta del Cerimoniale accodato nell'anno 1700 dell'ibrahin Pascià Ambarciatæ Straordinario mandato dalla Porta Ottomana a questa Corta Cesarea.

Ἐν αὐτοῖς μνημονεύεται Marc'Antonio Manuea della Torrez Consigliere di Guerra di S. M. καὶ Hofdolmetsch.

Turcica 1700 ἔτους März—April φ. 36 κ. ἔ. Ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ Graf Wolfgang von Oettinger ἐκ Κων)πόλεως ἀρκετὰ περὶ Μαυροκορδάτου ὡς mediator τῆς εἰρήνης (18 Μαρτίου).

Ὁμοίως ἐν τῇ ἄλλῃ ἐκθέσει τοῦ αὐτοῦ 18 Μαρτίου ἐν φ. 47 κ. ἔ. Καὶ ἐν ἄλλῃ ἐκθέσει τοῦ αὐτοῦ ἀπὸ 18 Μαρτίου φ. 53 κ. ἔ.

Καὶ ἐν τῇ τῆς 6 Ἀπρ. φ. 61 κ. ἔ.

Ἀμφότερα ἐν τῇ τῆς 6 Ἀπριλ. φ. 78 κ. ἔ. μετὰ τριῶν συνημμένων ἰταλιστῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἀλεξ. Μαυροκορδάτου di Scarlato πρὸς τὸν von Oettinger εἰς Κων)πολιν.

(Ἐν τῷ περιθωρίῳ σημειοῦται «benutzt von Angyal 1889»).

Καὶ ἐν τῇ τῆς 10 Μαΐου φ. 117 κ. ἔ. καὶ ἐν τῇ Conferentia in Turcicis 1700 Incip. a 23 Aprilis usque ad 5 Octobris inclusive
ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΟΝ ΤΟΜ. ΙΗ'

1. Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου σ. 383.

φ. 138α κ.έ. καὶ ἐν Turcica 1700 Mai—Juni φ. 11β 20β κ.έ φ. 11β κ.έ. 53β κ.έ. (24 May) f. 76 κ.έ φ. 100β καὶ 109 κ.έ. φ. 134 κ.έ. φ. 142β κ.έ. 149 κ.έ. 151 κ.έ. φ. 176 κ.έ.

Εἰς τὴν ἀπὸ 18 Ἰουλ. ἐκθέσιν τοῦ von Oettinger εἶνε συνημμένη ἐν φ. 160 κ.έ. ἀναφορὰ (συστημένη ὑπὸ τοῦ Oettinger) Ἑλεονώρας Μαριδέσσας, χήρας τοῦ ἄλλοτε διερμηνέως τῆς Αὐστρίας παρὰ τῇ Πέστη Γεωργίου Κληρονόμου, ὅστις ἐπαύθη μετὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Βιέννης per venir in questo parti di Turchia per attembre ai Sevdyt di V. M. καὶ ἔζη ἔξ ἐκείνου τοῦ μισθοῦ, ἀλλ' ἀπὸ πέντε ἔτων per causa di guerra e per molti altri impedimenti non essendo possibile d'haver il suo solario e non havendo un che vivere κατεχρεώθη. Ἐπειτα ἀπέθανε καὶ ἡ χήρα του ταλαιπωρουμένη ἀπὸ τοῦ . . . προσπίπτει εἰς τοὺς πόδας τοῦ αὐτοκράτορος.

Turcica 1700—Juli—September

Περὶ Μαυροκορδάτου φ. 5β καὶ 18 κ.έ, 20β κ.έ 21α κ.έ φ. 73 κ.έ 83β κ.έ. 99 κ.έ. 114β κ.έ. 123β καὶ 139α δὲν θέλει ὁ Oettinger νὰ τὸν ἐρεθίσῃ. (Αἱ περὶ Μαυροκορδάτου σημειώσεις μου σποράδην, ἀνάγκη νὰ μελετηθῶσι συστηματικώτερον ὅλα τὰ ἔγγραφα τῶν οἰκείων φακέλων τῶν χρόνων καθ' οὓς ἔδρασε.

Ἐν φ. 146α ἀναφορὰ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τοῦ Nicolo de Porto per parta delle Comunita de Cattolici di Scio (περὶ ὧν καὶ ἐν ταῖς ἐκθέσεσι καὶ τινι συνημμένῳ).

Ἐκθέσις ex consilio Camerae Aulicae ἐν Βιέννῃ 3 Σεπτεμ. 1700 περὶ τοῦ ἐμπορίου μετὰ τῆς Τουρκίας ἐκ μιᾶς σελίδος καὶ 1/4 καὶ τὰ συνημμένα Puncta (φ. 149—160) ἐκ σελ. 24 εἰς ἡμίκλαστον. (πρὸς συμπλ.) ἐρμ. ἀρθρου 14.

Καὶ τὰ συνημμένα puncta φ. 162—170 σ. 17 εἰς ἡμίκλαστον, ἀλλὰ μετὰ σημειώσεων εἰς τὸ λευκὸν μέρος, ὥστε πλήρεις αἱ σελίδες.

Καὶ ἐν 1700 δέματι October

» » » November—December

ἐκθέσεις τοῦ von Oettinger καὶ ἄλλα σχετικὰ ἔξεταστὰ λεπτομερέστερον ὡς πρὸς Μαυροκορδάτον. Ἴδε Νοεμβρ. Δεκ. φ. 32α. 162α. 164β.

Turcica 1700 Varia
(μετὰ Δεκέμβριον)

Περὶ Μαυροκορδ. φ. 95α, φ. 101β. 105β περὶ τῶν λόγων τῆς παρὰ τῇ πύλῃ μεγάλης αὐτοῦ δυνάμεως.

φ. 116α κ.έ. ἀντίγραφα τοῦ instrumentis pacis inter serenissimos et potentissimos Regem et Rempublicam Poloniarum et excessum Ottomanicum imperium ad Carlovitz in Sirucio in congressu generali confœderatorum plenopotentialium confectae ἐν οἷς καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος de nobile stirpe Scarlatti.

Βιέννης ἐκκλησία ἁγίου Γεωργίου.

Ἀρχαῖον Protokoll 1776 «Εἰς τὸ ἴδιον αὐτὸ τὸ κατάστιχον εἶναι καὶ ἄλλαι διάφοραι ὑποθέσεις καταγεγραμμένα ὡς εἰς τὸ πρῶτον φύλλον αὐτοῦ φαίνονται αὗται αἱ ὑποθέσεις»

Ἐνδοθεν

Σημείωσις

Τῶν ὄσων ὑποθέσεων ἔχω μέσα εἰς τοῦτο τὸ κατάστιχον σημειωμένας.

Εἰς φύλλα 158 Ἡ ἀποσκευὴ τῶν κατοικιῶν τῶν ἱερέων μας.

159 Ἡ προσωρινὴ πατρίς τῶν ἐπιτρόπων μας.

201 Τὰ ὅσα γράμματά μοι εὑρισκονται εἰς χεῖρας τοῦ ἀβοκάντου μας τοῦ ῥίχτερ.

217 Ἡ καταγραφὴ τῶν διαφορῶν λάσσων μας.

234 Ἡ καταγραφὴ τῶν ὀδληγατζιόνων μας.

260 Τὰ σχέδια κβήτων τῶν διαφορῶν λάσσων μας.

Κ Ω Δ Ι Ε

Ἐν ᾧ συνεισφέρονται ὅλαι αἱ πρᾶξεις τῆς ἐν Βιέννῃ τῶν Τουρκομερητῶν ἀδελφότητος, εἰς τὰ περὶ τῆς ἐκκλησίας, ὅσαι παρὰ τῶν ἐκλελεγμένων κοινῇ γνώμῃ εἰς τὰς συνελεύσεις ἐκτελοῦνται».

Γεγρ. σελίδες 196.

(Δὲν ἀνταποκρίνονται ἀκριβῶς οἱ ἀριθμοὶ τῶν φύλλων εἰς αἱ παραπομπὰ).

σ. 1. «1776 Μαρτίου 25 Συνέλευσις κοινὴ τῶν ἐν Βιέννῃ πραγματευομένων Τουρκομερητῶν ἐν ἣ παρ' αὐτῶν κοινῇ γνώμῃ ἀπεφασίσθη ἡ χρῆσις τῶν κλήρων διὰ τῶν ὁποίων ἐκλέγονται ἐπιστᾶται καὶ κυβερνῆται τῆς διὰ πριβιλεγίου βασιλικοῦ δοθείσης ἡμῖν ἐνοριακῆς καπέλλας τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ τροπαιοφόρου».

Μεταξὺ τῶν 46 εἰς οὓς ἐδόθησαν ψήφοι, ὧν τὰ ὀνόματα ἄνευ πατρίδος.

Κωνσταντῖνος Ποποβίκης.
 Ἄνδρέας Ἰύρκια
 Ἀναστάσιος Πόπου.
 Ρίζος Δουρρούση
 Χρῆστος Νάκου
 Γεώργιος Τουρούτζια.

Ἐκ τούτων τῶν ἐκλέχθησαν οἱ κάτωθεν δέκα ὁκτώ.

Ὁ Λάζαρος Μιχαήλ) Σιατισταῖοι
Ὁ Δημήτριος Χατζῆ Κώτζη	
Ὁ Μανόλης Ἰωάννου) Καστοριανοὶ
Ὁ Ἀναστάσιος Θωμᾶ	
Ὁ Ἀνδρέας Σάββα) Ἰωαννίται
Ὁ Δημήτριος Μαμάρα	
Ὁ Νικόλαος Δημητρίου) Βλάχοι
Ὁ Τύρκος Φιλίππου	
Ὁ Εὐστράτιος Πετροκόκινος	Χῖος
Ὁ Κωνσταντῖνος Ποποβίκης) Μελενικῖται
Ὁ Ἐλάτιος Θεοδώρου	
Ὁ Νικόλαος Σκοῦρτος) Θεσσαλονικεῖς
Ὁ Νικόλαος Παπάζογλης	
Ὁ Κώμης Στάμου	
Ὁ Νικόλαος Μιχαήλ) Ἀμπελακιῶται
Ὁ Στάμος Πεοίου	
Ὁ Ρίζος Δουρμούση	Τυρναβίτης
Ὁ Κωνσταντῖνος Στάμου	Κοζανίτης

Ἡ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐψηφίσθη ὁμοφώνως ἐφημέριος ὁ ἐν ἱερομονάχοις πανοσιώτατος πάτερ Ἀνθιμος ὁ ἐκ τῆς μονῆς τῆς ἐν Ἑλλάσῳ ὑπεραγίας τῆς καλουμένης Ὀλυμπιατῆς.

σ. 5 Τὸ πληρεξούσιον γράμμα ὅπου ἐδόθη εἰς τοὺς δέκα καὶ ὁκτὼ κυβερνήτας.

Κανονίζονται τὰ τῆς ἐκλογῆς καὶ ἀντικαταστάσεως τῶν ἐπιτρόπων καὶ τὰ τῆς τηρήσεως τοῦ βασιτικοῦ χρυσοβύλλου 1776 Μαρτίου 25 ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας.

σ. 8. Ἐν συνεδρίᾳ τῆς 1777 Νοεμβρίου 29 ἀποφασίζεται ὅπως ὁ ἐφημέριος

«κρατήσῃ εἰς τὸ ἐξῆς ἓνα πρωτόκολον ἢτοι κώδικα εἰς τὸν ὅποιον καὶ νὰ γράφῃ ὅλους τοὺς ἀποθαμένους ὁμοίως καὶ ὅσα παιδιά βαπτίζονται καὶ ὅσοι γάμοι εὐλογοῦνται».

σ. 9. 1777 Δεκ. 9.

«Πολυχρονώντας τὸν ἀβοκάτον τῆς ἀδελφότητος τὸ νέον ἔτος νὰ διωρισθῇ εἰς αὐτὸν ἀπὸ μέρος αὐτῆς 2 κεφάλαια ζάχαρη
 10 φούντια καϊβὲς ἐντόκιος
 φραντζέζικος
 25 λεμόνια
 25 προτοκάλια

Ὅμοίως ἀποφασίζεται καὶ διὰ τὸν μητροπολίτην ἅγιον Καρλοβίτζης ὅπου προσμένεται νὰ ἔλθῃ νὰ προσφερθοῦσι εἰς τὴν πανιερότιτά του

10 φούντια ἀγιοκέρια τῆς τραπέζης
 12 φούντια καϊβὲς τούρκικος
 2 κεφάλαια ζάχαρη
 25 λεμόνια
 25 προτοκάλια.

«Ἐως πρὸ 4 ἔτων εἰς τὸν πρέσβυν τῆς τουρκίας ἓνα ἀρνί, τσουρέκι καὶ αὐγά κόκινα».

Πέρουσι μόνον ἐπαύθη ἡ ἑορτὴ τοῦ Σουλτάνου.

Ἀπὸ τοῦ 1777 δώδεκα μόνον ἐπιστάται καὶ κυβερνῆται.

Καθ' ἕκαστον ἔτος σὺν τῇ ψηφοφορίᾳ (δὲν ἐπαναλαμβάνονται πατρίδες) ψηφίζονται διάφοροι ἀποφάσεις περὶ κανονισμοῦ τῆς ὑπηρεσίας τῶν ἐπιστατῶν καὶ κυβερνητῶν.

σ. 19. Ἡ 27 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς Μαρτίου 1784 γίνεται συνέλευσις κοινῆ πάσης τῆς ἀδελφότητος τῶν τουρκομεριτῶν ρωμαίων καὶ ὑπικόων τοῦ σουλτάνου τούρκων περὶ τοῦ προβλήματος τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν ῥωμαίων οἵτινες ἐνεγράφησαν εἰς τὴν ἐδῶ αὐτοκρατορίαν τοῦ καίσαρος τῶν ῥωμαίων, ἃν δηλαδὴ οἱ τουρκομεριῆται ὑπηκοοὶ τοῦ σουλτάνου Τούρκοι θέλουν νὰ ἐνοθοῦν μὲ τοὺς ρωμαίους τοὺς ὑπηκόους τοῦ καίσαρος τῶν ρωμαίων καὶ νὰ ἀγοράσουν μίαν ἐκκλησίαν ἐκ θεμελίων διὰ νὰ εἶναι κοινὴ καὶ νὰ μεταβάλουν, τὰ χρυσόβουλα ὅπου διαλαμβάνει μόνον εἰς τοὺς τουρκομεριῆτας νὰ γραφθῇ κοινῶς εἰς ὄλους τοὺς Ῥωμαίους τοὺς τε ὑπηκόους τοῦ σουλτάνου καὶ αὐτοκράτορος Ῥωμάνων.

Ἐν ἡ ἀποφασίζεται παρὰ πάσης τῆς ἀδελφότητος διὰ τῶν κλήρων ναὶ μὲν ὅτι οἱ τουρκομεριῆται ρωμαῖοι νὰ μὴν ἐνοθοῦν μὲ τοὺς ὀθωμανοὺς τοὺς ὑπηκόους τοῦ καίσαρος τῶν ρωμάνων ἀλλὰ νὰ μείνουν μὲ τὸ ἴδιον χρυσόβουλλον καθὼς εἶναι κλήροι 47 διὰ

νά ἐνοθοῦν μὲ τοὺς ἐντοπίους καὶ νά μεταβάλουν τὸ χρυσόβουλλον κληῖροι 5.

(Μεταξὺ τῶν εἰς τὴν συνέλευσιν παρευρεθέντων ἀδελφῶν καὶ ὁ Μᾶρκος Πούλιου

καὶ ἐν σ. 13 τῷ 1783 20 Ἰαν.

καὶ τῷ 1779 σ. 10).

Ἐν σ. 7. τῷ 1777

Νικ. Δημητρίου ἀπὸ τοὺς Βλάχους.

Ὁ Κωνστ. Κόϊου
Ὁ Δῆμος Χ. Κώτζη

) ἀπὸ Σιατισταίους

Ὁ Νεράντζης Ἰωάννου Καστοριανός

Ὁ Δημήτριος Μαρμάρης Ἰωαννίτης

Ὁ Κύμης Στάμου ἀπὸ τοὺς Ἀμπελακιώτας

Ὁ Κυρίτζης Ματζιαρχῆς ἀπὸ τοὺς Τυρναβίτας

Ὁ Ζαφυράκης Μπόλογλους ἀπὸ τοὺς Πολίτας

Ὁ Ἰωάννης Πολύζου ἀπὸ Θεσσαλονικεῖς

Ὁ Θεόδωρος Ραζοβήτζη ἀπὸ Μελνικιώτας

Ὁ Μάλτζιος Στάμκου ἀπὸ Ραζοκλίδας

Ἀπὸ δὲ ἀγιώτας καὶ λαρισσαίους

Τῷ 1787 . . .

Ἐν σ. 23 διὰ ψήφων 29 ψηφισάντων ὑπὲρ 10 καὶ κατὰ 10 (ψηφ. ὑπὲρ 5 ἡωμάνων) ἀποφασίζεται τῇ 15 Μαρτίου 1786 νά ἐπιβάλλεται ποινὴ 10 φιορ. εἰς τοὺς μὴ προσερχομένους εἰς τὰς συνεδριάσεις. Διὸ ἔκτετε βλέπομεν πολὺ περισσοτέρους ἂν μὴ ηὔξήθη ἔν γένει ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Βιέννῃ τουρκομεριτῶν Ἑλλήνων.

1787 (σ. 25)

Ἐμμανουὴλ Θεοδώρου διὰ τοὺς Τυρναβίτας
Ἐμμανουὴλ Ἰωάννου » » Καστοριανούς
Ἀνδρέας Σάββα » » Ἰωαννίτας
Μάξιμος Κουρδοβίκης » » Σκλαβούρους
Νικόλαος Μιχαὴλ » » Ἀμπελακιώτας
Γεώργιος Μανούση » » Σιατιστινοὺς
Πανταζῆς Χ. Μόσχου » » Θεσσαλονικέους
Δημήτριος Μαρμάρα » » Ζαγορέους
Μάλτζιος Στάμκα » » Μελνικιώτας
Θεόδωρος Ἰζιόκανος » » Βλαχλίδες
Γεώργιος Τύρας » » Μοναστερλίδες
Δημήτριος Θεοδώρου » » Μοσχοπολίτας

(καὶ ἐν σ. 31 1790 κατὰ πατρίδας)

1790 ἐν σελ. 29 τὸ πρῶτον ὁ Γεώργιος Σφάρτζ (Μαῦρος Ἀμπελακιώτης) καὶ αὐτόθι ὁ Ἰωάννης Τουρούντζια, τῷ 1792 ὁ Σίμος (Γεωργίου) Σίνα, εἰ μὴ καὶ πρότερον (Σίνας, Ἰσραήλ ἀργότερον Γαλιᾶτης γίνονται ἔπειτα αὐτῶν ὑπήκοοι).

σ. 41.

1795 Μαρτίου 18

Ἐπὶ παύρουσία τῶν 12 γέγονεν ἀπόφασις μὲ τὸ νά κλέπτονται αἱ πραγματεῖαι εἰς τὸν δρόμον ἀπὸ τοὺς Γράνιτζας ἕως εἰς τὴν Πέστην κατὰ τὰς μαρτυρίας ὅπου ἐπιείσθησαν οἱ κλέπται μὲ ἱκανὸν βαμβάκι κλεμμένον, νά ἀναφέρωμεν εἰς τὸ ἐν Πέστη Μαγιστράτον ὅτι αὐτὸ τὸ κλεμμένον βαμβάκι ἀφαιρόντες τὰ ἔξοδα τὸ ἐπίλοιπον νά πωληθῆ καὶ τὸ μὲν ἐν τρίτον νά δοθῆ εἰς τὸ ἐκεῖ ὁσπητάλι, τὸ δὲ δεύτερον τρίτον εἰς τὸ Βαρόσι καὶ τὸ τελευταῖον τρίτον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν. Εὐρέθη πρὸς τοῦτο εὐλογον νά παραστήσωμεν εἰς τὸ ἐδῶ ἐκλαμπρον Κονσούλιον καὶ νά παρακαλέσωμεν διὰ νά σταλῶσι προσταγαῖς αὐστηραῖς, ὅπου εἰς τὸ ἐξῆς νά μὴν ἀκολουθῶσι τοιαύταις κλεψίαις οὔτε νά τολμᾶ τινὰς νά ἀγοράζῃ τοιοῦτον κλεμμένον πρᾶγμα.

Μαΐου 17, 1796 ἀνακοινοῦται ἡ ἀπόφασις περὶ προστίμου τῶν μὴ προσερχομένων καὶ ἐπιβάλλεται ποινὴ 15 φιορ. εἰς τοὺς μὴ προσερχομένους ἐκ τῶν 12.

1796 σ. 95. Ἰωάννης Τουρούντζια

Ναὶ 22 οὐ 25

μεταξὺ πολλῶν

Θεοχάρης Γεωργίου

6 41

Εὐστράτιος Ἀργέντης

22 27

Ἰουν. 2 1797

Συνέλευσις τῶν 12 ἐν ἣ ἐπροβλήθη ἂν ἀρεστὸν νά δεχθῶμεν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν προσταγὴν παρὰ τοῦ δεσπότη Βονδεμίν Διονυσίου διὰ νά μνημονεύῃ ὁ ἱερεὺς μας εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν λειτουργίαν τὸν βασιλέα Φραγκίσκον τὸν β' ἢ ὄχι.

Εἰς τὸ νά τὴν δεχθῶμεν κληῖροι 0 εἰς τὸ νά μὴ τὴν δεχθῶμεν κληῖροι 12.

Κατὰ τὴν ὀλόκληρον ψῆφον λοιπὸν ἀπεφασίσθη νά μὴ τὴν δεχθῶμεν πολλῶ δὲ μᾶλλον ἀπεφασίσθη νά δώσωμεν τὴν εἶδησιν εἰς τὸν βασιλέα μέσον τοῦ ἀβοκᾶτου μας, διὰ ταύτην τὴν ἀδικον προσταγὴν τοῦ δεσπότη.

σ. 61 1799 Ἰουλ. 24

Ἐν τῇ σημερινῇ συνελεύσει ὅλης τῆς κοινότητος ἀνεγνώσθη τὸ ἔνδοξον δεκρῆτον τοῦ ὑψηλοῦ Λανδρέχτ κριτηρίου διὰ τοὺς μεσίτας ὅπου ἐζήτησαν διὰ τοῦ βεξελκερίχτ τὸ νὰ μὴ πραγματοποιεῖται χωρὶς τοὺς μεσίτας, εἰς τοῦτο ὅλη ἡ συναχθεῖσα ἀδελφότης ὁμοφώνως ἔκρινεν εὐλογον νὰ γίνῃ ἡ ἀπόκρισις ὡς ἀκολουθῶν ἡγουν νὰ παρακαλέσωμεν τὸ ὑψηλὸν κριτήριον ὅτι νὰ εἴμεθα ἐλεύθεροι νὰ πωλῶμεν μόνοι μας τὰς πραγματείας μας ἀμιέσως ἢ καὶ μὲ τοὺς ὀρκωμένους μεσίτας ἢ καὶ μ' ἄλλους ὅπου μᾶς προσφέρουσι μυστηρίδες τὴν ὁποίαν ὑπόθεσιν ἐδέχθη ἢ δωδεκάς νὰ τὴν ἐνεργήσωμεν διὰ τοῦ ἀβοκάτου.

Ἐν σελ. 62—63 κατάλογος τῶν ἱερῶν σκευῶν

Ἐν σ. 63 βιβλία ἐν οἷς 3 εὐαγγέλια ἀργυρᾶ 1 εὐαγγέλιον πετζέ-
νιον κτλ.

σ. 67 Δροσινὸς Χαντζῆ Ἰβὸς Σφάρτζ καὶ Σ*

σ. 73 Δημήτριος Σφάρτζ

σ. 77 Δροσινὸς Χατζῆ Ἰβὸς.

σ. 79. 1802 ἀποφάσεις περὶ συναλλαγῶν μὲ Κων)πολιν.

σ. 79. Εἰσφοραὶ διὰ τὴν σημερινὴν ἐκκλησίαν 1803—7. Κατά-
λογος ἀκολ.

Ἀπὸ ἀρχῶν ἐθ' αἰῶνος πολὺ περισσότεροι οἱ ὑπογεγραμμένοι
εἰς τὰς συνεδρίας.

σ. 99. 1804 13 Ἰαν. βάλλονται κληροὶ νὰ κτισθῇ ἡ ἐκκλησία
μὲ τὸ μερμορίουμ καὶ μὲ τὸ χάλκωμα τοῦ καναλίου ἢ ὄχι ἐκτὸς
τοῦ τέμπλου λοιπὸν μὲ τὸ νὰ χρειάζονται μετρητὰ κατὰ τὸ παρὸν
ἐδόθη ἡ ἄδεια ἀπὸ τὴν κοινότητα νὰ δανεισθοῦν μὲ τὸ πλεόν εὐ-
λογοφανὲς διάφορον οἱ δώδεκα ἐκλελεγμένοι φιορίνια εἴκοσι χιλιά-
δες ἡγουν 20000 ἀπὸ τὰ ὅποια ὅσα περισσεύσωσι νὰ τὰ δανίσωσιν
εἰς τὰς τρεῖς κομπανίας τῶν ἀμπελακιωτῶν καὶ κατὰ καιρὸν, νὰ
πέρωσιν ὅσα τοὺς χρειάζονται διὰ τὸ κτίριον καὶ ἀφοῦ τελειώσωσι
τὰ ἄσπρα αὐτὰ νὰ γείνη πάλιν σύναξις χωρὶς νὰ ἐνεργοῦν οἱ δώδεκα
περισσότερα διὰ τὸ κτίριον, διὰ δὲ τὴν ὑπογραφὴν ὅπου ἤθελον
δώσει οἱ δώδεκα διὰ τὰ ἄνω φιορίνια εἴκοσι χιλιάδες ἐγγυᾶτε ἡ κοι-
νότης διὸ καὶ ὑπογραφόμεθα.

σ. 100. Περὶ κλοπῶν πραγματειῶν ἐν Τουρκίᾳ.

σ. 113. 1830 Ὀκτ 1808.

Ὁρισμὸς μισθοῦ Ἀνθίμου Γαζῆ ὡς ἐφημερίου f. 800.

Κατωτέρω περὶ δυσκολίας εἰσπράξεων τοῦ κτιρίου καὶ σχετικὴ
ἀπόφασις.

Ἐν σ. 128 καὶ 129 περὶ ἐμπορ. ἀποστολῶν ἐκ Τουρκίας κ.τλ.
σ. 137. Ἐγγραφον 30 Ἀπρ. 1812.

Ἐπειδὴ βλέπομεν τοὺς ἀδελφοὺς εἰς δύο σώματα διηρημένους
καὶ τοῦτο ἀκολουθῆσαν ἀπὸ τὰς προλαβούσας συνελεύσεις κα-
θὼς σᾶς εἶναι γνωστὸν παρακαλεῖται τὸ γένος παρ' ἡμῶν νὰ συνα-
χθῇ τὴν ἐρχομένην Κυριακὴν καὶ ἀφίσωμεν τὰ ἀπερασμένα ὡς
ἄκυρα νὰ ἐκλέξῃ νέαν δωδεκάδα κλ.

Συνέλευσις γίνεται τῇ 5ῃ Μαΐου. Γίνεται νέα ἐκλογή.

Πρὸς τὸν gnädigen Herrn Johann Manrojeniy πρέσβυν τῆς
ὑψηλῆς Πύλης ἐν Βιέννῃ τὸ Ἰουν. 1814 δι' ἣς παρακαλοῦσι νὰ
ἐπέμβῃ ὅπως ἀνακαλέσῃ τὰς περὶ τῶν Ἑλλήνων ὡς τοκογλύφων κλ.
ἴβρεις τῆς ἐφημερίδος Wanderer. "Arch. Seit sonst zwei Jahrhun-
derte während welcher wix in diesen K. K Staaten als Handels-
leute aufhielten σ. 131—134.

σ. 136. Πρὸς τὸν πρέσβυν Ρωσσίας περὶ 974 ballots de coton de
Maced. τὰ ὅποια κατέστρεψαν τὰ ρωσικὰ στρατεύματα lors de la
guerre 1807.

Staatsarchiv.

Turcica f. 85 (1701, 02. 03).

φ. 26. Ἀπόδειξις τοῦ Ἰωάννου Σαρόσση legatus Princ. Tran-
sylv. τοῦ alter Johannes Sarossi legatus Siculorum Transylv.
Paulus Sonder Presidens Transylv. Gabriel Jorika legatus Hun-
garorum Transylvaniae, Marcus Drandt legatus Saxonum ὅτι
ex mandato Domini Nostri Clemensissiani ab illustrissimo D
Aleandro Maurocordato pro mutuo accepta pacunia promitti-
mus ad tres menses una cum foenore bis mille Ducentos et qua-
draginta Leones (224,0) καὶ ποινὰ ἀξήσεως ἐν περιπτώσει μὲ τρι-
μηνιαίας ἀποδόσεις. Constantinopoli die X (stylo novo) Ao 1687.

Staatsarchiv Turcica 1500. 1700

f. 85β 1706 φ. 31β Μαυροκορδάτου υἱός

φ. 84α Ἐν ἐγγράφῳ τοῦ ἐκτάκτου ἀπεσταλμένου
τῆς Αὐστρίας παρὰ τῆς Πύλης Χριστοφόρου Ἰγνατίου
von Quarjend und Raal ὁ Μαυροκορδάτος λέγεται
schon bekantem Matitiosen Griecher.

» φ. 90α φ. 108β ἐν κρυπτογραφίᾳ ἀναλυομένη
Μαυροκορδάτος υἱός.

1706 φ. 307α κατόπιν 150β κ.έ. ἐν ἐκθέσει Mix Caliman τῆς 25 Ὀκτ. 1706.

• φ. 249β.

• φ. 251α 253α.

ε. 85β 1707 Νικόλαος μέγας διερμηνεύς φ. 1α

• 41α. 48β.

• φ. 65β 66α.

Turcica

ε. 86α. 1708 Jänner-März.

Μαυροκορδ. φ. 77α.

φ. 89α. Ἐν ἐκθέσει Michael Talmann ἐκ Κωνσταντινουπόλεως 4 Μαρτ.

1708 γίνεται λόγος περὶ Μελιταίων πειρατῶν λυμαινομένων τὸ Αἰγαῖον καὶ προσβαλόντων οὐ μακρὰν τῆς Χίου τουρκ. γαλέρας αἰτινες μετὰ κόπου ἐσώθησαν εἰς τὸν λιμένα τῆς νήσου.

φ. 99α. Nikolaki Mauro Cordato.

1709 benutzt von Carlson.

φ. 187. Nicolaky Maurocordato. Janaki Mavrocordato sein Bruder Fürst in Moldau.

Ἀντιγραπτεῖα (ἀδέσποτα καὶ ἀνυπόγραφα συνημμένα μὴ μνημονεύμενα ἐν τινὶ ἐγγράφῳ.)

φ. 205α-206β. Articles sur le quels l'ont doit deliberer (περὶ ἐμπορίου μετὰ Τουρκίας ἐν οἷς καὶ περὶ Ἑλλήνων).

φ. 206α-207α. Kollections sur le Commerce de Turquie.

Turkei Berichte 1706 Jänner-März.

Ἐκθ. Herbert de Rathkeal πρὸς τὸν Baron (de Thugut) ἐκ Κωνσταντινουπόλεως Pera de Con)ple ὑπ' ἀριθ. 6 τῆς 10 Φεβρ. 1706 ἐν ἧ ἐν τέλει καὶ τάδε.

N'ayant pas d'autres nouvelles dignes d'être portées a la connoissance de votre Excellence, je finis par l'informar que Hadgi Aly le Chef d'Athenes, riche par les vexations redoutable aux anciens monumens qu'il cherchoit a detruire et ne se soutenant que par la terreur dans son pays et par la corruption dans la capitale, vient d'expier les crimes par la mort, les chretiens ayant fait parvenir leur doléances au Seigneur lui même.

Ἐν τῇ περιλήψει: execution de Hadji Aly tiran d'Athenes.

ε. 56. Türkei Berichte 1796 April—Juni

ἀφ. 243. Ἐγγρ. τοῦ Patkeal, εὐ ἡ περιλήψεις Nouveaux entretiens avec le prince Murusi sur les intentions pacifiquee de la Porte et les affaires de la Rome N 11 9 Ἀπρ. 1796 P. Sum (Post scriptum)

Türkei

Berichte 1796 April—Juni

ἀφ. 271 Ἐκθεσις Herbert Rathkeal N° 14 ἐκ Πέτρων τῆς 10 Μαΐου 1796.

Les nouvelles de la Roumelie sont les mêmes que j'eus deja l'honneur de transmettre a votre Excellence toujours des executions attestées par l'envoi de têtes empaillées en grand nombre. La terreur est tellement rependue dans la Province que le nom seul de Hakki Pascha fait taire les enfants et votre Excellence verra par l'extrait ci-joint d'un rapport de M. Massol que sans sortir d'Andrinople son influence s'etend dejà jusqu' a Salonique. On assure qu'il n'y a plus a reduir que le corps dans les montagnes de Gomeridgin, où le fameux Sinap cerné par les tompes du Pascha de Smit paroît occupé a negocien son pardon qu'a combattre. Si l'on parvient bientôt a la domter, il reste encore cette campagne ci assez de tems pour remplir toutes les autres vues, qui ont nécessité de si considerables armemens dont l'oppareil sembloit aux Francoi propre a inspirer des inquietudes aux deux Cours imperiales. J'ai jugé ainsi d'avance leur politique et les dernieres depeches de votre excellence peuvent que mes apperçues étoient justes, et que les exagerations sur les prétendus desseins des tures ont penetré jusqu'a Vienne pour disposer les esprits a une pacification dont la France a le besoin le plus imperieux.

Τὸ ἀναφερόμενον συνημμένον ἐκ Θεσσαλονίκης τοῦ Massol ἀπὸ 26 Ἀπριλ. 1796 ἔχει ὡδε Ἑ toute la province est dans l'attente des grands evenements qu'annonce la mission du nouveau Begler bey de Roumelie Hakki Pascha. La Porte lui a confié le pouvoir illimité de tout faire, pour détruire ces hordes de Brigands dont la Thrace étoit infestée pour rétablir par tout la liberté des chemins, le bon ordre et la soumission des rebelles. Il est à Andrianoble d'où il expedie, dit-on des têtes par charretées. Il doit venir ici, à ce que l'on assure encore, après avoir visité en passant Cérés (= Σέρραι) et les lieux voisins. Les ordres les plus rigoureux sont exécutés pour seconder ses démarches. Toutes les routes sont fermées. Elles ne peuvent librement se partager, qu'avec des passeport exactement faites dans la forme des nôtres, et qui se renouvellent dans chaque ville tout voyageur sans passaport est arrêté. Voilà dans des mesures qui quoique bien lentes et tardives, ne se seroient jamais attendues de la foiblesse du gouvernement et dont le succès est demandé par les vœux de tout le monde. La terreur est en ville, elle y rentre avec toute la canaille fugitive, qui revient tous les jours se chercher en secret un asile qu'elle ne trouve plus ailleurs.

Ἐν τῷ αὐτῷ φακέλῳ (ἀνευ ἀρ. πρὸ ἀρ. 338) N. 18 P. S.

a. Recouvrement d'une assez forte somme de ducats appartenants à un negociant de Vienne Theodore Czokan

(μετὰ συνημμένου γερμανικοῦ)

Turkei f. 56

Berichte 1796 Juli—September

ἀρ. 20 ἐκ Βουγιούκτερε τῆς 9 Ἰουλ. 1796

Revens τοῦ Χακῆ πασᾶ Revens τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ. Ἀποστασίαι στρατιωτῶν τῶν ἠνωμένων μετὰ τῶν ληστῶν. Quelques

corps Albanois employés dans les diverses remontres ne tiroient sur les brigands qu'à poudre et gardoient les balles pour les leur revendre. . . . Un autre corps qui se preparait à passer par le district de Gabroue a dû rétrousser chemin, parceque l'Ajany mettoit obstacle et menacoit de disputer le passage à la tête de 8000 hommes.

Ἄρ. 360 Ἀντόθι N. 21. ἐκ Βουγιούκτερα τῆς 11 Ἰουλίου.

Ἐδόθησαν διαταγαὶ ἀσπιρόταται εἰς τὸν Χακῆν de chercher les montagnards dans leurs retraites et les exterminer ou de recevoir leur soumission. Le G. Seigneur est extrêmement pressé de mettre fin à une gærrre ou le . . . des rebelles grossit tous les jours par les punitions et le mecontentement tandis que les troupes, la plupart asiatiques ne manque pas de diminuer à l'approche de l'automne.

ἀρ. 361 N 22 ἐκ Βουγ. 29 Ἰουλίου 1796

Ce qu'il y a de plus certain c'est que Hakki Pascha doit jusqu'à present ses succès beaucoup plus à la terreur et aux trahisons qu'à des operations militaires, et depuis que son armée a montré, tout de foiblesse et d'indiscipline, il paroît plutôt travailler à remener qu'à subjuguier les chefs divers de montagnards.

Ἄρ. 369 N. 22. Βουγ. 25 Ἰουλ. 1796. Ὁ Rathkeal ὑποβάλλει προτάσεις du gouvernement de Trieste et un parere de la députation de la Bourse concernait les droits en Turquie et l'expédition des fermans de navigation.

. . . . il suffira donc dans la suite et quand notre navigation aura repris son activité d'annoncer au public que toutes les especes et matieres d'or et d'argent, embarquées sur les navires autrichiens sont exemptes de tout droit de Consulat en Turquie, tandis que les autres pavillons ne jouissent pas de la même. . . pour engager les chargens de Triest, de Livorno, de Gènes

etc. a donner la préférence la plus décidée a nos Citoyens.

ἀρ. 380 24 ἐκ Βουγ. 10 Αὐγ. 1796

Ὁ Rathkeal ἀγγέλλει νέας προόδους τοῦ Χακῆ πασᾶ. Ὁ Σινάπογλους ἐφρονεῦθη μετὰ πολλῶν ὀπαδῶν του καὶ ἡ κεφαλή του ἀφιχθεῖσα εἰς Κων|πολιν τῇ 31 Ἰουλίου avec les trophées de son sabre, fusil et pistolets ἐξερέθη μετ' ἄλλων κεφαλῶν ληστῶν δημοσίων. Ἀλλ' ὁ κυριώτερος σύντροφος τοῦ Σινάπογλου ὁ Καρᾶ Τεῖζης ἐξέφυγεν εἰς τὰ Βαλκάνια μετὰ 13 ὀπαδῶν ἐνισχυθέντων ἤδη ὑπὸ Ἀλβανῶν αὐτομολησάντων ἐκ Βελιγραδίου καὶ ἄλλων χωρῶν.

N. 25 ἀρ. 394 Βουγ. 25 Ἀπρίλ. 1796.

Ἀπότομος παῦσις τοῦ μεγ. διερμηνέως Μουρούζη.

Le jeune rival Ypsilanti jouit de son côté de la reputation la mieux établie par les qualités . . . ἀλλ' ἀπὸ ἑπτὰ ἐτῶν, ὅτε ὁ Rathkeal ἐν Κων|πόλει οὐδείς μέγας διερμηνεύς se deploya l'activité et l'énergie du prince Murusi

b. Αἱ ἐπιτυχίαι τοῦ Χακῆ ἐξακολουθοῦσιν. Ἐφρονεῦθη ὁ περιώνυμος Καρᾶ Χασσάν. Ὁ στρατὸς τοῦ Χακῆ portée entre Philippopoli et Sophie se prepare, a ce q'on suppose a s'emparer de Widdin pour y extorminer les restes de la revolte.

c. Αἱ εἰδήσεις ἐκ Κρήτης δεικνύουσιν ὁσημέραι σπουδαιότεραν τὴν revolte de cette isle.

ἀρ. 406 N. 26. Βουγ. 10 Σεπτεμ. 1796

a. Elevation du vieux Pr. Ypsilanti (ὡς ἡγεμόνος Βλαχίας) et disgraces de Murusi.

Ὁ Ὑψηλάντης ἀνυψώθη εἰς ἡγεμ. Βλαχίας μετὰ τριετῆ ἐν Ρόδῳ ἐξορίαν par les intrigues de Murusi. Πρὸ αὐτοῦ ἡγεμῶν Βλαχίας ὁ ἀδελφὸς τοῦ πρώην μεγ. διερμηνέως, οὗτος δ' ἐξωρίσθη εἰς Ρόδον.

Ἀντιγραπτέον τὸ α'.

ἀρ. 426 N. 27 ἐκ Βουγ. 24 Σεπτεμ. 1796

Les montagnards eparpillés, tranquilles dans leurs retraites attendent sans doute le retour du Begler bey a Andrinople pour prendre un parti e deployer peut-être encore leur ancienne audace sans des nouveaux chefs.

τ. 56 Turkei

Berichte 1796

Octob—Dezomber

N. 28 Ἐκ Βουγ. 10 Ὀκτ.

Ὁ Hakki Pascha ne se presse pas a quitter Philippopoli même après le depart des troupes asiaticques et des congés donnés a beaucoup d'autres qui peuvent aussi dans la Capitale visiter leurs familles a la changer de revenir a la premiere citation.

N. 30 Βουγ. 25 Ὀκτ. 1796

Ὁ Χακῆ ἀκόμη ἐν Φιλιππουπόλει. Ὁ Καρᾶ Τεῖζης καὶ ὁ Κορᾶ Χασσάν εχάπηται . . . les montagnes de la Servie s' y tiennent sans doute dans l'inaction jusqu'a son retour a Andrinople, il est très possible q'on les voye reparoitre dans peu a la tête des montagnards dispersés mais non pas exterminés.

Ὁ Ὑψηλάντης ἀνεχώρησε τὴν 10 Ὀκτ. διὰ Μολδαβίαν avec une magnificence et un train dont il y a peu d'exemples ici.

N. 32 Πέραν 10 Νοέμβρ. 1796

Οἱ montagnards τῆς Ρούμελης dispersés tiennent les meilleurs postes, les uns dans le district de Sophie ou de Philippopoli et les autres dans la forêt dite Salvi Orman. Le desespoir fuit leur foue et inspire de la crainte a Ismail Aga de Sères, chargé de les subjuguier ou exterminer, tandis que le commandant general Hakki Pascha continue a sejourner a Philippopoli au grand contentement des habitans d'Andrinople qui se souviennent encore de ses . . . passés, et qui n'opprobrent plus son credit depuis la disgrave de ses protecteurs.

Αὐτόθι. Ὁ καθηρημένος ἡγ. Βλαχίας Μουρούζη ἐν τῇ οἰκίᾳ του ἐν Κωνπόλει προσπαθεῖ νὰ ἐξιλεώσῃ τοὺς ἰσχυροὺς par les plus grandes torgesses καὶ νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἐξορίαν ὑπ' ἧς ἀπει-

λαίται et a obtenir le pardon de son frere. Εἰς ταῦτα πάντα καθ' ἡμὲ βεβαιῶσαι βοηθοῦσιν αὐτὸν μᾶλλον ἀντὶ τὰ ἀντιπρατίωσιν οἱ ἀρχαῖοί του ἐχθροὶ οἱ Ὑψηλάνται.

N. 33 ἀ-ευ τοῦ ἀριθμοῦ τούτου (ἀρ. 501) Πέραν 14 Νοεμβρίου 1796

a. Les negocians Grecs Messinas Vlasto et comp. viennent de me requerir très instamment d'expedier ce soir encore et par le plus court chemin a Vienne la petite lettre ci jointe relative aux interets les plus pressants de leur commerce. J'ai cru d'autant plus convenable de me prêter a cette demande que tout d'autres Grecs font des expéditions directes sans passer par son canal et trouvent a Semlin toutes les facilités possibles pour leurs correspondances, ainsi que le prouve entre autre mon 2 S. S. du 19 Oct. En transmettant au reste cette lettre aux negocians freres Oeconomus et comp. de Vienne je supplie votre excellence de leur faire remburser les paix de l'estafette entre Semlin et Vienne . . . la depense en deça ayant déjà de acquittée par la maison d'ici

Nº 34 (502) Πέραν 25 Νοεμβρ.

Οἱ montagnards ἀπεθρασύνθησαν viennent de s'emparer dans le discrit de Sophie du bourg de Bresnik ou ils auroient (ὡς ἀκούει δηλαδὴ) commis toute sorte d'horreurs. Ὁ Χακκῆς ὀφείλει νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὴν Σόφριαν, καίτοι φοβεῖται ὅτι μισούμενος ἐν τε Φιλιππουπόλει καὶ Ἀδριανουπόλει καὶ ὀλίγης τυγχάνων ἐποστήριξως ἐν αὐτῇ τῇ Κωνιπόλει. Ἡ τύχη του ἐξαρτᾶται ἐκ ταύτης τῆς ἐκστρατείας.

N. 36 (μολυβδ. 512) Πέραν 10 Δεκεμβ. 1796.

Ὁ Χακκῆς ἐπεχείρησεν τὴν εἰς Σόφριαν ἐκστρατείαν. Παρὰ τὰς δυσκολίας dans des contrées montueuses et avec des troupes aussi peu préparées que les Turcs aux campagnes d'hiver ἐλπίζεται ἐπιτυχία του.

N. 38 24 Δεκεμβ.

a. Μικραὶ αἱ ἐπιτυχίαι τῆς εἰς Σόφριαν ἐκστρατείας τοῦ Χακκῆ. Περιωρίσθη à tuer quelque monde et à envoyer des têtes ici an

temoignage des ses succes. C'est vraisemblent la dernière expedition militaire pour cet hiver les rebelles se tenant d'ailleurs fort tranquiles sur leurs montagnes sans inquieter les voyageur et couriers

529 N 38 Δεκεμ. 24 1796

Je ne puis que remercier votre excellence de la bonté qu'elle a de me comuniquer l'avis du directoire supreme κ.λ.

N. 57 Türkeri Berichte 1797 Januar—März

N. 1 Πέραν 10 Jan. 1797

e. Mais il ne seroit pas aussi aisé de prémunir les Turcs contre l'influence funeste des Grecs et leur trahisons, dont j'avois relevé quelques particularités dans les dernierstems de Murusi. Les intrigues de cette Nation sont retracées d'après nature dans la dépêche de votre excellence je ne doute nullement qu'ils n'eussent formé le vaste plan, qu'elle leur attribue, de revendiquer leur prétendue indépendence comme les villes et les petits états d'Italie, objet sur le quel j'aurai soin de transmettre a votre excellence toutes les notices que je recueillirai.

N. 3 Πέραν 25 Ἰαν. 1797

e. Φόνος τοῦ πρώην μεγάλου διερμηνέως Μουρούζη ἐν τῷ οἴκῳ του ἐν Λάρνακι Κύπρου.

N. 6. 13 Φεβρ. 1797 ἐκ Πέραν. Συνδιαλέξεις μετὰ Ὑψηλάντου διὰ γενικὰ ζητήματα ὄχι ἑλληνικά.

Orsagos—Levéltar Βουδαπέστης
(Συνέχεια Comitatus Neogradensis)

Ἐκ Σιπίτσκας πρὸς τούτοις Koszucca Michael, Lasskoudes Ladislaus, Nanay Laurentius Popovics Georgius, Popovics Nicolaus, Zgura Michael 35 ἐτῶν (25 ἔτη Dalassa σύντροφος Μιχ. Csortendji).

Ἐκ Μοσχοπόλεως Pusa Georgius 45 ἐτῶν Saxonis Vienn. et minut. Ottoman. in ditionibus sane majest. compar.

Ἐν Lossoner. Πρὸ 30 ἐτῶν.

NEOS ELLHNONHMION TOM. III'

Pura Demetrius 6° ἐτῶν, πρὸ 40 περίπου ἐτῶν σύντροφος τοῦ ἀνωτέρω.

Popovic Antonius 25 ἐτῶν. 5 ἔτη

Lossoncz συνέταιρος τῶν Pusa, Popovic Nicolaus 14 ἐτῶν. 4 ἔτη.

Tyro Joannis Baratý

Rora christianus 50 ἐτῶν. 38 ἔτη.

Lossoncz. Σώζεται ἐν Πέστη. Socius Joannes Beratý.

Βούλγαρις ἐκ Nagis Tunna ὁ Ἄνδρέας Πέτροβιτς 30 ἐτῶν 1750 Socius Antonii Ianovaz ἐν Lossoncz.

Ἐκ Μοσχοπόλεως οἱ

Kosa Georgíus 30 ἐτῶν 16 ἔτη

Lossoncz. Σύντροφος Ἰωάννου Banaty καὶ Χριστιανοῦ Kosa.

Urban Antonius 25 ἐτῶν. 10 ἔτη.

Balasse. Socius Laurentii Nanay

Zava Michael 15 ἐτῶν 5 ἔτη

Lessenez — Tyro Joannis Baratý

Βούλγαρις ἐκ Lofesa ὁ Lousza Χριστόφορος 53 ἐτῶν.

Βιέννης

Ἐκκλ. ἀγ. Γεωργίου (Τούρκων ὑπηκόων).

Hafensteig

Κατὰ Κοϊμψόγλου ἤδη 1620 Ἕλληνες ἐξεκκλησιάζοντο. Ἐγνώσθησαν μετὰ ἕνα ὅλον αἰῶνα.

Mandatum Μαρίας Θηρεσίας πολυτελῶς δεδεμένον ἐπὶ περιγρηγῆς ἐν ἐκκλ. πολύφυλλον.

Demnach die gessamete in unserer Kais. Königl. Residenz Stadt Wienn sich aufhaltende griechische Handelsleute und türkische Unterthanen sowohl für sich, als in Nahmen Ihren dermahln abwesenden und kunftig nachfolgenden Landesgenossen und Glaubensverwandten für uns gekommen mit demüthigsten Bitte, womit wir zu Behebung deren seit einigen Jahren wegen des aus unserer Landesfürstlichen höchsten Gnade denen in unserer Residenz Stadt sich aufhaltenden nicht unirten Griechischen Glaubens Verwandten gnädigst verstatteten offentlichen Gottes Dien-

stes unter Ihnen entstandenen Irrungen und zu Herstellung einer allgemeinen Einigkeit Ruhe und Ordnung die Regulirung der dem nicht unirten offentli-chen Gottesdienste gemidmeten Pfarrkapelle ad san-ctum Georgium dahin gnädigst zu bestimmen und fest-zusetzen allermitdestgernhesen dass

Erstens die desseit am Steurhof (πρότερον εἰς Deim-bingerhof κατὰ ἔγγρα. τοῦ Ὑπουργ. ἑκκλ. εὐρεθὲν ὑπὸ Κομιτζ.) befindliche Capelle ad sanctum Georgium ὅτι ἐν αὐτῇ νὰ τελῶνται ἅπαντα τὰ νόμιμα τῆς ἑλλ. ἐκκλησίας und jedem Christen dieser nicht unirten griechischen Religion von was Nazion oder Sprache er immer sein möge freistehē in diese Kapelle ungehindert einzutreten κλ. Ἄλλὰ τὰ κατὰ τὴν διοίκησιν αὐτῆς νὰ μένωσι καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὴν Brudersehaft τῶν Ἑλλήνων Ὀθωμανῶν ὑπηκόων zu al-len zeiten.

Δεύτερον. Von einem einzigen Pfarrer welcher werde Ἕλλην τὸ ἔθνος καὶ τὴν θρησκείαν und von einem Mönchor-den, auch aus einem in der Türkei befindlichen Mön-chenkloster von denen der Ottom. Pf. unterworfenen allhier handelnden Griechen der nicht unirten Orient Kirche mittels der Mehrheit der Stimmen erwählt und hieher gebracht werde. Ἄν οἱ Ἰλλυριοί, (Σέρβοι) φέρωσι Σέρβον ἐξομολογητήν, οὗτος δὲν θὰ ἀναμιγνύηται εἰς τὰ Pfarrhertische Actus.

Τρίτον. Ὑποκατὰ εἰς τὸν μητροπολίτην Κάρλοβιτς (1866 ὅτε χωρισμὸς Αὐστρίας καὶ Οὐγγαρίας ὑποκατὰ εἰς Τσέρνοβιτς).

Τέταρτον. Θὰ ἐκλέγηται πάντοτε Ἕλλην εἰς ἡ δύο ἐπί τροπαι κατ' ἔτος, ὧν κανονίζεται ἡ ὑπηρεσία. Ἐκαστος θὰ κρατῇ κλειδα τοῦ χρηματοκιβωτίου.

Πέμπτον. Τὰ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐπιτρόπων καὶ τοῦ Πάρρη-δύναται νὰ κανονίζη καθ' ὁσονδήποτε τρόπον ἡ κοινότης ἐλευθέρως, ἀλλὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πάρρη-ἀναγγέλλαι εἰς τὸν Κάρλοβιτς (τώρα εἰς τὸν Τσέρνοβιτς).

Ἐκτον. Ὅλα τὰ ἔξοδα δι' ἱερέων καὶ ἐκκλησιῶν καὶ καλλωπι-
σμῶν νὰ γίνωνται ἐξ ἐλεῶν τῶν χριστιανῶν, ἂν δὲν ἀρκοῦσι νὰ γί-
νονται ἔκτακτοι εἰσφοραὶ τῶν Ἑλλήνων.

Ἑβδομον. Ὅλα αἱ ἐκλογαὶ καὶ ἀποφάσεις ἐν ὁμοφωνίᾳ νὰ
λαμβάνονται, ἐν διαφωνίᾳ ἔφεσις εἰς τὴν Justiz-Domus Deputati.

Τῆ 2 Μαρτίου 1770

Μαρία Θηρεσία

Ἡ τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐκτίσθη τῷ 1803.

Ἐν τοῖς θεμελίοις ἡ ἐπιγραφή μόνον λατινικῶς: Francisci Au-
gusti Patris post fata secundi cura paterna dedit Grajis memo-
rabile templum auctore hoc gens ista heic fundamina jecit
sacrandique aedem propriam tibi sancti Georgii

Ἀνανεώθησάν τὰ προνόμια τῆ 3 Αὐγ. 1782 ὑπὸ Ἰωσήφ Β'.
Mandatum περγαμ. μετὰ μεγ. σφραγ.

Προνόμια Λεοπόλδου διαδ. καὶ ἀδελφοῦ τοῦ Ἰωσήφ Β'

30 Νοεμβρ. 1791.

Φραγκίσκου 10 Ἰαν. 1791 (τὸ τελευταῖον)

(1) Φερδιν. οὐδέν.

(2) Φραγκ. Ἰωσήφ δι' ὄρκου ἔβεβαίον τὴν τήρησιν ὅλων τῶν
προνομίων τῶν προκατόχων.

Πρωτ. ἀρχ. ἀπὸ 1776.

Ἐίδον τὸ ἀπὸ 1815 26 Ἰαν. ἀρχ.

Ἐκλογή 12 ἐπιτρόπων.

Τῆ 15 Μαρτίου 1815 ἐν ἐπαναληπτικῇ ἐκλογῇ ἐπιτρόπων

σ. ὁ πρωτ.

Ἀπὸ μέρος Θεσσαλονίκης

Ἀπὸ μέρος τῶν Ἀμπελακίων

σ. ὁ. Ἐν ἐπαναλ. ἐκλογῇ 20 Νοεμβρίου 1815.

ὡς ἀπὸ Μπιτόλια καὶ Σέρρας

» τὸ μέρος τῶν ραζλοκλήδων

» τῶν παραδουναβίων.

17 Μαρτίου 1816.

Ναὶ Ὅχι

ἀπὸ Ἰωαννίνων

80 7

17 18

Μετρίον	Ναὶ	Ὅχι
(Δημ. Παστολάκας	24	12
	25	11
ἐξ ἀγράφων	24	13
	23	14
ἐξ ἀμπελακίων	16	21
	31	8
ἐκ Τουρνάβου	29	8
Ἐκ Θεσσαλονίκης	32	6
Ἐκ Καστορίας	30	5
Ἐκ Μοσχολέως καὶ Μπιτόλια	22	18
Ἀπὸ Μελενοίκου (ὑπὸ Φιλίππουλέως)	35	2
Ἐκ Σερρών	29	6
Ἐκ Χίου		
Ἐκ Παραδουναβέως		
σ. ὁ.		

Ἐν τῇ σημερινῇ συνελεύσει τῶν ἐδῶ τουρκομεριτῶν Γραικῶν
ἔγινεν ἡ πρότασις εἰν εἶναι καλὸν νὰ διοριθῆ ἓνας ἀριθμὸς νέων
ὁμογενῶν ἀπὸ διαφόρους πόλεις τῆς κοινῆς πατριδος Ἑλλάδος διὰ
νὰ σπουδάσωσιν εἰς τὰς ἀκαδημίας τῆς φωτισμένης Εὐρώπης δι' ἑ-
ξόδων τῆς ἡμετέρας κοινότητος τὰ πρὸς φωτισμὸν τοῦ ἡμετέρου
ἔθνους ἀνιγκαῖα μαθήματα.

Αὕτη ἡ πρότασις ὑπεδέχθη παρὰ πάντων ὁμοφώνως καὶ ἐπομέ-
νως ἡ ὑπάρχουσα δωδεκάς νὰ ἀναδέχεται τὴν φροντίδα διὰ νὰ
σχεδιάσῃ τοὺς τρόπους πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ρηθείσης προτάσεως
προσκαλοῦσα πρὸς τοῦτο καὶ ἑτέρους ἐκ τῶν συναδελφῶν πρὸς
καταρτισμὸν ταύτης τῆς ὑποθέσεως καὶ ἀφοῦ τελειωθῆ δημοσίως
νὰ προβάλλεται πρὸς τὴν κοινὴν συνέλευσιν, ἥτις σκευθεῖσα καλῶς
νὰ ἀποφασίσῃ εἰν τὸ σχέδιον εἶναι καλὸν ἢ χρειάζεται διόρθωσιν
τοῦτ' ἔστι προσθήκην ἢ ἀφαιρέσιν.

Ἐν Βιέννῃ τῆ 6]18 Ἰουλίου 1816.

Καὶ ὁ Κ. Κοκκινάκης μετὰ τῶν ὑπογεγραμμένων 50.

ΝΕΑ ΠΗΓΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

(1437—1450)

Συμπληρῶν ἐσχάτως ἐκ τῶν καταλοίπων τοῦ Σπυρ. Λάμπρου τὸν δεύτερον τόμον τῶν «Παλαιολογείων καὶ Πελοποννησιακῶν» αὐτοῦ, εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ παρατηρήσω τὴν ἱστορικὴν σπουδαιότητα ἣν εἶχε τοῦ Γεωργίου τοῦ Σχολαρίου ἡ ἀναφορὰ ἢ ἐκθέσις «ἐκ προτροπῆς τῆς Ἱερᾶς συνάξεως καὶ τῶν τοῦ πατρῆου καὶ ἀληθοῦς δόγματος ἀντιποιοιμένων», ἢ ἐν σελ. 52·70 τοῦ τόμου τούτου ὑπὲρ τοῦ Λάμπρου τὸ πρῶτον, ἐκ τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος Class. II cod. 186, αἰῶνος 17' ἀρχομένου, ἐκδοθεῖσα. Ἡ ἀναφορὰ ἢ ἐκθέσις αὕτη καίτοι δὲν μνημονεύεται ἐν τῇ κώδικι εἰς τίνα ἀπηυθύνετο, ὀρθῶς ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ Λάμπρου ἐκ τοῦ περιεχομένου τῆς ὡς εἰς τὸν Δημήτριον Παλαιολόγον τὸν δεσπότην ἀπευθυνομένη¹.

Ἡ ἱστορικὴ ταύτης σπουδαιότης δὲν διέλαθε τὸν Λάμπρον, ἐπιφυλαχθέντα μόνον νὰ κάμῃ χρῆσιν αὐτῆς ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τοῦ δεσποτάτου τῆς Πελοποννήσου,² ἣς ἡ συγγραφὴ ἐμελλε νὰ ἐπακολουθήσῃ τὴν ἐξάτομον ἐκδοσιν τῶν «Παλαιολογείων καὶ Πελοποννησιακῶν» αὐτοῦ. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Λάμπρου ἀναλαβὼν ὁμοῦ μετὰ τῆς ἐκδόσεως ἐκ τῶν καταλοίπων τοῦ τῶν «Παλαιολογείων καὶ Πελοποννησιακῶν» καὶ τὴν συγγραφὴν τῆς Ἱστορίας τοῦ Δεσποτάτου, σκόπιμον ἐνόμισα, χάριν τῶν φίλων τῆς πατρῆου ἱστορίας, νὰ δημοσιεύσω ἀπὸ τοῦδε τὴν παροῦσαν μελέτην μου περὶ τῆς νέας ταύτης πηγῆς βυζαντινῆς ἱστορίας, τῆς Ἐκθέσεως τοῦ Σχολαρίου, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ διδασκάλου μου ὅστις πολλὰς μονογραφίας περὶ τῆς Παλαιολογεῖου ἱστορίας ἐν τῇ μεταξὺ ἐδημοσίωσεν ἐν τῇ Νέῃ αὐτοῦ «Ἑλληνομνήμονι»³. Ὁ Γεώργιος λοιπὸν ὁ Σχολάριος περὶ τὸ ἔτος 1450, ὡς κατωτέρω διὰ πλειόνων θέλει ἐξηγηθῆ, μονάζων ἐν τινὶ κελλίῳ τῆς μονῆς Χαρσιανίτου ἀπέστειλε τὴν προκειμένην Ἐκθεσιν πρὸς τὸν ἐν

Πελοποννήτῳ Δημήτριον Παλαιολόγον τὸν δεσπότην «ἐκ προτροπῆς τῆς Ἱερᾶς συνάξεως καὶ τῶν τοῦ πατρῆου καὶ ἀληθοῦς δόγματος ἀντιποιοιμένοι».

Τὴς εἶνα: ἐνταῦθα ἢ Ἱερᾶς σύναξις ἢ προτρέψασα τὸν Σχολάριον νὰ πέμψῃ τὴν προκειμένην Ἐκθεσιν, δὲν ἔκ δυσκολευθῶμεν νὰ εἴρωμεν. Δεδομένου ὅτι ἐμόναζε τότε ὁ Σχολάριος ἐν τῇ μονῇ Χαρσιανίτου, συνάγομεν ὅτι ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τῆς συνάξεως τῆς μονῆς Χαρσιανίτου⁴, οἱ δὲ συμπροτρέψαντες τὸν Σχολάριον, οἱ ἀντιποιοῦμενοι τοῦ πατρῆου καὶ ἀληθοῦς δόγματος, βεβαίως εἶναι οἱ ἐν Κ)πόλει ἀνθενωτικοί, οἱ ἀγωνιζόμενοι πρὸς ματαίωσιν τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ ὑπογραφείσης ἐνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν.

Διατὶ δ' ἐγρόφη ἢ Ἐκθέσις αὕτη, ἀπὸ τοῦδε θυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινά.

Καὶ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς Ἐκθέσεως καὶ ἐξ ὅλου τοῦ δευτέρου μέρους αὐτῆς ἔπερ ὡς ἄλλο κεφάλαιον μετ' ἰδίως ἐπιγραφῆς ἐν τῇ Μαρκιανῷ κώδικι φέρεται, πειθόμεθα ὅτι ἢ Ἐκθέσις ἐγρόφη ἐπὶ τῇ σκοπῇ νὰ ἐνισχυθῇ ὁ δεσπότης Δημήτριος ἐν τῇ ἀγῶνι ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας, μὴ ὑποχωρήσῃ δὲ τὸ παράπαν εἰς ἐνδεχομένην ἀπαίτησιν τοῦ ἀδελφοῦ του βασιλέως Κωνσταντίνου. Πρὸς τοῦτο ὁ Σχολάριος ἀνατρέχει εἰς ὅλον τὸν παρελθόντα δημόσιον βίον τοῦ Δημητρίου, ἀνευρίσκων μίαν πρὸς μίαν τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ, ἐξαίρων δὲ πρὸ παντὸς τὴν εὐσέβειαν αὐτοῦ. Οὕτως ὁ Σχολάριος ἐστόρησε τὴν δεκατετραετη περίοδον, τὴν ἀπὸ τῆς ἐν Φερράρα συνόδου μέχρι τοῦ ἔτους 1450. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ πολλὰ μὲν ὅπως πρότερον ἀγνωστα διδασκόμεθα, ἄλλα διαφόρως παραδίδονται τῶν ἐν ταῖς μέχρι τοῦδε γνωσταῖς πηγαῖς, ὡς κατωτέρω λεπτομερῆς ἀνάλυσις ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα θέλει τοῦτο δείξει. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς κεφάλαια διήρησα τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκθέσεως ἐξ, τὰ ἐξῆς, α) Ὁ δεσπότης Δημήτριος ἐν τῇ συνόδῳ τῆς Φερράρας καὶ Φλωρεντίας (1437—1439). β) Ἡ ἐν τῇ Εὐξείνῳ Πόντῳ ἀρχὴ τοῦ δεσπότης Δημητρίου

1. Σπ. Λάμπρου, Παλαιολογία καὶ Πελοποννησιακά τόμ. 2 σ. ζ'

2. Αὐτόθι σ. η'

3. Νέου Ἑλληνομνήμονος τόμ. 3, 229 ἐ. τόμ. 4, 188 ἐ. 385 ἐ. 406 ἐ. 417 ἐ. τόμ. 5, 433 ἐ.

1. Αὐτόθ. 52

2. Ἰδὲ Ἰ. Κ. Βογιατζίδου, Ἄμοργός, ἐν Ἀθήναις 1918 σ. 40.

3 Ἰδὲ πλεονα κατωτέρω ἐν κεφ. 6φ.

(1441—1442). γ) Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος μεταξύ Ἰωάννου Η' καὶ Δημητρίου τῶν Παλαιολόγων (1442). δ) Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος μεταξύ Ἰωάννου Η', Θεοδώρου καὶ Θωμᾶ τῶν Παλαιολόγων (1444—1448). ε) Τὰ ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως Ἰωάννου μέχρι τῆς εἰς Πελοπόννησον ἀναχωρήσεως τοῦ Δημητρίου (1448—1449). ς) περὶ τῆς πρώτης εἰρήνης μεταξύ τῶν ἀδελφῶν Δημητρίου καὶ Θωμᾶ τῶν Παλαιολόγων (1450) Ἐν τέλει δ' ἐσδομον κεφάλαιον προσέθηκα περὶ τῆς ἱστορικῆς ἀξίας τῆς Ἐκθέσεως τοῦ Σχολαρίου.

1. Ὁ δεσπότης Δημήτριος ἐν τῇ συνόδῳ τῆς Φερράρας καὶ Φλωρεντίας (1437—1439)

Ἡ συμμετοχὴ τοῦ δεσπότη Δημητρίου, ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου Η', εἰς τὴν ἐν Φερράρα σύνοδον, ἐκρίνετο ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων κύκλων τῆς Κων]πόλεως ὡς ἀπαραίτητος, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἱστοικοῦ Συροπούλου λέγοντος· «οὐκ ἔχει τι; εἰπεῖν. . . ὅτι περισσόν ἐστι τὸ ἐλθεῖν καὶ αὐτὸν μεθ' ἡμῶν. . . καὶ πάντες οἶδασιν ὅτι ἀνάγκη ἐστὶ ἐλθεῖν καὶ αὐτὸν μεθ' ἡμῶν.» Κατὰ πόσον δ' ἡ γνώμη αὕτη ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἐπεκυρώθη. Συνάμεθα νὰ κρίνωμεν σήμερον καὶ ἐκ τῶν ὀλίγων ἔστω εἰδήσεων, περὶ τῆς ἐν Φερράρα καὶ Φλωρεντία δράσεως τοῦ Δημητρίου, ἃς παρέχουσιν αἱ μέχρι τοῦδε γνωστὰ πηγαί.

Ὁ Σχολάριος, μετασχὼν καὶ αὐτὸς τῆς συνόδου, ἐν τῇ Ἐκθέσει του διδάσκει, ὅτι ὁ Δημήτριος δὲν ἐδείχθη κατὰ τὰς ἐπανειλημμένας ἐν Ἰταλίᾳ μετ' ἀρχόντων ἢ ἐπιφανῶν ἰδιωτῶν συνεντεύξεις του κατώτερος, ἀλλ' ἀνώτερος τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως, ἂν καὶ ὁ βασιλεὺς ἐθαυμάζετο ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐφίνετο «ἐπαίνων πολλῶν ἄξιος.» Τοῦτο ἔμως ὠφέλιμα ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν μετριοφροσύνην τοῦ Δημητρίου ἀποκρύπτοντος τὴν ὑπεροχὴν του. Ἡ μετριοφροσύνη αὕτη τοῦ Δημητρίου πρέπει νὰ σχετισθῇ πρὸς τὴν γνωστὴν ἐκ τοῦ Συροπούλου ἐπιφυλακτικότητά τοῦ ἀνδρὸς ἣτις κατεδείχθη ἐν ταῖς ἰδίαις τῶν ἡμετέρων, διαρκούσης τῆς συνόδου, προδιασκέψεις ἐν αἷς προκαλούμενος νὰ λέγῃ τὴν γνώμην του, ὁ Δημήτριος διὰ πε-

ριστροφῶν προσεπάθει ν' ἀποφεύγῃ τοῦτο, ἐξαιρετικὴν ἐπιφυλακτικότητά δεικνύων. Οὕτω κατὰ τὴν συζήτησιν περὶ τῆς προτάξεως, ἢ μὴ τοῦ ζητήματος τῆς ἐξέτης τῶν Λατίνων, «εἰ ὑγιὴς ἐστὶν ἡ δόξα»,¹ ἢ τοῦ ζητήματος τῆς ἐν τῷ συμβόλῳ προσθήκης, ἐρωτηθέντος τοῦ Δημητρίου ὑπὸ τοῦ βασιλέως, «εἰπέ καὶ σὺ, ἀδελφούττικε. τί σοι δοκεῖ περὶ τούτου;» ἐδέθη ἡ ἀπάντησις, «ἐγὼ οὐκ οἶδα λέγειν περὶ τῶν τοιούτων· τί γὰρ ἂν εἶπω εἰς ὃ οὐκ ἐπίσταμαι;»² Ὁμοίως κατὰ τὴν συζήτησιν περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἐρωτηθεὶς ὁ Δημήτριος τίνα γνώμην ἔχει, ἠρνήθη νὰ εἴπῃ τὴν γνώμην του.³ Ὁσαύτως δὲ καὶ ἐν τῷ ζητήματι τῆς ἐνώσεως εἶπεν «ὅτι ἐγὼ οὔτε εἶδησιν ἔχω οὔτε πείραν εἰς τὰ δόγματα τῆς ἐκκλησίας, οὔτε οἶδά τι περὶ τούτων, διὸ οὐδὲ δύναμαι διακρίνειν ὅτι τούδε ἐστὶ κρεῖττον ἢ τόδε.»⁴ Ἡ γνοεῖτο ἔμως μέχρι τοῦδε ἔτι καὶ κατὰ τὰς μετὰ τῶν ξένων συνεντεύξεις του ἐπεδείκνυε τὴν αὐτὴν ἐπιφυλακτικότητά.

«Ὅτε συνῆσθα τῷ βασιλεὶ ἡκείνῳ τὰ περὶ τῆς θρησκείας μετὰ τῶν Ἰταλῶν πραγματευομένῳ οὐκ εὐτυχῶς, καὶ ἔδει σε διὰ πολλῶν ἵεναὶ πόλεων καὶ πολλαῖς μὲν πολιτείαις, πολλοῖς δὲ ἀρχουσιν ἐντυγχάνειν καὶ ἰδιωτῶν τῶν βελτίστων τοῖς πλησιάζουσιν, οὐ χείρων ἐφάρτης τᾶδελφοῦ τε καὶ βασιλέως, οὕτω γὰρ ἀνεπαχθέστερον εἰπεῖν, ἢ ὅτι ἀπέκρυψας, καίτοι ἐκεῖνος ἐθαυμάζετό τε ὑπὸ τῶν ἀριστῶν ἐκεῖ, καὶ ἐδόκει αὐτοῖς τὰ γε πλεῖστα ἐπαίνων εἶναι πολλῶν ἄξιος.»⁵

Ὅτε δ' ὁ πατὴρ τοῦ δεσπότη Δημητρίου Μανουὴλ Β' ὁ Παλαιολόγος ἀπῆλθε τῷ 1399 εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην, ἵνα ζητήσῃ ἐπικουρίαν πρὸς διάσωσιν τῆς Κων]πόλεως ἀπὸ τῶν Τούρκων, ἔτυχε μεγάλων τιμῶν παρὰ τοῖς Εὐρωπαίοις, «πάντες οἱ ἠηγᾶδες καὶ δοῦκαι καὶ κόνιηδες εἰμῶν αὐτὸν καὶ ὡς ἡμίθεον δώροις ἡμείβοντο» λέγει ὁ Δούκας.⁶ Παρὰ δὲ τοῦ Σχολαρίου μανθάνομεν τὸ πρῶτον, ὅτι ὅταν τῷ 1437 καὶ ὁ δεσπότης Δημήτριος ἦλθεν εἰς Ἰταλίαν

1. Συροπούλου, σ. 159.

2. Αὐτόθι σ. 160.

3. Αὐτόθι σ. 264.

4. Αὐτόθι σ. 267 ἑ.

5. Παλαιολόγια καὶ Πελοποννησιακὰ τόμ. 2, 52, 16 ἑ.

6. 56, 9 ἑ.

1. Vera Historia unionis non verae. Hagae, MDCLX, σ. 64 B. Περὶ τῶν μεγάλων τιμῶν τῶν ἀποδοθειῶν ἐν Ἰταλίᾳ εἰς τὸν βασιλέα Ἰδὲ Φραντζῆ 186, 15 ἑ. Συροπούλου σ. 81, Δούκας 212, 20 ἑ.

χάριν τῆς συνόδου, πολλοί, ἐπιζῶντες ἐκ τῶν γνωρίμων τοῦ πατρὸς τοῦ Μανουήλ, ἐπανεύρισκον ἐν τῷ Δημητρίῳ πάσας τὰς ἀρετὰς ἐκείνου. Ἐποὺς γνωρίμους τούτους τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θὰ συνήνητησεν ὁ Δημήτριος ἐν Βενετία, Φερράρα καὶ Φλωρεντία, ὅθεν καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ εἶχε διέλθει μεταβαίνων εἰς Γαλλίαν.

«Τῷ πατρὶ δὲ ἠκούεις ὁμοίος παρὰ πάντων. Ἦλθε γάρ ποτε καὶ ἐκεῖνος εἰς ἐσπέραν, χρεῖα τῆς ἐκείθεν βοήθειας τῇ πόλει τῆδε ἡμῶν· καὶ πολλοὶ ἦσαν, οἳ μεμνημένοι μὲν ἐκείνου, σοὶ δὲ συγγινόμενοι εἰς τὸ παρόν, πολλὴν ἀνεώρων σοὶ τὴν πρὸς ἐκεῖνον ὁμοιότητα καὶ τὸ μὴ φύσει μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐς τὰ ἄλλα ἅπαντα συγγενές.»¹

Ἐπὶ μέρος μνημονεύων ὁ Σχολάριος τὰς ἐπιδειχθείσας ἐν τῇ ξένη ὑπὸ τοῦ Δημητρίου ἀρετὰς ἀναφέρει μίαν πρὸς μίαν αὐτάς, τὴν φιλαλήθειαν, τὴν γενναιότητα, τὴν ταπεινοφροσύνην, ἧτις ὅμως δὲν ἐπέτρπε καὶ ἐξευτελισμοὺς ἐν τῇ ξένη, τὴν εὐπροσηγορίαν εἰς πάντας, τὴν εὐσπλαγχνίαν τῶν ἐνδεῶν.

«Ἄ δὲ σου μάλιστα ἐν θαύματι ἦγον, ἢ τ' ἀλήθεια ἦν καὶ ἡ γενναιότης καὶ τὸ μῆτε τῶν ὑπαρχόντων μείζω φρονεῖν διὰ τὸ βασιλεῖον αἶμα, μῆτ' ἀνασχέσθαι ἂν αἰσχροῦ τινος διὰ τὸ ἐν ἀλλοτρίῳ εἶναι καὶ τὸ συνεκπεπλευκόσιν ὡσπερ ὄρμον ἀνεῖσθαι κοινὸν ἵπασιν αὐτὸ διακρίνοντα τῶν ἀδελφῶν ἐπομένων τοὺς σοὶ ἠκολουθηκότας, ἀλλὰ διὰ πάντων τὸ εὐμενὲς ὁμοίως ἐκχέοντα, ὥστε μηδένα μὲν προσελθόντα ὑπὲρ ὄτουσιν ἀποτυγχάνοντα καὶ ἀλγοῦντα ἐπανιέναι, ὧν δ' ἂν αἰσθοιο πεινῶντων σιωπῇ ὑπ' αἰδοῦς, τούτοις γενέσθαι τὴν ἐν σοὶ κατανόησιν τοῦ ἐν σφίσι κακοῦ πρὸς οἴκτου αὐτάρκη ἄνευ βοῆς τε καὶ ἰκασίας»²

Κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐνδεΐας τῶν ἡμετέρων ἐν Φερράρα καὶ Φλωρεντία τὸ πρῶτον νῦν μανθάνομεν ὅτι καὶ ὁ δεσπότης Δημή-

τριος καταδείκνυε τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ διανέμων εἰς τοὺς ἐνδεεῖς τὰ κειμήλια αὐτοῦ, ἅτινα ἐκ Κων]πόλεως εἶχε κομίσει, προκαλῶν διὰ τοῦτο τὸν θαυμασμὸν τῶν ξένων.¹

«Καὶ ταῦτα οὐκ ἐκ περιουσίας σοὶ ἐφιλανθρωπεύετο, ἀλλὰ τῶν κειμηλίων πάντων μεριζομένων, ὥστε μηδὲν ὧν ἐπέφερον σχεδὸν ὑπολελειφθαί σοι τελευταῖον, δι' ἃ καὶ ἐπηνου μὲν ὑπὸ τῶν οἰκείων, ἔθναυμάζου δὲ ὑπὸ τῶν ξένων τῶν ἐκεῖ, τοῦ λόγου τῆς φιλανθρωπίας εἰς τὰς ἀπάντων ἀκοὰς διατρέχοντος.»²

Τὴν δ' εὐσέβειαν αὐτοῦ κατέδειξεν ὁ Δημήτριος διὰ τῆς ἀποχωρήσεώς του ἐκ τῆς συνόδου τῆς Φλωρεντίας, μὴ παρευρεθεὶς κατὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἔρου τῆς ἐνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν,³ ἐπανελθὼν δὲ μετὰ τοῦ Γεμιστοῦ καὶ Σχολαρίου εἰς τὴν πατρίδα, διὰ τῆς Βενετίας,⁴ ὡς τὸ πρῶτον ἐκ τῆς ἐκθέσεως μανθάνομεν.

«Εὐσεβείας δὲ οὕτως ἀντείχου τῆς πατρίου ἐπιμελῶς, ὥστε προειδόμενος, ὡς εἶθ' ὑπ' ἀνάγκης, εἴτ' ἀγνοίᾳ τοῦ ἀληθοῦς, εἴτε γνώμης φαυλότητι τρέψονται γε ἐπὶ τὸ κοινωνῆσαι ἀβασινίστως τῶν πρὶν ἀνηκέστων δοκούντων, τὸν ἀδελφὸν καταλιπὼν, ἄχου ἐπὶ Οὐγεντίαν, καὶ ἡμεῖς σοὶ συγκατήσειμεν, ὅ τε Γεμιστὸς καὶ ἐγώ, καί τοι οὔτε τῷ ἀδελφῷ ἤρρασκε ταῦτα οὔτε τῷ Εὐγενίῳ.»⁵

2. Ἡ ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ ἀρχὴ τοῦ δεσπότη τοῦ Δημητρίου (1441-1442).

Ὁ δεσπότης Δημήτριος διαφωνήσας πρὸς τὸν βασιλέα Ἰωάννην τὸν Η' ἐν τῷ ζητήματι τῆς ὑπογραφῆς τοῦ ἔρου τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, τέσσαρας ἡμέρας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατριάρχου Ἰωσήφ, ἐπελθόντα τῇ 10 Ἰουνίου 1439 ἐν Φλωρεντία, ἀνεχώ-

1. Ἰδὲ Συροπούλου, 225 ἔ.

2. Αὐτόθι, 53, 14 ἔ.

3. Συροπούλου, σ. 268

4. Σημειωτέον ὅτι εἰς Βενετίαν καὶ πρότερον ὁ Δημήτριος εἶχεν ἀποχωρήσει δυσηρεστημένος κατὰ τοῦ βασιλέως διαρκούσης τῆς ἐν Φλωρεντία συνόδου, ἰδὲ Συροπούλου σ. 208, πβ. Πολιολόγια καὶ Πελοποννησιακά τόμ. 1, 278, 8 ἔ.

5. Πολιολόγια καὶ Πελοποννησιακά 2, 53, 19 ἔ. πβ. Συροπούλου, σ. 267.

1. Τὴν εἶδσιν ταύτην περὶ ὁμοιότητος τοῦ Δημητρίου πρὸς τὸν πατέρα βεβαιοῖ καὶ ἕτερα πηγὴ, Παλαιολογεῖων καὶ Πελοποννησιακῶν τόμ. 1, 289, 19 ἔ. «τὸν τοὺς ἀρίστους τύπους καὶ ὑπογραμμὸν τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας καὶ ἀρχῆς σοὶ (Δημητρίῳ) τῷ φιλετάτῳ καὶ τῶν ἐκείνου καλῶν ξηλωτῆ καταλείψαντα.»

2. Αὐτόθι 52, 28 ἔ.

3. Αὐτόθι 53, 5 ἔ.

ρησαν ἐκ Φλωρεντίας μετὰ τοῦ Γεμιστοῦ καὶ τοῦ Σχολαρίου ἐπιστρέφων εἰς Κόνσταντινίαν.¹

¹Τι μετὰ τὴν ἐκ Φλωρεντίας ἐπάνοδον ἀνετέθη εἰς αὐτὸν ἡ διοίκησις τοῦ Εὐξείνου Πόντου τοῦτο ἐκπῶς ἦτο γνωστὸν ἐκ τοῦ Φραντζῆ. Διότι εὖτος πραγματευόμενος περὶ τοῦ δευτέρου γάμου τοῦ Δημητρίου μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Παύλου Ἀσάνη λέγει: «Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ (15 ἁπριλίου 1441) καὶ ὁ Παῦλος Ἀσάνης παραλαβὸν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἀσανίαν ἔφυγεν εἰς Μεσημβρίαν, δι' αἰτίαν ὅτι ἐρώμενος αὐτῆς ὁ δεσπότης κύρ Δημήτριος εἰς λέχος ἐξήτει αὐτήν· ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ κύρ Κωνσταντῖνος ὁ δεσπότης καὶ οἱ αὐτάδελφοι αὐτοῦ ἄλλα τῇ δεσποίνῃ καὶ μητρὶ οὐκ ἠνέσχοντο ἀκοῦσαι· ἐν δὲ τῷ ἀπελθεῖν αὐτὸν εἰς Μεσημβρίαν καὶ ὁ δεσπότης κύρ Δημήτριος ἐκεῖσε κρυφῶς παραγενόμενος εἰς νόμιμον γυναῖκα ἔλαβεν αὐτήν».²

Καὶ ἐν τούτοις μὲν ὁ Φραντζῆς ρητῶς δὲν λέγει διατὶ ἐν Μεσημβρίᾳ διέτριβεν ὁ Δημήτριος· κατωτέρω ὅμως, ὁμιλῶν περὶ τῶν διαπραγματεύσεων πρὸς ἀνταλλαγὴν τῆς διοικήσεως τῆς Πελοποννήσου καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου μετὰ τῶν δύο ἀδελφῶν Κωνσταντίνου καὶ Δημητρίου τῶν δεσποτῶν, σαφηνίζει τὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Δημητρίου ἐν τῷ Εὐξείνῳ.³

Καὶ ὁ ἱστορικὸς δὲ Χαλκοκονδύλης ὑπαινίσσεται ἐν 307,6 τὴν τριαύτην τοῦ Δημητρίου ἀρχὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ.

Ἐκ τῆς νέας ὅμως πηγῆς τοῦ Σχολαρίου διδασκόμεθα καὶ ἐπόσον ἠὺδοκίμησεν ὁ Δημήτριος ἐν τῇ διοικήσει τοῦ Εὐξείνου.

«Ἐκεῖθεν δὲ ἐπανηλυθῶς, (γράφει ὁ Σχολάριος) τῶν πρὸς ἡμῖν παραλίαν τοῦ Πόντου ἤρξας οὕτω καλῶς τε καὶ εὖ, ὥστε τοὺς

1. Συροπούλου, Ἱστορία τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ συνόδου σ. 268.

2. Φραντζῆ Bonn. 193, 66. Πιθανωτέρα ἢ παράδοσις τοῦ Συροπούλου αὐτόθ. 348, καθ' ἣν ὁ Δημήτριος προηγῆθη τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Παύλου Ἀσάνη. Ἄλλ' ὁ Horri ἐν Ersch und Gruber Allgem. Encyclop. τόμ. 86, 109 ἀκολουθεῖ τὴν παράδοσιν τοῦ Φραντζῆ. Περὶ τοῦ ἔτους τοῦ δευτέρου γάμου τοῦ Δημητρίου περὶ Σπ. Λάμπρου, Παλαιολογία καὶ Πελοποννησιακὰ τόμ. 1 σ. νβ'.

3. αὐτόθ. 194, 36. Τῆς ἐπαρχίας τοῦ Δημητρίου πρωτεύουσα ἦτο ἡ Μεσημβρία.

ταύτην οἰκοῦντας καὶ νῦν ἔτι τὸ εὖ βοῶν ὄνομα καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἀρχεσθαι βουλευθῆναι ἂν ἦ σοῦ, εἴπερ οἷόν τε ἦν, ὡς περ καὶ δὲ ὑπὸ τοῦ νῦν βασιλέως ἐκυβερνῶντο, οὐδέποτε ἐδόκει αὐτοῖς εὐτυχέστερον τοῦδε συμβεβηκέναι.»¹ Ἡ χρηστὴ λοιπὸν διοίκησις τοῦ Δημητρίου διεμνημονεύετο παρὰ τοῖς κατοικοῖς τοῦ Εὐξείνου μέχρι τοῦ 1450, ἔτους καθ' ἃ ἐγράφη τοῦ Σχολαρίου ἡ ἐκθεσις.² Ἄλλ' εἰς τὴν ἐκθεσιν ταύτην ὀφειλομένον προσέτι τὴν εἰδῆσιν περὶ τῆς ἀριστῆς διοικήσεως ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ πρόην μὲν δεσπότη, τότε δὲ βασιλέως Κωνσταντίνου, ὅστις ζῶντος ἔτι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Μανουὴλ Β' ἔλαχε «τὰ τοῦ Εὐξείνου Πόντου μέρη.»³

⁴ Ἀς ἐξετάσωμεν τῶρα τὸν χρόνον τῆς τοῦ Δημητρίου ἀρχῆς.

Ὁ μὲν Φραντζῆς, ἐνθ' ἀνωτέρω, ἀνάγει τὴν εἰς Μεσημβρίαν τοῦ Δημητρίου ἀναχώρησιν εἰς τὸν ἁπριλίον 1441, ἡ δ' ἐκθεσις τοῦ Σχολαρίου, ὡς εἶδομεν, λέγει «κεῖθεν δὲ ἐπανηλυθῶς,» ἦτοι μετὰ τὴν ἐκ Φλωρεντίας ἐπάνοδον ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τοῦ Εὐξείνου. Ἀναμφιδόλως ὅμως πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι πρὸ τῆς ἐπανόδου καὶ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου Η' ἐκ Φλωρεντίας (1 φεβρουαρίου 1440) δὲν ἦτο δυνατόν νὰ δοθῇ εἰς τὸν Δημήτριον ἡ διοίκησις τοῦ Εὐξείνου. Ἐξ ἄλλου τινὸς μάλιστα χωρίου τῆς Ἐκθέσεως σαφηνίζεται τῶρα καλῶς τὸ ἔλεον ζήτημα.

Διότι, ὅτε βραδύτερον περὶ τὸ 1448 ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης Η' ἐμελλεν ἐκ δευτέρου, ἐκπετόντα τὸν Δημήτριον τῆς ἀρχῆς τοῦ Εὐξείνου, νὰ ἀποκαταστήσῃ αὐτὸν εἰς αὐτήν, ἡ Ἐκθεσις ἀναφέρει ἐπιπέτοις τοῦ Εὐξείνου «γραφῆ πάλαι ἐδέδοντο»⁴ τῷ Δημητρίῳ. Μανθάνομεν δηλαδὴ ὅτι τῷ 1441 διὰ γραπτῆς συμφωνίας μετὰ

1. αὐτόθ. 53, 27 ἔ.

2. αὐτόθ. 53, 33 ἔ. «Ἄλλ' οὕτως ἐπαινεθέντι σοὶ καὶ τοῖς τε οἰκείοις τοῖς τε ξένοις ἀρχοντι βελτίω κριθέντι.» Περὶ τῆς διοικητικῆς τοῦ Δημητρίου ἰκανότητος ἔχομεν καὶ ἄλλην πηγὴν, τὴν ἐν Παλαιολογείοις καὶ Πελοποννησιακοῖς τόμ. 1, 289, 12 ἔ. «Σοὶ προσηκόντες μάλα τὸ ἄρχεῖν ὑπὸ τῆς τοῦ δημιουργοῦ προνοίας δεδιώρηται. Σοὶ καὶ βασιλεύειν εἴπερ τῷ προσήκει περιφανῶς καὶ λαὸν ἐξουσιάζειν τὸν ὑπερούσιον, ἅτε καὶ ἔχοντα καὶ ποθοῦντα παρὰ τῆς σῆς ἀρχεσθαι γαληρότητος.»

3. Φραντζῆ 122, 12. Δούκα 134, 7.

4. αὐτόθ. 57, 16 ἔ. πβ' 51, 12 «ἅτε ὑπέσχετο πάλαι.»

τῶν δύο ἀδελφῶν Ἰωάννου Η' καὶ Δημητρίου παρεχωρήθη ἡ ἀρχὴ τοῦ Εὐξείνου. Δὲν εἶναι δὲ δύσκολον εἰς ἡμᾶς σήμερον ν' ἀνεύρωμεν καὶ τοὺς ὄρους ὑπ' οὓς ἐγέναν ἡ παραχώρησις ἐκείνη τοῦ 1441.

Γινώσκομεν δηλαδὴ ὅτι ὁ δεσπότης Δημήτριος διαφωνήσας ἐν Φλωρεντίᾳ ὡς πρὸς τὴν ὑπογραφήν τοῦ ὅρου τῆς ἐνώσεως ἀπῆλθεν εἰς Κων|στολιν μετὰ τοῦ Γεμιστοῦ καὶ Σχολαρίου· διὰ τοῦτο ἐθεωρεῖτο ὡς εἰς ἐκ τῶν ἡγετῶν τοῦ ἀνθενωτικῶ ἀγῶνος ἐν Κων|πόλει. Ἐπαναθῶν καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκ Φλωρεντίας δὲν ἐτόλμα νὰ δημοσιεύσῃ ἐπισήμως τὸν τόμον τῆς ἐνώσεως. Ἄνδρες τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὡς Μάρκος ὁ Εὐγενικός καὶ οἱ περὶ αὐτόν, καὶ ἐκ τῶν πολιτικῶν ὁ δεσπότης Δημήτριος καὶ οἱ περὶ αὐτόν, εἶναι προφανές πόσῃ ἀντίδρασιν ἠδύναντο νὰ φέρωσιν εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς ἐμπειδώσεως τοῦ ὅρου τῆς ἐνώσεως ἐν Ἀνατολῇ.¹ Διὰ τοῦτο ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης Η' ἐπεζήτησε νὰ προσεταιρισθῇ ἐν Κων|πόλει τὸν Μάρκον Εὐγενικόν, ἀλλ' εἰς μάτην.² Διὰ τοῦτο λοιπὸν δὲν ἠδύνατο πρὸς αὐτόν τὸν ἴδιον ἀδελφὸς Δημήτριον νὰ συμβιβασθῇ; Καὶ δὲν ἦτο ἱκανὸς συμβεβασμὸς ὡς πρὸς μὲν τὸν βασιλέα, ὅτι ὁ Δημήτριος ἠδύνατο ἀπειμακρύνετο τῆς Κων|πόλεως εἰς τὸν Εὐξείνον, ὡς πρὸς δὲ τὸν Δημήτριον, ὅτι θ' ἀνελάμβανε τὴν ἐπιθυμητὴν ἀρχήν,³ ἦν πρῶτον ὁ μεγαλύτερος ἀδελφὸν τοῦ Κωνσταντίνου ἦσκει ἐν τῷ Εὐξείνῳ; Ἴδου λοιπὸν ὑπὸ πόλους ὄρους συνεφώνησαν οἱ ἀδελφοὶ Ἰωάννης καὶ Δημήτριος.

3. Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος μετὰ τὸν Ἰωάννου Η' καὶ Δημητρίου τῶν Παλαιολόγων.(1442).

Δὲν παρήλθεν ἔτι ὄλον ἔτος ἀπὸ τῆς ἐγκαστάσεως εἰς Μεσημβρίαν τοῦ Δημητρίου⁴ καὶ ῥῆξις ἠπειλήθη μετὰ τῶν δύο ἀδελ-

1. Συροπούλου, αὐτόθ. 347: «ἡ ἐνστάσις ἦν εἶχεν αἰεὶ ὁ δεσπότης ὑπὲρ τοῦ ὀρθοδόξου καὶ πατρικοῦ δόγματος, ἃ καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἀνεχαίτιζον ὄρμην, πρὸς ἅπερ ὤφειλέ τε καὶ ἀπηγεῖτο πράττειν εἰς σύστασιν τῆς ἐνώσεως». Διὰ τοῦτο ἀνακριβὲς εἶναι τὸ λέγόμενον ὑπὸ Π. Καλλιγῆ, Μελέται Βυζαντινῆς ἱστορίας σ. 463, ὅτι ὁ δεσπότης Δημήτριος μετὰ τὸν γάμον τοῦ ἐν Μεσημβρίᾳ ἐκηρύχθη κατὰ τῆς ἐνώσεως.

2. Συροπούλου αὐτόθ. σ. 332.

3. Φραντζῆ 194, 13.

4. Φραντζῆ 194, 19.

φῶν. Τίς ἦτο ἡ αἰτία τῆς ῥήξεως; Ὁ μὲν Φραντζῆς καὶ ὁ Συροπούλος ἀποσιωπῶσι τὴν αἰτίαν τῆς ῥήξεως, ὁ δὲ Χαλκοκονδύλης ῥητῶς ἀποδίδει τὴν αἰτίαν εἰς τὸν βασιλέα Ἰωάννην Η' ὅστις ἀφίρσε τὸ μεγαλύτερον τμήμα τῆς χώρας τοῦ Δημητρίου ἐν τῷ Εὐξείνῳ καὶ εἰς οὐδεμίαν ὑποχώρησιν ἔστρεψε νὰ συγκατατεθῇ ἀπέναντι τοῦ Δημητρίου, «ὁ δὲ νεώτερος τούτων ἀδελφὸς Δημήτριος (γράφει ὁ Χαλκοκονδύλης) ἐς διαφορὰν τῷ βασιλεῖ ἀφικόμενος ἄφελομένῳ αὐτοῦ καὶ πλείῳ τῆς χώρας, ὡς οὐδὲν αὐτῷ τῶν δεόντων προσεχώρει πρὸς τοῦ ἀδελφοῦ...»¹ Ἡ νέα πηγὴ τοῦ Σχολαρίου διασαφεί τὴν αἰτίαν τῆς ῥήξεως ἐπικυροῦσα τὴν πηγὴν τοῦ Χαλκοκονδύλη.

Φαίνεται δηλαδὴ ἐξ αὐτῆς ὅτι ἐν τῇ γραπτῇ συμφωνίᾳ τοῦ 1441 ἀνεγράφοντο λεπτομερῶς τὰ ὄρια τῆς χώρας ἣτις παρεχωρεῖτο τῷ Δημητρίῳ ἐν τῷ Εὐξείνῳ ὁ δὲ βασιλεὺς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἐκ Κ|πόλεως τοῦ Δημητρίου ἠρνεῖτο νὰ παραδώσῃ πᾶσαν τὴν χώραν κατὰ τὴν συμφωνίαν, περιορίσας τὰ ὄρια αὐτῆς εἰς τὸ ἐλάχιστον· δὲν ἀφίρσε λοιπὸν, ὡς λέγει ὁ Χαλκοκονδύλης, «αὐτοῦ καὶ πλείῳ τῆς χώρας,» ἀλλὰ ἠρνεῖτο νὰ παραδώσῃ πᾶσαν τὴν χώραν «μὴ συγχωρῶν ἢ τε ὑπέσχετο πάλαι, ὡς ἄϊαντες ἴσμεν, καὶ ἢ δίκαια ἦν ἴσως, ἔδει δὲ καὶ μὴ ὄντα τοιαῦτα μὴ ἀνανεύειν δέει τῶν ἐσομένων δεινῶν»².

Πῶς πρέπει νὰ ἐξηγήσωμεν ἀρὰ γε τὴν τοιαύτην διαγωγὴν τοῦ βασιλέως Ἰωάννου Η'; Νομίζω ὅτι ὅτι ὁ βασιλεὺς παρέδωκε εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τὰ συμπεφωνημένα, διότι αὐτὸς κατὰ βέβαιον δὲν ἠδύνατο ἀσφαλῆ ἐγκαθιδρῦσαι τοῦ Δημητρίου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ Εὐξείνου καμμένου πρὸ τῶν πυλῶν τῆς Κ|πόλεως, ἠναγκάσθη δὲ νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν ἐπίμονον ἀκαίτητιν αὐτοῦ περὶ παραχωρήσεως τοῦ Εὐξείνου, εὐραθεὶς ὑπὸ τῆς περιστάσεως περὶ τῶν ἀνωτέρω εἶπομεν.

1. Λαονίκου Χαλκοκονδύλη Bonn. 306, 14 ε.

2. αὐτόθ. 54, 12 ε. καὶ ἐν 54. 2 ε. φέρεται «καὶ ἐβούλ' οὐ μὲν τὴν ἀρχὴν ἐκεῖνον (τὸν βασιλέα) λυπεῖν καὶ ἀκόντα ἐφ' ἢ ἐνόμιζες δίκαια ἔλκειν». Ἡ ἐμμονὴ τοῦ βασιλέως εἰς τὴν ἀρνήσιν τῶν δικαίων αἰτημάτων τοῦ Δημητρίου δηλοῦται ἐν 51, 1 ε. «τὴν ὑπεροψίαν σοι (τὸ δαιμόνιον) ἐπεγεῖραν τὰ δελφοῦ τε καὶ βασιλέως οὐκ ἀνεκτὴν ἀμύνεσθαι σε παρῶν, οὐνε».

Ἐάν μάλιστα λάβωμεν ὑπ' ὄψει τὸ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ Χαλκοκονδύλη 306, 19 ἔ. ὅτι ὁ γυναικάδελφος τοῦ Δημητρίου Ἀσάνης «μέγα ἐδύνατο ἐν Βιζαντίῳ» καὶ ὅτι «ἔδδκει συμπράξειν αὐτῷ πρὸς τὴν βασιλείαν» κατανοοῦμεν τὴν συγκλίνησιν τοῦ βασιλέως καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἕταν ἐγνώσθη ὅτι ὁ Παύλος Ἀσάνης ἀπέβη εἰς Μεσημβρίαν ἵνα εἰς τελέσῃ τὸν γάμον τῆς θυγατρὸς του μετὰ τοῦ Δημητρίου. Προετίμα δ' ὁ βασιλεὺς ὄχι μόνον τοῦ Δημητρίου ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἄλλων ἀδελφῶν αὐτοῦ τὸν Κωνσταντῖνον, ὃν ἀνέκαθεν ἐπεθύμει νὰ ἔχη πλησίον του ἐν Κων)πόλει ἢ ἄρχοντα τῆς περὶ τὴν χώρας μάλλον, ἀντὶ τῆς Πελοποννήσου, καὶ εἰς ὃν ἐσκέπτετο νὰ καταλίπη τὴν βασιλείαν.

Τοῦτο δὲ ἐδόθη ἀφορμὴ νὰ ἐκδηλωθῇ. Ὅτι ἐν ἔτει 1436 ἐτελευτήθη ἐν Κων)πόλει οἱ πρῶτοι γάμοι τοῦ δεσπότη Δημητρίου μετὰ τῆς Ζωῆς Παρασπονδύλου, ἐφθασεν εἰς Κων)πολιν ἐκ Πελοποννήσου καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως δεσπότης Θεόδωρος Β', ἀποσπᾶσας παρ' αὐτοῦ τὴν συγκατάθεσιν νὰ παραμῆνῃ ἐν Κων)πόλει ὡς διάδοχος τοῦ θρόνου, ἄκοντος τοῦ βασιλέως, «ὅτι τὸν κύριον Κωνσταντῖνον καὶ ἀδελφὸν αὐτοῦ πλείον ὠρέγεται ἔχειν ἐγγὺς αὐτοῦ ἐν τῇ Πόλει»¹. Ἡ ἀντίθεσις αὕτη μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν Θεοδώρου καὶ Κωνσταντῖνου περὶ διαδοχῆς τοῦ βασιλέως Ἰωάννου ἐπήνεγκε τὸν πρῶτον ἐμφύλιον ἐν Πελοποννήσῳ πόλεμον τῶν Παλαιολόγων, καταπαύσαντα κατόπιν τῶν προσπαθειῶν πρὸς εἰρήνευσιν τοῦ βασιλέως Ἰωάννου Η' τῇ 1437². Περὶ δὲ τὰ τέλη τοῦ 1441 ὁ Κωνσταντῖνος τῇ συναινέσει τοῦ βασιλέως πέμψας τὸν ἱστορικὸν Φραντζῆν εἰς Μεσημβρίαν προσεπάθει νὰ πείσῃ τὸν Δημήτριον εἰς ἀνταλλαγὴν τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν ἢ τοι νὰ παραχωρήσῃ μὲν ὁ Κωνσταντῖνος τὰς ἐν Πελοποννήσῳ χώρας του εἰς τὸν Δημήτριον, οὗτος δὲ εἰς τὸν Κωνσταντῖνον τὰς τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἀπὸ Μεσημβρίας μέχρι Δέρκων καὶ τὴν Σηλυμβρίαν, ἵνα οὕτω εὐρίσκηται ἐγγὺς τῆς Κων)πόλεως³.

1. Φραντζῆ, 161, 13 ἔ.

2. Φραντζῆ, 162, 12 ἔ.

3. Φραντζῆ, 194, 3 ἔ. Ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ἐν ἔτει 1436 προσεπάθει ν' ἀπομακρύνῃ τῆς Κων)πόλεως τὸν Δημήτριον, ἰδὲ Φραντζῆ, 161, 21 πβ. Jorga, Geschichte des osman. Reichs 1, 42.

Πῶς δ' ἐπέβη τῆς βίβης τῶν ἀδελφῶν Ἰωάννου Η' καὶ Δημητρίου; Κατὰ μὲν τὸν Φραντζῆν παρασκευασθεὶς ὁ Δημήτριος εἶνα κατὰ τῆς Πόλεως καὶ τοῦ βασιλέως καὶ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἔβη . . . τῇ 17 τοῦ ἀπριλίου μηνὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους (1442) ἐπέβημεν . . . μετὰ στρατοῦ καὶ ἀκέλευσε τὴν Πόλιν, φθείρας καὶ ζημιώσας οὓς εὗρεν ἔξωθεν, ἔχων καὶ μεθ' ἑαυτοῦ συμμάχους μέρος ἱκανὸν ἐκ τοῦ τῶν Τούρκων στρατοῦ»¹. Ἐὰ αὐτὰ περὶ συμμαχίας τοῦ Δημητρίου μετὰ τῶν τούρκων λέγει καὶ ὁ Χαλκοκονδύλης², «διαπρεσβευσάμενος πρὸς βασιλέα Ἀμουράτην καὶ ξυμπαλαβῶν παρ' αὐτοῦ στρατεύματα ἐπέλασέ τε καὶ ἐπολιόρκει Βυζάντιον». Μῆνας τινας πάντως ἡ πολιορκία αὕτη θὰ διήρκεσε, διότι κατ' Ἰούλιον σπεύσας ἐκ Πελοποννήσου ὁ δεσπότης Κωνσταντῖνος εἰς βοήθειαν τῆς Κων)πόλεως, ἀτυχῆσας καθ' ἑδὸν, μόλις τὸν Νοέμβριον 1442 εἰσῆλθεν εἰς τὴν Πόλιν, ὅποτε οἱ τούρκοι εἶχον ἀποχωρήσει, περιδεεῖς διὰ τὸν ἐκ βορρᾶ ἀπὸ τοῦ Οὐνούαδου κίνδυνον³.

Ἡ δ' ἔκθεσις τοῦ Σχολαρίου συμπληροῦναι πολλαχῶς τὰ μέχρι τοῦδε ἐγνωσμένα.

«Ἐπεὶ δὲ ἐφιλονείκησε πρὸς ὄργην καὶ ἦν ἀνάγκη μάχεσθαι ἀλλήλοις ὡς πολεμιοτάτω, ὁ μὲν συνεκέλειστο ἐνδον πυλῶν, οἱ δὲ μὴδὲν ἀδικοῦντες ἠνδρακοδίζοντό τε καὶ ἔκτεινοντο οὐκ ὀλίγοι, καὶ ἡ χώρα ἐκείρητό τε καὶ ἐνεπίμπρατο.»⁴

Σπουδαία ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι ἡ εἰδησις τοῦ Σχολαρίου περὶ τοῦ φρονήματος τῶν ἐξωτῶν τειχῶν τῆς Πόλεως ἀγροτῶν. Ὅτι δηλαδὴ οὗτοι ἐξηγέρθησαν οὐχὶ κατὰ τοῦ αἰτίου τῆς ἀδελφικῆς βίβης Ἰωάννου Η', ὅστις ἠδίκησε τὸν ἀδελφὸν του Δημήτριον, οὐδ' ἔστω κατ' ἀμφοτέρων, ἀλλὰ μόνον κατὰ τοῦ Δημητρίου. Ἐάν μάλι-

1. 191, 12 ἔ.

2. 306, 17 ἔ. Ἄλλας πηγὰς, εὐρωπαϊκὰς, περὶ τῆς πολιορκίας ταύτης τοῦ Βυζαντίου ὑπὸ Δημητρίου τοῦ Παλαιολόγου ὄρα παρὰ Ηορί, ἐνθ' ἀνωτ. τόμ. 86, 110 πβ. Finlay, A History of Greece έκδ. Τόρον. Oxford 1877. τόμ. 3, 496.

3. Φραντζῆ, 195, 1 ἔ. πβ. Jorga ἐνθ' ἀνωτ. 1, 430. Ὁ Ηορί αὐτόθ. 86, 110 συγκεχυμένως ἱστορεῖ τὰ προκειμένα γεγονότα συγχέει τὰ Σουραπούλου 8, Φραντζῆ 195, 13, Χαλκοκονδύλη 307, 6.

4. Αὐτόθ. 54, 3 ἔ.

στα ἔχωμεν ὑπ' ὄψει ὅτι ὁ λαὸς ἀπέστρεψε τὴν ἐνωσιν καὶ καταφέρετο κατὰ τοῦ βικιλέως Ἰωάννου Β' προσπαθούντος νὰ ἐπιβάλῃ τὴν ἐνωσιν, εἶναι διὰ τοῦτο μᾶλλον ἀπορροή, διὰτὶ οἱ ἀγρόται ἐξηγέρθησαν ἀποκλειστικῶς μόνον κατὰ τοῦ Δημητρίου, ὑπερασπιστοῦ τοῦ πατρικοῦ δόγματος. Ἄραγε μόνον διότι ἐλαττωθήσαν οἱ ἀγροὶ καὶ ἐφρονούθησαν τινες ἐξ αὐτῶν; Νομίζω ὅτι τῶν ἀγροτῶν τὸ μίσος δὲν προκάλεσεν ἢ συμμαχία τοῦ Δημητρίου μετὰ τοῦ Μουράτ Β', σουλτάνου τῶν Τούρκων, ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰωάννου, ἀλλ' αἱ βίαιοπραγίαι τοῦ Δημητρίου καθ' ὁμοφύλιον. Διότι καὶ τῇ 1441 ἐπήγαγε τοὺς Τούρκους κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Θωμᾶ δ' Δημήτριος, ἀλλ' οὐδὲμία διὰ τοῦτο ἠκούσθη ἐναντίον του κατακραυγῆ, ὡς δῆλον ἐκ τῆς προκαταμμένης Ἐκθέσεως.

Ἄγνωστος ἦτο μέχρι τοῦδε ἢ κατὰ τὴν πολιορκίαν ταύτην τῆς Κωνσταντινουπόλεως διπλωματικὴ ἐνέργεια τοῦ σουλτάνου Μουράτ. Εὐρισκόμεθα τότε εἰς τὰς παραμονὰς τῆς κατὰ τὸ 1443 ἐπιχειρηθείσης ὑπὸ τοῦ Οὐνιάδου μακρᾶς λεγομένης ἐκστρατείας κατὰ τῶν Τούρκων, ἐν συμμαχίᾳ μετὰ Σέρβων καὶ Βοσνίων¹. Ὁ Μουράτ λοιπὸν προβλέπων τὴν σοβαρότητα τοῦ κινδύνου ἐπολιτεύθη πρὸς τε τὸν Δημήτριον καὶ τὸν Ἰωάννην Β' ὡς τὸ ἴδιον συμφέρον ἀκίηται. Τὸν μὲν Ἰωάννην ἐνόμιζαν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ καταπέσῃ περὶ σφόδρον, βλέπων ἐπιερχομένους τοὺς Οὐγγρούς ἀπὸ βορρᾶ, ἀλλὰ καὶ τὸν Δημήτριον νὰ περιποιηθῇ ἀποβλέπων εἰς ἐνδεχομένην χρησιμότησιν αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰωάννου, ἐν ᾗ περιπτώσει ὁ Ἰωάννης ἐπεδαίκνυσε ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῶν Οὐγγρῶν ἢ ἔσπουδε τυχὸν εἰς βοήθειαν αὐτῶν. Ἐπιπλέον ἐσκέπτετο ὁ Μουράτ ὅτι ἦτο δυνατὸν καὶ νὰ συμμαχήσῃ μετὰ τοῦ Δημητρίου κατὰ τῶν Οὐγγρῶν ἀποβλέπων οὐχὶ εἰς τὴν ὀλιγὴν δύναμιν τοιαύτης συμμαχίας, ἔσον εἰς τὴν ἠθικὴν ἐπίδρασιν ἣν ἔτι εἶχε τοιαύτη συμμαχία μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως τῶν

1. Ἀναμφιβόλως καὶ τῇ 1419 ὅτε ὁ Δημήτριος μετὰ Τούρκων ἐπέβη ἐν Πελοποννήσῳ κατὰ τοῦ Θωμᾶ δὲν κατεδικάσθη παρὰ τοῦ λαοῦ ἢ ἀνεθνική αὐτῆ ἀρχῆς του μόνον καὶ μόνον διὰτὶ ἀναίμων διηθηθήθη ἢ ὀψίς. Πρὸς ἀσφαλῆ ψυχολογικὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ ζητήματος τούτου ἴδὲ Παλαιολόγεια καὶ Πελοποννησιακά τόμ. 1, 289, 5 ἔ.

2. Hopf ἐν Ersch und Gruber Allgem. Encyclop. τόμ. 86, 111. πβ. Jorga, Geschichte des Osman, Reich. τόμ. 1, 480.

Ἑλλήνων, ἔσον ἐπὶ τῶν ἐπιερχομένων στρατιῶν ἔσον καὶ ὄλων τῶν ἄλλων χριστιανῶν τῆς Εὐρώπης. Διὰ τοῦτο πρότεινεν εἰς συμβιβασμὸν τῶν δύο ἀδελφῶν νὰ παραχωρήσῃ ὁ Δημήτριος εἰς τὸν βασιλέα Ἰωάννην τὴν ἀμειψητουμένην χώραν τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἔτι δ' εἰς τὸν Δημήτριον ἀντ' αὐτῆς ἰσην ἐτέραν χώραν ἐν τῇ μεσογαίᾳ ἐκ τῶν ἰδίων, ὀπισθνούμενος ὅτι μετὰ τὸν Οὐγγρικὸν πόλεμον μέλλει νὰ βοηθήσῃ αὐτὸν εἰς πραγμάτωσιν τῶν βλέψεων του.

«Ὁ βάρβαρος ἤξει μὲν παραχωρεῖν τὰ δελφῶ τῆς χώρας, ἔτι δὲ ἀντ' αὐτῆς ἐτέραν οὐκ ἐλάττω ἐν μεσογαίᾳ, ὀπισθνούμενος μετὰ τὸν πόλεμον βοηθήσῃν. Ἐπειδὴ γὰρ ἐκυνθάνετο ἀκριβῶς ἐπιόντας τοὺς Οὐγγρούς, τὸν μὲν βασιλέα δεῖν οὐκ ἔγωγε λυπεῖν, σὲ δὲ θεραπεύειν καὶ ἐπιμῶ χρησθῆναι ἄν πρὸς τὴν κατὰ βασιλέως ἀμυναν, εἴπερ αἰσθητοῦ αὐτοῦ εὐνοίας τοῖς ἐχθροῖς εἰσνηνοχότος καὶ βοηθείας. Ἐγὼ δὲ καὶ σὲ πολὺ τι αὐτῷ συμβαλέσθαι ἠλπίζω πρὸς τὸν πόλεμον συστρατεύοντα οὐ προσθήκη δυνάμεως, ἀλλὰ τῇ φήμῃ τοῦ καὶ τὸν βασιλέως ἀδελφὸν αὐτῷ συμμαχεῖν. Καὶ ἐδόκει δὲ τοῖς τε ἐπιούσιν ἔσασθαι ταύτῃ φοβερότερος καὶ τοῖς ἐν Εὐρώπῃ Χριστιανοῖς σύμμασιν εὐνοσιέροισ τε καὶ χρησιμότεροισ κεχρήσεσθαι εἰς τὰ παρόντα».

Ποῖα δ' ὑπῆρξεν ἡ ἀπάντησις τοῦ Δημητρίου εἰς τὰς προτάσεις ταύτας τοῦ Μουράτ; Ὁ Σχολάριος λέγει, ὅτι παρὰ τὸ δέλεαρ τοιούτων προτάσεων, καὶ παρὰ τὴν ῥοπήν ἣν συνήθως οἱ ἄνθρωποι ἔχουσι, προκειμένου νὰ φανῶσιν ἠττώμενοι ὑπὸ τοῦ ἀνταγωνιστοῦ, ἐξ αἰσχύνης νὰ προτιμῶσι νὰ διαπράξωσι καὶ τὰ μεγαλύτερα ὀλισθήματα, ὁ Δημήτριος δὲν προετίμησε τὸ προσιωτικὸν του συμφέρον ἀλλὰ τὸ «πᾶσι τοῖς Χριστιανοῖς». Πρέπει νὰ συμπαράνωμεν ὅτι ἀπέρριψε τὰς προτάσεις τοῦ Μουράτ.

«Ἀλλὰ σοῖς τοῦ πᾶσι Χριστιανοῖς συνόρισονος μᾶλλον ἢ εἰς ἴδιαν ἐμέλησεν ὠφελείας, οὐ χαλεπῶς ἄν τις ἠνέσχετο τοὺς γὰρ πλείους τῶν ἀνθρώπων ὀρῶμεν ἰσχυριζομένους ἐπ' οἷς ἄν ἔλοιτο τὴν ὀρχήν καὶ ὑπ' αἰσχύνης αὐτοῦ δόξαι τι ἠσσησθαι τῶν ἀνταγωνιζομένων τὰ μέγιστα ἔξαμαρτάνειν τε καὶ ἀκχεῖν, εἴγε συμβαλεῖ, προαιρουμένους».²

1. Ἀπόθ. 65, 20 ἔ.

2. Ἀπόθ. 65, 32 ἔ.

Ὁ Χαλκοκονδύλης ἐν 306, 22 βραχύτατα ἀφηγείται διὰ χωρήσας ὁ Δημήτριος τῆς Κων[πόλεως] «μετ' οὐ πολὺ, διαπρέσβευσάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ βασιλέα, ἦκε ἐς Βυζάντιον». Δι' ἐπιβραχυτέρων ὁ Συροπούλου ἀναφέρει ὅτι μετὰ τὸν πόλεμον ἐπηκολούθησα «διαλλαγή καὶ ἀγάπη πρὸς τὸν δεσπότην.»¹ Παρὰ δὲ τοῦ Σχολαρίου διδασκόμεθα διὰ ὁ Δημήτριος «ἐν ἰκέτου τάξει» ἠδ[υ]τομόλησε πρὸς τὸν ἀδελφὸν καὶ βασιλέα, ὅστις ἀναγνωρίσας τοῦ Δημητρίου τὴν ἀρετὴν, οὐ μόνον δὲν ἐμνησιμάκησα ἀλλὰ καὶ πολλὴν ἀγάπην πρὸς αὐτὸν ἐδείκνυε καὶ τιμὴν. Οὐδεμίαν ἔμως ἀπεράσισε νὰ κάμῃ ἐπανόρθωσιν εἰς τὸν Δημήτριον· οὐδεμίαν ἀποκατάστασιν εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Ἐύξεινου Πόντου, πράγμα τὸ ὁποῖον, φαίνεται, ἀνέμενε νὰ ἴδῃ ὁ Δημήτριος, ὡς καὶ οἱ περὶ αὐτόν, ταχέως πραγματοποιούμενον. Ἐνεκα ἔμως τῶν ὀλιγῶν οἰκογενειακῶν του ἀναγκῶν ὑπεχρεώτο ὁ Δημήτριος νὰ σιγᾷ, τὰς ἐλπίδας μόνον εἰς τὸν Θεὸν ἀναθέσας.

«Ἀλλὰ σύ γε ἐν ἰκέτου τάξει πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτομολήσας καὶ βασιλέα, οὐδὲ βουλευθέντι ἀν[τι]μνησιμακεῖν ἐπέτρεψας· ἠδ[υ]σθη γάρ σου τὴν ἀρετὴν καὶ χάριν ὡμολόγησι, τὰ πᾶσι λυσιτελέστατα ἤρημένῳ. Ἐπίλει μὲν οὖν σε καὶ εἶμα τότε εὐθύς, τῶν δὲ πρεπόντων οὐκ οἶδ' ὅπως καὶ μέχρι κλειότου ἐφείδετο. Προσηκε δὲ ἄρα μὴ παυμένῳ λυπεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ σῦνεσιν ἐπιδεδειγμένῳ μεγίστην καὶ ἐν ἔργῳ πλείστον ἐξενενηχότι τεκμήρια ἀρετῶν τὰ τε ὑπάρχοντα ἀποδοῦναι μετὰ προσθήκης καὶ ἐξ ἄλλων κερῶν καὶ ἄλλων ὡς πιστοτάτῳ. Οὕτω γὰρ καὶ τὸ θεῖον ἡμῖν ἰκέταις αὐτοῦ γινομένοις, ἐπειθεῖν τε ἐξαμαρτόντας μετανοῶμεν, οὐ συγγινώσκει μόνον, ἀλλὰ καὶ χάριν προστίθησι. Σὺ δὲ ἠνείχου ξυμκάσης σοι τῆς οἰκίας ἐνδεῆς πιεζομένης, καὶ καὶ εἰς τὸ θεῖον ἐλπίσαι προσεῖχες».²

Πόσος χρόνος παρήλθεν, οὕτω ἐν διαθεσιμότητι παραμένοντος τοῦ Δημητρίου, ἐκ τῶν πηγῶν δὲν μανθάνομεν. Ἀπὸ τοῦ 1443 ἔμως λήγοντος πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἐξατυλίχθη ἡ περίοδος τῆς νέας ρήξεως τῶν ἀδελφῶν Παλαιολόγων, Ἰωάννου Η', Θεοδώρου

καὶ Θωμᾶ. Καὶ περὶ τῆς νέας ταύτης ρήξεως ὀλίγα ἦσαν μέχρι τοῦδε γνωστά.

4. Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος μεταξὺ Ἰωάννου Η', Θεοδώρου, καὶ Θωμᾶ τῶν Παλαιολόγων (1443—1448)

Ἀπὸ τοῦ 1456, ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν, ἤρχισαν ἡ ἔρις τῶν νεωτέρων ἀδελφῶν τοῦ βασιλέως Ἰωάννου περὶ διαδοχῆς. Ὁ πρεσβύτερος Θεόδωρος εἰς τὰ πρεσβεῖα αὐτοῦ στηριζόμενος ἐπέτυχε τῇ 1436 τὴν συγκατάθεσιν τοῦ βασιλέως ἵνα ὡς διάδοχος τοῦ θρόνου παραμῆνῃ ἐν Κων[πόλει]. Διὰ νέας συμφωνίας τῶν ἀδελφῶν τῇ 1437 καθωρίσθη ἐν μὲν τῇ Κων[πόλει] νὰ παραμῆνῃ ὁ Κωνσταντῖνος, οἱ δὲ Θεόδωρος καὶ Θωμᾶς ἐν Πελοποννήσῳ. Κατὰ δὲ τὴν συμφωνίαν τοῦ 1442 ὁ μὲν Κωνσταντῖνος θ' ἀντικαθίστα ἐν Πελοποννήσῳ τὸν Θεόδωρον, οὗτος δὲ θὰ ἐπανήρχετο εἰς Κων[πόλιν].¹ Πράγματι τὸν δεκέμβριον τοῦ 1443 ὁ Θεόδωρος ἐφθασεν εἰς Κων[πόλιν].² Ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐκεῖνου βλέπομεν μίαν σειρὰν δολοπλοκιῶν τῶν ἀδελφῶν Θεοδώρου καὶ Θωμᾶ κατὰ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου. Ἀμφότεροι προσπαθοῦσι νὰ προσεταιρισθῶσι τὸν Δημήτριον ἤδη συνδιαλλαγέντα μετὰ τοῦ βασιλέως πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν ἰδίων αὐτῶν σκοπῶν. Ἐθοσύνται οἱ δύο ἀδελφοὶ εἰς σωμαχίαν μετὰ τοῦ Δημητρίου γινώσκοντες ὅτι οὗτος ἠδ[υ]καίετο ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ὅστις δὲν τὸν ἀποκατέστησεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Ἐύξεινου, καὶ παρέμενε δυσηρεστημένος. Τίνας ἔμως ἦσαν οἱ κρύφιοι οὗτοι σκοποὶ τοῦ Θεοδώρου καὶ Θωμᾶ, ὁ Σχολάριος δὲν λέγει ρητῶς· ἀλλ' ἡμεῖς ὑπονασθῶμεν αὐτούς, τὸ μὲν ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἀγώνων αὐτῶν περὶ διαδοχῆς, τὸ δ' ἐκ τινῶν ἄλλων τεκμηρίων. Οὕτω ὁ Δημήτριος, εἴτε διότι ἐσυκοφαντήθη παρὰ τῷ βασιλεῖ, εἴτε διότι ἀπλῶς ἐγνώσθη ὅτι ὁ Θεόδωρος ζητεῖ τὴν συνεργασίαν του, καταστάς ὑποπτος, φυλακίζεται ἐν Κων[πόλει] ὑπὸ τοῦ βασιλέως, μετ' αὐτοῦ ἔμως καὶ ὁ γυναικάδελφός του Ἀσάνης, αὐτὸς ἐκεῖνος, περὶ οὗ, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, ὁ Χαλκοκονδύλης λέγει ὅτι «μέγα ἐδύνατο ἐν Βυζαντίῳ καὶ ἐδόκει συμπράξιν αὐτῷ (τῷ Δημητρίῳ) τὰ πρὸς τὴν βασιλείαν.»

Ἐπειτα ὁ Θεόδωρος κατὰ τὴν σχεδιασθεῖσαν ἐπίθεσιν αὐτοῦ

1. Συροπούλου, σ. 318.

2. Αὐτόθ. 56, 4 ἐ.

1. Φραντζῆ 196, 6, ἐ. Χαλκοκονδύλη 306, 9 ἐ.

2. Φραντζῆ 196, 18.

κατὰ τοῦ βασιλέως «ἐώρα πολλοὺς» τῶν ἐν Κων(πόλει, «ἀποστασίαν ὀδύοντας»¹, ὅπερ δεικνύει εἰς τὴν ἀπέδωκεν ὁ Θεόδωρος. Ἄλλὰ καὶ τοῦ Βραχίος Χρονικοῦ τοῦ συνεχῆςδομήνου τῆ Δούκα Βοηθ. 511, 1 ἐ. ἢ εἰδησις: «ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ κύρις Θεόδωρος ὁ πορφυρογέννητος ὁ βασιλεὺς Μωραῖος ἀπῆλθεν εἰς τὴν Κωνσταντίνου πόλιν, ἵνα γένηται βασιλεὺς, καὶ ἀπέτυχεν τοῦ σκοποῦ· ἰβασίλευσε γὰρ κύρις Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ», ἀνήκει ἐνταῦθα. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν εἰ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰωάννου ἐπαδίσαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Ἰωάννου καὶ αὐτὴν τὴν ἐνωτάτην ἀρχὴν βίαν αὐτῶν καταλάβωσι. Ἄλλ' ἄς ἐξετάσωμεν τὰ καθ' ἕκαστα τῆς διαστάσεως τῶν τριῶν ἀδελφῶν ὡς ὑπὲρ τοῦ Σχολάρχου ἱστοροῦνται.

Ἐπανελθὼν εἰς Κων(πόλιν τῆ 1413 ὁ Θεόδωρος ὑπέβαλε, φαίνεται, ἐν πρώτοις αἰτήματά τινα εἰς τὸν βασιλέα, ὅτινα ὁμοῦς δὲν ἐξαπληρώθησαν· δι' ἃ ὁ Θεόδωρος διαστὰς «φανερῶς» πρὸς τὸν βασιλέα κατέλιπε τὴν Κων(πόλιν, πιθκνῶτατα, εἰς Σηλυμβρίαν ἀποχωρήσας, ἥτις κατὰ τὴν τελευταίαν συμφωνίαν τῶν ἀδελφῶν ἀνήκεν αὐτῷ. Τίνα ἦσαν τὰ αἰτήματα ταῦτα τοῦ Θεοδώρου δὲν λέγεται, εἰμὴ ὅτι ἦσαν παράλογα, «ἀδिका». Ὁ Δημήτριος κατὰ τὴν κρίσιν ταύτην συνετάχθη μετὰ τοῦ βασιλέως.

«Εἶτα ὁ μὲν Θεόδωρός σοι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν τέτακτο τῷ βασιλεῖ φανερῶς ἐξελεθῶν, οὐ δὲ μένων ἐμελλες συμμαχεῖν βασιλεῖ τε αὐτῷ καὶ τῷ δικαίῳ· καὶ οὕτω γε παρεκείασο. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀδικεῖσθαι μὲν σε εἰδὼς, λύειν δὲ τὴν ἀδικίαν οὕτω βουλόμενος, δεδιὼς δὲ μή τι καὶ ἀτυχεῖν προσηθείη καὶ τὰδελφῶν συνεξοργισ[η] τὴν ἀμυναν μάλα ἁδίσως, εἶργει τε ἐν τοῖς βασιλείοις καὶ φρουρὰν ἐφύλατται. Καὶ ἢ παρὰ τῶν ὄρκων ἀσφάλεια, φεῦ, δεινῶς ὑπεχώρει τῷ δέει, ὑποφομοῦντι μᾶλλον ἐξ ὧν ἔφερες πάσχων κακῶς ἢ ἐξ ὧν ἠγανάκτεις».

Ὅτι ὁ Δημήτριος ὑποπτος εἰς τὸν βασιλέα καταστάς συνελήφθη, παραδίδει καὶ ὁ Χαλκοκονδύλης, ὡς ἀνωτέρω ἐσημειώθη, ἠγνοεῖτο ὁμοῦς ἔτι καθιέρχθη ἐν αὐτοῖς τοῖς βασιλείοις, ὑπὸ φρουρᾶς φρουρούμενος.

1. Αὐτόθ. 57, 10 ἐ.

Καὶ ὁ μὲν Σχολάρχος δὲν κατονομάζει τὸν τρόπον τῆς ἀπειθραύσεως ἐκ τῆς εἰρκνῆς τοῦ Δημητρίου «ἰνῦσαι χειλεπώτατον», ὁ δὲ Χαλκοκονδύλης ἀποδίδει τοῦτον εἰς ἐπινόησιν τοῦ Ἀπᾶνη.

«Ῥύεται δὲ σε ὁ τῆς δικαιοσύνης ἔραρος καὶ τῶν ὄρκων· δραῖμα ἐπὶ νοῦν ἐμβλάδων, συνετώτατον μὲν διανοηθῆναι, ἀνῦσαι δὲ χαλεπώτατον, μὴ σὺν θεῷ καὶ τῇ παρ' ἐκείνου ροπή· καὶ ἔξω δειτῶν ὑπὸ θεοῦ γεγονόσ, οὔτε ἐμνητικέκησας οὐθ' ὑπ' ὄργης προήχθης τι καὶ ἀμύνασθαι, καιρὸν ἔχων ταῦτα ποιεῖν· ὁ γὰρ ἀδελφὸς ἐδεῖτό σου αὐτῷ συμμαχεῖν, πολλὰ ὑπισχνούμενος, εἰ διὰ σοῦ τευχηκῶς, ὡ· ἀπειθόμεν, δύναιτό σε ἀμείβεσθαι τὰ εἰδία»¹.

Ἀποδράσας ἐκ Κων(πόλεως ὁ Δημήτριος διαπεραιώθη νύκτωρ εἰς Γαλατᾶν, ὡς λέγει ὁ Χαλκοκονδύλης². Ἐκείθεν ὁ Δημήτριος ἀπορρίψας τοῦ Θεοδώρου τὴν περὶ συνεργασίας πρότασιν, ἀμνηστικακός, «διαπερσεβευσάμενος» πρὸς τὸν βασιλέα Ἰωάννην, «ἔτυχεν εἰρήνης».

«Ἄλλὰ τότε μᾶλλον ἢ πρόσθεν εὔνοος τε τῷ βασιλεῖ καὶ ὠφέλιμος πεφηνῶς, ἔδειξας ἐκεῖνα συκοφαντίαν μὲν ὡς ἀληθῶς τῶν κατηγορηκῶτων καὶ σκευωρίαν ἀσύστατον, μικροψυχίαν δὲ καὶ δέος ἀδελῆς τοῦ πιστεύσαντος»³.

Ὁ βασιλεὺς τότε Ἰωάννης τὴν ἀφογὸν πρὸς αὐτὸν τοῦ Δημητρίου διαγωγὴν, ὅπερ ἀνεβάλλετο ἀπὸ τοσοῦτου χρόνου, τὴν παραχώρησιν δηλαδὴ τοῦ Εὐξείνου Πόντου εἰς τὸν Δημήτριον δὲν ἐπέτέλεσε, ἠναγκάσθη ὁμοῦς νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὰς «νήσους», εἰς ἀμοιβὴν τῆς πρὸς αὐτὸν πίστεως.

«Καὶ ὁ βασιλεὺς ὥστε μὲν δεῖν ὀψὲ τὰ δίκαια πράττειν, τὴν δὲ τὰδελφοῦ θεραπεύων νέμεσιν, ἐν δεινῷ τὴν σὴν εὐδοκίμησιν ποιουμένοι, ἐδίδου μὲν αὐτίκα τὰς νήσους, τὴν δὲ προκέραν ἀρχὴν ἀνέβαλεν.»⁴ Τίνας δὲ νήσους νοεῖ ἐνταῦθα ὁ Σχολάρχος; Βεβαίως

1. Αὐτόθ. 56, 25 ἐ.

2. Χαλκοκονδύλης, ΒΟΙ, 5 πβ. Ἱστορ., ἐνθ' ἀνωτ. τόμ. 86, 110. Σημειωτέον ὅτι ὁ Δημήτριος καὶ ἄλλοτε, τῆ 1413 πολιορκουμένης τῆς Κ(πόλεως, «ἀπέδρα ἐν τῷ Γαλατᾷ» κατὰ Συρόπουλον σ. 8.

3. Αὐτόθ. 56, 33 ἐ.

4. Αὐτόθ. 57, 3 ἐ.

δὲν πρόκειται περὶ τῶν Μικρασιατικῶν, ὡς ἡ Λέσβος ἐπέλει τότε ὑπὸ τοῦ Γατελοῦζου, ἀλλὰ περὶ τῶν Θρακικῶν, ὡς τὴν Λήμνον, Ἰμβρον καὶ Σαμοθράκην βραδυτέρων, ἐν ἔτει 1462, πρὸς ζωάρκειαν ἔδωκε πάλιν τῷ αὐτῷ Δημητρίῳ ὁ Σουλτάνος Μωάμεθ ὁ κατακτητής.¹

Ἐκαὶ «ὑπακούσας» μετέβη ἐκ Κων/πόλεως ὁ Δημήτριος, ἐνθα παρέμεινε μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Θεοδώρου, ἐπελθόντος ἐν τῇ Σηλυμβρίᾳ τὸν Ἰούλιον 1448². Καθ' ἅπαντα δὲ τὸν χρόνον τούτου ὁ Δημήτριος δὲν ἔπαυσε νὰ δέχεται ἀλλεπαλλήλους προτάσεις παρὰ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Θεοδώρου καὶ Θωμᾶ περὶ συνεργασίας κατὰ τοῦ βασιλέως. Οὕτω ὁ Θωμᾶς πρῶτον δι' ἐπιστολῶν καὶ πρεσβειῶν ἐπηγγέλλετο πολλά, ἂν ὁ Δημήτριος ἐδέχεται νὰ συνεργήσῃ· οὐδεμίας ὅμως ἐτυχὲν ἀπαντήσεως παρὰ τοῦ Δημητρίου. Ἐπειτα ὁ Θεόδωρος προσεκάλεσεν εἰς Σηλυμβρίαν τὸν Δημήτριον, νομίζων εἰ ἐπέστη ἡ ὥρα τῆς ἐπιθέσεως αὐτοῦ κατὰ τῆς Κων/πόλεως, ἐπειδὴ ἐμάνθανεν ὅτι πολλοὶ τῶν ἐν Κων/πόλει ἔρρεπον εἰς ἀποστασίαν. Ἄν καλῶς ἐρμηνεύω τὸ καίμενον τοῦ Σχολαρίου, ἡ σύγκρουσις τῶν δύο ἀδελφῶν μόλις ἀπεσοδήθη. Ὁ Δημήτριος ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν καὶ ἀνεχώρησε διὰ Σηλυμβρίαν. Πρὸ τῆς ἀφίξεως ὅμως τοῦ Δημητρίου, διττὸν ἀτύχημα ἐπληξε τὸν Θεόδωρον· ἀπ' ἐνός ἀποστασία ἐξερράγη ἐν Σηλυμβρίᾳ κατὰ τοῦ Θεοδώρου, ἔπειτα προσβληθεὶς ὑπὸ λοιμῶδους νόσου αὐτὸς ἀπεβίωσε.

«Ἵπακούσαντι δὲ σοὶ καὶ ἐν ταῖς νήσοις ὄντι οὐκ ἔπαύετο ἐπισιτέλλων αὐθις καὶ πρεσβευόμενος ὁ νεώτερος, τί μὲν οὐ διδούς, τί δὲ οὐκ ἔπαγγελόμενος εἰς τὸ μέλλον; Ἄλλ' ἐκείνῳ μὲν οὐδ' ἠξίωσας ἀποκρίνασθαι, τῷ δὲ πρεσβυτέρῳ μεταπεμπομένῳ σε ἐπὶ τῇ αὐτοῦ ὠφελείᾳ, ἐπεὶ ἔδρα πολλοὺς ἀποστασίαν ὠδίνοντας, εἰ καὶ τὸ πρᾶγμα οὐκ εἰς μακρὰν ἀντέστραπτο, καὶ ἔδει δὴ τῆς σῆς συνουσίας αὐτῷ, σὺ μὲν ἐπαίθου καλῶς ποιῶν, ἡ δὲ χρεία καὶ πρὸ τῆς καθόδου ἐπέπαυτο, θανάτῳ κεραιμένης τῆς μάχης.»³

Ὁ βασιλεὺς ὅμως Ἰωάννης παρὰ ταῦτα ἀνευ μνησικακίας δέχε-

1. Φραντζῆ, 413, 23ε.

2. Φραντζῆ, 203, 10ε.

3. Αὐτόθ. 67, 6ε.

ται πάλιν εἰς τὴν Πόλιν τὸν Δημήτριον καὶ πᾶσαν εὐνοίαν εἰς αὐτὸν ἐπιδαφιεύσαι. Τότε δὲ καὶ τὴν ἀπόφασιν εἶχε λάβει νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ ὑπεσχημένα τῷ Δημητρίῳ περὶ ἀποκαταστάσεως αὐτοῦ εἰς τὴν προτέραν ἀρχὴν τοῦ Εὐξείνου· ἀλλ' ὁ θάνατος προλαβὼν ἀνήρπασε τὸν βασιλέα.

«Ὁ δὲ καὶ οὕτως ἄσμενος ὑπεδέχτό σε, οὐδὲν ἴτι οὐκ ἔποιε βιαιτικῶς εἰς εὐνοίας ἐπίδειξιν. Ἐμεῖλα δὲ αὐτίκα καὶ τὰς ὑποσχέσεις ἔργῳ πληροῦν καὶ τὰς πόλεις ἐκείνας παραδιδόναι, γραφῇ γὰρ πάλαι ἐδέδοντο· ἀλλ' ἐν τούτοις καὶ αὐτὸς θανάτῳ ἀνήρπαστο»¹.

Ὁ Χαλκοκονδύλης παρέχει τὴν εἴησιν ὅτι ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ἐπανελθόντα ἐκ Γαλατῶν τὸν Δημήτριον, ὅπου εἶχεν ἀποδράσει, ἀπέστειλεν εἰς τὴν τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἀρχὴν², νομίζω ὅμως ὅτι ὁ Χαλκοκονδύλης συγχέει δύο γεγονότα, τὴν παραχώρησιν τῶν Θρακικῶν νήσων εἰς τὸν Δημήτριον καὶ τὴν ἐπικειμένην, ἀλλ' ἐν τέλει ματαιωθεῖσαν, ἀποστολὴν τοῦ Δημητρίου εἰς Εὐξείνον Πόντον. Ἡ μαρτυρία τοῦ Σχολαρίου οὐδεμίαν δύναται νὰ τύχῃ ἀμφισβητήσεως³.

5. Τὰ ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως Ἰωάννου μέχρι τῆς εἰς Πελοπόννησον ἀναχωρήσεως τοῦ Δημητρίου (1448—1449).

Δεκατρεῖς ἡμέρας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως Ἰωάννου ἐφύλασεν ἐκ Πελοποννήσου ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Θωμᾶς, οὐδὲν γινώσκων περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ⁴. Ἐν τῷ μεταξύ ὅμως ὁ παρὼν κατὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς αὐτοῦ Δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δραστηρικῶς ἐνήργουν, κατὰ Φραντζῆν, περὶ ἀναγορεύσεως τοῦ Δημητρίου εἰς βασιλέα⁵. Ὁ Θωμᾶς ὅμως διημφεοδῆται πρὸς τὸν Δημήτριον τὴν βασιλείαν, «κατέσιη εἰς διωφορὰν Δημητρίῳ τῷ ἀδελφῷ περὶ τῆς βασιλείας» λέγει ὁ Χαλκοκονδύλης⁶.

1. Αὐτόθ. 57, 14ε.

2. Χαλκοκονδύλη, 307, 7.

3. Σημειωτέον ὅτι καὶ ὁ Ἄ. Μομφερράτος ἐν τῇ μελέτῃ, Οἱ Παλαιολόγοι ἐν Πελοποννήσῳ, ἐν Ἀθήναις 1913, σ. 71 ἀποδέχεται ὅτι ὁ Δημήτριος Παλαιολόγος ἀνάλαβε τότε τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ ἀρχὴν. Ἄλλ' ἐν τῇ Ἐκδόσει τοῦ Σχολαρίου ἰσητῶς τὸ ἀντίθετον βεβαιούται.

4. Φραντζῆ, 204, 2ε.

5. Φραντζῆ, 204, 9ε., πρ. Χαλκοκονδύλη, 374, 11ε.

6. 374, 11ε.

Ἄλλὰ προσεῖξει τῆς ἀγίας δεσποίνης καὶ τῶν τιῶν αὐτῆς τῶν δευκοιῶν καὶ τῶν ἀρχόντων βουλήν καὶ γνώμην τῷ ἀμεινῷ ἐβουλήθησαν ἀκούσασθαι ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ τὸ πρωτεύειον τοῦ χρόνου καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ἀγάπη τῶν ἐν τῇ Πόλει σχεδὸν πάντων τὸν κύριον Κωνσταντῖνον διὰ τὸν βασιλέα κρίνουσιν, ἵνα κἀκεῖνος ἐπίσταται τοῦτο»¹

Ὁ Σουλτάνος τότε λαθὼν γνώσιν παρὰ τοῦ πρῶτος Φραντζῆ τῆς ἐν Κων)πόλει καταστάσεως «ἐνεκύρωσε» τὴν περὶ ἀναγορεύσεως τοῦ Κωνσταντῖνου ἀπόφασιν τοῦ λαοῦ. Ἡ συγκατάθεσις αὕτη τοῦ Σουλτάνου Μουράτ ἔλυσε τὸ ζήτημα τῆς διαδοχῆς τοῦ Ἰωάννου. Ἐυλόγως διὰ τοῦτο ὁ Ιουίτσα λέγει ὅτι ἠπειλεῖτο νέος ἐμφύλιος πόλεμος τῶν τριῶν ἀδελφῶν Δημητρίου, Θωμᾶ καὶ Κωνσταντῖνου ἂν μὴ ἐπενέβαινεν ὁ Σουλτάνος»²

Ἡ δὲ νέα πηγὴ τοῦ Σχολαρίου ἀντιθέτως τῆς τοῦ Φραντζῆ καὶ Χαλκοκονδύλη λέγει ὅτι ἡ μεγάλη πλειονότης τοῦ λαοῦ ἐξεφράσθη ὑπὲρ τοῦ Δημητρίου, τοῦτον προχειρίζουσα εἰς βασιλέα³. Ἄν δὲ ἡ ἐπιθυμία τοῦ λαοῦ δὲν ἐπραγματοποιήθη τοῦτο ἀφείλετο εἰς ἀρνήσιν ἢ ἀποδεχθῆ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τοῦ Δημητρίου. Οὗτος δηλαδὴ ἀρνήθεις νὰ λάβῃ τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν περιωρίσθη ἀπλῶς εἰς τὸ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν βασιλείαν εἰς χεῖρας τοῦ ἀπόντος ἐκ Κων)πόλεως πρεσβυτέρου τοῦ ἀδελφοῦ Κωνσταντῖνου, οἷον ἐπίτροπος αὐτοῦ μέχρι τῆς ἀφίξεώς του καταστάς.

«Ὁρξιστο μὲν γὰρ ὁ βασιλεύς. Σοὶ δὲ πλὴν ὀλίγων ἅπαντες οὐνεβούλευον τὴν μείζω λαμβάνειν προσηγορίαν ἐν χειροῖν εἶσαν, ἦν καὶ ἰδιώταις ἀρπάσασιν ἔσθ' ὅτι οὐ μετεμέλησε· σοὶ δὲ ἔφασκον βασιλεύς μὲν ὁ πατήρ, ἀδελφὸς δὲ ὁ πρὸ μικροῦ βεβασλευκῶς, τὸ δὲ θνήσκοντι παρόντα τυχεῖν καὶ τὸ τῶν πραγμάτων ἀχθῆς διενεγκεῖν οὐδὲν ἤτιον εἰς δικαίωμα ἔσται σοὶ τῶν ἐκ τοῦ χρόνου πρεσβείων, καὶ τοιούτοις τισὶν ἠρέθιζόν σου τὴν γνώμην φανερωῶς

1. Φραντζῆ 204,16ε.

2. Geschichte des Osman. Reich. 1.453.

3. Ὁ Ἄ. Μομφερράτος ἐν τῇ μελέτῃ, Οἱ Παλαιολόγοι ἐν Πελοποννήσῳ, ἐν Ἀθήναις 1913, σ. 75 ἀνακριβῶς γράφει ὅτι «ὁ Δημήτριος εἶχε κόμμα ἐν τῇ Πόλει σχηματίσθαι τῇ βοήθειᾳ τῶν Τούρκων ἀρχαίων φίλων του».

ἐπιχειρῆσαι τοῖς μείζοσιν. Ἄλλὰ σὺ γε τῇ σουτοῦ φύσει μᾶλλον χρησάμενος, εἰ δὲ ἔδει τι καὶ συμβούλιον, οὐ τοῖς ἑσφοκινδύνοισι τούτοις, ἀλλὰ τοῖς σωφρονεσκότοις προσεσχηκῶς, καὶ τὴν μὲν βασιλείαν προσήκειν μᾶλλον τῷ τοῦς ἀρχομένους προαιρουμένῳ σώζειν ὑπερὶ φῶς, τὸ σχῆμα δὲ οὐ συνοίσειν τῷ φιλονεικίαν καὶ φθορὰν μνωμένῳ τοῖς πράγμασιν, ἐκ τῆς τῶν ὄλων σωτηρίας καὶ ἀσφαλείας ὧν δειν λαμβάνειν μᾶλλον τὴν εὐκλείαν καὶ τὴν δόξαν. Καὶ διὰ τοῦθ' εἰρημῶνι θαυμασίῳ πᾶσιν ἐπιεξήλθεσ τοῖς πράγμασιν, ἀψάμενος μὲν οὐδαμῇ τῶν κοινῶν, πρῆσβευόμενος δὲ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, ἀντιπεξῶν δὲ τοῖς πολεμίοις γενναίως καὶ τῆς τῶν τειχῶν ἐπιμιλόμενος φυλακῆς καὶ τῷ μείζονι τῶν ἀδελφῶν τὴν βασιλείαν συγκατακτώμενος, ὥσπερ ἐπίτροπος τῆς τῶν ὄλων σωτηρίας καὶ φυλακῆς τῇ πόλει καταστάς ἐκ Θεοῦ»¹.

Ἡ σπουδαιότερα εἰδησις τοῦ χωρίου τούτου τοῦ Σχολαρίου εἶναι ὅτι ὁ Δημήτριος μέχρι οὐ φθάσῃ εἰς Κων)πολιν ὁ Κωνσταντῖνος «ἐπροσβέυετο ὑπὲρ τῆς εἰρήνης». Ποίας εἰρήνης πρέπει γὰρ νοήσωμεν ἐνταῦθα; Ἀναμφιδόλω; πρόκειται ἐνταῦθα περὶ διαπραγματεύσεων περὶ εἰρήνης μετὰ τῶν τούρκων. Διότι ὁ Χαλκοκονδύλης ἀναφέρει πράγματι κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον τοῦ Μουράτ στρατεῖαν κατὰ τοῦ Βυζαντίου. «Ἄμουράτη; δὲ ὡς ἔβανῆκει εἰς τὰ βασίλεια, οὐ κολλῶ ὑπερον ὄρμητο μὲν ἐπὶ Βυζάντιον στρατεύεσθαι, τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἑλλήνων βασιλέως Ἰωάννου καὶ ἐπὶ Κωνσταντῖνον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὡς ἐχώρησεν ἡ βασιλεία.»²

Ὁ Δημήτριος λοιπὸν κατὰ τὴν Ἐκθισιν τοῦ Σχολαρίου ἔχει μόνον ἐπροσβέυετο ὑπὲρ τῆς εἰρήνης πρὸς τοὺς τούρκους ἀλλὰ συγχρότως «ἀντιπεξίηκε τοῖς πολεμίοις γενναίως» καὶ «τῆς τῶν τειχῶν ἐπεμελεῖτο φυλακῆς.» Ποῖον δ' ὀπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα τῶν διαπραγματεύσεων ἐκείνων; Ὅτι ἐναυάγησαν αὐταὶ τὸ συνάγομεν καὶ ἐκ τῆς ἐκθέσεως τοῦ Σχολαρίου καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἅμα ἐπανελθὼν ἀνειρημένος βασιλεύς ὁ Κωνσταντῖνος εἰς Κων)πολιν διεπραγματεύθη ἀμέσως καὶ ἐπέτυχεν εἰρήνην πρὸς τὸν Μουράτ.

1. Αὐτόθ. 57,29ε.

2. Χαλκοκονδύλης, 373,16 ε. (ἀνακόλουθον τὸ χωρίον).

«τὸν δὲ Κωνσταντῖνον κέμψαντες οἱ τῆς Κωνσταντίνου ἡγαγον αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, καὶ πρόσβεις σταίλας εἰς τὸν Μουράτ καὶ δεξιώσας αὐτὸν σὺν δώροις καὶ μειλιχίοις λόγοις εἰρήνευσεν αὐτόν, ἄρας ἐκ μίσου πάντα παρεληλυθότα σκάνδαλα» λέγει ὁ Δούκας.¹

Ἐπειδὴ δ' ἀκριδῶς ἐναυάζησαν αἱ περὶ εἰρήνης διαπραγματεύσεις τοῦ Δημητρίου διὰ τοῦτο καὶ ἡ περιοικὴς τῆς Κων[πόλεως] ἐδηλώθη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ κατὰ τῶν Βυζαντιακῶν νήσων, τῶν Θρακικῶν, ἐπελθόντες οἱ Τούρκοι τὰς ἡγήμωσαν δεινῶς.² Ἡ δὲ διακοπή τῶν διαπραγματεύσεων ὠφέλιμα εἰς τοὺς συκοφάντας τοῦ Δημητρίου, οἵτινες κατηγοροῦντες αὐτὸν ὅτι ἐνοσφίεθη ἤδη τὴν βασιλικὴν ἀρχήν, τὴν ἀνήκουσαν εἰς τὸν Κωνσταντῖνον, ἔγιναν αἰτία νὰ χαλαρωθῇ ὁ ζήλος τοῦ Δημητρίου εἰς ἐξυπαρέτησιν τῶν συμφερόντων τῆς πατρίδος.

«Καίτοι συνέλαττον μὲν οἱ συκοφάνται πολλά, ταράξαι τὴν αἴν γνώμην βουλόμενοι, ἀλλὰ σύ γε ἀκλόνητος ἦσθα· οὐ γάρ σε ἐλάνθανεν οὐδὲν ταῦτα ἐσπείροτο τὴν ἀρχὴν καὶ ὅσοι τὰ σπειρόμενα λαμβάνοντες ἔσχερον καὶ ὄτου χρόν. Καὶ ἔγωγε νῆ τὴν Ἰερὴν ἀλήθειαν πολλάκις ἐξεπεκλήγγμην σου τὴν καρτερίαν πολὺ μᾶλλον ἢ τὴν ἄλλην μεγαλοψυχίαν καὶ πρόνοιαν· καὶ αἰδοί μιν πάνυ καλῶς, ὥς εἰ μὴ τῶν συκοφαντῶν αἱ βροαὶ καὶ προσενοχλήσεις ἐκόλυον, καὶ ἐξορωμενέστερον τῶν πραγμάτων ἡμμένος συνθήκας τε ἐποιεῖς πρὸς τοὺς πολεμίους ἡμῖν καὶ τὴν ἀρχὴν ὑγιαίνουσαν τοῖς ἔλοις ἀπεδίδους ἂν ἤκοντι ἐκ Πελοποννήσου τὰδελφῶ τε καὶ βιαιεῖ καὶ οὐτ' ἂν ἡ περιοικὴς ἐκείροτο πάσα, οὐτε ταῖς νήσοις ἂν τὸ δεινὸν ἐπῆε. ἐκεῖνο, οὐδέποτε αὐταῖς ὁμοίως ἐφ' ἡμῶν ἐπεληλυθός»³

Σταφθεῖς ἐν Μυστρᾷ τῇ 6 Ἰανουαρίου 1449 ὁ Κωνσταντῖνος βασιλεὺς, δι' οὗς λόγους ἐν ἐτέρᾳ μου μελέτῃ διέλαβον⁴, τῇ 12 μαρτίου ἔφθασεν εἰς Κων[πόλιν], ἐνθα εὗρε τοὺς δύο αὐτοῦ ἀδελφοὺς Δημήτριον καὶ Θωμά.

1. Δούκα Bonn. 223,20ε.

2. Περὶ τῶν δρώσεων τούτων, ἐκ τουρκικῶν πηγῶν οὐδὲν εἶναι γνωστὸν.

3. Αὐτόθ. 58,15ε.

4. I. K. Βογιατζίδου, Τὸ ζήτημα τῆς σκέψεως Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, ἐν Λαογραφίᾳ τόμ. 7,422ε.

«Μετα δὲ τὴν ἡμετέραν ἀφίκεσιν Ἐφραντζῆς,¹ τὸν αὐτῶν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν κύριον Θωμά τὸν αὐθεντικώτατον εἰς τὸ δεσποτικὸν ἀξίωμα ἀνεβίβασε καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει ἐν μηνὶ αὐγούστῳ ἐξεληθὼν τῆς Πόλεως ὁ προσηρθεὶς δεσπότης κύριος Θωμάς ἀπῆλθεν εἰς Πελοπόννησον· τῇ δὲ πρώτῃ Σεπτεμβρίου τοῦ 1449 ἔτους ἐξῆλθε καὶ ὁ δεσπότης ὁ προφυρογέννητος κύριος Δημήτριος καὶ ἀπῆλθε κίκεινος εἰς Πελοπόννησον».

Ἡ δ' Ἐκβασίς τοῦ Σχολαρίου διδάσκει ἡμᾶς τὰ ἑξῆς.

Συσκέψεως γενομένης, καθ' ἣν παρίστησαν ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, οἱ δύο δεσπότες καὶ ἡ σύγκλητος, ἦτις ὑφισταμένη μέχρι τούτων τῶν χρόνων δὲν ἦτο ἀλλ' ἡ σύνοδος τῶν ἀνωτέρων ἀρχόντων τοῦ κράτους,² προετάθη τὸ ζήτημα τῆς ἀρχῆς τοῦ Δημητρίου· ἂν δηλαδή ἐπρεπεὶ ὁ Δημήτριος ν' ἀπέλυθαι εἰς Πελοπόννησον, διαιρουμένης τῆς ἀρχῆς αὐτῆς εἰς δύο, ὧν τὸ μὲν εἰς τὸν Θωμά, τὸ δ' εἰς τὸν Δημήτριον νὰ δοθῇ, ἢ ν' ἀποκατασταθῇ οὗτος εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ ἀρχὴν τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἐν τῇ συσκέψει ὁ Δημήτριος πρόεδυλεν ὅτι τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος ἀπῆλθει ν' ἀναλάβῃ τὴν ἀρχὴν τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τοῦτο ἕμως ἀπήρσκειν εἰς τὴν πλειονότητα τοῦ συμβουλίου. Διακρίνω δὲ τοὺς λόγους δι' οὓς ἐν τῇ βασιλικῇ συμβουλίᾳ ἀπερρίφθη ἡ πρότασις περὶ ἀποκαταστάσεως τοῦ Δημητρίου ἐν τῇ Εὐξείνῳ. Ἡ πλειοψηφία δηλαδή ἔχουσα ὑπ' ὄψει τὰς προτέρας σχέσεις τοῦ Δημητρίου καὶ Μουράτ κατὰ τὸ 1442, δε' ἤρχεν ἐν Εὐξείνῳ ὁ Δημήτριος, ἐδίστασε ν' ἀναθέσθαι πάλιν εἰς τὸν Δημήτριον τὴν αὐτὴν ἀρχὴν, προτιμῶσα τὴν παραχώρησιν τῆς Πελοποννήσου. Ἀντιθέτως ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως τοῦ Δημητρίου συνηγόρουσαν τὰ ἑξῆς. Ἐν δηλαδή ἀπερχομένων τῶν ἀδελφῶν Δημητρίου καὶ Θωμά εἰς Πελοπόννησον ἤθελον ἐπέλθει εἰς τὸν βασιλέα ἀπευκτατὸν τι ἐν Κων[πόλει], τί ἔμελλε νὰ συμβῇ; Ἦτις τότε θὰ ἔσωζε τὰ πράγματα μὴ ὑπάρχοντος βασιλικοῦ διαδόχου; Καὶ δὲν ἐπίβηκεν ἡ στοιχειώδης πρόνοια νὰ παραμείνῃ εἰς τῶν ἀδελφῶν τοῦ βασιλέως ἐν Κων[πόλει]; Ἐπρεπε νὰ ἐπαναληφθῇ ὅτι

1. 206, 6 ε.

2. O. Elisson, Der Senat im oströmischen Reich σ. 29ε., πβ. Φραντζῆ 206,15.

ἐπὶ τοῦ τελευταίου βασιλέως Ἰωάννου Η' συνέβη, ἀποθανόντος ἀνευ διαδόχου; Ὁ μὲν Θεόδωρος εἶχε προαποβιώσει, ὁ Θωμάς καὶ Κωνσταντῖνος μακρὰν ἐν Πελοποννήτῳ ἤρχον, μόνος δὲ ὁ Δημήτριος κατὰ τύχην εὐρέθη τότε ἐν Κων]στάλει. Καὶ δὲν ὑπῆρχε φόβος μήπως, τῶν Γούρκων πάντοτε ἐναδρευόντων, εὐρέθῃ ἢ κραινέουσα ἀκροστώτης; Καὶ δὲν ἔπρεπε γὰρ ἔχωσιν ὑπ' ὄψει ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ τὰ μὲν τῶν πολεμίων καθίσταντο ἰσχυρότερα, τὰ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἀδρανέστερα, ἕνεκα πολλῶν λόγων; Ταῦτα πάντα ὅμως τὸ βασιλικὸν συμβούλιον δὲν ἤθελε γὰρ λάθῃ ὑπ' ὄψει, ἐπιμένον εἰς τὴν ἀκομάκρυσιν τοῦ Δημητρίου εἰς Πελοπόννησον. Καὶ ὁ Δημήτριος συνημερωθῆναι πρὸς τὴν ἀπόφασιν τοῦ συμβουλίου.

«Ἐπειδὴ δὲ ἔδει κοινῇ βουλευσασθαι συνελθόντας, κότερον δεῖ σε εἰς Πελοπόννησον ἀπέραι ἢ μένειν ἀπολαύοντα τῆς προτέρας ἀρχῆς, τὸ μὲν τῷ ὄντι συμφέρον οὐκ ὠνήσας προκινῆναι, καίτοι γε ἐγνώσασκε οὐκ ἀρέσων, ἔτοιμος δὲ ἦσθα πράττειν ὅ,τι ἂν τοῖς ἄλλοις συμφέρον κριθείη...» Ἐπειτα καὶ εἶπε ἀπευκτὸν μὲν οὐ μέντοι γε καὶ παρὰ δόξαν συμβαίη, εἶναι αὐτίκα ἐν ἡμῖν ὅ,τι ἂν ἀντιλήψαιτο τῶν πραγμάτων, καὶ μή, ἃ ἠλγοῦμέν τε ἐπὶ τοῦ προτέρου βασιλέως καὶ ὠνειδίζομεν καὶ ἐμαντευόμεθα, καὶ ἔσονται δὴ οὕτω, ταῦθ' ὑποσώψομεν, εἴγε συμβαίη, μηδὲ τῇ κείρῃ ὠφελιμένοι, ὅτ' ἴσως καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν μὲν ἰσχυρότερα, τὰ δ' ἡμέτερα ἀδρανέστερα ἴσονται πολλῶν ἕνεκα ἀπερ' ἔργον ἂν εἴη ἐπεξίεναι ταῦτά γε τοίνυν ἐξὸν γίνεσθαι οὕτω καὶ σὲ ἀπηλλάχθαι πόρων, ἐπεὶ μὴ ταῦτα ἔδωκε τῷ συνεδρίῳ, ἀλλ' ἃ ἐγένετο, καὶ εἴη γε ἐπ' ὠφελείῃ, ὑπήκουσάς τε, οὐ γὰρ ὄφου λοιπὸν ὀφλήτην εἰ καὶ τι ἄλλο συμβαίη, καὶ ὅπως ἂν εἰς Πελοπόννησον μικρὰ πεινῶς ἀφίκοιτο τοῦ γιγνομένου ἐσπούδακας· τοῦτι γὰρ λοιπὸν ἦν· κἂν τούτῳ τοίνυν τῷ μέρει ὑπὸ τῶν κλειόντων ἐπεβουλευού»¹.

Ἀφοῦ δὲ ὑπὸ τοῦ συμβουλίου ἀπεφασίσθη ἡ ἀκροστολή τοῦ Δημητρίου εἰς Πελοπόννησον ἐγενήθη τὸ ζήτημα, ὑπὸ τίνα ἰδιότητα πο. ἀπεστέλλετο ὁ Δημήτριος. Ὁ μὲν Χαλκοκονδύλης ἀπλῶς λέγει ὅτι αἱ ἀδελφοὶ Δημήτριος καὶ Θωμάς «διείλοντο σφίσι τὴν Πελοπόννησον»², ὁ δὲ Φραντζῆς σιωπᾷ³. Ἄλλ' ἢ Ἐκθέσις τοῦ Σχο-

λαρίου βητικῶς λέγει ὅτι εἰς τὸν καθορισμὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Δημητρίου ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψει: α) ὅτι ὁ Δημήτριος ἔδεδχετο γὰρ παραιτηθῆναι οἰκαιοθελῶς τῶν δικαιωμάτων του ἐπὶ τῆς ἐν τῷ Ἐδέσῳ Πόντῳ ἀρχῆς, ἀμέσως συνδεομένης μετὰ τοῦ ζητήματος τῆς διαδοχῆς τοῦ θρόνου. β) ὅτι ὁ Δημήτριος ἦτο κρεσύτερος ἀδελφὸς τοῦ Θωμά. γ) ὅτι δὲν ἔπρεπε κατὰ τὸν καθορισμὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Δημητρίου γὰρ ἐκκαυθῆναι ἢ ἀντιζηλῆσαι τοῦ Θωμά. Ἐκ τούτων λοιπὸν εἰ. κάζω ὅτι ἢ γὰρ ἢ ἀποταχθεῖσα εἰς τὸν Δημήτριον θὰ ἦτο μάζων τῆς εἰς τὸν Θωμᾶν· πρὸς ἰκανοποίησιν δὲ τῆς φιλοτιμίας τοῦ Θωμά συγκατατέθη ὁ Δημήτριος ν' ἀφήτῃ τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς τῶν χωρῶν εἰς τὸν Θωμᾶν. Οὕτω ἐπῆλθεν ἐν τῷ βασιλικῷ συμβουλίῳ συμφωνία.

«Ὁ δὲ βασιλεὺς πάνυ ἐννοῶν τὰ δέοντα καὶ πράττειν βουλόμενος, οὐ γὰρ ἐλελήθει αὐτόν, εἴ γε μηδὲ πάντα; οἷς, τι τοῦ δικαίου ἐμέλησεν, οἷω σε ἀχίματι ἔδει ἐπὶ τὴν τῆς Πελοποννήσου ἀρχὴν ἐκπέμπεσθαι, ἀντὶ τῶν ἐνταῦθα δικαίων ἢ, εἰ βούλει γε, καὶ διὰ τὸ τοῦ χρόνου κρεσβεῖον, ὃ τοσούτα δύναται, ὡς εἰκόσ. Τῷ μόντοι γε συνεδρίῳ συγκατέεις ἃ τοῖς συνεδρευούσιν ἔδωκε, δίκαιά τε ὄμοῦ καὶ τῇ κείρῃ τῶν ἀδελφῶν εἰρήνῃ συνοίσοντα, ταῦτ' ἐπιεικῶς σε καίθειν, καὶ αὐτὸς ἐπειθὸς εὐνοίᾳ τῇ πρὸς αὐτόν, καὶ τῷ νεωτέρῳ συνεχῶρις ἃ ἔχειν ἐβούλετο»¹.

Ἡ ἐπελθοῦσα δὲ συμφωνία δι' ἔρκων ἠσφαλίσθη, περὶ ὧν ὁ Φραντζῆς λέγει:

«Καὶ συμβίβασες μεθ' ὅρκων φρικτῶν πρὸ τοῦ ἐξελεῖν αὐτοὺς τῆς Πόλεως ἐπιτόκιον τῆς κυρίας μητρὸς αὐτῶν καὶ βασιλείας καὶ τοῦ αὐτοκρατορίας καὶ ἀδελφοῦ καὶ πάντων τῶν τῆς συγκλήτου ἐγκρίτων ἀρχόντων κοιήσαντες, ἵνα μηδεὶς τοῦ ἑτέρου τοὺς τόπους καὶ ὄρια ὑπερπηδᾷ καὶ ἀρπάξῃ, ἀλλ' εἰρηνικῶς διάγειν.»² Τοῦ δὲ Σχολαρίου ἢ Ἐκθέσις λέγει:

«Καὶ οἱ ὅρκοι δὴ ἐπὶ τούτοις ἐγένοντο φρικτῆς μεσοί, τὰ θειώτατα τῶν Χριστιανοῖς κρεσβευμένων ἡμῖν λόγῳ τε καὶ γραφῇ καὶ

1. Αὐτόθ. 60, 15ε.

2. Φραντζῆ 206, 12 ε.

ἔργῳ παρελημμένα, ἃ μὴδ' ὑπὲρ τῆς συμπίσεως γῆς ἔδει παραβαίνεσθαι, μὴ ὅτι γε ἀρχῆς οὕτω μικρᾶς, τοῖς γε ὧς ἀληθῶς ἐπ' αὐτεῖς τὴν τῆς εὐδαιμονίας κηθεμένους ἑλλίδα καὶ οἷς τι μέλει τ' ἔσθ' καὶ ἔργῳ τιμᾶν ἃ γλώττι σέβομεν.»¹

Οἱ θεθέντες ἑμῶς μετὰ τῆς ἐπισημότητος ἔρκοι δὲν ἐτηρήθησαν· διότι κατὰ Χαλκοκονδύλην «ὁ μέντοι νεότερος ἀδελφὸς πρότερος ἀφικόμενος νηὶ ἐπὶ Πελοπόννησον ἀφίστα τε τὰς ἐν Πελοποννήσῳ πόλεις πρὸς ἑαυτὸν παρὰ τοὺς ἔρκους, καὶ προσλοβόμενος τοὺς Πελοποννησίους, τοὺς συναρπαστικῶτα, ἐπολέμει πρὸς Δημήτριον τὸν ἀδελφόν.»²

Παρὰ δὲ τοῦ Σχολαρίου μανθάνομεν ὅτι ὁ Δημήτριος πρεῖδε καὶ προεῖπε τὴν ἐκακολουθήσασαν παραβίασιν τῶν ἔρκων ὑπὸ τοῦ Θωμᾶ· ἐν τούτοις ἑμῶς διὰ τὰ μὴ φανῆ ἀπειθῶν εἰς τὰς ἀποφάσεις τοῦ βασιλικοῦ συμβουλίου ἐδέχαστο ν' ἀπέλθῃ εἰς «προὔτιον πόλεμον» κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ. Οὕτω θὰ ἐκετυγχάνετο ν' ἀποστομωθῶτι μὲν οἱ ἐχθροὶ τοῦ Δημητρίου, ἢ δ' εὐθύνη τῶν συμβησεμένων θὰ ἐπιπτεν εἰς ἄλλους. Διὰ τοῦτο τῆ 1 Σεπτεμβρίου 1449 ἀπήρχετο εἰς Πελοπόννησον,³ ἣς πᾶσαι σχεδὸν αἱ πόλεις κατεῖχοντο ὑπὸ Θωμαϊκῶν στρατευμάτων, οἱ δὲ ἐνταῦθα Τούρκοι συνεμάχουν τοῖς Θωμαῖοις, μὴδ' αὐτῶν τῶν ἐν Πελοποννήσῳ οἰκείων τοῦ Δημητρίου ἐξαιρουμένων. Παρὰ ταῦτα ὁ Δημήτριος «ἐπαγόμενος τοῦ βασιλέως στρατῶν»⁴, ἦτοι παρὰ τοῦ σουλτάνου τῶν Τούρκων Μουράτ λαβῶν ἐπικουρίαν, ἀπεβιβάσθη εἰς Πελοπόννησον χωρὶς νὰ καταπλαγῇ ἐκ τῶν ἐκεῖ συμβαινόντων, ἵνα δι' αὐτὸν δὲν ἦσαν ἀπροσδόκητα. Καταπτοήσας τὸν ἀδελφὸν Θωμᾶν «ἠνάγκασεν εἰς ὁμολογίαν αὐτῷ γενέσθαι», κατὰ Χαλκοκονδύλην.⁵

«Σὺ τε εὖν προήδεις ἃ νῦν ἔγεγόνει, τοῦτ' οἶδά καλῶς, καὶ πολλοὶ προύλεγον, ἀλλ' οὐδὲν ἦτον ἀλήεις φέροντι τῷ θυμῷ. Ἐν δὲ

1. Αὐτόθ. 10,23ε.

2. 371,16 ε.

3. Ὡς γνωστὸν ἡ Πελοπόννησος καὶ μόνον νῆσος ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν, ὡς Φραντζῆ 235,15.

4. Χαλκοκονδύλη 374,20.

5. 371,22.

τοῦτο πόσαν ἀρειῶν γίμει τῷ βουλευμένῳ κρῖνειν καλῶς; Τῇ μὲν γὰρ φρονήσει προεάρας τὸ μέλλον, λιπιῖν δὲ οὐ βουλόμενος τοῖς ἐμπέμποντας, εὐπειθείας καὶ φιλίας τῆς πρὸς αὐτοὺς παρείχου μέγα σημεῖον· τῷ δ' εἰς προὔτιον πόλεμον ἐθελῆσαι ἐλθεῖν ἀνδρειότατος ἔδειξας ὧν, τὸ δ' ἐλπίσει περιέσσεσθαι ἐκ τῆς πρὸς Θεὸν σοι γέγονεν εὐσεβείας. Ἡνέσχου δὲ ταῦτα ἴπαντα τὴν ἀρχὴν τῷ μὴ βούλεσθαι δοκεῖν ἐθελόκακεῖν, καὶ ὡς ἂν μὴδὲ βουλομένοις τοῖς πονηροῖς ἐξείη τι καταμέμφεσθαι, ἀλλ' ἐμφράττοιτο αὐτοῖς τὰ στόματα, τῶν αἰκῶν εἰς ἑτέρους μεθισταμένων, δι' ἃ δὴ καὶ εἰς τὴν νῆσον ἐξήεις εὐθύς, πρᾶγμα ὀλίγοις ἂν τολμηθέν, κατελλημμένων μὲν τῶν πηλιγίων πάντων σχεδόν, μεταπεπτωκότων δὲ τῶν ταύτη βαρβάρων, τῆς δὲ συνηθείας πρὸς τῶν ἀντιτεταγμένων οὔσης, ὃ μέγα δύναται. Οὐ γὰρ ἀπροσδόκητά σοι ἀπήντηκεν, ὥστε καὶ καταπληχθέντα ὑπ' αὐτῶν ἄλλο τι βουλευσασθαι, ἀλλ' οἶά τε προσεδέχου καὶ ἃ ὑπομένειν καὶ οἷς διαμάχεσθαι σοι ἐκκρίτο μάλα γε συνειῶς τοιούτοις ἐντετυχημῶς, ἔπραττες ἃ ἐνεκύρωτο, σαυτῷ μὲν πρόποντα, τῷ δὲ βασιλεῖ ἠθάα, ἡμῖν δὲ πᾶσι συμφέροντα.»¹

Περὶ τοῦ πρώτου τούτου ἐμφυλίου ἐν Πελοποννήσῳ πολέμου τῶν ἀδελφῶν Δημητρίου καὶ Θωμᾶ ἄς προστεθῶσι τὰ ἐξῆς. Ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ τῶν «Παλαιολογεῖων καὶ Πελοποννησιακῶν» ὑπὸ τοῦ Λάμπρου ἐξεδέθη ἀναφορὰ (σ. 239—40) ἀνωγύμου αὐθεντοπούλας, θυγατρὸς τοῦ δεσπότη Δημητρίου, οὐσα δὲ πράγματι «προσαγόρευσις» ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν πατέρα της ἐπὶ τῇ νίκῃ αὐτοῦ κατὰ τοῦ Θωμᾶ. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὑπὸ τοῦ Λάμπρου ἀνεγνωρίσθη ὅτι ἡ προσαγόρευσις αὕτη ἀναφέρεται πιθανῶς εἰς τὸν δεῦτερον ἐμφύλιον πόλεμον ἐν Πελοποννήσῳ μεταξὺ Δημητρίου καὶ Θωμᾶ, ἀποβλέφαντος εἰς τὸ χωρίον 240,5 ἐ. «τό τε βάρβαρον ἔθνος καταπραῦνεις σοφώτατα καὶ ἀντὶ πολέμιων φίλους ἀποφαίνη καὶ συναγωνιστὰς τοῦ δικαίου», ὅπερ θ' ἀνεφέρετο εἰς τὴν ἐπιδρομὴν, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Δημητρίου, τοῦ Τουραχάν, οὗτινος ἡ ἐμφάνισις ἐν Πελοποννήσῳ ἤρκεσεν ἵνα τρέψῃ τὸν Θωμᾶν εἰς συνδιαλλαγὴν μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ. Βεβαίως κατὰ τὸν δεῦτερον ἐμφύλιον πόλεμον ὁ Δημή-

1. Αὐτόθ. 61,8 ε.

τριος συνεπήγε συμμάχους τοὺς Τούρκους· ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν πρῶτον ἐπίσημος. Κατὰ τὸν δεύτερον ἀδικῶν ἦτο ὁ Θωμάς· ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν πρῶτον ὡσαύτως. Ὁ δεύτερος ἀναιμωτὶ διεξήχθη, διὰ μόνης τῆς ἀπειλῆς κατὰ τοῦ Θωμά· ἀλλὰ καὶ ὁ πρῶτος ὁμοίως. Κατὰ τὸν δεύτερον ὁ Θωμάς ὑπεχρεώθη νὰ παραχωρήσῃ τὴν Καλαμάταν εἰς τὸν Δημήτριον, ἀντὶ τῆς χώρας τῶν Σκορτιῶν ἣν εἶχεν ἀφαιρέσει ἀπὸ τοῦ Δημητρίου. Ἐν δὲ τῇ ἀναφορᾷ τῆς αὐθεντοπούλας λέγεται ὅτι ἡ εἰρήνη συνεφωνήθη ἐπὶ τῇ ἔργῃ «(τὸν Θωμᾶν) τοῖς ἔργοις τοῖς αὐτοῖς μὴ πλέον ἐπιχειρεῖν, ἀλλ' ὅροις ἐρησυχάζειν τοῖς ἑαυτοῦ καὶ τὰ ἴδια μετ' εἰρήνης κτάσθαι φιλεῖν ἢ σὺν τῷ δικλῆ καὶ ταῦτα ἀποβαλεῖν», ἔπειτα ἀρμόζει ἐμφανῶς τῷ δευτέρῳ ἐμφυλίου πολέμου ἐπακολουθήσαντι τὸν πρῶτον.

ii. *Περὶ τῆς πρώτης εἰρήνης μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν Δημητρίου καὶ Θωμᾶ τῶν Παλαιολόγων (1450).*

Μέχρι τοῦ σημείου τούτου φθάνει ἡ ἐξιστόρησις ὑπὸ τοῦ Σχολάρου τῆς βασιλείας τοῦ τελευταίου Κωνσταντίνου. Ὅτι χρονολογικῶς εὐρισκόμεθα ἐνταῦθα πρὸ τῆς πολιορκίας τῆς Κων[πόλεως] ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἦτοι τῆς 5 ἁπριλίου 1453, γίνεται δῆλον ἐκ τῶν ἐξῆς δύο χωρίων τῆς Ἐκθέσεως. Ἐν 61, 22ε. λέγεται περὶ τοῦ Δημητρίου: «Ὁὐ γὰρ περὶ τῶν σῶν δικαίων ἠγώνισαι μόνον, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ δυστυχοῦς τύτου τῶν Ἑλλήνων λειψάνου (τῆς Κωνσταντινουπόλεως δηλαδὴ), ὃ θάκετον ἀνἀπόλοιτο ταῖς ὑμετέραις διαφοραῖς...» Ὁμοίως περὶ τοῦ ἐν 75, 26ε. φέρεται: «Βουλεύση δὲ τὰ βέλτεστα σεαυτῷ, τὰ τῷ δυστυχῆ λειψίνῳ τῷδε τοῦ γένους ὠρέλιμα βουλευσάμενος ὑπὸ μικρᾶς αἰσῆς κινδυνεύοντί γε διακνευσθῆναι καὶ τοῖς τῶν ἰχθῶν ἐμβληθῆναι σκόμασι.» Ἐτερον δὲ χαρακτηριστικὸν χρονολογικὸν χωρίον τῆς Ἐκθέσεως εἶναι τὸ ἐν 62, 2ε. ἐν ᾧ ἀναγινώσκωμεν.

«Ἐπειδὴν ἡμῖν σχολὴ γένοιτο ἐκ τῶν ἀνθακόντων καὶ τὰ σὰ παγείη που εὐτυχῶς, ἀσόμεθά σοι τὴν σύμπασαν τοῦ βίου προαίρεσιν.» Ἐκ τούτου φαίνεται ὅτι ὁ Σχολάριος τότε ἀπησχολεῖτο ὑπὸ ζητημάτων ἀμεσον λύσιν ἀπαιτούντων, περὶ ὧν ἕως πολλὰ ἀμφισβητήσεις προεδάλλοντο. Τίνα ἀρχὰς ἦσαν ταῦτα; Πρέδηλον ὅτι ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος τῆς ἐνώ-

σεως, φλέγοντος τότε ἐπὶ Ἰωάννου Η' καὶ Κωνσταντίνου. Γινώσκωμεν ὅτι ὁ Σχολάριος ἐπανελθὼν εἰς Κων[πόλιν] ἐκ Φλωρεντίας ἐξηκολούθησε τὸν ὑπὲρ τοῦ πατρὸς δόγματος ἀγῶνα, κατ' ἀρχὰς μὲν ὡς λαϊκὸς ἐκ τῆς μονῆς τῆς Παμμοκαρίστου, εἶτα δ' ὡς μοναχὸς Γεννάδιος μονάζων ἐν τῇ μονῇ Χαρσιανίτου (ἀπὸ τοῦ μεταξὺ 1449 καὶ 1451).¹ Σημαντικὸν ἐπίσημα εἶναι τὸ λεγόμενον ὅτι τὰ τοῦ Δημητρίου πράγματα δὲν εἶχον ἀκόμη ἐν Πελοποννήσῳ λάβει ὀριστικὴν διαμόρφωσιν.² «Ἄν παρακολουθήσωμεν τὸν Καλκοκονδύλην θὰ ἴδωμεν, ὅτι ἀφοῦ ὁ Θωμάς ἐξηναγκάσθη εἰς εἰρήνην, «ἐπετράποντο διαιτητῇ σφῶν τῷ ἀδελφῷ Βυζαντίου βασιλεῖ, περὶ τῆς χώρας ὁμήρους δόντες ἀλλήλοις καὶ πιστά».³

Τὴν διαιτησίαν ταύτην τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου ῥητῶς μὲν δὲν ἀναφέρει ἡ Ἐκθεσις τοῦ Σχολάρου, ἀρῆνει ἕως νὰ ὑπονοῆται αὕτη ἐν τινι χωρίῳ. Οὕτω ἐν 75, 16 ε. τὸ «ἤλιπε δὲ κἀνταῦθα (ἐν Κων[πόλει] δηλαδὴ) πολὺ τοῖς πράγμασιν εὐφροσύνῃσιν συνταύξασθαι, διὰ τὴν εἰς Χριστὸν ἐκίβδηλον πίστιν καὶ τὴν τοῦ πατρὸς δόγματος ἀκρουσιότητα κήρησιν»,⁴ ὑποδεικνύει ὅτι ὁ Δημήτριος ἤτοιμάζετο νὰ προδῇ εἰς τὴν περὶ διαιτησίας αἴτησιν, διὰ τοῦτο δ' ἐζητᾶται πληροφορίας περὶ τῶν διαθέσεων τῶν ἐν Κων[πόλει]. Ὁ δὲ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος θ' ἀπαδέχετο μὲν τὴν διαιτησίαν, ἀλλ' ὑπὸ τινος ἔρους, οὗς ἀγνοοῦμεν μὲν ἐν τοῖς καθ' ἑκαστα, ἀλλ' οἵτινες δὲν θὰ ἦσαν ἀσχετοὶ πρὸς τὸ φλέγον ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα, καὶ καθ' οὗς θ' ἀπῆτοσθοντο θυσίαι τινὲς παρὰ τοῦ Δημητρίου. Τούτους θὰ εἶχεν ὑπ' ὄψει ὁ Σχολάριος, γράφων πρὸς τὸν Δημήτριον «γένοικὸ σοι τοίνυν ἐκ Θεοῦ καὶ περὶ τῶν προκειμένων σοι νῦν ὡς ἀσφαλέστατά γε καὶ εὐσεβέστατα βεβουλευσῆσθαι».⁵ Οὕτω εἶναι δυνατὸν νὰ

1. Ζη. Λάμπρου, Παλαιολόγεια καὶ Πελοποννησιακὰ τόμ. 2, γ'.

2. Δὲν πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἀνθ' ἐλκοντα μὲν ζητήματα τοῦ Σχολάρου εἶναι ὁ ἀγὼν αὐτοῦ κατὰ τοῦ εἰς Κ[πόλιν] ἀφικομένου καρδινάλιου Τοιδόρου, πρὸς ἐπιμόρφωσιν τῆς ἐνώσεως, ἀγγόντος τοῦ 1452, δυσχέρειαι δὲ τοῦ Δημητρίου ἐν Πελοποννήσῳ εἶναι αἱ ἐπὶ τοῦ δευτέρου ἐμφυλίου πολέμου Θωμᾶ καὶ Δημητρίου· αὐτὴ ἡ ἐκθεσις εἶναι προγενεστέρα τούτων.

3. Καλκοκονδύλης, II 74, 22ε.

4. Πβ. αὐτόθ. 75, 1, 4.

5. Αὐτόθ. 75, 28ε. Οὐδὲν ἦτο μέχρι τοῦδε γνωστὸν περὶ τῶν ὄρων ὑφ' οὗς ἡ διαιτησία τοῦ Κωνσταντίνου· τὸν ἀδελφὸν Λάμπρου, ἱστορὸς τῆς Φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι, τόμ. 2, 196.

ἐξηγηθῆ ἡ αἰτία τῆς συντάξεως τῆς προκειμένης Ἐκθέσεως τοῦ Σχολαρίου ἐκ προτροπῆς τῆς Ἰσραῆς συνάξεως καὶ τῶν τοῦ πατρὸς καὶ ἀληθοῦς δόγματος ἀντιποιοιμένων», ἧτις ἀπεστάλη εἰς Πελοπόννησον πρὸς τὸν Δημήτριον.

Ὁ Δημήτριος δηλαδὴ καταβαλὼν ἐν Πελοποννήσῳ τὴν ἀντίστασιν τοῦ Θωμᾶ ἀνήγγειλε τοῦτο εἰς Κων]πολιν τῷ Σχολάρῳ καὶ τοῖς ὁμοδόξοις ἀνθιωματικοῖς. Οὗτοι μαθόντες ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Δημητρίου τὰ περὶ ἐπικειμένης οἰρηνεύσεως τῶν ἀδελφῶν Δημητρίου καὶ Θωμᾶ διὰ διαιτησίας τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ τὰς συναφεῖς ἔρους τοῦ Κωνσταντίνου ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα, ἀποκρινόμενοι πρὸς τὸν Δημήτριον πρῶτον μὲν εὐχαριστοῦσι αὐτὸν «ὅτι [περὶ] τῶν αὐτόθι συμβεβηκίτων καὶ τῆς κυλλίστης καὶ δικαιοτάτης σου γνώμης καὶ ἡμῖν οἴκ ἀπηξίωσας γράψαι, σοὶ τε εὖσιν αἰετοῖς καὶ ἄλλως φρονιζουσί τι τοῦ δικαίου τε καὶ τῆς ἀληθείας ἐν πάσι πράγμασι»,¹ ἔπειτα ἵνα ἐνισχύσωσιν αὐτόν, καθ' ἣν στιγμήν εὗτος πρόκειται ἀποφάσεις νὰ λάβῃ, σχετικῶς μὲ τὴν θέσιν του ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ ζητήματι,² εἰς τὸ πάτριον καὶ ἀληθὲς δόγμα καὶ ἀποδείξωσιν αὐτῷ ὅτι «τίς οὐκ ἂν ἀσπίσαιτο ὑπὸ τοιούτῳ τειάχθαι, τίς οὐκ ἂν καὶ ἀπὼν ἐπαινεῖται, εἰ καὶ οὐσινάσσοῦν μέλλει λυπεῖν ;»³ ἀνατρέχουσιν εἰς τὸν προγενέστερον αὐτοῦ πολιτικὸν βίον ὑπομιμνήσκοντες τὴν «καρτερίαν, τὴν δικαιοσύνην, τὴν πρόνοιαν, τὴν ἠμβριθίαν»⁴ αὐτοῦ. Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἦτο, ἔπερ ἔδει νὰ ἐξαρθῆ «τὸ τῆς εὐσεβείας κεφάλαιον»⁵ τοῦ Δημητρίου ὅπερ κατέλαβε τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Σχολαρίου πλεῖστον. Διὰ τοιούτων ἐνθαρρύνσεων οἱ ἀνθιωματικοὶ τῆς Κων]πόλεως προσεπάθουν νὰ συνέχωσι τὸν Δημήτριον ἐν τῷ ἀγῶνι τῆς ὀρθοδοξίας κατὰ τὰς τελευταίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς κρίσεως στιγμᾶς καὶ ἐπὶ τῷ φόβῳ ἐνδεχομένης τινὸς ὑποχωρήσεως χάριν τοῦ βασιλέως. Ἐν λοιπὸν ταῦτα ἔχουσιν οὕτως, τὴν πρώτην

1. Αὐτόθ. 52, 8 ε.

2. Ὑποχώρησιν τοῦ Δημητρίου ἐν τῷ φλέγοντι ἐκκλησιαστικῷ ζητήματι εἶδομεν ἀνωτέρω ὅτι εἶχεν ἐπιτύχει τῷ 1441 καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ΙΓ'.

3. Αὐτόθ. 63, 25 ε.

4. Αὐτόθ. 57, 19 ε.

5. Αὐτόθ. 64, 1.

εἰρήνην μεταξὺ Δημητρίου καὶ Θωμᾶ πρέπει χρονολογικῶς νὰ θέσωμεν πρὸ τῆς 2 φεβρουαρίου 1451, ἡμέρας καθ' ἣν ὁ σουλτάνος τῶν Τούρκων Μουράτ ἀνεβίωσεν· διότι διὰ τῶν ἐξῆς ὁ Χαλκοκονδύλης ὀρρίζει τὸν χρόνον τῆς εἰρήνης ταύτης· «ἐν ᾧ δὴ ταῦτα ἐγένετο, Ἄιουράτης ὁ Μεχμέτω καὶς τελευτᾷ ἐν συμποσίῳ, ὑπὸ οἴνου γενόμενος ἀπόπληκτος.»¹

Ἡ δὲ χρονολόγησις, τῆς εἰρήνης Δημητρίου καὶ Θωμᾶ βεβαιεῖ εἰς τὴν χρονολόγησιν τῆς Ἐκθέσεως τοῦ Σχολαρίου· διότι πρὸ τῆς εἰρήνης ταύτης ἔγραψε τὴν Ἐκθεσιν αὐτοῦ ὁ Σχολάριος.²

7. Περὶ τῆς ἱστορικῆς ἀξίας τῆς Ἐκθέσεως τοῦ Σχολαρίου.

Ἐν καὶ σκοπὸς τῆς προκειμένης Ἐκθέσεως ἦτο νὰ παρασχεθῶσιν ἀφ' ἑνὸς αἰζητηθεῖσαι πληροφορίαι ὑπὸ τοῦ Δημητρίου περὶ τῶν διαθέσεων τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει κοινῆς γνώμης ὡς πρὸς αὐτόν, καθ' ἣν στιγμήν ἐπεκαλεῖτο οὗτος τὴν διαιτητικὴν παρέμβασιν τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου ἐν τῇ πρὸς τὸν ἀδελφὸν Θωμᾶν διαφορᾷ, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἐνθαρρυνθῆ ὁ Δημήτριος εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας ἀγῶνα, ἐν τούτοις οὐδαμῶς ἐθυσιάσθη ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια χάριν τῆς ἐπιτεύξεως τοῦ σκοποῦ τούτου.³

Καθαρὰ καὶ ἀπεριφράστως εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς Ἐκθέσεως ὁ Σχολάριος καταδεικνύει τὴν ἀντίθεσιν τὴν ὑπάρχουσαν μεταξὺ τῆς πολιτείας τοῦ Δημητρίου ἐν τοῖς πρὸ τοῦ 1442 χρόνοις καὶ τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1442. Κατὰ τὴν πρώτην περίοδον ἡ πολιτεία του ἐνεκρίθη καὶ ἐπεκροτήθη ὑπὸ πάντων, κατὰ τὴν δευτέραν καταδικάσθη ἀδυστηρῶς.

«Τὸ σὸν τοίνων, ἄριστε καὶ φρονημώτατε ἡγεμόν, ἐπηνέθη μὲν τὴν ἀρχὴν ἐκ πάντων σχεδὸν καὶ δικαίως· ἐπαίνων γὰρ ἦν καὶ πάνυ πολλῶν ἄξιον»⁴. Διὰ νὰ ἀπομακρύνῃ δὲ ὁ Σχολάριος πᾶσαν ὑπόνοιαν περὶ μεροληψίας τῶν αὐμένων κριτῶν τοῦ Δημητρίου, ἔνεκα τῆς βα-

1. 376, 8 ε. Παρὰ Ἄ. Μομφερράτω, Οἱ Παλαιολόγοι ἐν Πελοποννήσῳ, ἐν Ἀθήναις 1913, σ. 76 οὐδεμίαν μνείαν περὶ τῆς πρώτης ταύτης εἰρήνης τῶν ἀδελφῶν Δημητρίου καὶ Θωμᾶ.

2. Πβ. Σπ. Λάμπρου, Παλαιολόγια καὶ Πελοποννησιακὰ τόμ. Β σ. η'.

3. Αὐτόθ. 52, 7 ε. «ἀναφέρω καὶ αὐτὸς μεθ' ὅσης ἂν τις εἴποι τῆς διαθέσεως, οὐδὲν χαριζόμενος ἢ αὐτῇ ἀληθείᾳ».

4. Αὐτόθ. 52, 10 ε.

σιλικῆς καταγωγῆς αὐτοῦ, ἐπικαλεῖται τὴν γνώμην καὶ τῶν ἀλλοεθνῶν περὶ τοῦ Δημητρίου, εἴτινες ἐγνώρισαν αὐτὸν ἐν τῇ συνόδῳ τῆς Φερράρας.

«Καὶ εὖ γημι ἐκ τῶν ἡμετέρων ἔπαινεθῆναί σε πολιτῶν μόν. Ἰσοῦ γὰρ αὐτοὶ καὶ τῆ συνηθεία τι χαριζόμενοι καὶ τοῖς σοῖς συγγενέων ὀφείλοντες καὶ διὰ τοῦτο ἀπομνημονεύοντές σοι τὴν εἰς αὐτοὺς χάριν. εὖ κ' ἐγίνοντο ἂν τῶν σῶν ἀδέκαστοι ἐξετασταὶ καὶ κριταί.»¹

Τὸ πραξικόπημα ὅμως τοῦ Δημητρίου τοῦ 1442 νὰ ἐπέλθῃ κατὰ τοῦ ἰδίου ἀδελφεοῦ Ἰωάννου, συνεπαγόμενος τοὺς Τούρκους, καὶ νὰ προβῇ εἰς τοσαύτας βιαιοπραγίας καθ' ὁμοφύλων οὐδαμῶς ἦτο δυνατόν νὰ τύχῃ συγγνώμης παρὰ τοῦ λαοῦ. Ὁ δὲ Σχολάριος, καθίκερ ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν σκοπὸν τῆς ἐκθέσεώς του δὲν κατορθώνει ὅμως ν' ἀποκρύψῃ τὴν κασίγνωστον ἐξέργασιν τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Δημητρίου καὶ ἠθικὴν καταδίκην τῆς πολιτείας του. Διὰ νὰ μετριάσῃ ἀπλῶς τὴν δικαίαν κατάκρισιν τοῦ λαοῦ ἀποκαλεῖ «ἀτύχημα πλεον ἢ ἀδίκημα» τὸ πραξικόπημα τοῦ Δημητρίου, προσπαθεῖ δὲ νὰ αὔρῃ τὴν αἰτίαν τῆς κατακρίσεως ταύτης εἰς φιλοσοφικωτέραν ἀξέτακτον ἀναρχόμενος.

«Ἐκεῖνο δὲ τὸ ἀτύχημα πλεον ἢ ἀδίκημα, καθάπερ τι γέφυρος τοῖς σοῖς θικπροσθῆσαν καλοῖς, εἶτι καὶ νῦν τοῖς ἀδελκοῖς κριταῖς κατὰ σοῦ δίδωσι παρηγορίαν. Ἐτερον γάρ οὐδ' ἐν ἔχοντες ἐγκαλεῖν, ἐκ τοῦ ἀτυχήματος ἐπιφύονται, καὶ τούτου τὴν αἰτίαν ἐγὼ σοι δίδωμι. Τῶν μὲν ἄλλων ἀρχόντων, ἢ, εἰ βούλει γε, καὶ ἀνθρώπων πάντων, ἄλλα ἄλλων ἔχουσι ἐγκαλεῖν, καὶ διὰ τοῦτο τὸν θυμὸν ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτῶν ἐλαττώμασι ἐμπιμπλάντες, τὸ γὰρ ἀρχόμενον ἅπαν φιλαίτιον, τὰ εἰς τὸ κοινὸν ἠδικημένα σκοπεῖν οὐ βούλονται. Ἐξέστω δ' αὐτὰ καὶ ἀτυχήματα λέγειν, καὶ τοι γε, ὅποιόπως ἂν τις ταῦτα προσαγορεύοι, οὐδεὶς ἐστὶ σχεδὸν δι' οὐ χεῖρα τῶν σοῖ συμβεβηκότων συμπέπτωκεν ἐκ τῶν ἀρχόντων τοῖς ἐγνωσμένοις. Σοὶ δὲ οὐδὲν ἔχοντες τοιοῦτον ἐπιτιμᾶν, ἐκείθεν ἀφίᾳσι τὸ κέντρον. Εἰ γὰρ ἦσθα γὰρ οὐκ ἐπαινετός, ἐντεῦθεν ἂν μᾶλλον οἱ βάσκανοι ἐπαιρῶντό σοι τὴν δόξαν κολοῖεν. Πολὸν γὰρ μείζον ἀρχοντι ὄνειδος, εἰ φαύλως τε

διέκοι τὴν ἀρχὴν ἐν εἰρήνῃ καὶ γὰρ οὐκ ὕγιως διαιτῶτο ἢ εἰ, ἐπιῶν τῷ τῶν ἀλλοτρίων ἢ τῶν οἰκείων νομίζων τι ἠδικῆσθαι, ἐπαχθῆς γένοιτο εἰς ἂν ἐπίοι, ἢ ἔσθ' ἂ καὶ τῶν οἰκείων συγκαταβλάψαι....».

«Καὶ σοῦ τοίνυν μὴ ἔχοντες ἐκ τῶν οἰκείων λαβέσθαι, δικαιοσύνη μὲν γὰρ διαπρέπει ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις, φιλιανθρωπία δὲ καὶ συμπαιδεία καὶ ἡμερότητα πρὸς τὴν ὑψηλοτάτην φύσιν ἀπεικασας, ἐλευθεριότητος δὲ καὶ μεγαλοψυχίας οὐδ' ἐγγύς σου συγχωρεῖς ἔλθῃν οὐδενί, τούτων δὲ οὐδὲν ἦν τὸν γενναῖος εἰ τὴν ἀληθῆ γενναϊότητα, τὴν ἀρετὴν ξύμικασαν ἐπιγνώσκων τε καὶ ἐπαινῶν ἐν τοῖς ἔχουσιν καὶ ὡς ἐξεστὶν ἀμαίβόμενος. λόγῳ γὰρ καὶ ἔργῳ ἐπεικῆς, εὖ δ' ἂν δέοι ἀσοτήριος ἀρχοντι κρηπούσης, οὐδὲ τούτου ἔλλείπων. Τούτοις εἴν καὶ τοῖς τοιοῖσδε ξύμικασιν εἰδότες σε κήκομησθαι, ἀφίστανται μὲν σου τῶν ἰδίων κλεονεκτημάτων, ἐπὶ δὲ τὸ ἄλλων ἀδίκημα μᾶλλον, σὸν δὲ ἀτύχημα τρεπόμενοι, θορυβοῦσιν, κοῖτοι νῦν οὐδὲ θορυβεῖν δύνανται, ὑπὸ τε τῆς μετὰ ταῦτα ὑποδεδειγμένης σοι ἀρετῆς καὶ ὧν τοῖς ἀδελφοῖς συνέβη εἰργόμενοι, πλὴν εἰ τις καὶ πρὸς τὰ φανερώτατα ἀναιδεύοιτο.»¹

Αὐτὸς δὲ Δημήτριος εἶχε πλήρη συναλδησιν τῶν κατὰ τὸ 1442 πολιτικῶν σφραγμάτων του, πιστεύων ὅτι ἔχει πάντοτε νὰ δώσῃ λόγον ἀνώπιον τοῦ Θεοῦ δι' αὐτά. «Ἄλλὰ τί ἂν γένοιτο εὐσιβέστερον τοῦ μεγανεῖν μὲν ἐπὶ τοῖς προτέροις ἐκείνοις ἀεὶ, ὥσπερ ἑαυτῷ μόνῳ ἅπαντα ἐπιγράφοντι, καὶ ἀγγεῖσθαι ὑπὸ λύπης καὶ μὴ αἰδούμενον πρὸς οὓς ἂν δέοι ἀπομνημονεύειν, εἰ οἶόν τε, καὶ μίᾳς ἡμέρας πολλάκις καὶ ἰλεοῦσθαι τὸ θεῖον ἀεὶ καὶ μηδέποτε οἴεσθαι ἱκανὴν ὑποσχεῖν δίκην τοῖς τῶν τοιοῦτων καθαιρούσιν, ὥσπερ ἐν τῷ ἔξαμαρτάνειν ὄντα ἀεὶ, ἀλλ' οὐ πάλα πεκαιμένου τοῦ ἀμαρτήματος; Τίς καὶ ἰδιότης οὕτω κτεταπείνωκεν ἑαυτόν; Τίς οὕτω συντέτριπται ὑπὸ τῆς ἐν τοῖς ἀμαρτήμασι λύπης;»²

Πῶς ἀπραγματεύθη ὁ Σχολάριος τὰ λοιπὰ κεφάλαια τῆς πολιτείας τοῦ Δημητρίου, ἀπὸ τοῦ 1442 μέχρι τοῦ 1450 διαλάδομεν

1. Αὐτόθ. 54,17ε.

1. Αὐτόθ. 54,17ε.

2. Αὐτόθ. 63,10ε.

ἤδη ἀνωτέρω ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον κεφαλαίοις. Χαρακτηριστικὸν ὅμως τῆς πολιτικῆς ὀριμότητος καὶ τῆς διαυγοῦς κρίσεως τοῦ ἡμετέρου ἱστορικοῦ τῆς Ἐκθέσεως, τοῦ Γεωργίου τοῦ Σχολαρίου, ἐπερ ἀμνημονεῦτον διὰ τοῦτο δὲν ἀρῆνω, εἶναι τὸ ἐν ἐπιλόγῃ τῆς Ἐκθέσεως ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενον. «Οὐκ ἔστιν ἄδικος ὁ Θεός, ὡς ἂν ᾖ τῆς κοινῆς σωτηρίας κρὸ τῶν ἄλλων μελήσει καλῶν, τοῦτον ἐν τοῖς ἰδίοις κακαίσι ἀβοήθητόν τε καὶ ἀσιεφάνωτον... Ἄν οὖν ἐπιτροπεύσης τῶν ὄλων καλῶς, καὶ τῆς σῆς ἐπιτροπεύσει ζῆτις καὶ τύχης ἐκείνος. Φρόντισον τοίνυν ἀπάντων, ὅπως σοῦ γε φροντίση Θεός. Καὶ ὡς περ πολλάκις τὸ κοινὸν ἀγαθὸν τοῦ ἰδίου σοι φαινομένου λυσιτελεῖν προετίμησας... οὕτω καὶ νῦν τοῦτο βουλευθείης. Τοῦτ' εὖξαιο. Τοῦτο προοιτήσαιο τὸ κοινὸν ἀγαθόν.»¹

Εἶναι ἀληθὴς ὅτι ἡ προκειμένη Ἐκθεσις τοῦ Σχολαρίου θέλει χρησιμεύσει ἡμῖν ὡς πηγῆ καὶ βιογραφίας τοῦ δεσπότου Δημητρίου² καὶ ἐξ αὐτῆς θέλει προέλθαι ἡ εἰκὼν τοῦ Δημητρίου ἠθικῶς λαμπρότερα ἐκείνης, ἣν μέχρι τοῦδε ἔχομεν ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν πηγῶν.³ Θὰ εἶναι ἀρὰ γε αὕτη καὶ ἀληθεστέρα; Ἴδού ζήτημα ὅπερ συνάπτεται μὲ τὴν ἱστορικὴν ἀξιαν τῆς Ἐκθέσεως τοῦ Σχολαρίου. Ἐξ ὧν ἀνωτέρω διέλαθον, κείθεμαι ὅτι ὁ Σχολάριος παρέδωκεν εἰς ἡμᾶς διὰ τῆς Ἐκθέσεως τοῦ ἀληθοῦς εἰκόνα τῶν προσώπων καὶ πραγμάτων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Διὰ τοῦτο ἔχων πλήρη συναίδησιν τῆς ἱστορικῆς εὐθύνης ἦν ἀναλαμβάνει ἐν τῇ Ἐκθέσει του, προοιμιαζόμενος ἔγραψεν ὅτι θὰ πραγματευθῇ ταύτην «οὐδὲν χαριζόμενος ἢ αὐτῇ ἀληθείᾳ, ὡς ἔγωγε οἶμαι, ἦν καὶ ἐπόμενυμι τοῖς ῥηθησομένοις.»

Διὰ τῆς προκειμένης Ἐκθέσεως ἀπεκαλύφθησαν ἡμῖν ἐν πάσαις ταῖς λεπτομερείαις οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι τῶν ἀδελφῶν Παλαιολόγων, κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς πτώσεως τοῦ Βυζαντίου, περὶ τῆς

βασίλικῆς ἀρχῆς. Ἐπ' αὐτῆς στηριζόμενοι δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν ἀσφαλέστερον πόσῃν ἐπίδρασιν εἶχον εἰς τὴν ἐπιτάχυσιν τοῦ μοιραίου τέλους ἡ ἐσωτερικὴ διαιρέσις καὶ ὁ ἀδελφικὸς ἀλληλοσπαράγμος, προστεθεὶς ἤδη εἰς τὴν ἀπό τινος φλέγουσαν ἐκκλησιαστικὴν διάστασιν τοῦ σθεννομένου ἡμῶν βυζαντινοῦ κράτους.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Νοεμβρίου 1923

I. K. ΒΟΓΙΑΤΖΙΑΗΣ

1. Αὐτόθ. 70,31έ.

2. Ἰκανὰ κεφάλαια ταύτης ἀνελύθησαν ἀνωτέρω.

3. Ὁ W. Miller ἐν Ἱστορίᾳ τῆς Φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι, ἑλλην. μεταφράσ. τόμ. 2,136 τὸν Δημήτριον λέγει «ἄμοιρον ἐθνικοῦ αἰσθήματος», ὁ χαρακτηρισμὸς ὅμως οὗτος καὶ ὑπὸ τῆς Ἐκθέσεως τοῦ Σχολαρίου δὲν μέλει νὰ τροποποιηθῇ.

ΛΟΓΟΣ ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

Τῆ 26 Ὀκτωβρίου 1913 ἐπὶ τῇ ἐπέτειῳ τῆς ἀλώσεως,
τῆς Θεσσαλονίκης

Πρὸς τῆ μνήμῃ ἐνδὲς τῶν δημοφιλεστέρων ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἐρτί-
δοξίᾳ ἁγίων τῶν ἐκπροσωποῦντων τὴν ἰδέαν τοῦ ἡρωϊσμοῦ καὶ τοῦ
μαρτυρίου ὑπὲρ τῆς πίστεως ἑορτάζομεν σήμερον τὴν ἕλωσην τῆς
περιλαλήτου καὶ πεφιλημένης πρωτεύουσας τῆς Μακεδονίας, ἐνδὲς
τῶν κυριωτάτων ἐγκαυχημάτων τῆς μεγαλυθείας ἑλληνικῆς πα-
τρίδος. Ἄν δὲ ἡ σημερινὴ ἐπέτειος ἑορτάζεται: δικαίως πανταχοῦ
τοῦ ἑλληνισμοῦ εὐφροσύνως, τὰ Ἰωάννινα ἔχουσι καὶ τὸ δικαίωμα
καὶ τὸ καθήκον νὰ πανηγυρίζωσιν αὐτὴν ἔτι ἐπιστημότερον καὶ δια-
κατέτερον, τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.

Τὴν Θεσσαλονίκην καὶ τὰ Ἰωάννινα συνδέουσι ἀρρήκτως εἰ-
κοινοὶ ἐκαίνοι ἐθνικοὶ δεσμοὶ τῆς ἀποσιώσεως εἰς τὴν ἑλληνικὴν
ἰδέαν οὓς ἀντὶ νὰ διαλύσωσιν οἱ πικροὶ χρόνοι δουλείας μακρᾶς καὶ
δυσδαστάκτου, ἐσφυρηλάτησαν ἀπ' ἐναντίας σφιγκτοτέρους καὶ ἐπι-
δλητικωτέρους. Ἀλλὰ τὰς δύο ταύτας πόλεις, τοὺς δύο τούτους ἀρ-
στοὺς τῶν ἀδομάντων τῆς νέας Ἑλλάδος δι' ὧν χαίρουσα καὶ ὑπε-
ρήφανος ἐστόλισε τὸν κόλπον ἡ ἑλληνικὴ πατρίς, συδέει ἔτι μάλ-
λον καὶ συναδελφώνει ἢ περιεργος ἐν τῇ ἱστορίᾳ σύμπιψις, ἔτι ὡς
ἐκυριεύθησαν ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν τὸ αὐτὸ ἔτος ἐν ἀποστάσει ὀλίγων
μόνον μηνῶν εἰκοσιτρία ἔτη πρὸ τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινέως, ἑμοίως
καὶ ἀπηλλάγησαν τῆς τουρκικῆς δουλείας ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην
ἀντὶς ὀλίγων μηνῶν. Ὡς πρώτη ἔπεσεν ἡ Θεσσαλονίκη καὶ ἐπηκο-
λούθησαν ἢ παράδοσις τῶν Ἰωαννίνων τότε ἐν μέσῳ τῶν οἰμωγῶν
τοῦ γένους, αὐτῶ καὶ τῶρα ἐν αὐταῖς ἡμῶν ταῖς ἡμέραις εἰδομεν
πρῶτον ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τῆς Θεσσαλονίκης καὶ μετ' ὀλίγους μη-
τας ἐπὶ τῶν προμαχώνων τῶν Ἰωαννίνων ἀναβιβαζομένην ὑπερηφά-
τως τὴν κυανόλευκον, ἐστεμμένην μὲ τὰς δάφνας τῆς νίκης.

Μὲ θρόλους αὐτόχρημα ποιητικοὺς παριστάνουσι τὰ συναξάρικα

τῆς ἐκκλησίας τοὺς ἄθλους τοῦ σήμερον ἑορταζομένου ἁγίου εὐ-
μόνον ὑπὲρ τῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ διασώσεως τῆς πόλεως ἣτις
ἐτιμύθη ἔχουσα αὐτὸν πολιοῦχον, ἣτις ἀνήγειρεν εἰς αὐτὸν ἐν ταῖς
ἐνδύξοις ἡμέραις τῶν μισαιωνικῶν ἡμῶν αὐτοκρατόρων ναὸν περι-
καλλῆ, ἀποστράπτοντα ὑπὸ τοῦ χρυσοῦ τῶν μισαϊκῶν, ἣτις ἐπὶ
αἰῶνας ἔλους εἶχε συνιθίσαι νὰ πεκδέχεται τὴν σωτηρίαν ἀπὸ τοῦ
μύρου τοῦ ἀναδύζοντες ἐκ τοῦ τάφου τοῦ μυρορρά. Καὶ συνδυάζων
ἐν πίστει ἀκραδάντην ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τὴν
ἰδέαν τῆς θρησκείας καὶ τῆς πατρίδος ἐφαντάζετο τὸν ἅγιον ἐμφα-
νιζόμενον αἰφνης ἐφιππον ἐν μέσῳ τῶν ἀγώνων τοῦ στρατοῦ τοῦ
ὑπερασπιζομένου τὴν δευτέραν ἐκείνην πόλιν τῆς αὐτοκρατορίας ἀπὸ
τῶν ἐπιδρομῶν τῶν περιολκῶν Σλάβων βαρβάρων καὶ παρέχοντα τὴν
τὴν νίκην εἰς τὴν πόλιν τὴν θεόσωστον.

Μεγαλοπρεπῆς ὄψοτο τοῦ πολιοῦχου ὁ ναὸς ἐν τῇ πόλει ὑπερ-
βάλλων διὰ τοῦ κάλλους τὰ λοιπὰ ὄρατα κτίσματα τῆς Θεσσαλονί-
κης. Αὐτόχρημα κειμήλιον τοῦ κράτους ἐπέσυρε πολλάκις τὴν θύλ-
λαν τῶν ξένων ἐπιδρομῶν. Οἱ Ρῶμοι, οἱ Ἀραβεῖς, οἱ Σλάβοι προσέ-
βαλον τὰ ἔχυρά αὐτῆς ταίχη ἢ περιέκλεισαν τὸν λιμένα. Τὸ θέατρον
αὐτῆς ἐπληρώθη ποτὲ αἱμάτων κατὰ διαταγὴν παύσημονα τοῦ αὐτοκρά-
τορος Θεοδοίου. Οἱ Σαρακηνοὶ κυριεύσαντες τὴν πόλιν ἐστοίβαξαν εἰς
σωροὺς τοὺς αἰχμαλώτους ἐντὸς τῶν πειρατικῶν αὐτῶν πλοίων. Αἱ
βουλγαρικαὶ ἐπιδρομαὶ ἤγαγον πλέον ἢ ἕκαξ τὴν μεγάλην πόλιν
εἰς ἀκμὴν κινδύνου. Οἱ Λατῖνοι οἱ καταλαθόντες ἐπὶ ὀλίγας ἑτῶν
δεκάδας τὴν Κωνσταντινούπολιν ἔστησαν πρὸς ὕψος καὶ ἐν αὐτῇ
τὸν θρόνον τῶν. Ἀλλὰ τὰ πάντα ὑπῆρξαν παραδικά, ἡ πόλις
εἶχεν ἐν ἑαυτῇ εἶνεὶ τι τὸ ἀπιωστον.

Ἦτο κτίσμα τῆς ἐποχῆς ἐνδὲς τῶν μεγαλειτέρων στρατηλατῶν
τοῦ κόσμου, τοῦ ξανθοῦ γόνου τοῦ Φιλίππου καὶ ἔφερε τὸ ὄνομα τῆς
ἀδελφῆς τοῦ μεγάλου ἐκείνου Ἀλεξάνδρου. Ἡ νίκη ἦτο εὖτως εἰπεῖν
ἀναπόσπατος ἀπὸ τοῦ ὀνόματός της, ἀφ' οὗ ἀπατέλει αὐτὸ τὸ ἡμισυ
αὐτοῦ. Καὶ ἀνορθουμένη οὕτως ἐκ τῶν ἀτυχιῶν, ἀποπλύνουσα τὰ
αἵματα, μεγαλυνομένη ἐξ αὐτῶν τῶν συμφορῶν αἰζῶσος καὶ ἀθάνα-
τος ἐπανήρξατο εἰς τὴν προτέραν ἀκμὴν, ἐπέστρεψεν ὡς κόρη πιστὴ
εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος. Καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς μα-

κρατὸς ὥραις τοῦ βουλγαρικοῦ κινδύνου ἢ Θεσσαλονίκη ἔμεινεν ὅ,τι ἦτο χάρισμα τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἔδρα μητροπολιτῶν στηριζάντων τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ δοξασάντων τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, ἐν οἷς ἐξέχει ὁ μέγας Εὐστάθιος, μορφὴ ἐπιβάλλουσα, εἰς τῶν σοφωτέρων ἀνδρῶν τοῦ μεσαιωνικοῦ ἑλληνισμοῦ.

Δὲν ὑπῆρξε πεπρωμένον νὰ κοσμηθῇ ὑπὸ τοῦ κειμηλίου ἐκείνου τοῦ βυζαντιακοῦ κράτους τὸ διάδημα τοῦ τσάρου τῆς Βουλγαρίας, καὶ ἀπ' ἐναντίας ἐκείθεν οὐχὶ ἄπαξ καὶ μόνον ἐξώρμησαν μὲ τὰς εἰκόνας τῆς Παναγίας καὶ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἐπὶ κεφαλῆς οἱ στρατηγοὶ τοῦ Βυζαντίου καὶ ἔσωζεν αὐτοὺς ὁ πολιούχος κατὰ βαρβάρων τὴν νίκην δωρούμενος.

Ἄλλ' ὅτε σαρώουσα τὸν ἑλληνικὸν κόσμον ἐπέδραμεν ἐκ τῆς Ἀσίας ἡ τουρκικὴ καταιγίς, ἡ Θεσσαλονίκη δὲν ἠδυνήθη νάντιστῆ εἰς τὴν ἐπιθῆναι τὴν ἀγρίαν. Ἡ ἀμυνα ὑπῆρξεν ἥρωική, ἀλλὰ καὶ σπαρακτικώτερον τὸ μαρτύριον. Οἱ ἀμύντορες ἔπεσον γενναίως, αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία ἐξηνδραποδίσθησαν, οἱ τάφου τῶν προγόνων καὶ τῶν προστατευόντων αὐτοὺς ἀγίων ἀνατράπησαν, τὸ αἶμα ἐπλημύρισεν ἀνὰ τὴν ταλαίπωρον πόλιν, καὶ ὅτε μετ' ὀλίγα ἔτη ἀνεβιδάξαιτο ἐπὶ τὴν Ἁγίαν Σοφίαν ἡ σημαία τῆς ἡμισελήνου, ἡ πένθιμος ἰαχὴ τοῦ δουλεύοντος ἑλληνικοῦ λαοῦ συνήνωσαν εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν στίχον πικρᾶς ὀδύνης τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Θεσσαλονικίην·

Πῆραν τὴν Πόλιν, πῆραν τὴν, πῆραν τὴ Σιλονίκη,

Ἄλλὰ τὸ γένος τὸ ἤδη δουλεύον δὲν ἐθρήνει μόνον· ἤλπιζεν ἀκόμη καὶ ἀπευθυνόμενον πρὸς τὴν δεικνυμένην εἰκόνα τῆς Παναγίας προσεφώνει αὐτὴν παρηγόρως διὰ τῆς γλυκείας προσδοκίας·

Πάλε μὲ χρόνους μὲ καιροὺς πάλε δικά μας θὰ εἶνε.

Παρήλθον τέσσαρες πικροὶ αἰῶνες καὶ ὑπερέκεινα. Ἡ δουλεύουσα ἑλληνικὴ γῆ ἔδράχη μὲ δάκρυ καὶ ἐστρώθη μὲ αἶμα, ὁ ἑλληνισμὸς βαρῦποτος περιδλήθη σάκκον δουλείας καὶ ἔχουσε τέφραν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν ἔπαυσαν σημαίνοντες καὶ ἀπὸ τοῦ στήθεος ἀνεπέμποντο στεναγμοὶ καὶ μόνον. Θύματα προσετίθεντο εἰς τὰ θύματα, μάρτυρες γύζανον ὄλονεν τὸν σωρὸν

τῶν μαρτύρων, ἕως ἐξεχείλισε τὸ ποτήριον τῆς ὀδύνης καὶ ἀντιστεναχτῆς ὑποκαρδίου ἀντήχησεν ἀνὰ τὰς ἑλληνικὰς δευράδας καὶ τὸ πέλαγος τῶν νήσων ἢ μυριόστομος κραυγὴ τοῦ ἔθνους Ἐλευθερία ἢ θάνατος, τὸ μέγα ἐλευθερωτικὸν πρόγραμμα τοῦ 1821.

Ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις ὑπετέθη. Ἄλλ' ὅτε μετὰ ἑπταετείς πολυδύνους, πολυνέκρους, ἀνδρόξους ἀγῶνας περισυνέλεξεν ὁ ἑλληνισμὸς τὰ νεοσσια αὐτοῦ καὶ εὐρέθη συγκαταβάσει τῶν ἰσχυρῶν ἰδρυμένους εἰς κράτος, καὶ ἐσιήθησαν ἐπὶ ἐραιπίων καὶ τέφρας καὶ αἱμάτων τὰ σήματα τῆς πατρίδος, εἶδεν ὁ ἑλληνισμὸς, τρίβων ἐν συντριβῇ καρδίας τοὺς ὀφθαλμοὺς πόσον ὀλίγα τῶν τέκνων τῆς τῶν πενήθσαντων ἐπὶ τέσσαρας αἰῶνας καὶ συναγωνισθέντων μετ' αὐτῆς ὑπὲρ ἐλευθερίας περιστοιχίζον τὴν βασιλείαν τῆς θρόνον. Δ' ἔπειτα καὶ μόνον ἐγέλασαν τὰ χεῖλη τῆς τὰ πικραμμένα, ὅτε εἶδε τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας τῆς Ἑπτανήσου προστιθεμένους εἰς τὴν σημαίαν, ὅτε ἔσφιγξεν εἰς τοὺς κόλπους τῆς τὴν Θεσσαλίαν καὶ μίαν στενὴν λωρὶδα τῆς εὐάνδρου Ἡπέλου. Ἄλλὰ ποῦ ἦσαν εἰ γενναῖοι Κρήτες, ποῦ εἰ νησιῶται τοῦ Αἰγαίου, ποῦ οἱ πλείστοι τῶν Ἡπειρωτῶν, ποῦ οἱ Μακεδόνες, ποῦ οἱ Θράκες, ποῦ οἱ Μικρασιάται; Ἐπεσε καὶ πάλιν ἡ Ἑλληνικὴ πατρίς εἰς τὰς σκίψεις τῆς τὰς βαρυθύμους, ἀναλογιζομένη ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε εὐτυχὴς παρὰ μόνην ἐκείνην τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ὅκ ἠδύνατο νὰ σφίγξῃ εἰς τὰς θερμὰς τῆς ἀγκάλας καὶ τὰλλά τῆς ἐκεῖνα ἀπορφανισμένα τέκνα, διότι ἀνελογίζετο καὶ ἠσθάνετο ὅτι δὲν εἶχεν αὐτὴ ἀποθάναι καὶ δὲν ἦσαν ἐκεῖνα νεκρά, ἐγίνωσκεν ὅτι ζῶσι καὶ θὰ ζήσωσι διὰ τὴν ἀγάπην τῆς καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τῆς.

Ἦτο νεκροφανής, ἀλλὰ δὲν εἶχεν ἀποθάναι. Ἐφαίνετο ἀκινήτουσα, ἀλλὰ τὰ στήθη τῆς ἐλάκτιζον παλμοὶ γενναῖοι. Ἐνομιζέτο ἀναξία ἀπόγονος τοῦ μεγάλου ἱεροῦ ἀγῶνος, ἀνίκανος πρὸς νέους ἀθλους, ἀλλ' εἶχε κεκρυμμένον τὸ τάλαντον ὑπὸ τὸ μῦθον. Ἐχρειάζετο μόνον νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα ἢ ποθητὴ, νὰ ἐπιστῆ ὁ προσδοκώμενος, ὁ σωτήρ, ὁ νικητὴς, ὁ ἐλευθερωτὴς.

Καὶ ἦλθεν ἡ εὐλογημένη ὥρα. Καὶ ἦναψε πάλιν τὰς καρδίας ὁ σπινθὴρ τῆς μεγαλοπραγίας, καὶ ἠκούσθη καὶ πάλιν ἀνὰ τὰς στερεὰς καὶ τὰ πελάγη ἢ σάλπιγγε νέας παλιγγενεσίας καὶ δίκην ἄλλων

Λιπαρῶν τοῦ μύθου ἀνεφάνησαν νέοι ἥρωες καὶ ἐπότισαν τὰς δεδουλωμένους ἑλληνικὰς χώρας μετὰ τὸ αἷμά των νέοι μάρτυρες καὶ ἐν μέσῳ νέων ἐρειπίων καὶ νέων αἱμάτων καὶ νέας τέφρας ἔβη καὶ πάλιν ἡ Δόξα στέφουσα μετὰ δάφνας αἱματοβρέκτους τὴν κόμην τοῦ στρατευομένου ἑλληνικοῦ λαοῦ τοῦ φέροντος τὴν ἐλαίαν τῆς ἁλευθερίας καὶ τῆς εὐρήνης εἰς τοὺς ἀλυτρώτους καὶ περιστεφανοῦσα τὴν κεφαλὴν τοῦ νικηφόρου στρατηλάτου, τοῦ πρωτοτόκου τοῦ ἔθνους.

Ἐφάνη, ὅτι τὸ ἀναγεννώμενον ἔθνος ἐδακτισθῆ εἰς νέαν κολυμηθήραν· τὸ ἐνδοξὸν παρελθὸν μακρῶν λησμονημένων αἰώνων ἐπλουτίσθη μετὰ ἐντιμὸν καὶ δεδοξαμένον παρὸν καὶ τὸ ἐνεστώως κληροδοτεῖ θαυμασίας ἐπαγγελίας εἰς τὴν αὔριον. Παρέστη εἰς τὸν κόσμον τὸ θέαμα ἑλληνισμοῦ αἰεζώου καὶ ἀθανάτου, ἀκαταπονήτου ὑπὸ μακρυῶν συμφορῶν, ἀμαράντου ὑπὸ παροδικῆς νεκροφανείας, ἔχοντος πίστιν εἰς ἑαυτὸν καὶ πίστιν εἰς μέγα μέλλον. Ἀδιάπτωτος συνέχεια ἱστορικῶν παραδόσεων, ἀδιάκοπος ἄλυσις μεγάλης ἔθνικης ἐπιβολῆς ἐνεφανίσθη καὶ πάλιν σχεδὸν ἀπροσδοκῆτως. Παλαιοὶ καὶ νέοι χρόνοι ἔγειναν ἐν. Οἱ τάφοι συνηδελφώθησαν μετὰ τῆς ζωῆς. Οἱ νεκροὶ τοῦ παρελθόντος ἐφάνησαν ἀναγεννώμενοι. Οἱ ἀλευθερωταὶ ἀπόγονοι ἀνήγγειλαν εἰς τοὺς νεκροὺς προγόνους τοὺς θανόντας ἐν δουλείᾳ κενοῦντες τὸ ἔπλον ἐπὶ τῶν τάφων των, ὅτι ἀπαλυτρώθη ἢ γενέταιρα ἢ δεδουλωμένη.

Καὶ δικαίως οἱ τραυματαῖαι εὐζῶνοι τῶν Ἀθηναίων ὅτε πέρουσι τὴν αὐτὴν ταύτην ἡμέραν ἐξαλλοὺς ἐκ χαρᾶς ἢ πόλις τῶν Ἀθηναίων ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ ἔθνους ἑλληνισμοῦ ἐπανηγύριζε τὴν ἄλωσιν τῆς Θεσσαλονίκης διερχόμενοι ἐκ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Κολοκοτρώνη ἐρριπτον τὰ φέσια των εἰς τὸν ἄερα, καὶ ἀποκαλυπτόμενοι πρὸ τοῦ γέροντος τοῦ Μοριά εὐχαιρέειζον κραυγάζοντες «Γέρω, τὴν κήραμε». Εἶχον δίκαιον καὶ εἰ διὰ πυροβολισμῶν ἀγγέλλοντες εἰς τοὺς κοιμημένους πατέρας τὴν ἀπολύτρωσιν καὶ οἱ τραυματαῖαι οἱ χαιρατίζοντες τὸν Κολοκοτρώνη, διότι ἡ προάγγελος τῆς παραδόσεως τῶν Ἰωαννίνων, τῶν Σερρών, τῆς Καβάλλας ἄλωσις τῆς Θεσσαλονίκης ἦτο κληροδοσία εὐχῆς τοῦ παρελθόντος ἅμα καὶ ἐκπλήρωσις ὑποχρεώσεων τοῦ ἐνεστώτος, ἔργον κοινὸν τοῦ 1821 καὶ τοῦ 1912, μεγαλοπραγία τοῦ ἐνιαίου ἑλληνισμοῦ.

Χαιρατίζοντες δὲ σήμερον τὴν ἀνάστασιν τῆς Θεσσαλονίκης εὐπροσύνως, ὡς καθ' ἡμέραν τῶρα καὶ ἐπὶ μῆνας θὰ πανηγυρίζωμεν τὴν ἐπέτειον τῆς ἀπολυτρώσεως τῶσων ἄλλων ἐπὶ αἰῶνας δεδουλωμένων ἑλληνικῶν πατρίδων, δὲν ἀσπαζόμεθα μόνον εἰς ἔθνικοῦ φιλήματος τοὺς ἀπολυτρωθέντας, ἀλλὰ καὶ στεφανοῦμεν τοὺς ἥρωας ἀπελευθερωτὰς καὶ σπένδεμεν ἅμα δάκρυ εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς μάρτυρας τοὺς διὰ τοῦ αἵματός των ποτίσαντες τὴν γῆν τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν. Καὶ μεταξὺ τῶν μαρτύρων τούτων χύνομεν δάκρυ θλαερὸν ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ τάφου τοῦ ἀνακτος, ὃν σφαίρα ἀδικίας ἐπληξεν οἶοναί ἐπὶ τῶν ἐπάλλεων ἐν τῇ Θεσσαλονίᾳ ἐκαίγη εἰς τὴν ἀκαθάρτην ὡς βασιλεὺς ἀπέθανεν ὡς μάρτυς, ἀπαρασάλευτος ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ βασιλικοῦ καθήκοντος, ἕως νυμφαγωγίᾳ ὀριστικῶς τὴν μακεδονικὴν νύμφην εἰς τὴν παστάδα τοῦ ἑλληνισμοῦ.

Τοιαῦται αἱ ἀναμνήσεις, αἱ ἐντυπώσεις, αἱ ἐπαγγελίαι ὡς φέροι εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν ἢ μεγάλη αὐτὴ ἡμέρα. Ἀλλ' ἐκ' ἱσθῆς γεννᾶ ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν τὸν πόθον νὰ αἰσθανόμεθα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ ἔθνους πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἀρξαμένου εὐοιῶνου ἔργου. Ἐδῶ ἰδίως ἐν Ἰωαννίνοις αἰσθανώμεθα ὅτι δὲν ἔληξε ὁ ἀγὼν καὶ ὅτι τότε καὶ μόνον θὰ θεωρήσωμεν συμπληρωθὲν τὸ ἔθνικὸν ἔργον ἔταν ἴδωμεν τὴν κυανόλευκον ὀριστικῶς παραμένουσαν ἐκεῖ ὅπου ἔφθασαν τὰ ἑλληνικὰ ἔπλα καὶ ἔταν ἴδωμεν μίαν ἡμέραν νέας νίκης καὶ νέας δάφνας ἀπανταχοῦ ὅπου εὐρίσκειται ἀκόμη ἑλληνισμὸς ἀλύτρωτος ὅστις δὲν ἠτύχησεν ἀκόμη νὰ ἔχη τὸ δίκαιωμα νὰ πανηγυρίξῃ ἡμέρας ὅποια ἢ σημερινή. Τότε καὶ μόνον ἠνωμένος καὶ χαίρων ὁ πανταχοῦ γῆς ἑλληνισμὸς θὰ δυνηθῆ ν' ἀπευθύνῃ χαρμοσύνης εἰς τὸν Ἰψιστον τὴν εὐχαριστίαν· Νὸν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου δέσποτα.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ
ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ
ΠΑΛΗΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ

Δ'

ΚΩΔΙΚΕΣ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΣΗΥΡ, Η, ΑΔΜΗΡΟΥ Γ

25.

Χαρτ. 0,155 X 0,10. Αιῶνος XV (φ. 211).

1 (φ. 6α). Διονυσίου Περιήγησις οἰκουμένης.

Ἀνεπίγραφος. Μόνον οἱ στίχοι 1—10.

2 (φ. 7α). Στίχοι εἰς τοὺς μῆνας κατ' Αἰγυπτίους.

Ἄρχ. Πρῶτος Θῶθ ἐδάη δρεπάνην ἐπὶ βότρυν ἐγείρειν. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ Σεπτέμβριος.

Τέλ. καὶ Μεσωρί Νεῖλοιο φέρει φυσίζωον ὕδατος. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ Αὐγουστος.

Εὔρηται ἐκδεδομένοι ἐν τῇ Anthologia Palatina IX 383.

3 (φ. 7β). Στίχοι εἰς τὰ ζῳδια.

Ἄρχ. Κριὸς προηγὸς ἐστὶν ἀρχὴ τοῦ χρόνου. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ Μάρτιος. Τέλ. Οἱ δ'

ἰχθύες δηλωσις ἰχθύων γένους. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ Φεβρουάριος.

4 (φ. 8α). «Ἐκταταμένα εἰσὶν ἐν τοῖς διχρόνοις ταῦτα».

Ἄρχ. Ἀπροδιτότατος ἀνιαρότατος ἀφθιγος ἀπρόσιτος. Τέλ. χυμός· χυλός· ψι-
λός· ψαρός· ψυγή.

5 (φ. 8β). Λέξεις ἐκ Βασιλειῶν δ'.

Ἄρχ. μολθίν· νοκίμ· ἦν τρέφων βοσκήματα.

6 (φ. 10α). Γραμματικὰ σημειώματα.

Ἄρχ. Σημεῖωσαι ὅτι οἱ μὲν τόποι τῆς ὕψους τρεῖς εἰσιν.

7 (φ. 10β). «Κανόνες κατὰ μέρος».

Ἄρχ. Τὸ α εἴτε ἐπίτασιν δηλοῖ. εἴτε στέρησιν. εἴτε ὁμοῦ.

8 (φ. 12β). Περὶ ἀνωμάτων ῥημάτων κατὰ στοιχείον.

Ἄρχ. (φ. 13α). Ἐν πᾶσιν ἀπλῶς τοῖς ῥήμασι καθόλου τὰ δευτέρα τῶν προστα-
τικῶν βραχυκαταληκτοσιν.9 (φ. 14α). «Στίχοι ἡρωϊκοὶ τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Θεου-
πόλεως μεγάλης Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς Θεοδώρου τοῦ
Ἡβλασαμῶν».

Ἄρχ. Ἀστέρες ὡς κολύφωτοι ἀφεγγυὸς ὄμματα νυκτός.

1 Συνέχεια ἐκ τοῦ Ν. Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. ΙΖ' σ. 414.

10 (φ. 17β). «Φειμιστέου ἐλεγείαι, οἷς εἶπεν ἑπαρχος ἀναγο-
ρευόμενος».

Ἐσσαυρες στίχοι. Ἄρχ. Ἀντιγος αἰθερῆς ὑπερήμενος, ἐς πόθεν ἦλθες.

11 (φ. 17β). Περὶ ἀνακρεοντείου μέτρου βραχέα.

Ἄρχ. Τὸ ἀνακρεόντειον μέτρον δέχεται πόδας δ'.

12 (φ. 18β). «Διονυσίου περιήγησις οἰκουμένης».

Μετὰ διαστίχου ἐρυθρῆς ἐρμηνείας λέξεων καὶ παρασελιδίων σχολίων
ἐρυθρῶν καὶ μελαιῶν, ὧν πρῶτον Οὐ σὺν τῇ ἀοικῆτι εἰκαστέον· οἰκουμένηκόν γὰρ
τὸ σῦνταγμα. Εἶτα Προέταξε τὴν Λιβύην ἐπεὶ Αἴθυσ ἦν. Προτάσσονται (φ. 18α)
«Σχόλια τοῦ παρόντος βιβλίου, ὧν ἀνωθεν ὁ ἀπεσπασμένος στίχος ὕδασι
καίωνων λιπαρῶν πέσον Αἰγύπτου».

13 (φ. 59β). «Πενδάρου Πόθια».

Μετ' ἐρυθρῆς διαστίχου ἐρμηνείας λέξεων, ἵτις γίνεται ἀρμιοτέρα ἀπὸ
τοῦ δ' εἴδους, παύει δὲ τελείως ἀπὸ τοῦ ε'. Προτάσσεται (φ. 58α). «Περὶ
τῶν κόλων τῶν στροφῶν καὶ ἀντιστροφῶν τοῦ πρώτου εἴδους τῶν Πυθίων».
Ἄρχ. Τοῦ πρώτου εἴδους τῶν Πυθίων αἱ στροφαὶ καὶ ἀντιστροφαί. Εἶτα «Περὶ τῶν
κόλων τῶν ἐποδῶν». Ἄρχ. Αἱ ἐποδοὶ κόλων ἐκάστη 12'. Ὁμοίως καὶ πρὸ ἐκά-
στου τῶν ἐπομένων εἰδῶν. Μετὰ τὸ φ. 112β, παρεμβαλλομένου τοῦ κατω-
τέρου ὑπ' ἀριθ. 14 ποιήματος τοῦ Ἰωάννου Πεδιασίμου, διακόπτεται τὸ δ'
εἶδος ἐν ταῖς λέξεσι βοείσι δῆσαις ἀνάγκαι (στ. 284) συνεχιζόμενον ἐν φ. 121α
διὰ τῶν λέξεων ἔντεσι αὐχένας μέχρι τέλους καὶ ἐπομένων τῶν ἄλλων εἰδῶν
μέχρι καὶ τοῦ ιβ', οὗ ἐν τέλει (φ. 176β) Τέλος τῶν Πυθίων ὕμνων Πενδάρου.14 (φ. 113α—120β). «Τοῦ Βουλγαρίας χαρτοφύλακος καὶ ὑπάτου
τῶν φιλοσόφων κῆρ Ἰωάννου διακόνου τοῦ Πεδιασίμου
Ποίημα εἰς τοὺς Ἱρακλέους ἄθλους».Ἄρχ. Τούς Ἡρακλείους ἀνδρικοὺς δέκα δύο
ἐντεῦθεν ἐκμάθησε φιλότης ἄθλους.

Μετὰ διαστίχου ἐρυθρῆς ἐρμηνείας λέξεων.

15 (φ. 120β). «Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς Εὐσταθίου».

Ἄρχ. Ὁ δὲ Διονύσιος Αἴθυσ μὲν ἦν, συγγράψασθαι δὲ καὶ ἄλλα βιβλία λέγεται.
Προηγῆτο κατὰ ταῦτα πιθανώτατο ἀρχῆθεν τὸ φύλλον τοῦτο, ἄρα καὶ τὰ
πρὸ αὐτοῦ τὰ περιέχοντα τὸ ὑπ' ἀρ. 14 ποίημα τοῦ Πεδιασίμου τῆς ὑπ' ἀρ.
12 περιγῆσεως τοῦ Διονυσίου. Ἀλλὰ δὲν ἀποκλείεται καὶ ἡ σκέψις, ὅτι τὰ
ἐκ τοῦ Εὐσταθίου περὶ τοῦ Διονυσίου παρενεγράφησαν κατόπιν εἰς τὸ φ.
120β, μείναν ἀρχῆθεν τυχόν ἄγραφον. Ἀσφαλῶς δὲ νὰ κρίνωμεν δὲν δυνά-
μεθα, ἐπειδὴ ὁ κώδιξ στερεῖται ἀριθμῆσεως τῶν τετραδίων.16 (φ. 178α). [Θεοδώρου Ἡροδρόμου Γαλεομου-
μαχία].Ἀνεπίγραφος. Προηγῆται ἐν φ. 177α. «Ἐπιθέσεις τῆς γαλεομουμαχίας».
Ἐν δὲ φ. 177β «Τὰ τοῦ δράματος πρόσωπα».

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ ΤΟΜ. ΙΗ'

17 (φ. 188β). «Ἐπιτομή τῶν ἐννέα μέτρων ἐκ τοῦ ἐγχειριδίου Ἑφραστίνωνος».

Ἄρχ. Τὸ ἱερατικὸν ἴσχυται κατὰ μὲν τὰς περιττὰς χόρας.

18 (φ. 192α). Περὶ ῥημάτων.

Ἄνεπιγραφον. Ἄρχ. Ἰῆμα ὀριστικὸν Δέλειφε ἐλελειφείτην.

19 (φ. 193β) «Ῥήματα ἀνώμαλα».

Ἄρχ. Ἄρχὴ τοῦ ἁ' στοιχείου. Ἄζω ὄθεν ὀ' (= ἄριστος) ἁ' ἄσθην καὶ ἄσθην.

20 (φ. 201β). «Περὶ πνευμάτων».

Ἄρχ. Πόσα πνεύματα' δύο' ἡ δασεῖα καὶ ἡ ψιλὴ.

21 (φ. 203α). «Ἡρωδιανὸς Περὶ ἐγκλινομένων καὶ ἐγκλιτικῶν καὶ συνεγκλιτικῶν μορίων».

Ἄρχ. Ἐγκλινομένον ἐστὶ μόριον, λέξις ὅταν τὸ τέλος ὀξυνομένη.

22 (φ. 206β). «Περὶ τοῦ ἔστιν».

Ἄρχ. Τὸ ἔστιν ἡνίκα ἄρχη τοῦ λόγου ἢ ὑποτάσσεται.

23 (φ. 207β). Ἱατρικαὶ συνταγαί.

24 (φ. 208α). Περὶ μάγων.

Ἀπόσπασμα ἀκέφαλον. Ἄρχ. ... τὰς μερικὸν τῆς τεκοῦσης χαρακτῆραν ἔχων, ἢ γὰρ αὕτη μικρὸν το μήκει ἀνανεύουσα. Τέλ. γράψαντες οὕτως· ἐν τῷ διοπιτεῖ τερπὶ αὐτῶν ἔστησαν (αἱ δύο αὐταὶ λέξεις διαγεγραμμέναι)· διή' τῷ, θεῷ μεγάλῳ βσι- λεί Ἰησοῦ τὸ πέρσιον κράτος ἀνέθηκεν.

25 (φ. 208α). «Τοῦ Χρισωστόμου ἐκ τοῦ κατα Ματθαῖον».

Ἄρχ. Καὶ γὰρ προπολλοῦ' τοῦ χρόνου δοκεῖ μοι ο ασιῆρ φανείνχι. Τέλ. οὕτως γὰρ γεγραπτε διὰ τοῦ προφή . . .

Τὰ ὑπ' ἀρ. 24 καὶ 25 ἐπὶ ἄλλου χάρτου καὶ δι' ἄλλου μέλανος γεγραμμένα τὸν 15' αἰῶνα.

Τὰ φ. 1—5 ἀπετέλουν στήριγμα τῆς σταχώσεως βιβλίῳ μεθ' ἀπλῶν ἐπιτυπωμάτων, ἐν οἷς καὶ θυροὶ μετὰ δικεφάλων ἀετῶν. Τούτων δὲ μόνον τὸ 1β ἔχει λείψανα παρασημασμένου μέλους, τὰ δὲ λοιπὰ εἶνε ἄγραφα. Τὰ δὲ ἀντιστοιχὰ παράφυλλα τοῦ τέλους περιέχουσι πλὴν παρασημασμένου μέλους λέξεις ἀλφαβητικῶς τεταγμένας ἀνευ ἐρμηνείας. Τὰ φ. 6β, 9, 13β, 190β—191β ἀρχήθεν ἄγραφα. Πλὴν δὲ τινῶν ἀριθμητικῶν ὑπολογισμῶν καὶ δοκιμῶν κονδυλίων ἐν τισὶ τούτων ἐν μὲν φ. 9β παρενεγράφησαν ἐν μεταγενεστέρῳ χρόνῳ τάδε· Ἡ βίβλος αὕτη ἐστὶ τοῦ ἀγίου Γεωργίου τοῦ εἰς τὰ κρημνὰ τῶν βουναῶν Ζακύνθου. Καὶ ἦτον τοῦ μοναχοῦ Παχωμίου τοῦ Ῥουσάνου, ἐν δὲ φ. 18β χειρὶ τοῦ 15' αἰῶνος Τιμιώτατε μεγάλε χαρτοφύλαξ τῆς ἀγιωτάτης τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, Θεοφιλέστατε πρωτονοτάριε, Ἐντιμότατε Ἱερομνήμων καὶ χειρὶ τοῦ 15' αἰῶνος Θεωφλεστάτα ἐπίσκοπος τῆς αγίας πολέος Κερνιτι (= Κερνιτῆς), ἐν δὲ φ. 191β χειρὶ τοῦ 17' αἰῶνος Ἰερομονάχος ἢ Ἰουσουιανῶς ὕχρον (= ἡ χεῖρ ;) μὲν εἰραφέ τωτὴν τὴν βιβλίον σακμ' εἰτε φεῦ καὶ γένισετε κόνις ἐν (i) 1736· μαίδ'.— 21 ἀνιμέρα τδ αγὺδ' κω'ν σατυκ' τδ' βασήλως καὶ ελενή της μυτρός τδ καὶ κατω-

τέρω Εδ ευαίραναί απο τῆς βάρβαρης κυριθρη — 20 ἀκομη απο τω καεπό — 5 Τὸ ὄνομα τοῦ ἱερομονάχου ἀπαντιῶ καὶ ἐν φ. 17β καὶ 192α.

26.

Χαρτ. 0,20×0,15. Αἰῶνος XVIII—XIX (φ. 33).

1 (φ. 2α). «Ἀρχὴ τῶν ἱερατικῶν στίχων ἐκδοθέντων ἐν τῇ κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν πατριαρχικῇ σχολῇ παρὰ τοῦ τιμιωτάτου καὶ λογιωτάτου διδασκάλου καὶ λογουθέτου τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας Ἀντωνίου. ἀφ' ὧν Ἰουλίου».

Ἐναλλάξ ἐμμετροὶ καὶ ἄμετροι.

2 (φ. 9α). «Ἀνακρεόντειον μέτρον».

α'. «Ἀνακρέων εἰς τὸ ἔαρ». — β'. «Ῥδάριον». — γ'. «Εἰς τέττιγα». — δ'. «Ἀνακρεόντειον μέτρον» εἰς τὸν Χριστόν, προτασσομένου τοῦ αὐτοῦ ἐν πεζῷ λόγῳ.

3 (φ. 10α). «Ἐπιφανίου ἀρχιεπισκόπου Ἡλύπου Περὶ τοῦ φυσιολόγου ὁ; ἐλάλησε περὶ φύσεως ἐκίστου γένους θηρίων τε καὶ πετεινῶν».

4 (φ. 17α). «Πόνημα Ἀναστασίου Ἱεροδιακόνου τοῦ Γεωργίου ἐκ τῶν τοῦ Θεοδώρου τοῦ Γαζῆ περὶ ὀρθογραφίας διὰ στίχων πολιτικῶν».

Μένει ἀτελὲς ἐν φ. 20β διὰ τοῦ στίχου Ἄλλ' ἄκουε καὶ τῶν ἐξῆς ἐπιβη- σσομένων.

5 (φ. 21α). «[Περὶ] τῆς διαφορᾶς ἣν ἔχομεν οἱ ἀνατολικοὶ πρὸς τοὺς Λατίνους περὶ τοῦ Πάσχα, καὶ περὶ τοὺς Ἑβραίους διὰ τὸ νομικὸν Φάσκα, ὅπως συμβαίνει ἕκθ' ὅτε καὶ πασχάζουσι αὐτοὶ ἐν μῆνα πρότερον ἀπὸ ἡμᾶς».

6 (φ. 25α). «Τοῦ κυρίου Θεοδώρου τοῦ πτωχοῦ Ἡεροδρόμου Ἐξήγησις εἰς τὸ παρὸν τροπάριον καὶ ἄλλων πολλῶν».

Ὁ κώδιξ γέγραπται χειρὶ τοῦ Ἐπιφανίου Δημητριάδου.

Μικρὰ κενὰ ἐντὸς τοῦ κειμένου. Μένει ἀτελὲς ἐν φ. 32α διὰ τῶν ἐξῆς· δύο μὲν τῶν τῶν ἀνθρώπων, ψυχῆς φημί καὶ σώματος, μετὰ δὲ τῆς οἰκείας...

Τὰ φ. 1, 15, 16, 22β, 23, 24, 22β, 33 ἄγραφα. Ἐν φ. 1α παρενεγράφησαν αἱ λέξεις 30 πρ (=παράδες), ἐν δὲ φ. 1β 40: πρ (=παράδες), πιθανῶς ἡ τιμὴ τοῦ βιβλίου.

Στάχσις διὰ χάρτου παλαιοῦ διληθοῦς.

27.

Χαρτ. 0,22X0,153. Αἰῶνος XVIII (φ. 250).

1 (φ. 1α). «Ἐρωγίου τοῦ «Ἡρανοῦ», μεγάλου λογοθέτου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ποτὲ βασιλείας Ῥωμαίων, Χρονολογικόν, ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς βασιλείας τῶν Παλαιολόγων, μέχρι τῆς ἀλώσεως αὐτῆς τῆν Κωνσταντινουπόλεως καὶ τέλος τῆς τῶν Ῥωμαίων βασιλείας».

Λέπει ἐν ἀρχῇ τὸ ἐν τῇ ἐκδόσει Βόννης προσόμιον τὸ ἐν σ. 3,1—5,19. Ἄλλως δὲ πλεῖσται ὅσαι διαφοραὶ μάλιστα μὲν περὶ τὴν θέσιν τῶν λέξεων καὶ τὰς χρόνολογίας, ἀλλὰ καὶ συμπληρώσεις.

2 (φ. 225α). «Χρυσόδουλλον ἐκδοθὲν τῇ ἱερᾷ καὶ σεβασμῆς μονῆ τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα μαρτύρων τοῦ Ἐηροποτάμου, ἐν τῇ περιωνύμφῳ ὕρει τοῦ Ἄθω, παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ βασιλέως Ῥωμαίων, Ῥωμανοῦ».

Ἀρχ. Ὁ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων παροχὴς. Ἐξεδόθη τὸν φεβρουάριον τοῦ 1575.

3 (φ. 231α). «Ἐρωταποκρίσεις ἀναγκαῖαι ἐκάστῳ εὐσεβεῖ, ἐρμηνευθεῖσαι παρὰ τοῦ σοφωτάτου καὶ ἐσοχωτάτου ἐν διδασκάλοις, μεγάλου λογοθέτου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας κυρίου Ἰωάννου Καραυφύλλου, διατρίβοντος ἐν Βουκουρεστίῳ».

Μένουσι κολοβαὶ ἐν τῇ ἀποκρίσει τῆς Ἐρωτήσεως 15 ἐν ταῖς λέξεσι τὰ καλὰ καὶ χριστιανικὰ ἔργα τὰ ὅποια εἶναι πολλὰ ἁμῶς . . .

Τὰ φ. 224 καὶ 230 ἄγραφα.

Ἐν τῇ κάτω ἡμέρᾳ τοῦ φ. 1α Ἐκ τῶν τοῦ Δοσιθέου ἀρχιμανδρίτου τοῦ ἁγίου Ἰωαννίνων.

Στάχσις νεωτάτη.

28.

Χαρτ. 0,188X0,14. Αἰῶνος XVI (φ. 76).

1 (φ. 2α). «Ἡ θεία λειτουργία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου».

2 (φ. 26α). «Ἡ θεία λειτουργία τοῦ μεγάλου Βασιλείου».

3 (φ. 586). «Τάξις γενομένη ἐπὶ χειροτονίᾳ ἀναγνώστου καὶ ψάλτου».

4 (φ. 59α). «Τάξις γενομένη ἐπὶ χειροτονίᾳ ὑποδιακόνου».

5 (φ. 606). «Τάξις γενομένη ἐπὶ χειροτονίᾳ διακόνου».

6 (φ. 64α). «Τάξις γενομένη ἐπὶ χειροτονίᾳ πρεσβυτέρου».

7 (φ. 68α). «Τάξις γενομένη ἐπὶ χειροτονίᾳ ἐπισκόπου».

Κώδιξ πολυτελῶς γεγραμμένος, Χρυσᾷ αἰ. ἐπιγραφαὶ καὶ χρυσᾷ πάντα τὰ μικρὰ ἀρχικὰ γράμματα. Ὁμοίως χρυσῇ ὡς τὸ πλεῖστον ἢ λέξις Ἐκφώνησις. Χρυσῶν δὲ ὅλον τὸ κείμενον τῶν ἐκφωνήσεων. Κοσμεῖται ὑπὸ 2 μεγάλων καὶ 5 μικρῶν πολυχρῶμων ἐπιτίτλων καὶ 55 καλλιτεχνικωτάτων μεγάλων πολυχρῶμων ἀρχικῶν γραμμάτων. Ἐν φ. 25β ἐντὸς πολυχρῶμου καὶ διανθοῦς πλαισίου εἰκῶν τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ἄριστα διατηρουμένη πλὴν μικρᾶς φθορᾶς τοῦ προσώπου. Ὁμοία εἰκῶν ὑπῆρχε πιθανώτατα καὶ τοῦ Χρυσοστόμου ἐν ἀρχῇ, ἐκπεσοῦσα.

Τὰ φ. 1, 2α καὶ 76 ἄγραφοι. Τὰ φ. 19 καὶ 31 ἄγραφα εἰς ἀντικατάστασιν ἐκπεσόντων, δι' ὧν σχηματίζεται κενόν.

Στάχσις διὰ βύρσης κοκκίνης μετὰ χρυσῶν ἐπιτυπωμάτων.

29.

Χαρτ. 0,23X0,16. Αἰῶνος XVIII (φ. 97).

«BIBLIA ΔΥΟ, τῷ πρώτῳ λέγεται, ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΝ. ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ λέγεται, ΠΕΤΡΑ ΣΚΑΝΔΑΛΟΥ. Τὸ πρῶτον ἀρχίζει ἀπὸ φύλλῳ α' τὸ δεῦτερον ἀπὸ φύλλα, μγ'· εὐρίσκονται δὲ καὶ ἄλλα τινὰ πᾶντο ὀφέλιμα· τὰ ὅποια, ἀρχίζουσι ἀπὸ φύλλα ρβ', καὶ τελιώνουσι ἕως εἰς φύλλ, ριθ'».

1 (φ. 3α). «Βιβλίον τῶν μετεώρων τανῆν μεταγραφθὲν (ἐκ τοῦ μεταφρασθέν) παρ' ἐμοῦ Ἀλέξανδρου Κούρκουλου καὶ ἀναγνώστη· αψκθ ὀχτωδρ—ιζ—».

Ἀρχ. Μέλλοντας νὰ διηγηθῶμεν διὰ τὰ μετέωρα πράγματα. Ἐν τέλει «Πίναξ, τοῦ μετεώρου βιβλίου» διστηλός, οὗ τῶν στηλῶν ἐν μέσῳ Ἀλέξανδρος Κούρκουλος, καὶ ἀναγνώστης. Ἐν τέλει· Ἐτελειώθη τὸ παρῶν βιβλίον ἐν ἔτει 1729—ἐν μην, Ὀχτῶρ. 31. Τοῦ Μετεωρολογικοῦ προηγεῖται ἐν φ. 2α «Ἀλέξανδρος Κούρκουλος τοῖς ἐντετυχομένοις χαίρειν ἐν κυρίῳ τῷ θεῷ». Ἐν τῇ ἡμέρᾳ «Ἐραφεὺς τοῦ βιβλίου». Ἐπέται «Προσόμιον καὶ παράδειγμα». Ἐχει δὲ ὡδε· Καθὼς περ οἱ μέλησαι, ἢ μύρμιγκαις καὶ ἄλλα διάφορα ζῴδια· κοπιᾶσιν μὲν κακαθημερυνδὸς συνάγωντες· οἱ μὲν τὸ γλυκίτατον μέλλι' ἴδὲ τὸ ἴδιον βρώμα, ἀμφοτέρω μὲν διαπαντός, ὡς ἄνωθεν ἤρκα, περὶ πλεον δὲ τὴν ἀνοιξὴν, καὶ καλοῦ καιροῦ ὑπάρχοντες· οὗτοι καὶ ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος καὶ πάντων ἔσχατος· ποιῶ, καὶ κοπιᾶζω μὲν αἰεὶ καὶ πάντως· εἰς τὰ ἄνω καὶ παραδίσους τῆς ἀγίας μας ἐκκλησίας· συλλέγωντας ἀπὸ αὐτῆν τὴν σωτηρίαν τῆς ἀμαρτωλῆς μου ψυχῆς· μὴν ἀμελῶντας οὐδὲ ὅπως· περὶ πλεον δὲ ποιῶ ταῦτα νῦν, καιροῦ καλοῦ ὑπάρχοντες· οὐχὶ αἰσθητοῦ, ἀλλὰ νωητοῦ· ἤγουν ὀλίγας φροντίδας καὶ βιωτικὰς μερίμνας ἔχοντες· ἔστωντας καὶ πρώτων νὰ τὰ διακυβερνᾶ· τὰ πάντα ἢ ἄνωθεν θεία προῖνια· δευτέρων· ὁ κατὰ σάρκα πατήρ μου· τοῦ ὀπίου παρακαλῶ κύριον τῶν θεῶν, καὶ τὴν δέσπηναν Θεωτόκουν νὰ τοῦ δύνουν· ἡγίαν, ψυχικὴν καὶ σωμα-

τικῆν εἰς σύστασιν καὶ κυβέρνησιν, εἰς τὰ τοῦ οἴκου μας· ἕως, ἧτου γὰ πέφη ὁ θεός, τοῦ τιμῶν τῆς γνώσεως, εἰς ἡμᾶς νὰ οἰκονομήσωμεν τὰ περὶ ψυχῆς καὶ σώματος ἐρμούδια· ὡς ἐγώ, καὶ ὁ κατὰ σάρκα ἀδελφός μου· τί δὲ ἐστὶ ἃ ἐργάζομαι· ἐστὶ θεῶν γραφῶν (ἐν τῇ ἡμῶν κατεργασίᾳ καὶ ἀποκρίσει) μετάφρασαις, ἤγουν τὸ νὰ μεταγράψω βιβλία τινὰ· χειρῶν γραφὰ καὶ ἀξιόπιστα· καὶ καταπολὰ ὀφέλημα· οὕτω γοῦν σπουδάζοντες, μὴ εἴσθαι κατὰ συγκαιρίαν· ἕνα βιβλίον ψυχροφελές καὶ ὀφελιμον, ὀνομαζόμενον (Πέτρα σκανδάλου) τῷ ὀπίω τὸ ἔγραψε ὁ μακαρίτης· καὶ ἀξιωματικὸς κύριος κύριος· Πλάτος Μηλιάτης· ἐκ Καιφαληνίας, ἐπίσκοπος Κερνίκης καὶ Καλαβρήτων· ὁ ὀπίος ἐρωτηθεὶς ἀπὸ ἑνὸς εὐλαδῆ, ἄρχοντα, τὸ τί εἶναι ἐκεῖνο ὅπου χωρίζει δύο ἐκκλησίας· ἀνατολικὴν καὶ δυτικὴν· καὶ εἴτη τοῦ ἀποκρίνεται· τὸ ὅσα· ὡ ἀναγνωστικῶν ἀναγνωστικῶν, τοῦτο τὸ βιβλίον ἐβουλόθηκα νὰ μετὰγράψω εἰς ὀφέλειαν ἑμοῦ καὶ τῶν ἀναγνωστικῶν· καὶ εἰς παντυτικῶν μνημόσυνον· ἑμοῦ καὶ τῶν γονέων μου· παρακαλῶ σας δὲ οἱ ἀναγνωστικῶν· μὴ με κατακρίνετε· ἐάν εὗρητε τινὰ σφάλματα· ὅτι καθάπερ (ἐν τῇ ἡμῶν παρὰδειγμα) γὰρ οὐρανὸς ἐκτὸς νεφελῶν ἰδεῖν χαλεπὸν, ὡσαύτως βιβλίον δίχα σφαλμάτων εὐρεῖν· μὴ νομῆσθαι γοῦν ὅτι ἄρσαυτὸν μου γράφω τί· μὴ γένηται· ὡρα εὐρω· εἰς τὸ πρῶτον βιβλίον· ἐκεῖνα γράφω, μὴδὲν προσθέτωντας· ἄφεμαυτοῦ· γινώσκεται δὲ οἱ ἀναγνωστικῶν· ὅτι ἐστὶ καὶ ἕτερον βιβλίον· περὶ μετεώρων καὶ ἄλλα τινὰ· τὰ ὅπια ἄλλα Θεοῦ βοηθούντος μοι· θέλω μετὰγράψω· καὶ οἱ μὲν ὀρθῶς λογιάζω, εὖγε τῷ Θεῷ χάρις, τῷ δωτήρι πάντων τῶν ἀγαθῶν, εἰ δὲ περὶ τὸν ἀδελφὸν καὶ ἀνοφελῆς, ἀλυμῆς γὰρ τὴν ἀγαθὴν πρωτοφροσιν δεῖξασθαι· ἦτις καὶ αὐτῷ τῷ Θεῷ ἐστὶν εὐαπόδεχτος· ἔτος· ἀφῆλ· ὄχτωρ—ιζ—.

2 (φ. 23α). «Βιβλίον καλούμενον, Πέτρα Σκανδάλου· ἦτοι ἀρχῆ, καὶ αἰτία τῶν δύο ἐκκλησιῶν, ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς.—βιβλίον πρῶτον, τὰ κατὰ Ἰγνατίου καὶ Φωτίου, Κωνσταντίνου πόλεως· πατριάρχας· συλλέγησθαι παρὰ τοῦ σωφοτάτου λογιδοτάτου, καὶ θεοφιλεστάτου, ἐπισκόπου Κερνίκης, καὶ Καλαβρήτων, κυρίου κυρίου **ἩΛΙΟΥ ΜΗΤΡΕ** **ΝΕΑΤΗ** ἐκ Καιφαληνίας : - ».

Περίξ τῆς ἐπιγραφῆς Ἀλέξανδρος Κούρκουλος καὶ ἀναγνωστής, ἔγραψα ἔτος 1729—Νοεμβρίου 2. *Ἐπεται ἀφῆλ.— Πίναξ τοῦ βιβλίου.— Νοεμβρ — 6 — Ἐν φ. 23β ἐπισημωμένη εἰκὼν τοῦ Μηλιάτη ἐξ ἀντύπου.

Σημειωτέον, ὅτι πρὸ τῆς ἐπισημωμένης εἰχε γράψαι τὸ κουάδρος Ἡλία Μηλιάτη. Τοῦτων καὶ τῆς ἐν φ. 24α ἀρχομένης Πέτρας Σκανδάλου προηγείται ἐν φ. 21β—23β ἡμῶν ἰδέωσις «Τῷ πανεπιστομῶν, κυρίῳ κυρίῳ, καὶ μεγιστῷ ἀρχιεπισβυτέρῳ· τῆς θεοσώστου πόλεως Κερκύρας, καὶ αὐθεντοῦ ἡμῶν, Σπυρίδωνος Βούλαρι — **Ἀλέξανδρος Κούρκουλος**, καὶ ἀναγνωστής, τὴν προσκλήσιν καὶ ἐδάφιασαν μέτανοιαν· ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος πάντων, μετὰ αἰδοῦς κομίζω». *Ἀρχ. Καθῶςπερ, τὰ ἀνοήλικα βρέφη συνομιλιῶντας δοκοῦνται παρὰ τοῖς ἀκροαταῖς, τὰ λεγόμενα παραυτῶν λῆρος, καὶ παραμύθια, μὴ ἀναγκάζονται ὅμως οἱ ἀκροῦνται πρὸς χαρὰν καὶ ἀγαλλασιν· ἐποῦτα παρομοιάζοντες καὶ ἐγὼ· διὰ τὸ ἀνήλικον τῆς γνώσεως, ὁμιλιῶντας γὰρ πρὸς τελείους· ἀνδρας· δικαίως λογιζομαι παραυτῶν, ὡς ἀτελής· τοιοῦτον παρακαλῶσαι πειναστικῶν· καὶ ἀφθέντα ἡμῶν, νὰ ἔχω συγγνώμην καὶ συμπάθειον· ἐπεὶ ἐτόλμησα τὸ ὑπὲρ τὴν δυνάμειν μου· ἔγουν μὲ ἀτελή, ἢ μάλλον παιδικὰ λόγια· νὰ περιγράψω, τὰ ὅσα κατὰ τὸ πρέπον τῆς

ἀξία σου. ἐν ἑσπέρᾳ ἡμῶν πρῶτον, παρακινημένος· ἀποτῶ χάρις, ὅπου ἔχω, δεύτερον καὶ ἀπὸ ἀγάπης· ἐτόλμησα, νὰ τοῦ ἀφένσω· τὸ μνηροπρεπὲς τοῦτο δῶρον, ἵτι τὸ νὰ χαρίσαι τινὰς μικρὰ χαρίσματα, εἰς μεγάλους καὶ ἐνδόξους ἀνθρώπους, ἐν εἶναι πρᾶγμα ἀπρεπον . . . Τέλλ. χαρίζω εἰς τὴν πανεπιστομῶν σου· τὸ βιβλίον τῶν μετεώρων καὶ τὰ ἐπὶ τῶν τουγράμματι· ἡμεῖς ἔχομε ἰδῶν· μάλιστα τὸ βιβλίον τοιζόμενον Πέτρα σκανδάλου τὸ ὅποσον ἐστὶν ὀφελιμον· δια τὴν εὐρησκόμενῃ· ναῖαν ἔρσειν· τινῶν εὐρησκόμενων· ἐν τοῖς ἰσποῖς ἡμῶν ἄμποις· ὁ Θεὸς καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπροσούμενον, ναμὰς φυλάξῃ· ἀπὸ τίτιαν· ψυχροφελῆ, καὶ νῆαν ἔρσειν. Ὅμως πανεπιστομῶν· καὶ ἀφθέντα ἡμῶν, ὡς ἔχει βέβαιος· ὅτι ἔχει μόνον τὸ μνηροπρεπὲς τοῦτο δῶρον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἑμαυτὸν μου· χαρίζω τῆς· παρακαλῶ λοιπὸν τὴν πανεπιστομῶν σου, νὰ δευθῆ· τὸ δῶρον τοῦτο, μὲ ἴλαρον πρόβλεπον καθῶς εἶναι ἡ τάξις τῆς μὴ ἀποβλέποντας· εἰς τὴν μικρότητα τοῦ χαρίσματος· ἀλλὰ εἰς τὴν μεγάλην ἀγάπην τοῦ χαρίσαντος :· *Ἐρῶσω—ἀφῆλ.—Νοεμβρίου—β—Ἐλάχιστος δούλος, τῆς σῆς πανεπιστομῶν· Ἀλέξανδρος Κούρκουλος, καὶ ἀναγνωστής :—

Ἐν τέλει τῆς Πέτρας Σκανδάλου (φ. 79ο) τάδε· Ἐμεταγλωττίσθησαν, ἄλλα τὰ ἀνοθεν ὑπὲρ ἑμοῦ τοῦ ἀραθοῦς καὶ ἐλαχίστου, **Ἀλέξανδρου Κούρκουλου** καὶ ἀναγνωστή· μὲ πόνον πολλόν, καὶ δαπάνης οὐκ ολίγης· εἰς ὀφέλειαν ἑμοῦ, καὶ τῶν ἐντυγανόντων· ἀξίω δὲ τοῦ ἀναγνωστικῶν, τοῦτου μου, τοῦ πονήματος, μνημονεύεται· ἐν ταῖς προσευχαῖς ἡμῶν· τοῦ κατασάρκα πατρὸς μου· καὶ μητρὸς μου, καὶ τοῖς συνοδίας αὐτῶν· ἔσχατον δὲ μέμνησθαι καὶ ἑμοῦ, καὶ ἐπιτί· λύσειν τῶν ἁμαρτιῶν μου· ὅτι μάρτυς μου ὁ ἀκοίμιτος ὀφθαλμὸς τοῦ Θεοῦ με μὲγάλον κόπον τὸ ἔγραψα· τὸ ἔγραψα δὲ διὰ τοῦ ἐτεῖα·· μὴ μὲν τὴν ὅποσον ἀνοθεν ἐσημείωσα δεύτερον δὲ, διὰ νὰ μὴ φανῶ ἀμελής καὶ βλάβος, καὶ κατακριθῶ ὡς κριπτοντας τὸ τάλαντον ὅτι λέγει καὶ ὁ Χριστός, οὐαὶ τοῦ κριπτοντος τὸ τάλαντον· τοῦτο γινώσκοντας ἐν ἀμέλεια οὐδόλις· εἰς τὸ νὰ φανερώσω καὶ πληθύνω τὸ τάλαντον ὅπου ἔχω· ἔγουν νὰ φανερώσω, μερικὰ τ.να· τὰ ὅποια ἦσαν ἀφανῆ, καὶ ἄδηλα, ἕως τοῦ νῦν· ὅτι κήπος κεκληρημένος· καὶ πηγὴ ἐσφραγισμένη· καὶ, οὐσαυτὸς, ἀφανῆς· τί ἐν ἀμφοτέροις ὄψελοις· ὡς φησὶ ἡ θεία γραφή· τὸ λοιπὸν ἐνταῦθα τοῖνυν ἄρχονται· ἕτερά τινὰ ὀφέλιμα· τὰ ὅποια, θέλω γράψω καὶ αὐτά, Θεοῦ βοηθούντος μοι, ὅτι ἄνευ τῆς θείας χάριτος, οὐδὲν τελεοῦμεν καὶ ποιοῦμεν· ὅτι φησὶ, καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ· Ἰωάννης, Ἐάν μὴ Κύριος, οἰκοδομήσῃ, οἶκον τῶν ἀρετῶν μάτην κωπιῶμεν· πλην γὰρ αὐτοῦ· οὐ κρᾶξις, οὐ λόγος, τελειῶται· μάλιστα καὶ ὁ ἀψευδῆς, Ἰησοῦς Χριστὸς, ἤρηκε ποτε, πρὸς τοὺς αὐτοῦ μαθητᾶς· (καὶ λαλεῖ καθ' ἑκάστην, διὰ τῶν εὐαγγελίων καὶ πρὸς ἡμᾶς·) χωρὶς ἑμοῦ, οὐ δύνασθαι ποιῆν οὐδὲν· τὸ λοιπὸν πάλιν ἀξίω ἰκετεύω, τοὺς ἐντυγανόντας, τὰ ὀπισθεν, καὶ τὰ ἐμπροσθεν, τελειῶται τὰ παραγελοθέντα ἡμῶν ἀνοθεν· μάλιστα ὅτι δυναθῆτε· καθ' ἑκαστως ἀπὸ ἡμᾶς, μνημηταί μου γίνεσθαι· ἔγουν νὰ φανερώσι ἕκαστος, πρὸς ἕτερον, τὸ τάλαντον ὅπου ἔχει· ἔγουν, ὁ διδάσκαλος νὰ πεδαγωγῆσθαι καὶ διδάξῃ· ὁ πρέσβυς νὰ νοουθετήσῃ, ὁ ἱερεὺς, (καὶ καθ' ἕκαστος ὅπου ἰκεύρη γράματα· νὰ σπουδάζῃ, νὰ μάθῃ καὶ ἄλλον·) ὅτι τάλαντον, λέγεται καὶ ὀνομάζεται, κάθε ἐπιστήμη, ὅπου, ἐξέφυρη καθ' ἑνα· ὁ μὲν πολὺ· ὁ δὲ ὀλίγο· ταῦτα ἀναγινώσκοντας, γίνεσθαι, καὶ ποιηταί τοῦτων, ὅτι ὁ γνοὺς καὶ μὴ ποιήσας πολλὰ δαρῆσεται. *Ἐρῶσθαι· ἀφῆλ, φευρ', Σ'.

(*Ἐπεται τὸ τέλος)

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

—Πολύτιμος σπάθη. Τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολὴν μετὰ δύο φωτογραφιῶν τῆς εὐρεθείσης σπάθης ἀπέστειλε πρὸς τὸν Σπ. Λάμπρον τῷ 1912 ἐκ Λεμεσοῦ τῆς Κύπρου ὁ Κλεάνθης Παρίδης προτείνων εἰς αὐτὸν τὴν ἀγορὰν τῆς σπάθης ὑπὸ τῆς ἐθνολογικῆς ἐξαιρέσεως χάριν τοῦ μουσείου αὐτῆς. Ἡ σπάθη φέρει ἐν τῷ μέσῳ ἐπιγραφὴν: ANDREA FARARA

*Ἐν Λεμεσῷ 7. 12. 912

*Ἀξιότιμος Κύριε

Ἐσωκλείω φωτογραφίαν τῆς σπάθης ἣ ὅποια τελευταίως εὐρέθη εἰς τὸ σπήτι ἐνδὲς Τούρκου εἰς Φυμαγοουσταν.

Ὁ βιβλιοθηκᾶριος τῆς βιβλιοθήκης ἀγ. Μάρκου μοῦ ἀνέφερεν ὅτι ἡ σπάθη εἶνε ὑψηλῆς σημασίας. Πλὴν ὅμως δὲν εἶνε βενετική, καθόσον εἰς τὸ ANDREA συναντιᾶται τὸ ψηφίον 1. Τὴν θεωρεῖ τοῦ Ἀρχιεπελάγου.

Μοῦ εἶπε νὰ γράψω καὶ εἰς ὑμᾶς, ἕπερ ἐπραξα.

Ζητήσας τοιαύτας πληροφορίας εἶνε διότι ἡ σπάθη ἐζητήθη ἀπὸ τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον τῶν Μεσαιωνικῶν.

Μοῦ ἔγραψαν καὶ ἀπὸ τὴν Φαράρα ἐξ Ἰταλίας καὶ τὴν ζητοῦν φαίνεται ὅτι ἐκεῖ ἔγραψεν ἡ βιβλιοθήκη τοῦ ἀγίου Μάρκου»

—Ἐπιγραφή ἐν τῷ *Ospedale di S. Anna per la nazione Greca ἐν Ancona.*

D. O. M.

ALEXIS LASCARES

PALAELOGORVM SANGVINE ORTVS

FRANCISCO PATRITIO LACAEDEM. GONZAGAE MANT. PRINCIPI

TVRMAE EQ. PRAEF. MILITAVIT

IMP. CAROLI V. EQV. ALAE PRAEF.

BELLIS ALIQVOT NON SINE GLORIA INTERFVIT

CLEMENTIS VII

HIPPOLYTI CARD. COMMENDATIONE PRIMVM

INDE VIRTUTE SVA PROBATVS

PRAEFVITITVM EQV. ALAE

PAVLO III. IVLIO III. ET MARCELLO III. PP. MM
CVNVIATISS. SATISFECIT
PAVLO III. ET PLO III
LEGATI MVNERE APVD EQV. STRENVE FVNCTVS
ANNVM AGENS LXX
APVD RECINENSES CHRISTIANE DECEDENS
OCTAVO KAL. IVLII. M. D. LXXII
DRVSINA VXOR. P. II. S. E

—Ἐπιστολὴ Φωτάκου. Τὴν σημείωσιν ἔπου μοῦ ἀτέλλεις διὰ τὸ δρομολόγιον σοῦ ἀπαντῶ —Οἱ Ἕλληνες εἶχαν πολλοὺς δρόμους καὶ κατὰ τὰς ἐποχὰς δηλ. τῶν πρώτων χρόνων, ἐπειδὴ οἱ Τούρκοι ἦσαν εἰς τὰς θέσεις των, οἱ Ἕλληνες ἐσυγκοινωνοῦσαν μεταξὺ των εἰς δύσβατα μέρη διὰ νὰ ἔρχονται εἰς τὰς πολιτοκρίας φοβούμενοι τοὺς δημοσίους δρόμους, μὴ πέσουν αἰχμάλωτοι εἰς τοὺς Τούρκους· καὶ μετὰ τὴν ἐκπέρθησιν τοῦ Λάλα τῆς Τριπολιτσᾶς καὶ λοιπῶν μερῶν ἡμέτερον εἰ Ἕλληνες καὶ ἐπεριώδευαν εἰς τοὺς δημοσίους δρόμους· καὶ μετὰ τὸν ἐρχομὸν τῶν Αἰγυπτίων τότε πάλιν ἐκατέφυγαν οἱ Ἕλληνες εἰς πλέον ἀγρίους καὶ βουνώδεις δρόμους· ἐν ἐνὶ λόγῳ ἔκαμαν ἰδικούς των νέους δρόμους. Καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ὁ Στρατηγὸς Ροζερόλ, Ἰταλὸς καὶ Μαρσιάλος τοῦ Ναπολέοντος αὐτὸς ἦτον ὡς ἐμάθαμεν ἀποκηρυγμένος ἀπὸ τὴν ἱεράν συμμάχίαν, καὶ κανένας τόπος δὲν τὸν ἐδέχετο, εἰμὴ μόνον ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Ἑλλάς· ἦλθεν εἰς Ζάκυνθον· ἔφερεν καὶ τὴν οἰκογένειάν του ἐκεῖ, εἰσακούστη καὶ μετὰ τὴν Ἑλληνικὴν Διοίκησιν καὶ μετὰ τὸν γενικὸν Ἀρχηγὸν Θ. Κολοκοτρώνην, ἐβγαλμένον ἀπὸ τὴν φυλακὴν τῆς Ὑδρας καθὼς καὶ ὁ Γεώργιος Σισίνης καὶ αὐτὸς ὑπέφερε μετὰ τὰ παιδιὰ του τὴν αὐτὴν εἰς Ὑδραν φυλάκισιν. Φίλος στενὸς τοῦ Κολοκοτρώνη ἔμεινεν εἰς τὸν φίλον του ὁ Στρατηγὸς Ροζερόλ· τοῦτο μόνον γνωρίζω ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης ἔγραψε τοῦ Σισίνη νὰ ἐδολύνη τὰ μίσα τοῦ Στρατηγοῦ Ροζερόλ νὰ συστήσῃ καβαλλάρια καὶ νὰ γυμνάσῃ ἀνθρώπους Ἕλληνας νὰ τεύς ἐτοιμάσῃ καὶ ἔπειτα νὰ ἔλθῃ, ἔπου ὁ γενικὸς Ἀρχηγὸς Θ. Κολοκοτρώνης θὰ συναγωνισθῇ μαζί του κατὰ τοῦ Ἰσραήμ-Πασσᾶ καὶ κατὰ τῶν ἀξιωματικῶν Γάλλων καὶ αὐτοῦ τοῦ Σουλεήμπεη Γάλλου ἐξομώτου ἀρχηγοῦ τοῦ Τουρκικοῦ τακτικοῦ ὀνομαζομένου Σέδε. Ὁ Στρατηγὸς Ροζερόλ ἐξηκολούθησε νὰ γυμνάσῃ τοὺς Ἕλληνας τοῦ τόπου δηλ. τῆς ἐπαρ-

χίας Γαστούνης· και μεταξὺ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἦσαν καὶ τὰ παι-
διὰ τοῦ Γεωργίου Σισίνη, καὶ τοῦ Ἰωάννου Σισίνη, τοῦ μεγα-
γαλάνη ἐπονομαζομένου, ὅποιος εἶναι ὁ τέρας Ταγματάρχης Νικέ-
λαος Σισίνης καὶ Δήμαρχος, ἔστις τότε ἦτο καπετάνιος τῆς νεοσυ-
στημένης καβέλλαρης. Καὶ ἰδοὺ τί ἐσυνέβη, νὰ διαλυθῇ τὸ σῶμα
αὐτὸ κατὰ τὰ μέσα τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1825. Ὁ Ἰβραήμ·Πασσάς
ἐξεστράτευσε διὰ τὸ Μεσσολόγγι, ἀφοῦ πρῶτον ἔστειλε διὰ Θαλάσ-
σης τὸ ἕμιον τοῦ στρατεύματός του καὶ τὸ ἐξεμπαρκάρισεν εἰς Θέσιν
παράλιον μεταξὺ Καστελλίου καὶ Βρατίτσας, ἀπέχον 4 ὥρας καὶ
ἀπὸ τῆς Πάτρας 2 ἕως τὸ Καστέλι· ὁ δὲ Ἰβραήμ·Πασσάς ἐξεστρά-
τευσε διὰ ξηρᾶς περνώντας ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας Ἀρχαΐας καὶ τοῦ
δημοσίου δρόμου ἀπὸ τὴν Ἀγουλινίτσαν ἐπέρασε τὸν ποταμὸν
Ῥουφιάν καὶ εἰσέβλε εἰς τοὺς κάμπους Πύργου καὶ Γαστούνης
μὲ τὴν καβέλλαρᾶν του ὄλην τακτικὴν καὶ ἄτακτον, μὲ σῶμα
τακτικὸν ὑπὲρ τὰς 6,000 χιλ. πολὺ ἄτακτον καὶ τὸ ἐπιτελεῖον
του τὸ μηχανικὸν του καὶ πολλοὺς Φράγκους. Τότε οἱ κάτοικοι
τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων ἐσκόρπισαν τὰς οἰκογενεῖας των εἰς τόπους
ἀσφαλεῖς καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος κατὰ τὴν ὑπορείας τοῦ βουνοῦ
᾽Ωλενοῦ. Τότε ὁ στρατηγὸς Ῥοζερὸλ μὲ τοὺς πέντε υἱοὺς του καὶ
μὲ ἓνα μηχανικὸν Σάρπα Ἰταλὸν ἐφυγεν ἀπὸ τὴν Γαστούνη καὶ
ἐκοιμήθη εἰς τὸ βίζωμα τοῦ ᾽Ωλενοῦ καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν ἐπῆγεν
εἰς Δίδρη ὅπου εἶχον καταφύγει πολλοὶ τῶν Γαστουνηίων ἐπίσημοι
ὁ Ἀρχιερεὺς ὁ Σισίνης καὶ λοιποὶ αἱ ἄλλοι ἔμειναν. Ὁ δὲ Στρα-
τηγὸς Ῥοζερὸλ ἐφυγε μὲ τὴν συνοδείαν του καὶ ἦλθεν εἰς τὰ Τρι-
πόταμα εἰς τοῦ Ἁγίου Πατέρα τὸ Μοναστήρι· εἶδε μάλιστα
τὴν θρησκευτικὴν δυσειδαιμονίαν τῶν Ἑλλήνων
καὶ φυγῶν ἐκεῖθεν ὑπῆγεν εἰς Λιδάρτσι· ἔμεινεν ἐκεῖ καὶ ἐκοιμήθη·
καὶ ἐκεῖθεν ἐπέρασεν τὸ Διάσελον καὶ ἔκπεσεν εἰς Καλάδρυτα, καὶ
ἐκεῖθεν εἰς τὸ μέγα Σπήλαιον (δὲν γνωρίζω ἂν ὑπῆγεν εἰς τὴν
Μονήν)· ἐκεῖθεν κατέβη εἰς Διακοπτὸν ἀντικρυ τῆς Ναυπάκτου, καὶ
ἐκεῖθεν ἐτράδιξε διὰ τὴν Κόρινθον, καὶ ἐκεῖθεν ἐπέρασεν ἀπὸ τὸν
δρόμον Κουρτέσα καὶ «Ἁγίον Σώστην» ὅπου ἐγείνεν ὁ πόλεμος τοῦ
Δράμαλη· ἐκοιμήθη εἰς τὸ Ἄργος εἰς τὸν κάμπον, καὶ μετὰ τὸ
γεῦμα ἐμπήκεν εἰς Ναύπλιον βρωτώντας τοῦ Κολοκοτρώνη τὸ σπῆτι·

ἔτυχα, ἐγὼ ἐκεῖ εἶχα τὴν οἰκογενεάν μου, ἐκάθουμουν εἰς τὸ
σπῆτι τοῦ Ξίνου καὶ ἀπὸ τὸ παραθύρι εἶδα ἀνθρώπους ξένους, ὅπου
ἐγύρευαν τὸν Κολοκοτρώνη· ἐκατέβηκα εὐθὺς καὶ τοὺς ἐπῆρα εἰς τὸ
σπῆτι, τὸ ὅποιον ἦτον ἐκεῖ ὅπου εἶναι τέρας τοῦ Κολιοπόλλου,
καὶ ἐκαθήσαμεν μαζὶ πολλὰς ἡμέρας. Ὁ Γενναῖος, ἐγὼ, ὁ Αὐγερι-
νός, ὁ Πελοπίδας, ὁ Ἰατρὸς καὶ ὁ Στρατηγὸς μετὰ πέντε παιδιά
του· τοῦ μικροτέρου ἐνθυμοῦμαι τὸ ὄνομά του, Σιπιάνη τὸν ὄνομα-
ζαν. Ἡ Διοίκησις τὸν ἐπεριποιήθη πολὺ καὶ τοῦ ἔδωκε τὰ μέσα
τῆς στρωμνῆς καὶ τροφῆς. Αὐτὸς ἠτοιμάζετο νὰ ὑπάγῃ εἰς Τριπο-
λιτσᾶν ἐκάλεσεν εἰς μοναχίαν τὸν Σουλῆμπεη τότε φρούραρχον.
Εἶχε δώσει σχέδια εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Διοίκησιν νὰ διδάξῃ νέαν
μέθοδον τακτικοῦ, καὶ διὰ τὸ τετράγωνον νὰ εἰσάξῃ τὸ τρίγωνον,
διὰ τοῦ ὀπίου ἢ καβέλλαρι δὲν δύναται νὰ σπάσῃ τὴν γραμμὴν,
καὶ ἄλλα πολλὰ εἶχε σχεδιάσῃ· εὖρεν ὅμως καὶ κάποιον ἀντενέ-
ργειαν τοῦ Φαδιέρου· ἀλλὰ εἶχε τοὺς δυνατοὺς τῆς Πελοποννήσου
συμβουθοὺς, τὸν Κολοκοτρώνη καὶ λοιπούς· ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν
ἢ νόσος τοῦ Ναυπλίου τὸν ἐπερίλαβεν· ἡ Διοίκησις καὶ οἱ φίλοι
ἐκατάβαλαν πᾶσαν προσπάθειαν νὰ τὸν σώσουν μὲ τοὺς ἰατροὺς τοῦ
τόπου· ἐστάθη ἀδύνατον· μάλιστα αὐτὸς ὑπέφερε καὶ ἀπὸ τὰς πλη-
γᾶς του, ὅπου εἶχε λάβει εἰς τοὺς πολέμους· καὶ μάλιστα μίαν πλη-
γὴν ὅπου εἶχεν εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος ὀπισθεν τοῦ θυξιοῦ του·
εἶχε τὰς πλευράς του τσακισμένας· μᾶς ἔλεγε τὸν πόνον του. Ἦτον
ἄνθρωπος μεγάλου ἀναστήματος καὶ σώματος· ἐτραμάξαμεν νὰ τὸν
συγυρῶμεν· ὅλοι οἱ φίλοι του ἔσταξαν ὄλη ἡμέρα καὶ ἐκατελυπή-
θημεν· τέλος πάντων ἐνόησε τὸν θάνατόν του, ἐκάλεσεν ὄλα του
τὰ παιδιὰ καὶ τὰ εὐχήθη· τοὺς ἔδωκε τὴν εὐχὴν του καὶ ὡς πατέ-
ρας καὶ ὡς πατριάρχης τῆς ἐταιρίας τῶν καρβονάρων καὶ ἄλλα
ἄκόμα· εἶδα ὅπου ἔζησε κάθε παιδιοῦ του ἀπὸ ἓνα μαχαίρι καὶ εἰς
τὸ μανίκι εἶχε μικρὸν δικμαντάκι καὶ τοὺς εἶπε νὰ τὸ ἐμπίξουν εἰς
τὸν τύραννον τοῦ τόπου τους, τὸν Βασιλέα τῆς Νεαπόλεως, καὶ
ἄλλα πολλὰ ἐσυνέβησαν καὶ εἰπώθησαν εἰς τὴν ὥραν τοῦ ξεψυχι-
σματος. Τέλος ἀπέθανεν αὐτὸς ὁ Στρατηγός, καὶ φίλος μας καὶ
φίλος τῆς Ἑλλάδος. Ἐλυπεῖτο πολὺ ὅπου δὲν ἐσκοτώθη εἰς ἓναν
Ἑλληνικὸν πόλεμον καὶ νὰ σκοτώσῃ τὸν Σουλῆμπεη εἰς τὴν μονο-

μαχίαν. Ἡ κηδεὶα ἔγεινε μεγαλοκρεπεστάτη ἀπὸ τοὺς κληρικοὺς ἔλους καὶ τοὺς πολιτικοὺς καὶ στρατιωτικοὺς· τοῦ ἕκαμαν ἔλας τὰς τιμὰς· τὸν ἐνταφίσαν εἰς τὸ τότε νεκροταφεῖον, τέρρα περιβόλι τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος ἔξω τοῦ Ναυπλίου. Ἡ Ἑλληνικὴ Διοίκησις ἔδωκεν τὰ ἔξοδα εἰς τὰ παιδιὰ του χωρὶς πατέρα διὰ τὴν Ζάκυνθον. Ἐπειτα ἀπὸ κάμπασον καιρὸν ἐμάθαμεν ὅτι ἕκαμαν ἀπόπειραν κατὰ τοῦ Βασιλέως τῆς Νεαπάλεως νὰ τὸν φνεύσουν· τί ἀπέγιναν δὲν γνωρίζω.

Υ. Γ. Ἀπὸ τὴν σημείωσιν, δπου μοῦ ἔστειλες δὲν ἐδγαίνει τίποτα· συγχίζεις τὰς θέσεις· λέγεις Μεγαλοπόλιν καὶ λοιπά. ἐμπερδεύεις τὸ ταξιδί· ἔτσι εἶναι καθὼς ἐγὼ γράφω· τὰ κονάκια τοῦ δρόμου δὲν ἔχουν ἄλλην διέξοδον· διότι τότε ἔτσι ἀράδιαξαν οἱ Ἕλληνες διὰ νὰ μὴ πέσουν εἰς τοὺς Τούρκους· ἢ Πελοπόννησος τότε ἦταν γεμάτη ἀπὸ Τούρκους. Ταῦτα κ.τ.λ.

Τριπολιτσᾶ 16 Ἰανουαρίου 1862.

Φωτάκος πρῶτος ὑπασπιστῆς τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη ἐτῶν 75.

—Σημειώσεις ἐκ τοῦ κώδικος *F 20* τῆς *Valicell. Vallic.*
F 20 φ. 277α—292α ἰδ' αἰῶνος. Ὁ κώδιξ σύμμικτος.

«Ἰωάννης τῷ ἀκολάστῳ Πριάπῳ τῷ σκαταβλατᾷ χαίρειν»

Ἄρχ. Ἦκουσά σου τῶν ἐφ' ἡμᾶς ληρημάτων, ὡ κακὴ κεφαλή καὶ ὄσα ἐπὶ δικαστηρίου συμφορήσας ὡς πέρ τινα ἰὸν καθ' ἡμῶν ἐξέχεας καὶ ὡς ἔοικεν οὐκ ἠρκέσθη σου τὸ τῆς ψυχῆς φθονερὸν καὶ κακόηθες ἐφ' αἷς προλαβὸν διακωμῶδησε διαβάλλον ἡμᾶς ὡς ἀσεβεῖς καὶ τῆς ἀθέων ὄντας συμμορίας καὶ μηδένα τῶν ἐν τῇ μεγίστῃ πόλει τῶν τοιούτων ἀνήκσον καταλελοιπός

φ. 277β

. . ἐφ' εἰς ἄρα καὶ τότε πλαστογραφήσας ἐβλως καὶ τὸν Πελοποννήσιον ἐκείνον ἄλατα μυρλοῖς καθυποβαλῶν συμφοραῖς.

Παριστάνεται ὁ ἔχων τὸ ἐπώνυμον σκαταβλατᾶς ἢ καὶ σκαταβλατᾶς Καταδοκεινός, ὢν κριτῆς τοῦ βήλου, ἄδικος, δωροδόκος, παιδεραιτῆς, γυναικομανῆς ἐν τε Θεσσαλίᾳ (Θεσσαλονίκη;) τὸ πρῶτον καὶ ἔπειτα ἐν Κ]λει.

φ. 278α. πότερον ὡς κατὰ σὲ καὶ τὸν φύσαντά σε τὸν ἐμὸν ἐλέγχειν ἔχεις πατέρα, θάναυσόν τινα δηλονότι καὶ χειρονάκτην,

ἔτι δὲ ἰστουργὸν τινα καὶ ὑφάντην καὶ μηδὲν πλέον ὅτι μὴ κρόκην καὶ μίτους στήμονάς τε καὶ κερκίδας μετέρχεσθαι εἰδότες καὶ ὄσα τὴν ὑφαντικὴν συνίτησι τέχνην. Ταῦτα γὰρ πάντως ὁ σὲς πατήρ ὁ μεγακλεῆς ἐκείνος παρ' οὗ σὺ τὴν ἰστουργικὴν ἐκδιδαχθεὶς αἰπέρ τις, ταχέως ἔμωσ αὐτὴν ἀπεσεῖσω, καὶ εἰς λογίους οὐκ οἶδ' ἔθεν ἐτέλεσας παρειαφθαρεῖς, ἀναλφάβητος ὢν παντελῶς καὶ ἄλλος τις Σαρδανάπαλος ἡμῖν ἐπὶ φιλοσοφίᾳ γνωριζόμενος· καὶ ὡς οὐκ ἄλλως σοι ταῦθ' οὕτως ἔχει τὰ τῆς προσηγορίας καὶ δὴ μάλα παρίστησι· τὸ γὰρ καταβλατᾶς οὐκ οἶδ' ὅτι παρὰ τὸν ὑφάντην ἄλλο σημαίνειν ἐνδέχεται· εἰ καὶ πλείους σε σκαταβλατᾶν προσονομάζουσιν, εἰκειότερόν σοι τὴν τῶν τρόπων προσηγορίαν οἶμοι προσάψαντες· ἔθεν καὶ σὺ τὴν ἐντεῦθεν ἐμφαινομένην δυσγένειαν συσκιᾶσαι βουλόμενος Καταδοκεινός ἐν τοῖς παρανέμοις σου τῶν ὑπογραφῶν ὀνομάζει δέον δωροδόκος καὶ τοῖς νόμοις ἐχθρούς.

σ. 278β . . . τοῦμὸν γένος ἐλέγχειν ἐπαπειλεῖς, τί λέγειν ἔχων κατ' αὐτοῦ, μᾶλλον δὲ τί τῶν καλῶν οὐ οὐνοιδῶς ἐκείνοις, ὄσα γε ἐξ ἀκοῆς, οὐκ ἀνδρείαν, οὐ πλοῦτον, οὐ λαμπρότητα βίου, οὐκ ἀρχάς, οὐ παρὰ βασιλέων τιμὰς, ὢν ἐπὶ τούτοις ἔτι καὶ τοῦνομα παρὰ πᾶσι τοῖς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἄλλην μακεδονικὴν ἔχουσι χώραν διαδιδόχεται;

σ. 279α. Σὺ μὲν γὰρ Φεραῖος ἐγὼ δ' ἐν Κ]λει τεχθεῖς.

σ. 279β. ὅτε καὶ σὺ τῆς Προύσης ἀποδράς, δηγ περ πρὸς πεζοῦς καὶ ὀπλίτας ἐτέταξο, εἰά τις λύμη τοῖς Θεσσαλῶν φροντιστηρίοις ἐπεισέφρησας, ὡς μὴ ὕφελος, πολλὴν ἐκ τῶν βαρβάρων μετακομισάμενος αὐτόθι τὴν ἀκολασίαν καὶ ἀσέλγειαν . . . ὡς δ' οὖν ἦκες προσιῶν τοῦμῳ διδασκάλῳ, Ἀλέξιος δ' ἦν ἐκείνος ὁ Φορτηνοῦ, φοιτῶν παρ' ἐκείνον ἐδέου καὶ τῆς ὑπ' ἐκείνῳ χορείας εἰς εἶναι, τὸν μαθητιῶντα μὲν ἴσως ὑποκρινόμενος, πλείστον δὲ τὸν λύκον ἐν τῇ τοῦ προδάτου δορᾷ κρόπτων.

φ. 281α ὅτε δὲ καὶ τοὺς ὄρχεις τῷ συναχει καὶ ἀκολάστῳ τῆς περὶ τὰ ἀφροδίσια κινήσεως ὀδυνηθεῖς, ἐν πολλαῖς ἔκεισο τῶν ἡμερῶν κλινοσκετῆς καὶ τὸν λατρὸν εἶχες θεραπεύοντά σε Ἰαρωνῶν· ἀλλὰ γὰρ ἐν τούτοις ὢν, ἐψέποτε τὸν σεφὸν ἐκείνον ὑπελθὼν Ἰδαγκὸν οὐκ οἶδ' ὅπως εἰς φοιτητὰς ἐτέλεσας ἐκείνου.

φ. 281α τοιοῦτον μὲν οὖν ἡμεῖς σε ἡρημένον ἐξ ἀρχῆς ἴσμεν καὶ ἔσον καὶ πολιτείαν, ἢ καλὴ Καταδοκινὴ, ἐν ἑσφ γε τῇ τῶν Θετταλῶν πόλει παρήμεν . . . ἃ δ' ἐκ τῆς Θετταλῶν ἀπάρασιν ἡμῖν ἡ ἀκούειν παρὰ τῶν ἐκεῖθεν ὡς ἡμεῖς ἀνιόντων, συγγενῆ μὲν καὶ ταῦτα καὶ ἀξελφῆ] τοῖς προλοβοῦσι τῶν ἔργων, φαίτον δ' ἕμωσ σοι καὶ τούτων σμικρά.

φ. 281β τὰ τῆς ἀρρενοφθορίας ἀρξάμενα εἰς τοσοῦτον ἐπιδόσεως ἴκατο, ὡς ἐμπλησθῆναι μὲν τὴν θησσαλονικέων ἀπαταν τῶν ταύτας κακῶν . . .

φ. 282β. Ὅτε μὲν γὰρ ἦν Ἰδαγκῶ καὶ Σίμωνι τοῖς τῶν Θετταλῶν δικασταῖς ὑπογραμματαύων, τότε σὺ τὸν Σίμονα καὶ ταῦθ' ἑβρόν ὄντα καὶ τῆς ἀγέλης τῶν μοναχῶν ἐλόχεστον ἀντ' ἐλαχίστου ἐντινι τῶν κρισιμογράφων ὑπογέγραφας· ὅτε καὶ τὸν Ἰδαγκὸν τοῦτο θεασάμενον εὐθὺς φασιν ἐκστῆναι τῆς καθέδρας καὶ ἀπωτέρω καθῆσαι τοῦ συνδικαστοῦ καὶ τὸν ἐρόμενον τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστάσεως, ὡς ὀλόχεστος τις εἴης ἀκοῦσαι, καὶ διὰ τοῦτο τῆς καθέδρας ἐκείνον ἀποχωρῆσαι, μὴ φέροντα τὴν ἐξ αὐτοῦ φερομένην ἀποφορὰν, ὃ δὲ Σίμων μαινόμενον ἔλωσ καὶ μεθύοντα τὸν Ἰδαγκὸν ὑπολαβὼν, εἰ ὡς ἀληθῶς τοιοῦτον αὐτὸν οἶητο, μηδὲν μολυσματώδεις ἐπιφέροντα, ἐκεῖνος εὐθὺς τὸ γραμματίον ὑπανοίξας ἴδῃ σαυτὸν φησιν ἐνταῦθα ὀλόχεστον καὶ μὴ τῷ ἔργῳ τοῦτο πέπονθας, δεικνὺς τῷ δακτύλῳ τὴν τοῦ ὀλόχεστος ἐν ἰσαμονάχοις συλλαβὴν . . .

χ. 284α ἀξιῶν ἤδη καὐτὸς ἀποδλέπεσθαι τῷ γε δικαστῆς ἀκούειν εἶναι τῆς μεγάλης πόλεως, ἀμπεχόμενος μὲν πολλάκις καὶ τὴν περικαλλῆν σου ξύστιδα ἔχων δ' ἐπὶ κεφαλῆς καὶ τὴν εἶον εἰπεῖν σου τιάραν· λέγω δὲ τὸν συρρικτὸς ὑφάσμασιν ἐνδεδυμένον μέγαν σου πῖλον.

φ. 284 (μεταβαίνει εἰς τὴν ἀγορὰν ἀπὸ πρατηρίου εἰς πρατήριον λαφυραγωγῶν καὶ γεμίζων τὴν σάκταν χωρὶς νὰ πληρώσῃ).

φ. 286α τὴν χεῖρα δὲ πρὸς τὴν ὑποθουμάτιον ἀργυροδόκην ἐμβαλλών . . .

φ. 288β πρὸς τὰ τῆς πλατείας ἀποτρέχεις καπηλεία καὶ πρῶτα μὲν τῷ τοῦ Γουδέλη πρραγίνῃ ὡς καρ' αὐτῷ δῆπουθεν οἰόμενος εὐρήσειν τῶν κρητικῶν οἴνων τὸν ἀριστον

φ. 289β ἀφηγοῦμενος ὁ γράφων Ἰωάννης κατ' ἀντιθέσιν τὰ καθ' ἑαυτὸν λέγει ἄλλα τε καὶ

φ. 289β. ἐμοὶ μὲν οὖν τέτταρα πρὸς τοῖς δέκα ἔτη γεγονότι τῇ μεγίστῃ τῶν πόλεων

φ. 290α κατ' ἔρωτα λόγων ἐπιδημῆσαι συμβέβηκεν αὐθις καθ' ἡν διδασκάλῳ γ' ἐνέτυχον πολλῶ τῶν τηνικαῦτα διδασκάλων προῦχοντι . . . ἐντεῦθεν τοίνυν ἤδη με καὶ τὸ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἐγκατέλεξε κλήρω . . . καὶ διδασκαλείου προστῆναι ἡξίωμι παρὰ βασιλέοι καὶ ταῦτα σοφωτάτοι

φ. 290β . . . καὶ νῦν ἔξεστι πάντας τοὺς ὑπὸ τὴν ἐμὴν διδασκαλίαν τελέσαντας ἐπιεικεῖς τινὰς ὄραν καὶ κοσμίους.

φ. 291β, καὶ γὰρ καὶ ῥώμης ἐπίσκοπος λαθῶν ἀντ' ἀρρενος θῆλυς ἐγένετο καὶ ταῦτα πολλῶν καὶ μεγάλων ἐκείνον φηφισσαμένων τῶν ἐν Ἰταλίᾳ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

— Ὁ ἐν Χαλκίδι ἐπιμελητὴς τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Ν. Ι. Γιαννόπουλος συνέλεξεν ἐν τῷ ἐκεῖ ἀρχαιολ. μουσεῖῳ περὶ τὰ τριάκοντα λίθινα μέλη ἀρχιτεκτονικὰ ναῶν παλαιοχριστιανικῶν, μεσοβυζαντινῶν καὶ ἀρχαίων ἑλληνικῶν καὶ δύο ἐπιγραφὰς ἑλληνικὰς· δύο δὲ ἕτεραι ἑλληνικαὶ ἐπιτύμβιοι ἐπιγραφαὶ τοῦ Δ' π. χ. αἰῶνος εἶναι ἐντετειχισμένοι ἢ μὲν μία ἐν τῷ προαστείῳ τῆς Χαλκίδος Ἁγ. Στεφάνῳ ἐπὶ προσκυνηταρίου, ἢ δὲ ἄλλη ὡς κατώφλιον οἰκίας ἐν τῇ ὁδῷ Ἀβάντων. Μία δὲ στήλη λευκοῦ μαρμάρου ἐντετειχισμένη ὡς βαθμὴς κλίμακος τῆς οἰκίας τοῦ κ. Ἀλεξανδρῆ ἑλληνοδιδασκίλου, ἐν τῇ ὁδῷ Βώκου φέρει τριστιχον ἑβραϊκὴν μεσαιωνικὴν ἐπιγραφὴν.

Ἐκ δὲ τῶν χριστιανικῶν ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν τὰ μὲν παλαιοχριστιανικὰ κυρίως εἶναι κιονόκρανα ποικίλα, τὰ δὲ μεσοβυζαντινὰ εἶναι κιονόκρανα κιβωρίων Ἁγ. Τραπεζῆς, μεσοθύρια, ἐπιθήματα καὶ διαζώματα μετὰ ποικίλου καὶ πλουσίου διακόσμου.

Συνελέγησαν δὲ ταῦτα ἐκ τῶν ἰδιωτικῶν οἰκιῶν καὶ ὁδῶν τῆς Χαλκίδος. Σὺν τούτοις δ' ἐκομίσθη εἰς τὸ Μουσεῖον καὶ εἰς λέων βενετικὸς ὀκλάζων, ἄγαλμα καὶ οὐχὶ ἀνάγλυφον, κρατῶν διὰ τοῦ ποδὸς Εὐαγγέλιον· δυστυχῶς ὅμως λείπει ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ.
